

ATHENSvoice

5 - 11 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025, ΤΕΥΧΟΣ 960

210 Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

WWW.ATHENSVOICE.GR

FREE PRESS ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ

Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου

25 στιγμές που ξεχωρίσαμε

Της Νίκης-Μαρίας Κόσκινα

Green Voice

Η κλιματική κρίση και πώς
θα την αντιμετωπίσουμε

Μιλούν

Σταύρος Παπασταύρου

Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Γιάννης Κεφαλογιάννης

Υπουργός Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

Νίκος Χρυσόγελος

Αντιδήμαρχος Αθηναίων

Κώστας Λαγουβάρδος

Διευθυντής Ερευνών Αστεροσκοπείου Αθηνών

Πάυλος Γεωργιάδης

Forests for Life Partnership

A.V. Team

Κώστας Τσιρικός

Το tattoo για μένα είναι statement

Ο διεθνής ποδοσφαιριστής μιλά για το Puerto Ink

Της Κατερίνας Καμπόσου

Sigurd Wongraven

Συναντήσαμε τον frontman
των Satyricon στο Όσλο

Του Δημήτρη Αθανασιάδη

LAURA ASHLEY

SINCE 1953

Διανομή Westnet Distribution
Θηβαΐδος 22, Τ.Κ. 14564, Νέα Κηφισιά, Αττική
www.westnetgroup.com

Info-diet

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2025

Οι μετεωρολόγοι μάς υπόσχονται ότι
«θα είναι δροσερό»,
Θα φανεί στο χειροκρότημα.

RAW ΒΑΤΑ

Παραμένει το καλύτερο εστιατόριο
των Αμπελοκήπων, με φοβερά πιάτα, ευγενικό
προσωπικό και τραπεζάκια στο καταπράσινο
πάρκο. Βασιλιάς του ο σεφ Χρόνης Δαμαλάς.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Επιτέλους, ένας αριθμός για όλα.
Χάθηκε να το κάνουν και για τα δεκάδες PIN
που μας ζητούνται κάθε μέρα;

ΣΤΗΝ ΤΑΡΑΤΣΑ ΤΟΥ ΕΜΣΤ

Στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Συγγρού
λειτουργεί, εδώ και λίγες μέρες, ένα σινεμά. Με
υπέροχη θέα και αποκλειστική επιλογή αφιερω-
μάτων σε ντοκιμαντέρ και δημιουργούς.

ΣΤΗΝ ΤΑΡΑΤΣΑ ΤΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ PRESIDENT

Άλλο ένα roof bar-τοπόσημο, που βρίσκεται
στο κέντρο της πόλης και τώρα προσφέρει τζαζ
νύχτες Δευτέρας με τη Μαρίζα Ρίζου.

«ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΦΛΕΒΑ»

Από τον τίτλο και μόνο καταλαβαίνεις ότι είναι
ταινία του Πάννη Οικονομίδη. Έρχεται γκαζωμένος
στις 27/11, με πρωταγωνιστή τον Βασίλη
Μπισμίκη και στους τίτλους τραγουδιού του ΛΕΞ.
Πόσο πιο Οικονομίδης δηλαδή;

ΤΟ ΓΕΜΑΤΟ ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΧΡΩΜΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

Πορτοκαλί με φούξια.

ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ II

Δεν ελπίζω τίποτα, δεν φοβάμαι τίποτα,
είμαι στο ενοίκιο.

SLAPGATE

Ποτέ μην παντρεύεστε τη δασκάλα σας.

ΟΛΑ ΙΔΙΑ

Όχι άλλα wine bars με νέον επιγραφές
στη διακόσμηση.

ΕΟΔΥ

Νέα γραμμή υποστήριξης «1135»
για όσους θέλουν να κόψουν το κάπνισμα.
(Αν το κόψετε, εγώ να γίνω κασέρι).

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΟΔΗΓΗΣΗΣ

Βάζετε τους ηλικιωμένους να ανανεώνουν
το δίπλωμά τους κάθε 2 χρόνια (και καλά κάνετε),
αλλά να τους ζητάτε να ξαναπληρώνουν
τα παράβολα των 98 ευρώ ανά διετία;
Είναι ντροπή, για να μην πω κλοπή!

ΚΑΣΤ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΡΙΑΛΙΤΙ ΟΠΩΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΤΑΙ ΣΤΟ Χ

«Ένας αγρότης, ένας κλασιάρης, ένας Καϊλας,
μια χαζοβιόλα, μια βίζιτα, μια κυράτσα,
ένα σκυλάκι και μια παρηγορήτρα»
(Τουλάχιστον είναι συμπεριληπτικό)

ANNA ΤΣΟΥΚΑΛΑ

«Με βοήθησε η προσευχή και ο Θεός.
Προσευχόμουν 4 ώρες κάθε μέρα
για 10 χρόνια για το ψυχουλάκι μου»
(Δήλωσε με αφορμή την εξωσωματική
που έκανε κι έμεινε έγκυος)

Σε βλέπω!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

Σε βλέπω να λάμπεις

Θυμάμαι την πρώτη μου σκέψη όταν έκανα την πρώτη μου βόλτα στο
πρώτο μου ταξίδι στο Λονδίνο. Είδα ένα αγόρι με μπλε-πορτοκαλί μο-
ϊκάνα, γκραντζ βερμούδα-μπότα και γυναικεία τσάντα χειρός, σε βε-
λούδο. Το πιο τρελό ήταν ότι αυτό το colourful αγόρι συνοδευόταν από
τους απόλυτα μικροαστικής εμφάνισης γονείς του (μπορεί να ήταν και
τίποτα φιλικόι γείτονες). Και το τοπ ήταν ότι αυτό το τρίο μπήκε σε μια
εκκλησία!

Wow, σκέφτηκα. Εδώ οι άνθρωποι μπορούν να φοράνε ό,τι γουστα-
ρουν, να κάνουν ό,τι γουστάρουν και κανείς να μην δίνει σημασία! Όχι
κριτική, μηδέν βλέμματα αποτροπιασμού από τις Πομπαντούρ της α-
ψόγου αισθητικής – ελευθερία μόνο, πολύχρωμη ελευθερία.

Τα χρόνια πέρασαν κι ακόμα ζηλεύω όταν μας βλέπω όλους και όλες λί-
γο μίζερο, καθωσπρέπει, φαστ φάσιον χάλι. Και όταν συναντώ κάποιον
παράξενο πουλί, όπως η κοπέλα με το σούπερ γκλιτεράτο φόρεμα που
άστραφτε στον απογευματινό ήλιο προχτές, θέλω να του πω ένα μεγά-
λο και δημόσιο ευχαριστώ!

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το φωτογραφίζει
ο **Τάσος Βρεττός**. Από τους πιο γνωστούς
Έλληνες φωτογράφους, έχει συνεργαστεί
σχεδόν με όλα τα ελληνικά περιοδικά
και πλήθος ξένων κι έχει φιλοτεχνήσει
εξώφυλλα δίσκων. Έχει συμμετάσχει σε
πολλές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο
εξωτερικό. Η σημερινή φωτογραφία είναι
από τη νέα παράσταση της χορογράφου
Πατρίσιας Απέργη, με τον τίτλο «Hystory»,
όπου η καλλιτέχνη παρουσιάζει γυναίκες
ηρωίδες, οι οποίες δεν υποτάσσονται και
παλεύουν για ίσες ευκαιρίες στον κόσμο.
Το έργο θα παρουσιαστεί στην Πειραιώς
260, από τις 21 έως και τις 24 Ιουλίου, στο
πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου.

Athens Voices

Του ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ
panikova1500@gmail.com

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

45άρης, καλοντυμένος, στο κινητό του:
«Έκαψα την κοιλιά μου χθες
και είπα να μη βουτήξω...
Ε, έσκυψα να βγάλω το ταψί
και ακούμπησε πάνω μου.
Ρε, μύρισε μπέικον σου λέω.
Είναι σαν χαμόγελο γιατί
είναι ο αφαλός μου
από πάνω».

(Ακαδημίας. Δευτέρα πρωί)

-Πώς γίνεται και βγάζεις
τόσο καλές φωτογραφίες
τα ποτά;

-Ο καλλιτέχνης είναι
ερωτευμένος με το
μοντέλο του.

(Φίλοι σε μπαρ, πλατεία Αγίας Ειρήνης,
Παρασκευή βράδυ)

Γεμάτο λεωφορείο.
Φωνή:

Επόμενη στάση,
Καλλιδρομίου.

Τύπος με χαρτοφύλακα στο χέρι
(μιλάει μόνος του):

Με τόσες λακκούβες,
Κακιδρομίου έπρεπε
να λέγεται.

Λίγο αργότερα. Φωνή:

Επόμενη στάση,
Ιπποκράτους.

Ο ίδιος τύπος (τραγουδάει):

Υ-ΠΟ-κρί-νεσαιι.

(Γραμμή Α7. Δευτέρα πρωί)

Πεζός: Παιδιά, για το θέατρο
καλά πάω;

Δύο νεαροί: Είσαι εντελώς
αντίθετα, αλλά
θα το ευχαριστηθείς,
είναι ωραία βόλτα.

(Περιφερειακός Λυκαβηττού. Κυριακή βράδυ)

«Μαμά, η Νέα Μάκρη
είναι ίδια με τον Ωρωπό».

(Μικρή, ετών 5, παραλία Νέας Μάκρης,
Σάββατο μεσημέρι)

Για όλα φταίνει οι «μερκελιστές»

Τα όνειρα του Νετανιάχου και οι προσευχές του Σινουάρ στον Αλλάχ

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ

Την περίοδο των μνημονίων, η ιδιαιτερότητα της Ελλάδας ήταν η απουσία συναίνεσης μεταξύ των πρωταγωνιστών. Το πληρώσαμε με την παράταση της κρίσης. Αντίθετα από την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, η Ελλάδα χρειάστηκε μία ολόκληρη δεκαετία για να επανέλθει σε μια κάποια κανονικότητα. Γιατί όμως συνέβη αυτό; Γιατί η πολιτική μας ζωή χαρακτηρίζεται από τη χωρίς μέτρο αντιπαλότητα; Τι είναι αυτό που μας κάνει να βλέπουμε τα κοινά σαν μια πάλη μέχρι τελικής πτώσης;

Η πιο διαδεδομένη ίσως άποψη, αυτή που μας επαναλάμβαναν και στο σχολείο, είναι ότι η δικήνοια βρίσκεται κατά κάποιον τρόπο στο DNA μας. Από την αρχαιότητα, μας έλεγαν, οι Έλληνες δεν ήταν ποτέ ενωμένοι, αλλά όταν ενώνονταν μεγαλουργούσαν. Προφανώς αυτό δεν αποτελεί ικανοποιητική ερμηνεία. Σε πρόσφατο βιβλίο του ο Γιώργος Μαυρογορδάτος είχε υποστηρίξει ότι οι εμφύλιες αντιπαραθέσεις στην Ελλάδα σχετιζόνταν με τη διαδικασία εθνικής ολοκλήρωσης, όταν στην κοινωνία αντιμάχονταν δύο ριζικά διαφορετικές εκδοχές για τη δομή της εξουσίας και τον προσανατολισμό της χώρας. Φαινόμενο το οποίο παρατηρείται και σε άλλα κράτη κατά την πορεία συγκρότησής τους. Ο εμφύλιος στην Ιρλανδία αμέσως μετά τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους είναι ένα τέτοιο παράδειγμα.

Η ερμηνεία αυτή μπορεί να εξηγήσει τις συγκρούσεις του παρελθόντος, τους εμφύλιους της επανάστασης και του 19ου αιώνα, τον εθνικό διχασμό των αρχών του 20ού αιώνα, ακόμα και τον εμφύλιο μετά την Κατοχή. Σήμερα όμως; Αντίθετα απ' ό,τι συνέβαινε τότε, όλες οι πολιτικές δυνάμεις ομονοούν στον βασικό προσανατολισμό της χώρας, ακόμα και στο κοινωνικό και πολιτικό σύστημα. Οι εξαιρέσεις έχουν μόνο περιθωριακή απήχηση, δεν συγκροτούν εναλλακτική πρόταση εξουσίας.

Η εικόνα περιπλέκεται από το γεγονός ότι ανάλογα φαινόμενα διχασμού εμφανίζονται πλέον και σε πολλά άλλα κράτη του αναπτυσσόμενου κόσμου. Ο Τραμπ, το Μπρέξιτ, η Εναλλακτική για τη Γερμανία, η Λεπέν και η Μελόνι είναι το αποτέλεσμα μιας ρήξης στον πυρήνα των κοινωνιών της Δύσης. Σε τέτοιο βαθμό, που πολλοί έχουν αρχίσει να παρομοιάζουν το σήμερα με τον Μεσοπόλεμο. Όταν, δηλαδή, αναδύθηκαν τα φασιστικά κινήματα και απειλήθηκε η Φιλελεύθερη Δημοκρατία. Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης έχει χρησιμοποιηθεί κατά κόρον ως χαρακτηριστικό παράδειγμα. Τότε όμως οι ΗΠΑ και η Ευρώπη έβγαιναν από μια πρωτοφανή οικονομική κρίση. Σήμερα το βιοτικό επίπεδο είναι το υψηλότερο στην ιστορία. Όπως παρατηρεί χαρακτηριστικά ο αρθρογράφος των Financial Times Τζανάν Γκανές, η πρώην Ανατολική Γερμανία, όπου και η εκλογική βάση του AfD, είναι πιο πλούσια και πιο ελεύθερη από ποτέ άλλοτε. Η άνοδος των λαϊκιστών και του αυταρχισμού κατά συνέπεια θα πρέπει να αναζητηθεί σε σύγχρονα φαινόμενα. Στο κάδρο έχουν μπει η αυξανόμενη ανισότητα και οι αναταράξεις που προκαλεί η τεχνολογική πρόοδος και σε μικρότερο βαθμό η παγκοσμιοποίηση. Η τελευταία αποτελεί τον αγαπημένο στόχο όλων των λαϊκιστικών κινήματων, η πραγματικότητα, ωστόσο, φαίνεται πως είναι διαφορετική. Μελέτες στις ΗΠΑ δείχνουν ότι η απώλεια θέσεων εργασίας σε ποσοστό πάνω από 80% οφείλεται στην τεχνολογία και όχι στη μεταφορά βιομηχανιών σε τρίτες χώρες και στην Κίνα.

Αφορούν αυτά την Ελλάδα; Ως ένα βαθμό θα μπορούσε να υπάρξει ένα αφήγημα που θα ερμηνεύει την κοινωνική δυσανεμία με βάση την κρίση στη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα. Την αβεβαιότητα που προκαλεί σε τμήματα της μεσαίας τάξης και τους επιχειρηματίες που δεν μπορούν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και τον νέο, διεθνοποιημένο ανταγωνισμό. Αλλά και τη συνακόλουθη απώλεια θέσεων εργασίας και μαζί τις χαμηλές αμοιβές των εργαζομένων στους τομείς της χαμηλής και στάσιμης παραγωγικότητας. Ας μη γελιόμαστε όμως. Η κοινωνική πόλωση, καθώς και η κουλτούρα ανοχής στη βία, είναι προγενέστερες, εμφανίζονται ήδη από τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Σε τι οφείλονται;

Σχετικά πρόσφατα, το 2024, ο γνωστός ιστορικός Ρίτσαρντ Ήβανς εξέδωσε ένα βιβλίο στο οποίο προσπαθούσε να απαντήσει στο ερώτημα γιατί οι Γερμανοί, ένας από τους πιο μορφωμένους λαούς στον κόσμο και με λαμπρές επιδόσεις στον πολιτισμό, ακολούθησαν τόσο πρόθυμα τον Χίτλερ και τον διευκόλυναν, με τη συνεργασία τους, στην πραγματοποίηση των πιο απίστευτων εγκλημάτων. Το ερώτημα παραμένει ενδιαφέρον και στην εποχή μας, καθώς παλιότερες θεωρίες ότι οι ναζί ήταν κάποια διεστραμμένα τέρατα ή ότι είχαν κάποια ειδική προδιάθεση στη βία έχουν εγκαταλειφθεί. Απόλυτα κανονικοί, συννηθισμένοι άνθρωποι διέπραξαν θηριωδίες πέρα από κάθε αντίληψη ηθικής. Ένα φαινόμενο που έκανε τη Χάνα Άρεντ να μιλήσει για την κοινότητα του κακού.

Η μέθοδος του Ήβανς είναι η αναζήτηση κοινών στοιχείων μέσα από τις βιογραφίες στελεχών των ναζί. Όχι μόνο των κορυφαίων αλλά και κατώτερων, αυτών που συγκρότησαν τη μάζα των οπαδών του Χίτλερ. Ήταν όλοι αντισιωνιστές. Για πολλούς, ωστόσο, ήταν ο διαδεδομένος αντισιωνισμός εκείνης της εποχής, κοινός στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Δεν συμμερίζονταν αναγκαστικά τις δολοφονικές θεωρίες του Χίτλερ. Έκαναν όμως τα στραβά μάτια. Ένα δεύτερο κοινό στοιχείο, ίσως πιο σημαντικό, ήταν η πεποίθηση ότι η ταπείνωση που είχαν υποστεί στον Πρώτο Πόλεμο δεν οφειλόταν στην ήττα του στρατού, αλλά σε κάποια προδοσία, το περίφημο πισωπλάτο χτύπημα του Χίτλερ. Αναζητούσαν, με άλλα λόγια, εξιλαστήρια θύματα και ήθελαν με κάποιο τρόπο να ξεπλύνουν την ντροπή. Ο συνδυασμός αποδείχτηκε φονικός και καταστροφικός.

Θα μπορούσε αυτή η εξήγηση να φωτίσει με κάποιον τρόπο τη δική μας εμπειρία; Υπάρχει μια ενδιαφέρουσα ομοιότητα: η διαδεδομένη στην Ελλάδα αντίληψη πως πίσω από κάθε αρνητική εξέλιξη κρύβονται οι ξένοι. Μια αντίληψη που διατρέχει όλη την ελληνική ιστορία με προβολές στην αρχαιότητα. Ο περσικός χρυσός μάς δίδαξε τον 5ο αιώνα π.Χ., όπως οι μηχανογραφίες των ξένων έσπρωξαν τους Έλληνες στους εμφύλιους μετά το '21. Ο εθνικός διχασμός οφείλεται στις ξένες δυνάμεις, στον γερμανόφιλο βασιλιά και στα ενεργούμενα της Αντάντ. Και βέβαια στον εμφύλιο το '46 μας έσπρωξαν οι Άγγλοι. Ακόμα και την περήφανη ήττα του 1897 στους ξένους τη φορτώσαμε, παρά το ότι χάρη σ' αυτούς αποφύγαμε τις συνέπειες της ήττας. Έχει περιγράψει τον παραλογισμό με συναρπαστικό τρόπο ο ιστορικός Πάννης Γιαννουλόπουλος στο βιβλίο του «Η ευγενής μας τύφλωση».

Η αντίληψη αυτή, ο μύθος, αν προτιμάτε, των ξένων, ανανεώθηκε με τον πιο δραματικό τρόπο το 1967 με την επιβολή της δικτατορίας. Την οποία βέβαια επέβαλαν οι Αμερικανοί. Αυτό πίστευε και ενδεχομένως εξακολουθεί να πιστεύει η συντριπτική πλειονότητα των Ελλήνων, παρότι τα στοιχεία δεν το επιβεβαιώνουν. Για την ακρίβεια, δείχνουν το αντίθετο. Έχει ενδιαφέρον ότι τα πρώτα γεγονότα βίας στη μεταπολίτευση σχετίζονται μ' αυτόν τον μύθο. Οι πρώτοι στόχοι ήταν αμερικανικοί. Οι παλαιότεροι θυμούνται την επίθεση στην Αμερικανική Πρεσβεία στην πορεία που είχε γίνει την 21η Απριλίου του '75, στην πρώτη επέτειο δηλαδή του πραξικοπήματος επί Δημοκρατίας. Και βέβαια το πρώτο θύμα της 17Ν ήταν ο Ρίτσαρντ Γουέλς, το ανώτερο στέλεχος της CIA στην Ελλάδα. Η τελευταία αναβίωση του μύθου υπήρξε την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Απλώς τους Αμερικανούς τους αντικατέστησαν οι Γερμανοί. Αυτοί ήταν οι κακοί που έσπρωξαν την Ελλάδα στη χρεοκοπία.

Το ζήτημα με αυτή την προσέγγιση είναι ότι η Μέρκελ χρειάζεται πάντα και τους «μερκελιστές». Αν πιστεύεις ότι όλα τα δεινά οφείλονται σε ξένες παρεμβάσεις, τότε αναγκαστικά πιστεύεις ότι υπάρχουν και οι ντόπιοι συνεργάτες οι οποίοι τους είναι απαραίτητοι για να πραγματοποιήσουν τα σχέδιά τους. Πιστεύεις, με άλλα λόγια, ότι υπάρχουν προδότες οι οποίοι τους διευκολύνουν. Και η προδοσία δικαιολογεί κάθε βία. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η βία της 17Ν, τα πρώτα χρόνια, πριν αποκαλυφθεί δηλαδή τι σόι μασκαράδες ήταν, έβρισκε αξιοπρόσεκτη αποδοχή στην κοινωνία. Ακόμα μεγαλύτερη αποδοχή, για ευνόητους λόγους, είχε η βία την περίοδο των μνημονίων. Όταν πιστεύεις ότι απέναντί σου έχεις τσιράκια των ξένων, τα οποία βυσοδομοούν για να σου αρπάξουν το βιος, είναι πολύ πιο εύκολο ν' ασκήσεις βία σε βάρος τους. Πώς αλλιώς ένας απλός συνταξιούχος του ΟΤΕ θα γρονθοκοπούσε τον Κωστή Χατζηδάκη, στην πραγματικότητα χωρίς την παραμικρή αφορμή. Το ίδιο εύκολα θα οδηγηθείς σε πράξεις αντίστασης, όπως το «δεν πληρώνω», απέναντι στις «κατοχικές» κυβερνήσεις. Η βία, μάλιστα, είναι κολλητική. Όταν γίνεται αποδεκτή από τον περίγυρό σου, τότε είναι πολύ πιο εύκολο να οδηγηθείς σε πράξεις και σε απόψεις τις οποίες κάτω από κανονικές συνθήκες θα αποδοκίμαζες.

Μία τελευταία παρατήρηση. Είθισται αυτή η κουλτούρα της βίας να αποδίδεται στην αριστερά. Και είναι αλήθεια ότι ένα τμήμα της κατ' εξοχήν καλλιέργησε αυτή τη φιλολογία, ο ίδιος ο Τσίπρας χρησιμοποιούσε τον όρο «μερκελιστές». Όμως το να πιστεύεις ότι σε κυβερνά μια διεφθαρμένη κλίκα η οποία υπηρετεί ξένα συμφέροντα δεν έχει χρώμα. Ήταν άλλωστε στη βάση της ανάλυσης της Χρυσής Αυγής. Είναι και ο λόγος που ένα μέρος των ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ πέρασε με μεγάλη ευκολία στο άλλο άκρο. Τώρα κάποιοι φλερτάρουν με την Πλεύση, ένα κόμμα που δεν το λες αριστερό.

Υπάρχει τρόπος να αλλάξει αυτή η κατάσταση; Ποιος ξέρει. Υπάρχει άλλωστε τρόπος να συμφιλιωθούν Παναθηναϊκός με Ολυμπιακός; Μόνο ίσως αν φάνε μια γερή σφαλιάρα από πάνω. Το κακό είναι ότι εμείς τη φάγαμε το 2010, φαίνεται όμως πως δεν ήταν αρκετή. **A**

Η βία είναι κολλητική. Όταν γίνεται αποδεκτή από τον περίγυρό σου, είναι πολύ πιο εύκολο να οδηγηθείς σε πράξεις τις οποίες κάτω από κανονικές συνθήκες θα αποδοκίμαζες.

Plásmata

Ένα σύγχρονο ταξίδι στην τέχνη, την τεχνολογία και τον πολιτισμό

Η σύμπραξη της **ΔΕΗ** με τη **Στέγη** ενισχύει την κοινή επιδίωξη για μια τέχνη προσβάσιμη, ζωντανή και άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνία

Στην έκθεση «**Plásmata 3: We've met before, haven't we?**» της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, συμμετέχει η ΔΕΗ ως μεγάλος χορηγός, ενισχύοντας σταθερά δράσεις που προάγουν τη σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση και τροφοδοτούν τον πολιτιστικό διάλογο. Η έκθεση αποτελεί παραγωγή της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση και από τις 27 Μαΐου έως τις 15 Ιουνίου μετατρέπει το αστικό τοπίο του Πεδίου του Άρεως σε ένα μοναδικό καλλιτεχνικό ταξίδι στην καρδιά της Αθήνας.

Η συμμετοχή της ΔΕΗ στα «**Plásmata 3**» επιβεβαιώνει τη διαχρονική στήριξη της εταιρείας στον πολιτισμό ως καταλύτη κοινωνικής συνοχής και δημιουργικής ανανέωσης. Η σύμπραξη με τη Στέγη, έναν οργανισμό με ισχυρή καλλιτεχνική ταυτότητα και ενισχύει μια κοινή επιδίωξη: να παραμένει η τέχνη προσβάσιμη, ζωντανή και άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνία.

Η φετινή διοργάνωση των «**Plásmata**» εστιάζει στο δικαίωμα στην αδράνεια και την ονειρική περιπλάνηση, φωτίζοντας την ανακουφιστική δύναμη της συνύπαρξης. Μέσα από εμβληματικά έργα και πρωτότυπες αναθέσεις, η έκθεση επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει τη σχέση του θεατή με την τέχνη, τη φύση και την πόλη. Καλλιτέχνες όπως ο Robert Wilson, ο William Kentridge, η Joana Hadjithomas και ο Khalil Joreige, η Τζάνις Ράφα, ο Ανδρέας Αγγελιδάκης, οι The Callas και πολλοί ακόμη, μετατρέπουν το Πεδίο του Άρεως σε ένα ανοιχτό μουσείο εν κινήσει, που δεν ζητά να το ερμηνεύσεις, αλλά να το βιώσεις.

Σε έναν κόσμο όπου το πραγματικό μπλέκεται με το τεχνητό και το φανταστικό, τα «**Plásmata 3**» δημιουργούν έναν χώρο εξερεύνησης, πειραματισμού και βαθιάς σύνδεσης με το περιβάλλον. Περισσότεροι από 25 καλλιτέχνες από την Ελλάδα και το εξωτερικό παρουσιάζουν έργα που προσεγγίζουν την έννοια της ταυτότητας, της κοινότητας, της μνήμης και της ψηφιακής τεχνολογίας, καλώντας το κοινό να κινηθεί, να νιώσει, να αλληλεπιδράσει και να αναστοχαστεί.

Η ΔΕΗ μεταμορφώνεται πλέον σε μια σύγχρονη Powertech εταιρεία και επαναπροσδιορίζει τον ρόλο της στο ενεργειακό τοπίο, δημιουργώντας έναν βιώσιμο κόσμο που εμπνέει, ενώνει και αναδεικνύει την πολιτιστική ταυτότητα της Ελλάδας. Ως αναπόσπαστο κομμάτι του κοινωνικού και οικονομικού ιστού της χώρας, η ΔΕΗ υποστηρίζει όλους και όσα μας οδηγούν σε ένα μέλλον γεμάτο πολιτισμό, καθώς αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα προόδου και ευημερίας.

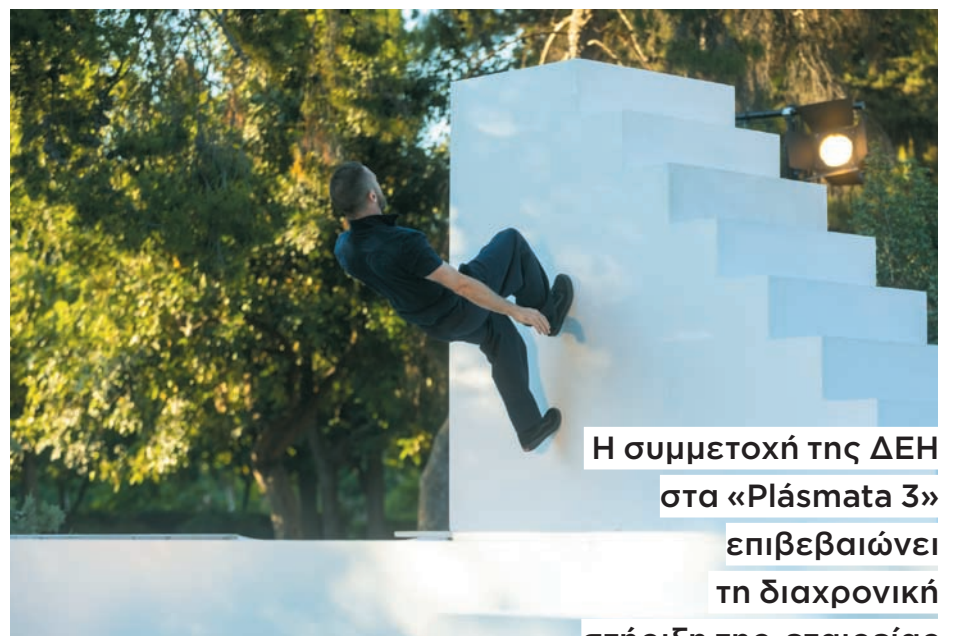
Με όραμα ένα καλύτερο μέλλον, η ΔΕΗ συνδέει την πράσινη ενέργεια με τον πολιτισμό, ενώ παράλληλα επενδύει σε συνεργασίες με θεσμούς και δημιουργούς που τολμούν να ανοίξουν νέους ορίζοντες.

Η ΔΕΗ, μέσα από τη συμμετοχή της σε δράσεις όπως η έκθεση «**Plásmata 3**» της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, ενισχύει τη δέσμευσή της στην καινοτομία και τις αξίες του πολιτισμού. Προωθώντας τον κοινωνικό της ρόλο και την προοπτική μιας βιώσιμης ανάπτυξης για όλους, δίνει την ευκαιρία σε νέους και καθιερωμένους καλλιτέχνες να παρουσιάσουν το έργο τους σε ένα δυναμικό πολιτιστικό περιβάλλον, ελεύθερο από αποκλεισμούς και περιορισμούς.

Αναγνωρίζοντας την καλλιτεχνική δημιουργία ως κινητήριο δύναμη προόδου, η ΔΕΗ στέκεται αρωγός σε πρωτοβουλίες που συνδέουν την τεχνολογία με την τέχνη, το παρελθόν με το μέλλον και τον άνθρωπο με τον δημόσιο χώρο.

INFO

Plásmata 3: We've met before, haven't we?
27 Μαΐου - 15 Ιουνίου 2025
Καθημερινά, 18.00 - 23.00
Πεδίο του Άρεως, με ελεύθερη είσοδο

Η συμμετοχή της ΔΕΗ
στα «**Plásmata 3**»
επιβεβαιώνει
τη διαχρονική
στήριξη της εταιρείας
στον πολιτισμό
ως καταλύτη
κοινωνικής συνοχής
και δημιουργικής
ανανέωσης

Δέκα μυθιστορήματα για να καταλάβουμε το Ισραήλ και την Παλαιστίνη

Της ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΜΠΙΝΑΖΗ

«Ποιος έχει δίκιο;»

«Όλοι, καρδιά μου. Το πρόβλημα είναι πως εδώ... όλοι έχουν δίκιο»

- Metin Arditi, Rachel et les siens

Σ' έναν πόλεμο που μετρά πάνω από εβδομήντα χρόνια και μοιάζει να μην έχει τέλος, η λογοτεχνία παλεύει πότε με κραυγή και πότε με ψίθυρο να επαναφέρει το ανθρώπινο μέτρο στον παραλογισμό των αντιθέσεων και των διεκδικήσεων. Τα μυθιστορήματα επιχειρούν κάτι πιο δύσκολο από τους πολεμικούς αναλυτές: να δώσουν φωνή στον «άλλο». Στον πατέρα που θρηνεί, στη μάνα που περιμένει, στο παιδί που γεννήθηκε ανάμεσα σε στρατόπεδα, στον πρόσφυγα που μεγαλώνει σ' έναν τόπο αφιλόξενο. Τα δέκα βιβλία που ακολουθούν δεν παίρνουν θέση. Δεν επιλέγουν πλευρά, επιλέγουν πρόσωπα. Από τη Χάιφα ως τη Γάζα, από την Τζενίν μέχρι την Ιερουσαλήμ και πίσω στο Παρίσι, τον Λίβανο ή τη Γενεύη, η λογοτεχνία γίνεται ένας χάρτης – όχι γεωπολιτικός, αλλά βαθιά ανθρώπινος. Η λογοτεχνία μπορεί να καταφέρει αυτό που δεν μπορεί η πολιτική. Να θυμίσει πως, ακόμη κι αν δεν συμφωνήσουμε ποτέ, μπορούμε να αναγνωρίσουμε ο ένας τον άλλον. Ως άνθρωπο. Ως τραύμα. Ως φωνή. Για όσους είμαστε σίγουροι ποιος έχει δίκιο και ποιος άδικος, η λογοτεχνία ανοίγει ρωγμές στην βεβαιότητά μας. Γι' αυτό υπάρχει. Για να φωτίσει ακόμη περισσότερο αυτό που κάνουμε πως δεν βλέπουμε.

1 Susan Abulhawa «Τα πρωινά στην Τζενίν», εκδόσεις Πικεανός

Παλαιστίνη, Μάιος του 1948. Διακηρύσσεται η ίδρυση του κράτους του Ισραήλ... Το χωριό Έιν Χοντ αδειάζει απ' όλα τα παιδιά του. Οι κάτοικοί του, και μαζί τους και η οικογένεια Αμπουλχάζα, μεταφέρονται σ' ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης στην Τζενίν, όπου αναγκάζονται πλέον να ζήσουν, χωρίς ορατό μέλλον. Εκεί θα γεννηθεί η μικρή Αμάλ και μέσα από τα δικά της μάτια, τα γεμάτα απορία και αναπάντητα ερωτηματικά, θα δούμε να ξετυλίγονται τριάντα χρόνια μίσους, αίματος και δακρύων. Το κοριτσάκι θα μείνει μόνο στον κόσμο και θα αναγκαστεί να μεγαλώσει σε ένα ορφανοτροφείο για Παλαιστίνιους πρόσφυγες στην Ιερουσαλήμ το 1969. Αργότερα, μια υποτροφία θα της επιτρέψει να φύγει στην Αμερική για σπουδές. Θα επιστρέψει στην Τζενίν το 2002 με την κόρη της, για να της δείξει το μικρό κομμάτι γης όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε, και που ακόμη το ποτίζει το αίμα και το μίσος. (Είναι εξαντλημένο, αλλά δοκιμάστε σε second hand βιβλιοπωλεία)

2 Ghassan Kanafani «Επιστροφή στη Χάιφα»

Ένα ζευγάρι Παλαιστινίων επιστρέφει στο σπίτι του μετά τον Πόλεμο των Έξι Ημερών και συναντά τον Ισραηλινό που μεγάλωσε τον γιο τους. Ένα κείμενο-κλειδί για τη μνήμη, την ιδιοκτησία και την ταυτότητα. Οι περισσότεροι Ισραηλινοί αναγνωρίζουν το όνομα του συγγραφέα Καναφανί στο πλαίσιο μιας πολιτικής συγκυρίας, κυρίως ως τον σημαντικότερο εκπρόσωπο του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PFLP). Αλλά οι Παλαιστίνιοι θυμούνται τον Καναφανί πρώτα και κύρια για το λογοτεχνικό του έργο. Τα γραπτά του ήταν σίγουρα εμπνευσμένα από την πολιτική και διαμόρφωσαν τις απόψεις πολλών Παλαιστινίων. Παρ' όλα αυτά, βιβλία για τον Καναφανί

Η λογοτεχνία μπορεί να καταφέρει αυτό που δεν μπορεί η πολιτική. Να θυμίσει πως, ακόμη κι αν δεν συμφωνήσουμε ποτέ, μπορούμε να αναγνωρίσουμε ο ένας τον άλλον.

έχουν μεταφραστεί και στα εβραϊκά.

Η «Επιστροφή στη Χάιφα» μεταφράστηκε από τα αραβικά και διασκευάστηκε για το θέατρο σε σκηνές της Αγγλίας, Δανίας, Ρωσίας, Τουρκίας, Πολωνίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Λιβάνου. Βρήκα και πρόγραμμα σε θέατρο του Σαν Φρανσίσκο στις ΗΠΑ.

3 David Grossman «Στο τέλος της γης», εκδόσεις Ψυχογιός

Αυτή είναι η ιστορία της Όρα, μιας γυναίκας που προσπαθεί να σώσει με τον δικό της τρόπο τον δευτερότοκο γιο της, διασχίζοντας με τα πόδια το Ισραήλ, από την Ιερουσαλήμ ως τη Γαλιλαία, με σύντροφό της τον φίλο και εραστή των νεανικών της χρόνων Άβραμ. Καθώς περιπλανιέται αποφεύγοντας να μάθει τα κακά νέα για την τύχη του παιδιού της στο μέτωπο, η Όρα αναθυμάται και ανασταίνει μέσα από την αφήγησή της τη ζωή του, αλλά και την πορεία της χώρας στην οποία ζει – από τον Πόλεμο των Έξι Ημερών έως τις μέρες μας. Ως η φωνή της συνείδησης του γιου και της πατρίδας της, την οποία όμως κανείς από τους δύο δεν θέλει ν' ακούσει, αυτή η μητέρα βρίσκεται στο επίκεντρο του συγκλονιστικού αντιπολεμικού αριστουργήματος που, κατά τραγική σύμπτωση, ταυτίστηκε με την ιστορία της ζωής του συγγραφέα του.

4 Κόλουμ ΜακΚαν «Απειρόγνω», εκδόσεις Καστανιώτη

Ένα βιβλίο που ύμνησε η αγαπημένη μου Elisabeth Strout και που αγόρασα τυχαία σε ένα λονδρέζικο βιβλιοπωλείο, πριν μεταφραστεί στα ελληνικά. Ο Μπασάμ Αραμίν είναι Παλαιστίνιος. Ο Ράμι Ελχανάν είναι Ισραηλινός. Κατοικούν σ' έναν τόπο συγκρούσεων που χρωματίζει κάθε πτυχή της ζωής τους, από τους δρόμους στους οποίους επιτρέπεται να οδηγούν ως τα σημεία ελέγχου, σωματικού και ψυχικού, από τα οποία πρέπει να περνούν καθημερινά. Δυο παρόμοια τραγικά περιστατικά που σχετίζονται με τις κόρες τους τους σηματοδεύουν για πάντα. Ο Ράμι και ο Μπασάμ είναι έτσι γαλουχημένοι ώστε να μισούν ο ένας τον άλλον. Ωστόσο, η απώλεια των παιδιών τους είναι ένα βίωμα κοινό, που θα τους ενώσει σε έναν υψηλό σκοπό. Μαζί αποφασίζουν να επιστρατεύσουν το βαρύ προσωπικό τους πένθος ως όπλο για την ειρήνη, αφηγούμενοι ξανά και ξανά μπροστά σε κοινό τις ιστορίες τους, με την πεποίθηση ότι, εφόσον κατάφεραν οι ίδιοι να ξεπεράσουν τις διαφορές τους, το ίδιο θα μπορούσε να συμβεί και στους άλλους. Στο «Απειρόγνω», έχοντας ως κεντρικό άξονα την αληθινή και απρόβλεπτη φιλία δύο πατεράδων, διασχίζοντας αιώνες και ηπείρους, αντλώντας στοιχεία από τη φύση, την τέχνη, την ιστορία και την πολιτική, ο Κόλουμ ΜακΚαν συνθέτει ένα πολυδιάστατο, σπαραχτικό και ελπιδοφόρο μυθιστόρημα. Υποψήφιο για βραβείο Booker το 2020.

5 Elias Khoury «Gate of the Sun»

Είναι το πρώτο μεγάλο έπος του παλαιστινικού αφηγήματος. Μετά τον κατακερματισμό της πατρίδας τους το 1948, δύο άντρες απομένουν μόνοι σ' ένα εγκαταλειμμένο

πρόχειρο νοσοκομείο στον καταυλισμό Σατίλα, στα περίχωρα της Βηρυτού. Από εκεί, εισερχόμαστε σ' έναν απέραντο κόσμο ξεριζωμού, φόβου και εύθραυστης ελπίδας. Ο γιατρός Χαλίλ στέκει άγρυπνος στο προσκέφαλο του ασθενή και πνευματικού του πατέρα, ενός θρυλικού ηγέτη της παλαιστινιακής αντίστασης, που έχει πέσει σε κώμα. Καθώς ο Χαλίλ προσπαθεί να τον επαναφέρει, ξεκινά μια αφήγηση που διακλαδίζεται σε πολλές άλλες. Ιστορίες ανθρώπων που εκδιώχθηκαν από τα χωριά τους στη Γαλιλαία, των σφαγών που ακολούθησαν, της απίστευτης εσωτερικής δύναμης όσων επέζησαν – και της αγάπης. Υφαίνοντας με ποιητική δύναμη στοιχειωτικές αφηγήσεις για την επιβίωση και την απώλεια, την αγάπη και την καταστροφή, τη μνήμη και το όνειρο, ο Χούρι αποδίδει ανθρώπινη μορφή στον πολύπλοκο παλαστινιακό αγώνα, δίνοντας ζωή στην ιστορία ενός ολόκληρου λαού. Το μυθιστόρημα πρωτοεκδόθηκε στη Βηρυτό το 1998 και γνώρισε τεράστια απήχηση στον αραβικό κόσμο, στο Ισραήλ και στην Ευρώπη. Θα το βρείτε στο Archipelago books στα αγγλικά. Δεν έχει μεταφραστεί στην Ελλάδα.

6 Amos Oz «Ιστορία αγάπης και σκότους», εκδόσεις Καστανιώτη

Ιστορία ενός φαντασιόπληκτου παιδιού που κάποτε θα γίνει συγγραφέας, του τραγικού γάμου των γονιών του, καθώς και η ιστορία της παράξενης, για τα μάτια ενός παιδιού, γέννησης ενός κράτους. Γύρω από τον κεντρικό αυτό πυρήνα βρίσκονται οι μεγάλες μεταναστεύσεις, οι μεγάλες ιδέες, τα μεγάλα αδιέξοδα του 20ού αιώνα, αλλά και τα προσωπικά τραύματα που αφήνει η Ιστορία στις ψυχές των ανθρώπων. Μυθιστόρημα που άλλοτε γίνεται επικό σαν μουσική συμφωνία και άλλοτε χαμηλόφωνο και τρυφερό σαν παιδική εξομολόγηση, η «Ιστορία αγάπης και σκότους» θεωρείται το αριστούργημα του μεγάλου Ισραηλινού φιλειρηνιστή συγγραφέα και ένα από τα σημαντικότερα λογοτεχνικά έργα της εποχής μας.

7 Sayed Kashua «Dancing Arabs»

Το μυθιστόρημα ξεκινά με την παιδική ηλικία του αφηγητή στην αραβική πόλη του Ισραήλ Τίρα. Στην αρχή του βιβλίου, ο αφηγητής είναι σε μεγάλο βαθμό ανίδεος για όσα συμβαίνουν γύρω του, λόγω της μικρής του ηλικίας. Είναι ιδιαίτερα δεμένος με τη γιαγιά του, η οποία του ζητά να φροντίσει να ενημερώσει την υπόλοιπη οικογένεια για ένα κρυφό κουτί με αντικείμενα που θέλει να θαφτούν μαζί της όταν πεθάνει. Αυτό οδηγεί τον αφηγητή να ψάξει το κουτί, μέσα στο οποίο βρίσκει ένα απόκομμα εφημερίδας. Το δημοσίευμα αποκαλύπτει ότι ο πατέρας του είχε τεθεί υπό διοικητική κράτηση και ανακρίθηκε επί δύο χρόνια από τη Σιν Μπρετ, λόγω υποψίας εμπλοκής του σε βομβιστική επίθεση σε πανεπιστημιακή καφετέρια. Μετά την απελευθέρωσή του, ο πατέρας εξακολουθεί να είναι ένθερμος υποστηρικτής της παλαιστινιακής απελευθέρωσης και του κομμουνισμού, όπως πολλοί κάτοικοι της Τίρα. Αν και ασκεί σωματική βία στον αφηγητή και στα αδέρφια του, προσπαθεί επίμονα να τους εμψυχήσει εθνική υπερηφάνεια, μαλώνοντάς τους επειδή δεν καταλαβαίνουν τι είναι η Οργάνωση για την Απελευθέρωση

της Παλαιστίνης και υπενθυμίζοντάς τους την ιστορία του παππού τους, που πέθανε ως «σακίντ» στον πόλεμο του 1948.

Την ίδια εποχή, ο μικρός αφηγητής και τα αδέρφια του βλέπουν ένα ρεπορτάζ για τη σφαγή της Σάμπρα και της Σατίλα, το οποίο ενσωματώνουν αθώα στα παιδικά τους παιχνίδια, χωρίς να αντιλαμβάνονται τη φρίκη του. Ο πατέρας τους είναι από τους λίγους στην πόλη που αρνούνται να πουλήσουν τη γη τους, πιστεύοντας ότι οι κάτοικοι πρέπει να κρατήσουν ό,τι τους ανήκει.

Καθώς ο αφηγητής περνά στο γυμνάσιο, τραυματίζεται σοβαρά από μια πτώση και εισάγεται στο νοσοκομείο. Στη συνέχεια αλλάζει δραματικά ως χαρακτήρας: από άτακτο και αδιάφορο παιδί γίνεται επιμελής και αριστούχος. Το σχολείο, ωστόσο, παραμένει βίαιο και ακατάλληλο, με δασκάλους που χτυπούν τους μαθητές και συνθήκες υγιεινής απαράδεκτες.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, συμμετέχει στο πρόγραμμα Seeds of Peace. Είναι η πρώτη φορά που συναντά έναν Εβραίο, και γίνονται ζευγάρι. Πείθεται πως το αγόρι τον αγαπά, επειδή θέλει να είναι μαζί του όλη την ώρα. Παράλληλα, αποδεικνύει την εξυπνάδα του κερδίζοντας έναν διαγωνισμό γνώσεων και εξασφαλίζοντας θέση σε ένα ελίτ οικοτροφείο στην Ιερουσαλήμ. Η γιαγιά του, αποχαιρετώντας τον, του λέει με νόημα: «*Ισως είναι καλό που φεύγεις...*» Ο ήρωας προσπαθεί να ενσωματωθεί στο ισραηλινό σχολείο, αλλάζει γλώσσα, ταυτότητα, τελικά χάνεται. Ένα χιουμοριστικό και πικρό πορτρέτο ενός Άραβα Ισραηλινού. Το βιβλίο έγινε και ταινία με τίτλο «*A Borrowed Identity*». Και δυστυχώς δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά.

8 Sandy Tolan «The Lemon Tree»

Το 1967, λίγο μετά τον Πόλεμο των Έξι Ημερών, τρεις νεαροί Άραβες, ξαδέρφια μεταξύ τους, μπήκαν στην πόλη Ράμλε, στη σημερινή εβραϊκή περιοχή του Ισραήλ, σε ένα προσκύνημα για να δουν τα πατρικά τους σπίτια: οι οικογένειές τους είχαν εκδιωχθεί από την Παλαιστίνη σχεδόν είκοσι χρόνια νωρίτερα. Ο ένας ξάδερφος βρήκε μια πόρτα να του κλείνεται κατάμουτρα κι ο άλλος διαπίστωσε πως το παλιό του σπίτι είχε μετατραπεί σε σχολείο. Όμως ο τρίτος, ο Μπασίρ Αλ-Κάιρι, άνοιξε την πόρτα κι αντίκρισε μια νεαρή γυναίκα ονόματι Ντάλια, που τους κάλεσε μέσα.

Αυτή η πράξη εμπιστοσύνης, μέσα σε ένα τοπίο γεμάτο εκθρότητα και πικρία, αποτελεί την αφετηρία μιας αληθινής ιστορίας για μια αξιοσημείωτη σχέση ανάμεσα σε δύο οικογένειες –μία αραβική και μία εβραϊκή– εν μέσω της ταραγμένης σύγχρονης ιστορίας της περιοχής. Στο πατρικό του σπίτι και στη λεμονιά που είχε φυτέψει ο πατέρας του στην αυλή, ο Μπασίρ βλέπει τη στέρση και την κατοχή. Ενώ η Ντάλια, που είχε φτάσει ως βρέφος το 1948 από τη Βουλγαρία με την οικογένειά της, βλέπει την ελπίδα για έναν λαό που καταστράφηκε από το Ολοκαύτωμα.

Καθώς και οι δύο παρασύρονται στις μοίρες των λαών τους, και ο Μπασίρ φυλακίζεται για τον υποτιθέμενο ρόλο του σε βομβιστική επίθεση σε σούπερ μάρκετ και οι δυο τους σταματούν να μιλούν για χρόνια. Τελικά συμφιλιώνονται και μετατρέπουν το σπίτι στη Ράμλε σε παιδικό σταθμό για Αραβόπουλα του Ισραήλ, καθώς και σε κέντρο διαλόγου μεταξύ Αράβων και Εβραίων.

Το «*The Lemon Tree*» γεννήθηκε από ένα ραδιοφωνικό ντοκιμαντέρ διάρκειας σαράντα τριών λεπτών, που παρήγαγε ο Σάντι Τόλαν για την εκπομπή «*Fresh Air*». Μέσα απ' αυτό το βιβλίο, ακολουθεί τις ζωές και τις ρίζες των δύο οικογενειών, φτάνοντας έως το σήμερα. Οι ιστορίες τους συγκροτούν έναν προσωπικό μικρόκοσμο των τελευταίων 70 ετών της ιστορίας Ισραήλ-Παλαιστίνης. Δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά. Έγινε ωστόσο ταινία, αναζητήστε την. (Δεν υπάρχει στο Netflix)

9 Metin Arditi «Rachel et les siens»

Ο Αρντίτι είναι Τούρκος συγγραφέας παντρεμένος με Ελληνίδα και ζει στη Γενεύη. Κάποια από τα βιβλία του έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκη, αλλά όχι αυτό.

Ποια είναι η Ραχήλ, το παιδί που αγαπούσε να αφηγείται ιστορίες κι έγινε μια καταξιωμένη δραματουργός στις μεγαλύτερες σκηνές του κόσμου; Μαζί με τους γονείς της, Εβραίους της Παλαιστίνης, κατοικεί στη Πάφα στις αρχές του 20ού αιώνα. Μοιράζονται το σπίτι τους με τους Χαλίφα, μια αραβο-χριστιανική οικογένεια. Οι δύο οικογένειες ζουν σαν μία, μέχρι που η Ιστορία παρεμβαίνει. Θρησκευτικές συγκρούσεις, πόλεμοι... Μέσα στις καταιγίδες της εποχής, η Ραχήλ αντέχει χάρη στην τέχνη, στη βαθιά της αφοσίωση στο θέατρο. Οργανώνει τον κόσμο πάνω στη σκηνή, ενώ η ζωή της αναστατώνεται από έρωτες και απώλειες, εμπόδια και εξορίες. Από την Παλαιστίνη στην Τουρκία, από την Τουρκία στη Γαλλία, η Ραχήλ αντιμετωπίζει τον εχθρικό κόσμο με τόλμη και πάθος, δημιουργώντας ένα συγκλονιστικό έργο. Κυκλοφορεί στα γαλλικά (Grasset).

10 Raja Shehadeh «Palestinian Walks: Notes on a Vanishing Landscape»

Έξι περίπατοι, τριάντα χρόνια, μια γη που χάνεται. Ο Ράτζα Σεχαντέχ δεν γράφει ένα απλό μυθιστόρημα, αλλά ένα βιβλίο βαθιά λογοτεχνικό. Δικηγόρος και ιδρυτής της πρώτης παλαιστινιακής οργάνωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συνδυάζει στη γραφή του την ακρίβεια του νομικού με τη στοχαστική τρυφερότητα του περιπατητή.

Στο «*Palestinian Walks*», περιγράφει έξι περιπάτους του στη Δυτική Όχθη – από τη δεκαετία του '70 ως τις αρχές του 2000. Με απλή, ελεγκτική γλώσσα, παρακολουθούμε πώς το τοπίο που αγαπούσε μεταμορφώνεται: μονοπάτια χάνουν τη χάραξή τους, λόφοι τεμαχίζονται από οδούς εποίκων, ελιές εκριζώνονται, και οι θέες κλείνουν πίσω από μπετόν.

Κάθε βήμα, όμως, είναι και μια πράξη αντίστασης. Όχι με κραυγή, αλλά με παρατήρηση, ακρίβεια, και επιμονή στο αυτονόητο: πως η φύση ενός τόπου είναι μέρος της ταυτότητας του λαού του. Η απώλεια του τοπίου είναι απώλεια ύπαρξης.

Το βιβλίο είναι γεμάτο από μικρές εικόνες –ένα φίδι στο μονοπάτι, ένα βλέμμα στρατιώτη, μια κουβέντα με βοσκό– και καθεμιά από αυτές γίνεται ένα πολιτικό σχόλιο χωρίς να το φωνάζει. Η αφήγηση λειτουργεί σαν καθρέφτης μιας πατρίδας που υποχωρεί αθόρυβα, αλλά επίμονα. Βραβεύτηκε με το Orwell Prize for Political Writing το 2008. Κυκλοφορεί στα αγγλικά (Profile Books) **A**

ONASSIS STEGI

Plāsmata 3

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΠΟ ΤΙΣ 18:00

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

27.05.25—15.06.25

ΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ

Yoann Bourgeois Art Company
Approach 17. Opening

Μια εμπειρία έξω από τον χρόνο. Ένας άνδρας ανεβαίνει μια λευκή σκάλα που δεν οδηγεί πουθενά.

Πέφτει στο κενό και επιστρέφει, αψηφώντας τη βαρύτητα. Η viral περφόρμανς του χορογράφου που συνεργάστηκε με τους Harry Styles, Coldplay και Selena Gomez ζωντανεύει στην έκθεση *Plāsmata 3* στο Πεδίον του Άρεως.

Ανακάλυψε το πρόγραμμα της περφόρμανς.

Φωτογραφία: Βασίλης Μνήμας

Η ακατάπαυστη εξερεύνηση του τι θέλουμε

Της ΕΛΕΝΗΣ ΧΕΛΙΩΤΗ

Δεν είμαι πολύ μεγάλη φαν των podcast. Έχω ακούσει μερικά, έχω κάνει φιλότιμες προσπάθειες, κυρίως με κάποια που μιλάνε για θέματα που με ενδιαφέρουν: true crime, λογοτεχνία, μουσική, και κάποιες φορές ένα μείγμα αυτών με μια δόση χιούμορ.

Για παράδειγμα, γουστάρω πολύ τον κωμικό Μπιλ Μαρ, ο οποίος, εδώ και πολλά χρόνια, κάθε Παρασκευή βράδυ παρουσιάζει ένα νυχτερινό talk show που ονομάζεται «*Real time with Bill Maher*», το οποίο παρακολουθώ ευλαβικά κάθε Σάββατο πρωί με τον καφέ μου. Πριν από λίγο καιρό ξεκίνησε ένα podcast με τον τίτλο «*Club Random*», στο οποίο έχει διάφορους καλεσμένους και μιλάνε για τα πάντα – η θεματολογία άλλωστε, όπως δηλώνει και ο τίτλος, είναι random, τυχαία δηλαδή. Ενώ γενικά τον συμπαθώ τόσο, και ενώ οι καλεσμένοι του είναι πολλές φορές ενδιαφέρουσες ή ιντριγκαδόρικες προσωπικότητες, όσες φορές έχω βάλει ν' ακούσω δεν έχω τελειώσει ποτέ επεισόδιο και δεν μπορώ να σας πω γιατί – ενώ, για παράδειγμα, θα ακούσω άνετα και πολύ ευχάριστα ένα ηχητικό βιβλίο για ώρες, ή ένα μεγάλο άρθρο.

Σήμερα, μάλιστα, άκουσα ένα ενδιαφέρον άρθρο των *New York Times* για μια συγγραφέα την οποία δεν γνώριζα, τη Μελίσα Φίμπος (Melissa Febos), η οποία γράφει δοκίμια και memoirs για τη ζωή της, και εξηγήσε, με αφορμή το καινούργιο της βιβλίο «*The dry season*», ότι, έχοντας δοκιμάσει διάφορα «άκρα» στη ζωή της – καθώς υπήρξε dominatrix για χρόνια – και στην εξερεύνηση τόσο του εαυτού της όσο και της απόλαυσης με τη γενικότερη έννοια, σταμάτησε να κάνει σεξ για ένα χρόνο, κι έψαξε να βρει την επιθυμία, την απόλαυση και τον ρομαντισμό αλλού.

Το άρθρο ήταν μεγάλο, αλλά η προσοχή μου δεν έφυγε ούτε μια στιγμή. Μόλις το τελείωσα, βρήκα ένα μικρό δοκίμιο που έγραψε η ίδια η συγγραφέας για τους *New York Times* πάνω στην εμπειρία της αυτή. «*What I learned trying to spend a year celibate*» ο τίτλος. «*Τι έμαθα δοκιμάζοντας να περάσω έναν χρόνο αποχής από το σεξ*». Δεν συμφωνούσα με όλα όσα έλεγε, αλλά με κράτησε και αυτό. Κάπου στο ψαχούλεμα μετά, έπεσα πάνω σ' ένα podcast που λεγόταν «*Modern Love Podcast*». Το πρώτο πράγμα που μου κέντρισε το ενδιαφέρον νομίζω πως ήταν το μικρό cartoon, το logo του: δύο κόκκινα ορνιθοσκαλίσματα από κηρομπογιές, με ποδαράκια που ενώνονται από μια «κλωστή».

Αυτό, όμως, που μ' έκανε να πατήσω το play ήταν η θεματολογία και ο τίτλος του τελευταίου επεισοδίου: «*First Love Mixtape: Side A (Encore) – What is the song you were obsessed with as a teenager?*» (Με ποιο τραγούδι ήσουν κολλημένος/η στην εφηβεία σου;). Έπειτα από μια μικρή εισαγωγή, μια κοπέλα διαβάζει ένα μικρό διήγημα με τον τίτλο «*What Lou Reed taught me about love*» (Τι μου έμαθε ο Λου Ριντ για την αγάπη) της Λίσα Σελίν Ντέιβις, όπου η συγγραφέας εξιστορεί πως το τραγούδι «*I'll be your mirror*» έγινε το soundtrack ενός καλοκαιρινού έρωτα με ένα αγόρι το οποίο άθελά του τη βοήθησε να νιώσει καλύτερα. Μετά, η παρουσιάστρια, Άννα Μάρτιν, και οι καλεσμένοι της, Μίγια Λι και Νταν Τζόουνς, μιλούν για τις δικές τους αντίστοιχες εμπειρίες και το τραγούδι που σημάδεψε τη δική τους εφηβεία.

Πόσο όμορφο, σκέφτηκα, πόσο νοσταλγικό. Προσπαθούσα να σκεφτώ το δικό μου τραγούδι, αυτό που σημάδεψε εμένα. Στα εφηβικά μου χρόνια ήμουν άτυχη, άπειρη, αδαής και όλα τα στερεοτικά «α» στον έρωτα, κι έτσι γρήγορα έφτασα στο συμπέρασμα –έπειτα από μια μικρή αναδρομή στη μουσική που άκουγα τότε– ότι τα τραγούδια που μου «μιλούσαν» περισσότερο ήταν αυτά του ανεκπλήρωτου έρωτα, του μονόπλευρου. Ήταν επίσης αυτά που μ' έκαναν να αισθάνομαι ότι, παρόλο που είμαι μόνη, υπάρχουν κάποιος που έχει νιώσει το ίδιο. Κι έτσι το μυαλό μου πήγε στα τραγούδια της Μαράια Κάρεϊ, και ιδιαίτερα στο «*Looking in*» από τον δίσκο της «*Daydream*».

It seems as though I've always been
Somebody outside looking in

Το εφηβικό δράμα στο μεγαλείο του, το ξέρω, αλλά ο καθένας έχει την ιστορία του και, καλώς ή κακώς, αυτή ήταν η δική μου.

Μετά όμως συνέχισα. Και άκουσα και το επόμενο: «*Friends for 16 years. Lovers for one night*». (Φίλοι για 16 χρόνια. Εραστές για μία νύχτα.) Ξέρω τι σκέφτεστε. Πόσο εμετικά γλυκανάλατο, και βγαλμένο από ψευτο-ρομαντική ταινία ακούγεται. Κι εγώ έτσι πίστευα αρχικά: μέχρι που το άκουσα στο αυτοκίνητο πηγαίνοντας στα IKEA του αεροδρομίου, όπου έφτασα συναισθηματικά κατεστραμμένη και με δάκρυα στα μάτια. Και ίσως ήταν η σωστή διάθεση που συνέβαλε, ίσως η ηρεμία και η έλλειψη περισπασμών, ίσως όμως ήταν και το γεγονός ότι, ενώ η ιστορία της κοπέλας ήταν δακρύβρεχτη –κυριολεκτικά και όχι μεταφορικά–, είχε επίσης μια ωμότητα που με ξάφνιασε.

Πού θέλω όμως να καταλήξω;

Έχω εδώ και λίγο καιρό έχω διαβάσει πολλά καλά λόγια για μια σειρά στο Disney+ με τον τίτλο «*Dying for sex*», η οποία είναι ανάλαφρα βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα, και μιλά για μια γυναίκα στα 40 της, η οποία διαγιγνώσκεται με καρκίνο του μαστού, κάνει διπλή μαστεκτομή και, δύο χρόνια αργότερα, ανακαλύπτει ότι ο καρκίνος έχει κάνει μετάσταση στα οστά της και βρίσκεται πια στο 4ο στάδιο. Ο γιατρός της την παίρνει τηλέφωνο να την ενημερώσει την ώρα που βρίσκεται με τον σύζυγό της στην ψυχοθεραπεύτριά τους. Λίγο πριν από το τηλεφώνημα μιλούσαν για το γεγονός ότι εκείνος έχει 3 χρόνια να την αγγίξει και ότι αισθάνεται ότι δεν την επιθυμεί πια, αλλά έχει ανάγκη από την επαφή και το σεξ, ενώ εκείνος προσπαθεί να εξηγήσει ότι, λόγω της κατάστασής της, δεν μπορεί πια να τη δει σεξουαλικά, και το θέμα υγείας της τον εμποδίζει να λειτουργήσει ερωτικά.

Εν συντομία, αποφασίζει η γυναίκα ότι δεν θέλει να περάσει τον περιορισμένο χρόνο που της έχει μείνει σ' αυτή τη σχέση και ότι θέλει να προλάβει να ζήσει κάποια πράγματα πριν πεθάνει. Παίρνει τις οικονομίες της, νοικιάζει ένα διαμέρισμα και, με τη βοήθεια της κολλητής της, ξεκινά αυτό το ταξίδι προς το «τέλος». Είδα 3 επεισόδια το ένα μετά το άλλο, και σταμάτησα αφού έπειτα από μια ανορθόδοξη ερωτική εμπειρία με τον γείτονά της, καταλήγει στο νοσοκομείο λόγω προβλήματος στον γοφό της (το οποίο προκάλεσε ο καρκίνος στα οστά).

Εκεί, λοιπόν, αφού εξιστορεί στην κολλητή της και στον άνθρωπο που προσφέρει παρηγορητική φροντίδα σε καρκινοπαθείς τελικού σταδίου τι συνέβη, ο τελευταίος τής λέει: «*Εσείς οι millennials είστε τόσο δραματικοί. Νομίζετε ότι το σεξ έχει να κάνει με τη διεξόδου και τον οργανισμό· το μάθατε από τη Σαμάνθα (χαρακτήρας στο «Sex and the City»)*». Το σεξ είναι ένα κύμα. Το σεξ είναι στάση ζωής. Το σεξ είναι το μη γραμμικό φαινόμενο που προκύπτει όταν δύο ή περισσότερα πλάσματα αγγίζουν ενεργειακά πεδία».

Αυτό στο οποίο θέλω να καταλήξω –εκεί που με πήγε η περιήγηση αυτής της εβδομάδας, πέρα από τον ερωτισμό και το τι σημαίνει με την ευρύτερη έννοια, πέρα από το σεξ και το τι είναι, πέρα από τη σύνδεση μεταξύ ανθρώπων και τα σημεία όπου εφάπτονται οι υπάρξεις μας– είναι η ακατάπαυστη διερεύνηση του εαυτού και του τι είναι «σωστό» ή καλό ή ωφέλιμο για τον καθένα από εμάς, κάτι το οποίο συχνά δεν ακολουθεί κανέναν κανόνα και κανένα «πρέπει». Στα 40 της, κι έπειτα από διάφορες σχέσεις και έναν πολυετή γάμο, η πρωταγωνίστρια της σειράς δεν είχε καταφέρει ποτέ να έρθει σε οργανισμό με κάποιον άντρα, μόνο μόνη της. Ξεκινά να κάνει σεξ με άλλους ανθρώπους έπειτα από πολλά χρόνια και απογοητεύεται. Περιμένει το σεξ να είναι φανταστικό με άλλους, περίμενε να νιώσει όπως είχε νιώσει μια φορά στα νιάτα της, και όσο αυτό δεν συμβαίνει, αποκαρδιώνεται. Κατά τη διάρκεια μιας ερωτικής συνεύρεσης με έναν νεαρό 25 ετών, εκείνος τη ρωτάει τι της αρέσει και τι θέλει, κι εκείνη συνειδητοποιεί ότι δεν ξέρει, ότι δεν έχει ιδέα, γιατί δεν αναρωτήθηκε και δεν το «έψαξε» ποτέ, και τότε είναι που καταλαβαίνει πραγματικά τι έχει πάει λάθος. Το ρομαντικό ή ερωτικό κομμάτι είναι απλώς ένα παράδειγμα, ανεξάρτητα από το ότι είναι ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής μας. Η ιδέα είναι ότι ναι μεν δεν είναι ποτέ αργά, για τίποτα, αλλά οφείλουμε στον εαυτό μας να προσπαθούμε, έστω, να μην τα αντιλαμβάνομαστε όλα εκ των υστέρων. **A**

ΟΠΕΚΕΠΕ

Μαζί τα φάγανε;

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Στην εμβληματική ταινία του Σωτήρη Γκορίτσα «Μπραζίλερο» (2001) τοπικός παράγοντας επαρχιακής πόλης παίρνει χρηματοδότηση από την ΕΕ για την ανέγερση πολιτιστικού κέντρου αλλά την ξοδεύει «αλλιώς». Αφενός για να κάνει τη ζωή του πιο άνετη και αφετέρου για να ενισχύσει την τοπική ομάδα με την αγορά ενός Βραζιλιάνου «παιχταρά», ώστε αυτή να αποφύγει τον υποβιβασμό. Μέχρι που δέχεται την επίσκεψη δύο Ευρωπαίων ελεγκτών που θέλουν να εξετάσουν την τύχη των κοινοτικών χρημάτων και εξελίσσονται γεγονότα κωμικοτραγικά πλην όμως άκρως ελληνικά.

Χρόνια τώρα κυκλοφορούν ανάλογα ανέκδοτα για παρόμοιες ατασθαλίες, λέγε τες και λαμογιές, με στόχο τα χρήματα των κουτόφραγκων. Αλλά δεν περιμέναμε ότι το 2025 θα γινόμασταν θεατές ενός ανάλογου πραγματικού περιστατικού. Και μάλιστα με τη βούλα ενός κρατικού οργανισμού. Του ΟΠΕΚΕΠΕ. Που υποτίθεται ότι είναι αρμόδιος για τη χρηστή διαχείριση κοινοτικών κονδυλίων. Και μάλιστα στα χρόνια μιας κυβέρνησης που θέλει να καυχιέται για τον αταλάντευτο ευρωπαϊκό προσανατολισμό της. Αλλά και για την ισχυροποίηση της θέσης της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή στίβο. Σήμερα μάλλον γελάνε εις βάρος μας. Και το χειρότερο, σιγουρεύονται για το ποιόν μας.

Γιατί συμβαίνουν όλα αυτά; Διότι όλο το κόλπο ήταν και είναι να μη «χαθούν» εν δυνάμει επιδοτήσεις. «Είναι δικά μας λεφτά και σιγά μην τα αφήσουμε στους κουτόφραγκους». Και κάπου εκεί αρχίζει το πάρτι της ζωής τους, αρχής γενομένης από το 2014. Αν δεν επαρκεί η τοπική βοσκήσιμη γη για τα ζώα της περιοχής, οι κτηνοτρόφοι μπορούσαν να δανειστούν εκτάσεις από άλλες περιοχές. Στη συνέχεια το πράγμα γίνεται καλύτερο, όταν επιτρέπεται και σε μη κτηνοτρόφους να έχουν δικαιώματα και σε βοσκοτόπια που δεν είναι παραγωγικά. Έτσι βρέθηκαν Κρητικοί να έχουν εκτάσεις σε άλλα νησιά του Αιγαίου ακόμα και στη Βόρειο Ελλάδα. Το αποτέλεσμα είναι να πολλαπλασιάζονται μετά το 2020 οι δηλώσεις για βοσκοτόπους και να ρέει το κοινοτικό χρήμα right through. Όπως φαίνεται από τα ρεπορτάζ, το πάρτι των παράνομων επιδοτήσεων εντοπίζεται κατά 80% στη λεβεντομάνα Κρήτη.

Μια ευσυνειδήτη υπάλληλος του ΟΠΕΚΕΠΕ, η κ. Τυχεροπούλου, παίρνει χαμπάρι το κόλπο, στέλνει την υπόθεση στον τότε πρόεδρο του οργανισμού κ.Γ. Βάρρα, αυτός δεσμεύει 3.500 ύποπτα ΑΦΜ και στέλνει υποθέσεις στον εισαγγελέα. Και γι' αυτό, φυσικά, τον στέλνουν στο σπίτι του. Ο επόμενος πρόεδρος δίνει οδηγία στους ελεγκτές να μην ψάχνουν τις δηλούμενες ιδιοκτησίες σε παρελθόντα έτη, αλλά και να μη ζητούν τίτλους ιδιοκτησίας που να αποδεικνύουν την κυριότητα ή τη μίσθωση του βοσκοτόπου. Σωστοί οι θεομπαίχτες, διότι στην Ελλάδα είσαι και κατέχεις ό,τι δηλώσεις. Αρκεί να τα πάρουμε από τους ξένους. Ο επόμενος πρόεδρος δεσμεύει 6.000 ΑΦΜ στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης έρευνας, αλλά το σωτήριο έτος 2023, έτος ελλογών, εξαναγκάζεται να παραιτηθεί και με εντολή του τότε υπουργού, τα ΑΦΜ είναι και πάλι ελεύθερα. Δεν ξέρω αν έγιναν και τοπικές πορείες με σύνθημα «Λευτεριά στα ΑΦΜ». Ομορφιές, δεν λέω! Βαθιά «πολιτικές».

Η ΧΡΥΣΑΝΘΗ «ΕΦΕΡΕ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ» ΣΤΗΝ ΚΥΨΕΛΗ

**ΜΙΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ ΓΕΜΑΤΗ ΦΩΣ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ
ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ**

ΣΕ ΜΙΑ ΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ όπου η ζωή χτυπά με δημιουργικό παλμό, η Δημοτική Αγορά Κυψέλης πλημύρισε την Τρίτη 20 Μαΐου με παιδικά χαμόγελα, χρώματα, αρώματα και κυρίως ελπίδα. Η παρουσίαση του παιδικού βιβλίου **«Χρυσάνθη, η μικρή μέλισσα που έφερε την Άνοιξη»** του **Λάζαρου Καραούλη**, εξελίχθηκε σε μια γιορτή ψυχής για μικρούς και μεγάλους. Η εκδήλωση, που φιλοξενήθηκε στον ζεστό και ανοιχτό χώρο της Αγοράς, απέδειξε πως η λογοτεχνία δεν είναι απλώς ένα εργαλείο μάθησης, αλλά μια γέφυρα που ενώνει γενιές, αξίες και στόχους. Ο Δήμαρχος Αθηναίων **Χάρης Δούκας**, ο οποίος τίμησε την εκδήλωση με την παρουσία του, ανέφερε συγκινημένος: *«Με ευαισθησία*

για την πόλη και το περιβάλλον, μιλάμε στις καρδιές μικρών και μεγάλων. Η παιδική λογοτεχνία μπορεί να γίνει όχημα οικολογικής αφύπνισης. Και αυτό το ζήσαμε σήμερα εδώ όλοι μαζί, στην Κυψέλη της Άνοιξης».

Η αγαπημένη ηθοποιός **Βίκυ Βολιώτη** χάρισε στα παιδιά μια μαγική αφήγηση του παραμυθιού, δίνοντας φωνή στη θαρραλέα μικρή μέλισσα, τη Χρυσάνθη, που με γλυκύτητα και τόλμη δείχνει πώς ακόμη και το πιο μικρό πλάσμα μπορεί να φέρει την αλλαγή. Ο Δρ. **Στέφανος Κούτρας**, σύμβουλος εκπαίδευσης, ανέδειξε με απλό και ουσιαστικό τρόπο την εκπαιδευτική αξία του βιβλίου, κάνοντας λόγο για ένα *«εργαλείο συναισθηματικής και περιβαλλοντικής αγωγής με διαχρονικό αποτύπωμα».*

«Η παιδική λογοτεχνία μπορεί να γίνει όχημα οικολογικής αφύπνισης. Και αυτό το ζήσαμε σήμερα εδώ όλοι μαζί, στην Κυψέλη της Άνοιξης».

- Χ. Δούκας

Το παρών έδωσαν γονείς, μικρά παιδιά, εκπαιδευτικοί, αλλά και άνθρωποι του πολιτισμού και της τεχνολογίας, ενώ τα παιδιά συμμετείχαν με ενθουσιασμό στα διαδραστικά παιχνίδια, τις εκπλήξεις και φυσικά... στα κεράσματα με μέλι!

Ξεχωριστή στιγμή της βραδιάς ήταν η διαδραστική εγκατάσταση μελισσιών, που παρουσιάστηκε από την πρωτοβουλία **Bee Day Greece**, σε συνεργασία με το **Athens Digital Arts Festival** και τον **Δήμο Αθηναίων**. Ψηφιακές κυψέλες, ήχοι της φύσης και εικονικές εμπειρίες με πρωταγωνίστριες τις μέλισσες, μετέφεραν το κοινό σε έναν κόσμο όπου η τεχνολογία συνυπάρχει αρμονικά με τη φύση, προκαλώντας συγκίνηση και θαυμασμό. Επίσης δόθηκαν δωράκια μικρά βαζάκια μέλι σε όλους τους παρευρισκόμενους για να γνωρίσουν τα θετικά της φύσης και της μέλισσας.

Ο κ. **Λάζαρος Καραούλης**, ευχαρίστησε το κοινό και τόνισε: *«Η Χρυσάνθη γεννήθηκε στον Εθνικό Κήπο, αλλά ταξίδεψε στις γειτονιές της Αθήνας... την Πλάκα, τα Πατήσια, την Κυψέλη, τα Σεπόλια, για να μας θυμίσει κάτι απλό αλλά ουσιαστικό, ότι ακόμα και μέσα σε δύσκολες συνθήκες, ακόμα και μέσα στην πόλη, μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο μας, με συνεργασία, με πρωτοβουλία, με πίστη στη συλλογικότητα».* Τον συντονισμό της εκδήλωσης ανέλαβε η ηθοποιός **Αθηνά Χατζηθανασίου**.

Ο συγγραφέας του βιβλίου, Διευθύνων Σύμβουλος της ΔΑΕΜ ΑΕ του Δήμου Αθηναίων, υπενθύμισε πως τα παιδικά βιβλία δεν είναι απλώς ιστορίες. Είναι σπόροι αλλαγής. Αν θέλουμε ένα μέλλον βιώσιμο, ξεκινάμε από τα παιδιά με σεβασμό, φαντασία και γνώση.

Μετά την επιτυχία του πρώτου του βιβλίου **«Μη με κάνεις σκουπίδι»**, η **«Χρυσάνθη»** έρχεται να συνεχίσει το όραμα ενός δημιουργού που συνδυάζει τεχνολογία και ευαισθησία, δείχνοντας πως η Αθήνα μπορεί να είναι ταυτόχρονα ευφυής και ανθρώπινη, ψηφιακή και πράσινη.

Η Κυψέλη βρήκε τη δική της Άνοιξη! Ίσως, όπως μας ψιθύρισε η μικρή μέλισσα, η αλλαγή δεν ξεκινά πάντα από πάνω. Μπορεί να έρθει από κάτι μικρό, αληθινό και γεμάτο αγάπη. Η Αθήνα το απέδειξε!

Αλλόκοτοι πρόεδροι στις ΗΠΑ

Ο Ντόναλντ Τραμπ στη χορεία των λοξών

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Το Μάρτιο του 2024, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μάς ρίχνει πρόστιμο 283 εκατ., η Τυχεροπούλου πηγαίνει μάρτυρας κατηγορίας στην πρώτη υπόθεση που έφτασε στα δικαστήρια (δεν καθόταν κι αυτή ήσυχη) και, έστω και καθυστερημένα, απομακρύνεται από το πόστο της. Και πολύ την άφησαν. Τέλος, στα μέσα του Μαΐου πλακώνουν, όπως και στο Μπραζιλέρο, οι Ευρωπαίοι εισαγγελείς, οι οποίοι ελέγχουν τους υπολογιστές και βλέπουν με τα «κουτοφράγκικα» ματάκια τους το σκάνδαλο. Μάλιστα καταγγέλλουν τον τελευταίο πρόεδρο του οργανισμού, κ. Σαλάτα, ότι παρακώλυσε το έργο τους και γι' αυτό η κυβέρνηση τον στέλνει κι αυτόν στο σπιτάκι του. Ωστόσο, φεύγοντας παραδέχεται ότι τα έτη 2022-23 έγιναν πολλές κομπίνες. Έλα, δεν το πιστεύω! Ακόμα πιο τέλος, η κυβέρνηση κλείνει τον ΟΠΕΚΕΠΕ, αφού ήταν σίγουρο ότι οι Ευρωπαίοι θα ήσαν την πιστοποίησή του. Ομορφιές εις το τετράγωνο! Πάντα «βαθιά πολιτικές».

Και όλες αυτές οι ομορφιές συμβαίνουν σε μια εποχή που συζητάμε για τους δημόσιους οργανισμούς και την άρση της μονιμότητας των ΔΥ. Αν αυτό δεν είναι υποκρισία, τότε τι είναι; Αλλά εδώ δεν έχουμε να κάνουμε με υπαλλήλους που δεν πήγαιναν στη δουλειά τους ή πήγαιναν μόνο για να πιουν το καφεδάκι τους. Και η δικαστική έρευνα υποθέτω ότι θα αποδείξει αν κάποιοι υπάλληλοι έκαναν όλες αυτές τις διευκολύνσεις προς του επιδοτούμενους με το αζημίωτο. Εδώ έχουμε να κάνουμε με παρανομίες που έγιναν εν γνώσει της διοικητικής και πολιτικής ηγεσίας. Και οι υπάλληλοι ή τα στελέχη που αντιστάθηκαν «εκπαραθυρώθηκαν». Συνεπώς πρόκειται για ένα οικονομικό σκάνδαλο εις βάρος της ΕΕ, δηλαδή του ευρωπαϊκού σπιτιού μας, το οποίο δεν απαλύνεται με τίποτα με τη διάλυση του ΟΠΕΚΕΠΕ και τη μεταβίβαση των ευθυνών του στην ΑΑΔΕ. Και η ευθύνη φυσικά ανήκει πρωτίστως στις ηγεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, ως εποπτεύουσας αρχής του οργανισμού.

Πού καταλήγουμε; Πίσω από οποιαδήποτε αδυναμία ή κομπίνες ενός κρατικού οργανισμού θα βρεις το πολιτικό σύστημα που συντηρεί τις σκοτεινές δομές για να κάνει τη δουλειά του. Όχι μόνο την εκάστοτε κυβέρνηση. Διότι πρόκειται για μια «δημοκρατική διαφθορά», από την οποία καρπώνονταν παράνομα χρήματα όσοι ήθελαν και μπορούσαν. Οι ψηφοφόροι. Όχι μόνο οι ημέτεροι. Και η οποία ήρθε στη δημοσιότητα λόγω της ευρωπαϊκής μπουκάς. Όχι λόγω εσωτερικής έρευνας. Ούτε λόγω καταγγελίας της αντιπολίτευσης. Παρόλο που η υπόθεση ήταν γνωστή στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ. Και η οποία υπόθεση δεν τυγχάνει και μεγάλης δημοσιότητας, γιατί κανένας πολιτικός δεν θέλει να θίξει τους εμπλεκόμενους, που τσίμπαγαν μεζέ από το ξένο πιάτο. Πατί αυτοί ανήκουν στους ψηφοφόρους του.

Η κυβέρνηση νομίζει ότι με την ντρίπλα της διάλυσης του οργανισμού ξεφεύγει και καυχιέται για το κόψιμο του γόρδιου δεσμού. Αλλά η ζημιά έχει γίνει και τα κλεμμένα θα τα πληρώσει στην ΕΕ ο φορολογούμενος πολίτης. Και κάτι ακόμα χειρότερο. Ποιος μας εγγυάται ότι το ίδιο κόλπο δεν θα στηθεί και στη νέα διεύθυνση, όταν όλοι οι υπάλληλοι που συμμετείχαν όχι μόνο παραμένουν αλλά αναβαθμίζονται. Η τεχνονομία υπάρχει. Απλώς η πατρίδα θα πρέπει να μακαρίζει την τύχη της αν η διαφθορά απλώς περιοριστεί. Και να ευγνωμονεί τους κουτόφραγκους που αποδείχθηκαν γάτοι. Η υπόθεση αποτελεί βαρύ πλήγμα στην αξιοπιστία της κυβέρνησης. Αυτή είναι συγκάλυψη πραγματική και κατ' εξακολούθηση και όχι το ξυλόλοιο. **■**

Πίσω από οποιαδήποτε αδυναμία ή κομπίνες ενός κρατικού οργανισμού θα βρεις το πολιτικό σύστημα που συντηρεί τις σκοτεινές δομές για να κάνει τη δουλειά του

Δεν έχω ιδέα αν ο Ντόναλντ Τραμπ είναι, έστω **borderline**, «φυσιολογικό» άτομο στον ιδιωτικό χώρο· αν είναι στοργικός σύζυγος και πατέρας, αν έχει αληθινούς φίλους κι αν εκδηλώνει αυθεντικά συναισθήματα όπως οι περισσότεροι άνθρωποι. Αμφιβάλλω πάντως· η δημόσια εικόνα του είναι τέτοια, ώστε ακόμα και οι πιο ένθερμοι οπαδοί του δυσκολεύονται να τον χαρακτηρίσουν συμπαθητικό· τον βρίσκουν υπέροχα προκλητικό και υπέροχα αποτελεσματικό για όσα επιδιώκει, αλλά όχι και τόσο ευγενικό ή καλοσυνάτο. Αν και πολλοί Αμερικανοί πρόεδροι ήταν παράξενοι, νομίζω ότι ο Ντόναλντ έχει αναβαθμίσει την προεδρική παραξενιά.

Ο Άντρου Τζάκσον (1829-1837) ήταν υπερβολικά εύθικτος. Πήρε μέρος σε πάνω από εκατό μονομαχίες, με αφορμή κυρίως «προσβολές» προς τη γυναίκα του — όλες αποκυήματα της φαντασίας του. Πώς επέζησε μετά από τόσες μονομαχίες, δεν ξέρω. Ξέρω όμως ότι μια σφαίρα είχε σφηνωθεί στο σώμα του. Κάποτε ο Τζάκσον ξυλοκόπησε με το μπαστούνι του, μέχρι θανάτου σχεδόν, έναν επίδοξο δολοφόνο. Επίσης, είχε μια άκρως ασυνήθιστη ιδιορρυθμία: σιχαινόταν τα χαρτονομίσματα. (Σημειώνω ότι το πορτρέτο του κοσμεί το χαρτονόμισμα των 20 δολαρίων: cringe!) Ο προηγούμενος πρόεδρος, ο Τζον Γουίνσι Ανταμς (1825-1829), κολυμπούσε κάθε πρωί γυμνός στον Πότομακ: το χόμπι φαίνεται φυσιολογικό μόνο σε όσους δεν φαντάζονται πόσο κρύα είναι τα νερά του ποταμού που διασχίζει την Ουάσινγκτον. Επιστρέφοντας από το κολύμπι, ο Άνταμς τάζε έναν κατοικίδιο αλιγάτορα που ζούσε μαζί του στον Λευκό Οίκο· δώρο του μαρκήσιου ντε Λαφαγιέτ. Αλλά ίσως πρόκειται για

Αν ο Τραμπ δεν προκαλέσει κάποια ανεπανόρθωτη καταστροφή στη χώρα του και στον πλανήτη, οι stand up comedians θα έχουν υλικό μέχρι το 2029

με». Πράγματι, το 1892 ο Κλίβελαντ επανεξελέγη και έγινε ο πρώτος πρόεδρος που υπηρέτησε δύο μη διαδοχικές θητείες. Λίγα χρόνια αργότερα, ο Γουίλιαμ Χάουαρντ Ταφτ (1909-1913) αποκοιμήταν ακόμη και κατά τη διάρκεια επίσημων συναντήσεων και ομιλιών· και καθώς ζύγιζε 150 κιλά, μια φορά σφήνωσε στην μπανιέρα: αναφέρω το γεγονός σ' ένα μυθιστόρημα. Όσο για τον Κάλβιν Κούλιτζ (1923-1929), γνωστό και ως Silent Cal, δεν μιλούσε σχεδόν καθόλου — ούτε δημόσια, ούτε ιδιωτικά. Κι εκτός αυτού, είχε δυο κατοικίδια ρακούν, τα οποία περιφέρονταν ελεύθερα στον Λευκό Οίκο. Φτάνουμε στον Tricky Dick, τον Ρίτσαρντ Νίξον (1969-1974), που διατηρούσε Λίστα Εχθρών με δημοσιογράφους, πολιτικούς και διασημότητες, προκειμένου να τους κάνει τον βίο αβίωτο. Επιπλέον, πίστευε ότι δεν θα τον τσάκωναν ποτέ για τις απατεωνιές του. Αργότερα, ο κατά τα άλλα συμπαθητικός Τζίμι Κάρτερ (1977-1981) επέμενε ότι το 1969 έχει δει UFO, ενώ δέκα χρόνια αργότερα φέρεται να κινδύνευσε από σουρεάλ επίθεση αγριοκούνελου, καθώς ψάρευε σε μια λίμνη κοντά στο σπίτι του στην Τζόρτζια. Ο Μπιλ Κλίντον (1993-2001), πέραν του ότι ήταν ψεύτης και δειλός, όπως φάνηκε από τη γελοία υπόθεση Λιουίνσκι — πράγμα που ωστόσο δεν στοιχειοθετεί τρέλα —, έβγαине κρυφά από τον Λευκό Οίκο για να φάει Big Mac. Αλλά ίσως να πρόκειται για αβάσιμο κουτσομπολιό.

Φτάνω στο παρόν. Αν ο Ντόναλντ Τραμπ δεν προκαλέσει κάποια ανεπανόρθωτη καταστροφή στη χώρα του και στον πλανήτη, οι stand up comedians θα έχουν υλικό μέχρι το 2029. Ο άνθρωπος προσηφάρθηκε να αγοράσει τη Γροιλανδία. Και να προσαρτήσει τον Καναδά. Έχουν προηγηθεί πολλά και ποικίλα επεισόδια παραφροσύνης: έχει αφήσει να εννοηθεί ότι είναι «ο εκλεκτός του Θεού» ή ο «βασιλιάς των Εβραίων»· έχει παρουσιάσει ψηφιακές κάρτες τύπου Non-Fungible Token, με εικόνες του εαυτού του ως υπερήρωα και καουμπόι· έχει προτείνει τη χρήση πυρηνικών όπλων για την αντιμετώπιση των τυφώνων και τις ενέσεις κλωρίνης για την αντιμετώπιση των ιών· έχει προανώσει γιορτή για πρωταθλητές στους οποίους πρόσφερε λιπώδη τσιζμπεργκερ· έχει δηλώσει ότι τα αιολικά πάρκα προκαλούν καρκίνο και έχει αναρτήσει τα πιο ανατριχιαστικά tweets στην ιστορία των social media, στα οποία η ανατριχίλα περισσεύει έτσι κι αλλιώς. Καθώς είμαστε ακόμα στην αρχή, φαντάζομαι ότι σε τρεις ή τέσσερις χρόνια, όλοι οι προηγούμενοι πρόεδροι θα μας φαίνονται εντελώς νορμάλ. Ήδη πολλοί άνθρωποι στις ΗΠΑ νοσταλγούν τον Τζορτζ Γ. Μπους, ο οποίος, μετά από μια προεδρία γεμάτη bushisms, γκάφες και αποτυχίες, δοκίμασε το ταλέντο του στη ζωγραφική: το έργο του, πορτρέτα βετεράνων πολέμου και ηγετών, εκδόθηκε σε βιβλίο που κοσμεί coffee tables υπερήφανων Ρεπουμπλικανών. **■**

Είμαστε

ΕΤΟΙΜΟΙ

EKO
ACROPOLIS
RALLY OF GODS

26-29 Ιουνίου 2025

Member of HELLENiQ ENERGY

Τα νούμερα της εβδομάδας

Του ΣΤΑΜΑΘ ΖΑΧΑΡΟΥ

11 αθώοι και 10 ένοχοι ήταν η ετυμολογία του εφετείου για την περιβόητη υπόθεση της πυρκαγιάς η οποία κατέκαψε μεταξú άλλων τον οικισμό Μάτι στην ανατολική ακτή της Αττικής. Μερίδα συγγενών εμφανίστηκε αγανακτισμένη στο άκουσμα της απόφασης.

104 άτομα έχασαν τη ζωή τους και εκατοντάδες κατοικίες καταστράφηκαν από τη δασική πυρκαγιά η οποία ξεκίνησε –σύμφω- να και με την απόφαση του δικαστηρίου– επειδή ένας κάτοικος έκαιγε ξερόχορτα. Ο κάτοικος καταδικάστηκε στο εφετείο.

3 έως 111 χρόνια ήταν οι ποινές που είχαν ανακοινωθεί σε πρώτο βαθμό. Οι πραγματικές ποινές, φυσικά, ήταν πολύ μικρότερες, γεγονός που είχε εξοργίσει και τότε τους συγγενείς.

10 ευρώ ανά ημέρα φυλάκισης ήταν το χρηματικό πρόστιμο μετατροπής των ποινών. Όλες οι πρωτοβάθμιες ποινές μετετράπηκαν σε εξαγοράσιμες.

27 άτομα σκοτώθηκαν από ισραηλινά πυρά και 90 τραυματίστηκαν, την ώρα που περίμεναν για ανθρωπιστική βοήθεια σε περιοχή κοντά στη Ράφα, σύμφωνα με το Υπουργείο Υγείας της Χαμάς. Ο ισραηλινός στρατός αρνείται ότι οι δυνάμεις του άνοιξαν πυρ καθ' οιονδήποτε τρόπο.

4 Παλαιστίνιοι φέρονται ως εκτελεσθέντες από τη Χαμάς την περασμένη εβδομάδα, όταν το πλήθος λεηλάτησε αποθήκη τροφίμων της οργάνωσης. Ο πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής, Μαχμούντ Αμπάς, είχε κατηγορήσει τη Χαμάς ότι «ληηλατεί την ανθρωπιστική βοήθεια».

60 ημέρες εκκευρίας προβλέπει η πρόταση των ΗΠΑ για ειρηνευση στην περιοχή της Γάζας. Το Ισραήλ την έκανε αμέσως δεκτή, η Χαμάς δεν είχε ξεκαθαρίσει τη θέση της 4 ημέρες μετά το τηλεσίγραφο Τραμπ-Ισραήλ.

28 όμηροι (ζωντανοί ή νεκροί) θα πρέπει να παραδοθούν από

© MYKHAYLO PALINCHAK/SOPA IMAGES - LIGHTROCKET VIA GETTY IMAGES

40 ρωσικά αεροσκάφη «κά-ηκαν μαζικά» σε τέσσερις αεροπορικές βάσεις στη μυθιστορηματική ουκρανική επιχείρηση Ιστός της Αράχνης. Drones μεταφέρθηκαν κρυφά με φορτηγά σε ρωσικό έδαφος και εν συνεχεία στόχευσαν στρατηγικούς στόχους σε μια συμβολική αλλά και στρατηγική επίθεση.

117 drones επιστρατεύτηκαν για τις επιθέσεις, σύμφωνα με τον Ουκρανό πρόεδρο Ζελένσκι.

18 μήνες προετοιμάζονταν οι ουκρανικές ένοπλες δυνάμεις για το συγκεκριμένο χτύπημα.

4.500 χιλιόμετρα από τα σύνορα της Ουκρανίας με τη Ρωσία απέχει η πιο απομακρυσμένη βάση που χτυπήθηκε. Πρόκειται για το αεροδρόμιο Μπελάγια στο Ιρκούτσκ.

την οργάνωση στις αρχές του Ισραήλ, όπως προβλέπεται στη συμφωνία.

1.236 Παλαιστίνιοι κρατούμενοι θα πρέπει να παραδοθούν στη Χαμάς βάσει της ίδιας συμφωνίας. Προβλέπεται επίσης η επιστροφή των λειψάνων 180 Παλαιστινίων.

13 Σεπτεμβρίου του 1993 είχαν υπογραφεί στον Λευκό Οίκο οι Συμφωνίες του Όσλο. Με σκοπό την ειρηνευτική επίλυση της ισραηλινό-παλαιστινιακής σύ-

34% των στρατηγικών πυραυλοφόρων Κρουζ της Ρωσίας λέγεται πως έχουν καταστραφεί.

6,15 δισ. ευρώ εκτιμάται ότι είναι η ζημία για τις ρωσικές ένοπλες δυνάμεις από την επίθεση.

7 Οκτωβρίου ξεκίνησε η δημοσίευση σε συνέχειες του μυθιστορήματος «Ο Ιστός της αράχνης» του Αυστριακού λογοτέχνη Πόζεφ Ροτ, το οποίο θεωρείται ότι προεικονίζει την ναζιστική Γερμανία του Χίτλερ.

2 ημέρες μετά το πέρας της δημοσίευσής του, στις 6 Νοεμβρίου, έγινε στο Μόναχο το Πραξικόπημα της Μπιρ-ρίας από τον Χίτλερ.

48.000 είδη αράχνης είναι γνωστά παγκοσμίως και όλες οι αράχνες διαθέτουν όργανα παραγωγής μεταξιού, γνωστά ως spinnerets.

γκρουσης. Υπέγραψαν οι Πτζάκ Ράμπιν και Πάσερ Αραφάτ υπό το βλέμμα του Μπιλ Κλίντον.

28 Σεπτεμβρίου του 2000 έσπασε η εκκευρία με την έναρξη της δεύτερης ιντιφάντα από την πλευρά των Παλαιστινίων. Αφορμή ήταν η επίσκεψη του Αριέλ Σαρόν στο Όρος του Ναού (Τέμενος Αλ-Άκσα) στην Ιερουσαλήμ.

101 χρόνια έχουν περάσει από την κατάργηση του Ισλαμικού Χαλιφάτου από τον Κεμάλ Ατατούρκ. Κάποιοι φανατικοί ισλαμι-

στές δεν αποδέχτηκαν ποτέ την κατάργησή του και επιχειρούν την αναβίωσή του.

5,8 Ρίχτερ ήταν ο σεισμός που εκδηλώθηκε ανοικτά της Ρόδου τα ζημερώματα της Τρίτης.

1 δεκαετηράχρονη στην Τουρκία έπαθε κρίση πανικού από τον σεισμό κι έχασε τη ζωή της όταν πήδηξε από μεγάλο ύψος.

69 ακόμη άτομα τραυματίστηκαν από τον σεισμό, στην πλειονότητά τους πηδώντας από τα μπαλκόνια, και στο σύνολο τους οι τραυματίες εντοπίστηκαν στην Τουρκία.

1-1 είναι το προσωρινό αποτέλεσμα της σειράς των τελικών στην Greek Basketball League μεταξύ Παναθηναϊκού και Ολυμπιακού. Η σειρά διακόπηκε μετά τα έκτροπα που συνέβησαν στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, όπου οπαδοί καθύβριζαν τον πρόεδρο του Παναθηναϊκού, ο οποίος, με τη σειρά του, ανταπέδωσε τις ύβρεις.

48ωρο τηλεσίγραφο έδωσε η κυβέρνηση διά του υφυπουργού Αθλητισμού Γιάννη Βρούτση στους ιδιοκτήτες των 2 ΚΑΕ για να τα βρουν. Η πρώτη αντίδραση των ιδιοκτητών ήταν η πλήρης απαξίωση του τηλεσιγράφου.

3 μήνες προθεσμία έχουν όλοι οι πολίτες για να εκδώσουν τον νέο Προσωπικό Αριθμό, το εργαλείο του διόβολου κατά άλλους, όπως ακριβώς δηλαδή είχαν πει παλιότερα για τον ΑΜΚΑ, τον αριθμό ταυτότητας, τον ΑΦΜ, ακόμη και τον αριθμό κινητού τηλεφώνου.

5 Σεπτεμβρίου είναι η ημερομηνία που θα αποδοθεί αυτόματα ο αριθμός σε όλους όσους δεν το έχουν κάνει. Απορίας άξιον είναι γιατί δεν το έκαναν εξ αρχής και έδωσαν την προθεσμία.

21.000 άνθρωποι μπήκαν στην πλατφόρμα για να εκδώσουν τον προσωπικό τους αριθμό, μόνο την πρώτη ώρα.

ATHENSvoice	
Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές	
Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη	Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπίλη
Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης Λουίζα Ναθαναήλ	
Art Director Φώτης Πελιβαδίνης	
Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης	
Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου	
Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide) Βοηθός αρχισυντάκτη Τόνια Ζαραβέλα Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντασιμάς Social Media Manager Τάσος Ανέστης	
Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρουζ Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλουτζού, Κατερίνα Ασήμου	
Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Μ. Ανδριωτάκη, Ε. Βαρδάκη, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελέ, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Κ. Γιαννιάδης, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δήμος, Θ. Κ. Ευθυμίου, Γ. Γεβργιάννη, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καραμαντή, Μη. Καλογιάννης, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Α. Καψάλη, Ν. Κοσκινά, Α. Κοσμοπούλου, Δ. Κουμαριώτης, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Χ. Μαρκάκης, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζόρογλου, Τζ. Μελιτά, Α. Μηρουτζάκη, Γ. Νένης, Ε. Ντάκουλα, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Γ. Πρέζα, Μ. Προβάτας, Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Ε. Σιούσιουρα, Τ. Σκραπαλιώρη, Σ. Σφυρη, Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυχούλη	
Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα info@athensvoice.gr avguide@athensvoice.gr	
Ατελιέ Sotos Anagnos LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου	
Creative Manager Θάνος Ψυλλίδης Creative Marketing Manager Αλμπρινή Τρούγκου Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου	
Εικονογραφίες art@athensvoice.gr Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαζώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάσης, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκεζή, Πέτρος Νικόλτσος, Λάζαρος Γραικός	
Account Directors Τίνα Γαϊτανίδου, Βόννη Ζαφειροπούλου	
Direct Market Advertising Director Άννα Αντωνίου Direct Market Advertising Managers Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Ελένη Βαρύτη, Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη	
Marketing Director Κική Μαλέρδου Advertising & Marketing Manager VOICE 102.5 Τζίνα Σαλαμπίση	
Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη marketing@athensvoice.gr Digital Traffic Manager Εύη Ταρανρή Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη	
Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλας Αργυρίου, Άγγελος Καραμανωλάκης	
Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση, Μανώλης Κοττάκης	
Διαχωρισμοί - Εκτύπωση «Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»	
Athens Voice S.A. Χαρ. Τρικούνη 22, 106 79 Αθήνα Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317 Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310 VOICE 102.5: 210 3648.213 Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170	
www.athensvoice.gr Αν δεν βρίσκετε την Α.Υ. στα σημεία διανομής, επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369 Κωδικός εντύπου: 7021 ISSN 1790-6164	
Νόμιμος Εκπρόσωπος: Γεωργελέ Ελισάβετ Τσιεύγεννη Κύριος Μέτοχος: Γεωργελέ Φώτης	
Αρ. Πιστοποίησης MET: 230237	
ATHENSvoice Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιε- χομένου της έκδοσης με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	

VERBA VOLANT

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΡΟΥΤΣΗΣ

«Ο,τι έγινε έγινε. Καλώ τους Αγγελόπουλους και τον Γιαννακόπουλο σε αθλητική συμφωνία, αλλιώς θα σταματήσει το πρωτάθλημα στο γραφείο μου». Συμφωνώ ότι πρέπει να κοιτάμε μπροστά και να μην «κλαίμε πάνω απ' το χυμένο γάλα». Η τόση επιείκεια όμως έπειτα από αποδεδειγμένα συνεχόμενα θλιβερά επεισόδια δεν δείχνει καλή πρόθεση αλλά αδυναμία. Εν προκειμένω, αδυναμία επιβολής του νόμου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ

«Η Συμφωνία των Πρεσβών ήταν μια λύση για την Ελλάδα». Ο πρόεδρος ο οποίος εργάστηκε σκληρά για να πείσει τους πάντες ότι είναι ένας «Νέοστωρ της πολιτικής» ζήτησε εσχάτως τις ικανότητες του Αλέξη Τσίπρα, του Ιωάννη Μελισσανίδη και άλλων μεγάλων γυμναστών. Μόλις λίγα χρόνια νωρίτερα, το 2019, δήλωνε ότι «ο Τσίπρας άνοιξε τον τάφο κι έριξε μέσα το πτώμα που είχε δημιουργήσει η Νέα Δημοκρατία».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

«Παρακολουθούμε και την απίστευτη απόφαση της Αιγύπτου να δημεύσει τον πνευματικό φάρο της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού: Τη Μονή Σινά. Πρωτοφανής και οδυνήρη η διεθνής περιωριστοποίηση της Ελλάδας». Ο πρώην πρωθυπουργός –βιαστικός όπως πάντα– ζήτησε τη δόξα του Αντώνη και άρχισε τις προβλέψεις. Δυστυχώς, λίγες ώρες αργότερα, η Αιγυπτιακή πλευρά διέψευσε όσα με διδακτικό ύφος επεσήμανε ο Μεσοσίνιος πολιτικός, αφήνοντάς τον ενδεχομένως με την αρχική χαρά και μια λύπη για τις εξελίξεις.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

«Δεν εκμεταλλεύτηκε ποτέ τα Τέμπη». Ποιος υποστήριξε το αντίθετο; #θέατρο-του-παραλόγου.

ΜΙΛΤΟΣ ΖΑΜΠΑΡΑΣ

«Διαφωνώ στη διαγραφή φοιτητών. Επειδή τα έσπασε πρέπει να διαγραφεί από φοιτητές» Ο βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας έχει δίκιο. Αντί διαγραφής, θα μπορούσαμε να του δώσουμε μια συνδρομή για μαθήματα καράτε. Θα ποινικοποιήσουμε και τη ζωνοπάδα τώρα;

FESTIVAL SOPHIE

13.06
14.06
2025

Δύναμαι
Δρῶ
Pouvoir
Agir

ΚΗΠΟΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
+ ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΛΛΑΔΟΣ

JARDINS DE L'ÉCOLE
FRANÇAISE D'ATHÈNES
+ INSTITUT FRANÇAIS
DE GRÈCE

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ
+ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ENTRÉE LIBRE
+ TRADUCTION SIMULTANÉE

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
+ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
INFOS
+ PROGRAMME

AMBASSADE
DE FRANCE
EN GRÈCE
Liberté
Égalité
Fraternité

INSTITUT
FRANÇAIS
Grèce

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΕΛΜΠΟΥΡΑΣ ● @FORBIDDEN.DESIGNS

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
PARTENAIRES

ATHENS

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών
ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
PARTENAIRE AERIEN

1955 - 2025
70 ΧΡΟΝΙΑ

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ 25 ΣΤΙΓΜΕΣ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΣΑΜΕ

Το **Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου** συμπληρώνει 70 χρόνια και γιορτάζει με ένα πρόγραμμα που ισορροπεί ανάμεσα στην παράδοση και την καινοτομία. Πιο ανοιχτό και πιο διεθνές από ποτέ, καλεί καλλιτέχνες από περισσότερες από 40 χώρες, εστιάζει σε μεγάλα ονόματα Ελλήνων σκηνοθετών, αλλά δίνει βήμα και στους πιο νέους και ανερχόμενους. Η φετινή διοργάνωση ξεκίνησε δυναμικά με την επιστροφή στο **Θέατρο του Λυκαβηττού**, με μεγάλες συναυλίες. Στην **Πειραιώς 260** συγκεντρώνονται παραστάσεις θεάτρου και χορού από όλο τον κόσμο, με έμφαση στις γυναικείες φωνές και τις σύγχρονες σκηνικές γλώσσες. Το **Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου** τιμά το αρχαίο δράμα με νέες αναγνώσεις, ενώ φιλοξενεί και ένα ξεχωριστό μουσικό γεγονός με πρωταγωνιστή τον αρχιμουσικό Θεόδωρο Κουρεντζή. Η **Μικρή Επίδαυρος**, παραδοσιακά στραμμένη στη μουσική, εμπλουτίζεται με θεατρικές παραγωγές και ένα κινηματογραφικό έργο. Στο **Ηρώδειο** ξεχωρίζει ο Κύκλος Κλασικής Μουσικής, με συμμετοχές διεθνών σολίστ και ορχηστρών, θα πραγματοποιηθούν όμως και συναυλίες που θα συζητηθούν πολύ, όπως το come back των Raining Pleasure, και το αφιέρωμα για το έτος Μίκη Θεοδωράκη. Παράλληλα, το Φεστιβάλ εξαπλώνεται σε νέους χώρους. Πέρα από τη σταθερή πλέον συνεργασία με το **Ωδείο Αθηνών** για το Subset Festival, φέτος μπαίνει στο παιχνίδι και το **ΚΠΙΣΝ**, ο Δήμος Κηφισιάς και κάποια θέατρα της Αθήνας.

Επιμέλεια: **Νίκη-Μαρία Κοσκινά**

01

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ / ΜΙΚΡΗ ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ / ΠΕΙΡΑΙΩΣ 260 / ΗΡΩΔΕΙΟ

«Impermanence», SDC
στο Ωδείο Ηρώδου Αττικού

5 - 11 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025 Α.Β. 15

Η μεγάλη γιορτή στην Αρχαία Επίδαυρο ξεκινά την τελευταία εβδομάδα του Ιουνίου, με μια παγκόσμια πρεμιέρα, την «Αντιγόνη» του Ούλριχ Ράσε, και ολοκληρώνεται με την επανάληψη της θρυλικής «Ορέστειας» του Θεόδωρου Τερζόπουλου, η οποία συνεχίζει παράλληλως και τη διεθνή της περιοδεία. Επίσης, για πρώτη φορά στην Επίδαυρο θα δούμε τη Ζιλιέτ Μπινός, την οποία σκηνοθετεί ο Μουαουάντ σε ένα έργο που γράφει ειδικά για το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου. Ο Μιχαήλ Μαρμαρινός εμπνέεται από 3 ραψωδίες της «Οδύσσειας» και παρουσιάζει το έργο «ζ-η-θ Ο ξένος», ενώ ο Γιάννης Χουβαρδός παρουσιάζει τους δύο «Οιδίποδες» του Σοφοκλή σε μια ενιαία παράσταση. Για πρώτη φορά στην Επίδαυρο, η Μαρία Πρωτόπαππα σκηνοθετεί την «Ανδρομάχη» του Ευριπίδη, ενώ ο Δημήτρης Τάρλου, καλλιτεχνικός διευθυντής του θεάτρου Πορεία, καταπιάνεται με την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή. Τέλος, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών θα παρουσιαστεί για πρώτη φορά στο Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου μια μεγάλη μουσική βραδιά, όπου ο Θεόδωρος Κουρεντζής ερμηνεύει με την ορχήστρα του έργα του Μάλερ.

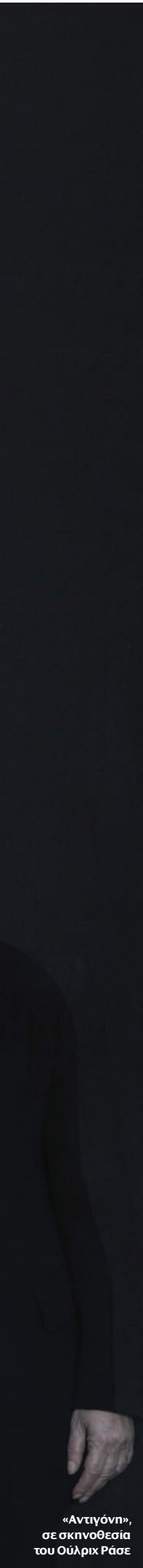
ΘΕΑΤΡΟ

Η «Αντιγόνη» του Ούλριχ Ράσε

Τα Επιδαύρια ανοίγουν με το εμβληματικό έργο του Σοφοκλή, σε μια ιδιαίτερη προσέγγιση. Ο μεγάλος Γερμανός σκηνοθέτης συνεργάζεται για δεύτερη φορά με το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, μόνο που τώρα δουλεύει με Έλληνες ηθοποιούς. Όλοι θυμόμαστε το ανέβασμα του «Αγαμέμνονα», σε συμπαραγωγή με το Residenz Theater του Μονάχου, όπου οι ηθοποιοί βάδιζαν αέναα πάνω στην τεράστια, μηχανοκίνητη, περιστρεφόμενη σκηνή, με ζωντανή μουσική υπόκρουση. Στη δική του προσέγγιση, ο Ούλριχ Ράσε δίνει έμφαση στον ρόλο του Κρέοντα – τον οποίο υποδύεται ο Γιώργος Γάλλος. Ο ρόλος αυτός συμβολίζει την έννοια του νόμου, που είναι απαραίτητος για να λειτουργήσει σωστά μια κοινωνία. Άλλωστε ο Κρέοντας είναι ένα τραγικό πρόσωπο που βρίσκεται στη λάθος πλευρά. Ο Ράσε επιλέγει τη Φιλαρέτη Κομνηνού, ένα γυναικείο πρόσωπο, για να υποδυθεί τον μάντη –άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά στην ιστορία που συμβαίνει αυτό–, καθώς θέλει να ενισχύσει τη γυναικεία δύναμη και αντίσταση στην εξουσία και την πατριαρχία. Η Αντιγόνη, από την άλλη, εμφανίζεται ως μια δυναμική, έξυπνη και σύγχρονη γυναίκα. Έχει πλήρη επίγνωση των πράξεων και των επιλογών της. Αυτά είναι τα στοιχεία που ξεχωρίζει στην προσωπικότητά της ο Αίμονας και γι' αυτά την αγαπά. Και εκείνη στον Αίμονα αγαπά το ότι προσπαθεί, με ήρεμο τρόπο, να πείσει τον Κρέοντα ότι βρίσκεται στη λάθος πλευρά.

Η μετάφραση που θα παρουσιαστεί είναι αυτή του **Νίκου Παναγιωτόπουλου**, που μένει πιστή στο αρχαίο κείμενο, ενώ διατηρεί έντονη την ποιητικότητά του, και έχει δοκιμαστεί σε μια εμβληματική παράσταση. Η «Αντιγόνη», σε συμπαραγωγή με το Εθνικό Θέατρο, θα παρουσιαστεί αποκλειστικά στο Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου, κατ' εξαίρεση, για τρεις συνεχόμενες βραδιές, **27, 28 & 29 Ιουνίου** *

«Αντιγόνη»,
σε σκηνοθεσία
του Ούλριχ Ράσε

© ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

© ALEX-KAT

«Οιδίπους»,
σε σκηνοθεσία
Γιάννη
Χουβαρδά

Οι δύο Οιδίποδες του Χουβαρδά

Δύο τραγωδίες του Σοφοκλή, εντελώς διαφορετικές μεταξύ τους, που απέχουν και πολύ χρονικά ως προς τη δημιουργία τους, θα ανέβουν στο αρχαίο θέατρο ως ενιαίο έργο, σε ελεύθερη απόδοση και διασκευή του Γιάννη Χουβαρδά. Ο καταξιωμένος σκηνοθέτης αποφασίζει να παρουσιάσει επί σκηνής ολόκληρη την ιστορία του Οιδίποδα, συνδυάζοντας τον «Οιδίποδα τύραννο» και τον «Οιδίποδα επί Κολωνών». Ο πλήρης τίτλος της παράστασής του είναι «Οιδίπους, η ιστορία μιας μεταμόρφωσης – Από το σκοτάδι στο φως». Επιλέγοντας μια πολύ δυνατή ομάδα ηθοποιών (Στεφανία Γουλιώτη, Νίκος Καραθάνος, Καρουφυλλιά Καραμπέτη, Κωνσταντίνος Μπιμπής, Πηνελόπη Τσιλικά, Ορέστης Χαλκιάς, Νίκος Χατζόπουλος), παίρνει την ιστορία του τραγικού αυτού προσώπου από το τέλος και προσπαθεί να ξετυλίξει το νήμα της, ώστε να μπορέσει να αποκαλύψει ποια ήταν η αρχή του κακού. Η ζωντανή μουσική επί σκηνής –σε σύνθεση Αγγελου Τριανταφύλλου– εντείνει το κλίμα μυστηρίου, που επικρατεί σε όλη την παράσταση.

Ο τυφλός και σε προχωρημένη πλέον ηλικία Οιδίποδας μαζί με τα αγαπημένα του πρόσωπα βρίσκονται σε έναν τόπο διάσπαρτο με ταφικά μνημεία, τον αρχαίο Κολωνό, όπου, μέσω της βοήθειας των θεών, θα καταφέρουν να μάθουν γιατί έζησαν μια τόσο βασανισμένη ζωή.

Στόχος και κύριο μέλημα του σκηνοθέτη είναι τα δύο έργα του Σοφοκλή να είναι απολύτως αναγνωρίσιμα κατά τη διάρκεια της παράστασης, με τρόπο που να αποδίδει αρμονικά την αίσθηση μιας ενιαίας ιστορίας, δίχως να ξεφεύγει από το πνεύμα του μεγάλου τραγικού. **25 & 26 Ιουλίου***

Ζιλιέτ
Μπινός

Ουαζντί
Μουσαούαντ

© TUONG-VI NGUYEN

Η Ζιλιέτ Μπινός για πρώτη φορά στο αρχαίο θέατρο

Ποιο ήταν εκείνο το πρωταρχικό τραύμα που έκανε τις μανάδες να θρηνούν για τις κόρες τους και τις κόρες για τις μανάδες τους στην αρχαία τραγωδία; Ο Λιβανοκαναδός συγγραφέας, σκηνοθέτης και ηθοποιός **Ουαζντί Μουσαούαντ** μελετά σε βάθος τις αρχαίες ηρωίδες και συνθέτει μια παράσταση που προσπαθεί να δώσει απαντήσεις σε αυτό το θέμα. Η μεγάλη Γαλλίδα ηθοποιός κάνει την παρθενική της εμφάνιση στην Επίδαυρο στο έργο «Ο όρκος της Ευρώπης» (Le serment d'Europe), ένα θέατρο πολιτικό, με έναν πολυεθνικό θίασο, που εντάσσεται στον κύκλο Contemporary Ancients του Φεστιβάλ.

Ο Ουαζντί Μουσαούαντ, καλλιτεχνικός διευθυντής του Théâtre National de la Colline στο Παρίσι, με το θέατρό του εμβαδύνει στον αρχαίο μύθο, προσπαθώντας να ερμηνεύσει τη σύγχρονη πραγματικότητα, ενώ τον απασχολούν ζητήματα ταυτότητας, πέρα από θρησκευτικά, φυλετικά και οικογενειακά όρια. Μέσα από το έργο του «Ο όρκος της Ευρώπης» ο Μουσαούαντ βυθίζεται στην απαρχή του μύθου, στις πηγές του κακού των ηρωίδων των αρχαίων τραγωδιών. Γι' αυτό μπαίνει στον λαβύρινθο της μνήμης και, ακολουθώντας το νήμα του έρωτα, έρχεται να μας παρουσιάσει στη σκηνή όλα όσα δεν μας είχαν οι αρχαίες ιστορίες. **1 & 2 Αυγούστου***

Ο Δημήτρης Τάρλοου για πρώτη φορά στην Επίδαυρο – Ο Μιχαήλ Μαρμαρινός επιστρέφει στις ρίζες, με 3 ραψωδίες του Ομήρου

Είναι η βία αναπόφευκτη; Τι θα κάνει η Ηλέκτρα; Θα συνεχίσει τον κύκλο αίματος για να εκδικηθεί για τον θάνατο του πατέρα της; Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του θεάτρου Πορεία σκηνοθετεί, για πρώτη φορά, στο Φεστιβάλ Αθηνών την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή, ένα έργο που μελετά το θέμα της βίας, σε μια εποχή που είναι ιδιαίτερα επίκαιρο. Ο Σοφοκλής, πιο λακωνικός και πιο μεστός στον λόγο του, προσεγγίζει την ιστορία όχι σε μια ολόκληρη τριλογία όπως κάνει ο Αισχύλος, αλλά σε μια μόνο τραγωδία. Και αυτό το έργο επιλέγει ο Δημήτρης Τάρλοου για την παρθενική του εμφάνιση στο αρχαίο θέατρο. Στον ρόλο της Ηλέκτρας η Λουκία Μιχαλοπούλου, ενώ στο αντίπαλο δέος βρίσκεται η Ιωάννα Παππά ως Κλυταιμνήστρα. **4 & 5 Ιουλίου**

Από την άλλη, ο Μιχαήλ Μαρμαρινός επανέρχεται στην Επίδαυρο μελετώντας 3 ραψωδίες του Ομήρου (Ζ, η, θ), σε μια συμπαραγωγή του ΚΘΒΕ και του Θεάτρου Κύπρου. Είναι η στιγμή που ο Οδυσσεύς βρίσκεται στο νησί των Φαίακων και έχει σαγηνευτεί από τις χάρες της Ναυσικάς, της κόρης του βασιλιά Αλκίνοου. Ως ξένος σ' έναν ξένο τόπο, ωστόσο, ο ήρωας έχει πάντα μέσα του τον νόστο για την πατρίδα. Για τον ρόλο του Οδυσσέα έχει επιλεγεί ο Χάρης Φραγκούλης, ενώ τη σαγηνευτική Ναυσικά υποδύεται η Κλέλια Ανδριολάτου. **11 & 12 Ιουλίου**

04

© NADIA ROMANOVA

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Θεόδωρος Κουρεντζής στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου

Μία ακόμα από τις καινοτομίες του φετινού Φεστιβάλ, που γιορτάζει φέτος τα 70 του χρόνια, είναι η μοναδική συναυλία που θα πραγματοποιηθεί στην Επίδαυρο. Στην καρδιά του Φεστιβάλ, στις 17 Ιουλίου, το αρχαίο θέατρο θα γεμίσει μελωδίες. Ο Θεόδωρος Κουρεντζής με την ορχήστρα του, **Utopia**, αναμετράται για μία ακόμη φορά με τον συνθέτη και επίσης αρχιμουσικό Γκούσταβ Μάλερ. Δεν είναι καθόλου τυχαία αυτή η επιλογή. Η μοναδική ερμηνεία του Κουρεντζή, σε συνδυασμό με τις βαθιές υπαρξιακές αναζητήσεις που εκφράζονται μέσα από τη μουσική του Μάλερ, θα αναδυθούν με τον καλύτερο τρόπο χάρη στη μαγεία που προσφέρει το θέατρο της Επιδαύρου. Η βραδιά ανοίγει με τον σπαρακτικό κύκλο τραγουδιών «Τα τραγούδια για τα νεκρά παιδιά» (Kindertotenlieder), που πρωτοπαρουσίασε ο Μάλερ το 1905, βασισμένος στα ομώνυμα ποιήματα του Γερμανού Φρίντριχ Ρούκερτ. Ο Κουρεντζής έχει επιλέξει την καταξιωμένη μεσόφωνο **Εβ-Μοντ Ιμπού** για να ερμηνεύσει τα τραγούδια. Κοινό στοιχείο σε όλα τα κομμάτια είναι ότι διαφαίνονται κάποιες ακτίδες φωτός και αισιοδοξίας, ιδιαίτερα όσο προχωρούν προς το τέλος τους. Είναι ενδεχομένως και ο τρόπος που ο ίδιος ο συνθέτης έβρισκε διέξοδο από την τραγικότητα. Το δεύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στην «4η Συμφωνία» του Μάλερ, τη δημοφιλέστερή του, που γράφτηκε το 1900. Και εδώ κυριαρχεί έντονα το στοιχείο του θανάτου, στα τρία πρώτα μέρη. Ωστόσο, ο Μάλερ πάντα καταλήγει φωτεινά. Η κορυφαία Ελβετίδα σοπράνο είναι εκείνη που το ερμηνεύει, τραγουδώντας μεταξύ άλλων το εξής: «Δεν υπάρχει μουσική στη γη που να μπορεί να συγκριθεί με τη δική μας». **19 Ιουλίου***

* Το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) υποστηρίζει, ως Μέγας Δωρητής, το Επετειακό Πρόγραμμα στην Επίδαυρο

Φέτος η Μικρή Επίδαυρος παρουσιάζει ένα πολυσυλλεκτικό πρόγραμμα, που κινείται από τη μουσική –όπως παραδοσιακά μας έχει συνηθίσει– μέχρι το θέατρο αλλά και τον κινηματογράφο. Στα θεατρικά, θα δούμε έργα εμπνευσμένα από αρχαίες τραγωδίες, κάποια από τα οποία βρίσκονται σε διάλογο με τις παραστάσεις της Μεγάλης Επίδαυρου. Στα μουσικά, έχουμε δύο αφιερωματικές βραδιές, σε μουσική διεύθυνση του Μίλτου Λογιάδη, μία προς τιμήν του Άστορ Πιατσόλα και μία για τα τραγούδια του Μεσοπολέμου. Παράλληλα, οι Seeds εστιάζουν στη σύνδεση ποίησης και μουσικής και στη δύναμη της φωνής. Φυσικά δεν ήταν δυνατόν από τη Μικρή Επίδαυρο να λείπει μια εκδήλωση για τον Μίκη Θεοδωράκη, στο πλαίσιο των 100 ετών από τη γέννησή του. Επίσης εκεί φέτος θα δούμε ένα κινηματογραφικό έργο αφιερωμένο στην Ηλέκτρα, ενώ η σεζόν κλείνει με ένα νοσταλγικό μουσικό θέατρο της Μαρίνας Σπανού, με τραγούδια συνδεδεμένα με την Αρχαία Επίδαυρο.

© ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΣΠΥΡΟΥ

«Ηλέκτρα 7»

Seeds

ΘΕΑΤΡΟ

Αναζητώντας μια σύγχρονη Αντιγόνη

Μια φωνή αναζητά ένα κορίτσι που το έλεγαν Αντιγόνη. Μεταφερόμαστε σε μια επαρχία ξεγραμμένη εδώ και χρόνια... Η πόλη ξαφνικά ζωντανεύει και αρχίζει να θυμάται, ανασύρει μνήμες που φαινόταν να έχουν χαθεί, ώσπου να γίνουν και πάλι σκόνη. Αυτή είναι η υπόθεση του έργου «*Θήβα μοναξιά*» του Κυριάκου Χαρίτου, που σκηνοθετεί και πρωταγωνιστεί η **Όλγα Λαζαρίδου**. Μια παράσταση που εμπνέεται από την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή, ενώ παράλληλα βρίσκεται σε συνομιλία με την «Αντιγόνη» του Ούλριχ Ράσε, που ανεβαίνει στο Αρχαίο Θέατρο της Επίδαυρου. Μια αφήγηση μη γραμμική, όπου ηθοποιοί και μουσικοί –που παίζουν ζωντανά επί σκηνής– συνθέτουν μαζί ένα τραγούδι, το οποίο ενίοτε μοιάζει και με παραμιλητό. Πότε μιλούν πότε τραγουδούν, ώστε να μας μεταφέρουν σε έναν κόσμο ονείρου και μνήμης, με επίκεντρο πάντα την Αντιγόνη και τις μνήμες που έχει αφήσει γύρω της. **4 & 5 Ιουλίου**

Δύο μονόλογοι, σε σκηνοθεσία της Βίβιουχ de Kant

Θα φανταζόσασταν ποτέ τον Οιδίποδα ως περιπλανώμενο οργανοπαίκτη ή τη Λυσιστράτη ως αγανακτισμένη ψυχολόγο; Έτσι θα δούμε αυτούς τους ήρωες στους μονολόγους που σκηνοθετεί ο **Γιάννης Σκουρλέτης**: το «*Δεξιά της κοίτης*» του Πάννη Παλαβού, εμπνευσμένο από τον «*Οιδίποδα επί Κολωνών*» του Σοφοκλή, αλλά και τη «*Συνεδρία πολέμου*» του Άρη Αλεξανδρή, εμπνευσμένο από τη «*Λυσιστράτη*» του Αριστοφάνη.

Στο «*Δεξιά της κοίτης*», η κεντρική ηρωίδα είναι μια γυναίκα που, με αφορμή ένα δικό της, άτυπο μνημόσυνο για τον έναν χρόνο από τον θάνατο του πατέρα της, θυμάται την ιστορία του. Ήταν ένας κατατρεγμένος και ανήμπορος περιπλανώμενος λαϊκός οργανοπαίκτης, που έλυne τα μυστήρια των άλλων αλλά αδυνατούσε να λύσει το δικό του. Στη «*Συνεδρία πολέμου*», η Λυσιστράτη είναι μια αγανακτισμένη ψυχολόγος, η οποία έχει βαρεθεί ν' ακούει τα παράπονα των ασθενών της για τα δεινά των σχέσεών τους. Έτσι, αποφασίζει να οργανώσει μια ομαδική συνεδρία και να δώσει στον κόσμο την εξής συμβουλή: αποχή από το σεξ. Σε μια εποχή που η σωματική απόλαυση είναι τόσο διαθεσίμη παντού, ποιος είναι τελικά ο ρόλος του στη ζωή μας; **25 & 26 Ιουλίου**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

7 διαφορετικές εκδοχές της «Ηλέκτρας» στη μεγάλη οθόνη

Ανάμεσα στις εκπλήξεις που μας περιμένουν στο φετινό φεστιβάλ είναι και η δημιουργία μιας ταινίας που θα προβληθεί στη Μικρή Επίδαυρο, σε συνεργασία με την Ελληνική Ακαδημία Κινηματογράφου. Ένα σενάριο, 7 σκηνοθέτες και 7 διαφορετικές εκδοχές της «*Ηλέκτρας*», που βρίσκεται και πάλι στο προσκήνιο, αλλά αυτή τη φορά ως ηρωίδα κινηματογραφικής ταινίας. Το κείμενο του Παναγιώτη Χριστόπουλου χωρίζεται σε 7 κεφάλαια, όσα και οι δεκαετίες του φεστιβάλ, ενώ κάθε σκηνοθέτης έχει αναλάβει κι από ένα κεφάλαιο, δουλεύοντας πάντα με τους ίδιους ηθοποιούς: **Αλέξανδρος Βούλγαρης, Σοφία Εξάρχου, Νερίταν Ζιντζίρια, Χριστίνα Ιωακείμиду, Μπάμπης Μακρίδης, Αργύρης Παπαδημητρόπουλος και Ελίνα Ψύκου** (με αλφαβητική σειρά). Μια σκηνοθετική σκυταλοδρομία, που παρουσιάζει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον. Μάλιστα, οι πρωταγωνιστές του έργου –κοινοί και στα 7 μέρη– μιλούν ελάχιστα ή και καθόλου. Εξ ονόματός τους μιλούν οι αρχές, η εξουσία, τα ΜΜΕ, η κοινωνία ή τα ψηφιακά τους ίχνη.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Μουσικές συναντήσεις για φωνή, αφήγηση και τραγούδι

Πώς ορίζουμε ένα τραγούδι; Αρκεί το α καπέλα για να γεμίσει ο ήχος ή είναι τα όργανα απαραίτητα για να συμπληρώνουν τη φωνή; Το ντουέτο του Μιχάλη και του Χρήστου Καλκάνη, οι **Seeds**, αγαπούν να μελετούν τους ήχους και τα όριά τους. Έτσι, καλούν έναν πολύ ταλαντούχο ηθοποιό και μια μοντέρνα τραγουδίστρια που καταπνέεται με παραδοσιακά ακούσματα για να μιλήσουν όλοι μαζί με τους ήχους τους. Ο **Μιχάλης Βαλασόπουλος** θα είναι ο αφηγητής ιστοριών, αλλά και η **Alcmini**, μέλος του φωνητικού συνόλου Chôres, φέρνει διαχρονικές μελωδίες στο σήμερα. Πώς οι παραδοσιακές μελωδίες μάς φέρνουν πιο κοντά στις ρίζες μας, στη φύση και εντέλει στον εαυτό μας; Η απαντήσεις επί σκηνής μουσικά. **2 Αυγούστου**

Ο Μίλτος Λογιάδης διευθύνει δύο ιδιαίτερες μουσικές βραδιές

Ο μοναδικός κόσμος του Άστορ Πιατσόλα ζωντανεύει μουσικά μια αυγουστιάτικη νύχτα στη Μικρή Επίδαυρο. Ο Μίλτος Λογιάδης διευθύνει τους **The D Project**, μια ομάδα που δημιούργησε ειδικά για τη συγκεκριμένη συναυλία ο σολίστ των κρουστών Δημήτρης Δεσούλλας. Η **Αλίκη Καλιαολόγλου**, η διεθνής ερμηνεύτρια, θα μας ταξιδέψει με τη χαρακτηριστική φωνή της, στους ήχους του nuevo tango. Στη δεύτερη βραδιά που διευθύνει ο αρχιμουσικός συνεργάζεται με τον **Αντώνη Σουσάμογλου**, για να παρουσιάσουν τραγούδια του Μεσοπολέμου, που εκφράζουν το κλίμα ανεμελιάς της εποχής. **9 & 23 Αυγούστου**

Ένας χώρος που έχει τα πάντα: θέατρο, χορό, περφόρμανς, εκθέσεις και, φυσικά, τα Live στην Πλατεία μετά τις παραστάσεις. Με έμφαση στις γυναίκες της τέχνης, Ελληνίδες αλλά και διεθνείς, το πρόγραμμα περιλαμβάνει από βιβλία που μεταφέρονται για πρώτη φορά στη σκηνή, μέχρι θέατρο που συνδυάζει την ανθρώπινη παρουσία με μαριονέτες. Στον χορό, το ανθρώπινο σώμα λειτουργεί ως πομπός νοημάτων και κατανόησης της πραγματικότητας που βιώνουμε. Η επετειακή σεζόν στην Πειραιώς έχει ήδη ξεκινήσει δυναμικά με το «*Εδώ έχει δράκους*», από το Θέατρο του Ήλιου, σε σκηνοθεσία της Αριάν Μνούσκιν – μια παράσταση που εμπνέεται από τον πόλεμο της Ουκρανίας. Ολοκληρώνεται με ένα μεγάλο πάρτι στον υπαίθριο χώρο της Πειραιώς 260 από τους Banda Entopica.

ΘΕΑΤΡΟ

Τα βιβλία ζωντανεύουν στη σκηνή από γυναίκες σκηνοθέτριες

Εμβληματικά βιβλία, κάποια σύγχρονα και άλλα βραβευμένα, φέτος ζωντανεύουν στη σκηνή της Πειραιώς και μας καλούν να τα... διαβάσουμε.

Η **Ιωύ Βουλγαράκη** σκηνοθετεί το βιβλίο «*Μητροφύλαχος*» του Ρόκε Λαράκι, που μας μεταφέρει στο 1907, σε ένα σανατόριο, όπου άντρες γιατροί πειραμάτίζονται με τις ζωές των άλλων, για να διερευνήσουν τα όρια μεταξύ ζωής και θανάτου. Ανάμεσα στους άντρες επιστήμονες, μια γυναίκα, προϊσταμένη των νοσηλευτριών, γίνεται η πέτρα του σκανδάλου, ενώ ο συγγραφέας σαρκάζει το φύλο του, με γκροτέσκο τρόπο, για ζητήματα εξουσίας, έρωτα και φιλοδοξίας. **13 έως 16 Ιουνίου**

Ένας μονόλογος βασισμένος στα δύο διηγήματα, «*Ωπα-ώπα, μπλάτιμοι*» και «*Κακό ανήλιο*», του Κωνσταντίνου Δομνίκ. Ο Πάννης (Τσορτέκης) στέκεται πάνω από τον ανοιχτό ακόμα τάφο της μητέρας του, σε ένα σημείο που είναι επικλινές και γι' αυτό ονομάζεται Σαρμάντζα. Στο ένα του χέρι κρατά μια χειροβομβίδα και στο άλλο ένα μπιμπερό. Η **Ελενα Μαυρίδου** σκηνοθετεί τα αποσπάσματα με ένα μιμικριστικό τρόπο, δίνοντας έμφαση στα μεγάλα ερωτήματα που αφορούν τη ζωή και τον θάνατο. **26 έως 28 Ιουνίου**

Η **Σοφία Καραγιάννη** σκηνοθετεί το «*Μπουμπουλίνες 18*», μια παράσταση βασισμένη στην προσωπική μαρτυρία της Κίττυς Αρσένη. Η Κίττυ έγραψε το κείμενο κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού με τρένο από το Παρίσι στο Στρασβούργο, ενώ διέφευγε το 1968 από τα βασανιστήρια της Δικτατορίας με πλαστό διαβατήριό. Πήγε να καταθέσει στην Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για όσα είχε περάσει στην Υποδιεύθυνση Γενικής Ασφάλειας. Η σκηνοθέτρια χρησιμοποιεί με έξυπνο τρόπο την ιστορία της σύλληψης, που σχετίζεται με μια κασέτα του Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος ήταν φυλακισμένος στο διπλανό κελί. Στο έργο δεν ακούμε τη φωνή

του, παρά μόνο το σφύριγμά του. Τον ρόλο της Κίττυς ερμηνεύει η εγγονή της, Αμαλία Αρσένη, που έχει ακούσει πολλές φορές τη γιαγιά της να της αφηγείται την ιστορία. **13 έως 16 Ιουλίου**

Μια επιδημία ξαφνικής τύφλωσης εμφανίζεται ξαφνικά στην πόλη. Η κυβέρνηση λαμβάνει έκτακτα κατασταλτικά μέτρα, τα οποία γίνονται όλο και πιο σκληρά, καθώς οι νοσούντες που μπαίνουν σε καραντίνα πολλαπλασιάζονται. Εντέλει, από όλο το κακό γλιτώνει μόνο μία γυναίκα, η οποία γίνεται μάρτυρας πολύ έντονων βιαιοτήτων. Αυτή είναι η υπόθεση της παράστασης «*Η πόλη των τυφλών*», που σκηνοθετεί η **Έμιλυ Λουίζου**, βασισμένη στο «*Περί τυφλόπτοτος*» του νομπελίστα Ζοζέ Σαραμάγκου, σε διασκευή του Σάιμον Στίβενς. **5 έως 8 Ιουλίου**

Ποια είναι η μοίρα μιας γυναίκας της εργατικής τάξης, όταν έρχεται αντιμέτωπη με τα γηρατειά; Αυτό είναι το θέμα του βιβλίου «*Η ζωή, τα γηρατειά και ο θάνατος μιας γυναίκας του λαού*» του Γάλλου φιλοσόφου και κοινωνιολόγου Ντιντιέ Εριμπόν, που πρόσφατα κυκλοφόρησε στα ελληνικά και μεταφέρεται στη σκηνή σε σκηνοθεσία της **Σοφίας Αντωνίου**. **21 έως 24 Ιουλίου**

5 γυναίκες αφηγούνται τη ζωή μιας «συνθησισμένης» γυναίκας, καθώς αλλάζει και εξελίσσεται στον απόηχο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. «*Τα χρόνια*» της βραβευμένης με Νόμπελ Λογοτεχνίας Ανί Ερνό μεταφέρονται στη σκηνή σε σκηνοθεσία της **Ελίν Άρμπο**. Η νέα καλλιτεχνική διευθύντρια του Internationaal Theater Amsterdam έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Φεστιβάλ, επιλέγοντας για την παράστασή της μόνο γυναίκες ηθοποιούς. **13 έως 14 Ιουλίου**

«*Η χορτοφάγος*» της Χαν Γκανγκ, της πρώτης Νοτιοκορεάτισσας συγγραφέως που τιμήθηκε με Νόμπελ Λογοτεχνίας, το 2024, παρουσιάζεται σε θεατρική διασκευή και σε σκηνοθεσία της Ιταλίδας **Ντάρια Ντεφλοριάν**. Όλα ξεκινούν όταν μια γυναίκα, η Γιόνγκ Χιε, έπειτα από ένα φρικτό όνειρο, αποφασίζει να σταματήσει να τρώει κρέας. Στο πλαίσιο της αλλαγής αντιστέκεται και σε άλλες συνήθειές της, με αποτέλεσμα να αρχίσουν οι αντιδράσεις από τον περίγυρό της. **13 έως 15 Ιουλίου**

«*Η πόλη των τυφλών*», σε σκηνοθεσία της Έμιλυ Λουίζου

ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΠΕΙΡΑΙΩΣ 260

07

«Ο κυνηγός πέφτει
θύμα της σκιάς του»,
Back to Back Theater

ΘΕΑΤΡΟ

4 θεατρικές παραστάσεις που δεν θέλουμε να χάσουμε

Η ιστορία του Φάουστ μεταφέρεται στην ήπειρο της Αφρικής, την πατρίδα του **Ουίλιαμ Κέντριντς**. Πουλώντας την ψυχή του στον διάβολο, ο Φάουστ αρχίζει να καταστρέφει τον τόπο από την απληστία του. Το εντυπωσιακό στην παράσταση είναι ότι μόνο ο διάβολος έχει ανθρώπινη μορφή, ενώ όλοι οι υπόλοιποι χαρακτήρες ενσαρκώνονται από μαριονέτες. Η συνεργασία του Ουίλιαμ Κέντριντς με την Handspring Puppet Company κρατάει πολλά χρόνια και αυτή η παράσταση «*Faustus in Africa*» είναι αναβίωση από το 1995. **20 έως 22 Ιουνίου**

Η ομάδα **Back to Back Theater**, που αποτελείται αποκλειστικά από επαγγελματίες ηθοποιούς που αυτοπροσδιορίζονται ως άτομα με νοητική αναπηρία ή ως νευροδιαφορετικοί, έρχεται να μας κάνει να αναρωτηθούμε περί κανονικότητας. Το έργο «*Ο κυνηγός πέφτει θύμα της σκιάς του*» αντλεί τον τίτλο του από ένα παιδικό παραμύθι, όπου ένας σκύλος ξεγελιέται από τη σκιά του, που καθρεφτίζεται στο ποτάμι, και χάνει την τροφή του. Το έργο φωτίζει όλα όσα μας ενώνουν και όλα όσα μας χωρίζουν. **6 έως 8 Ιουνίου**

Τι είναι αληθινό και τι βρίσκεται στη σφαίρα της φαντασίας και του ψηφιακού κόσμου; Ένας συγγραφέας που δεν μπορεί πλέον να γράψει ξεκινά ένα ταξίδι αυτογνωσίας, αναζητώντας την πραγματικότητα σε έναν κόσμο που όλα γύρω του φαντάζουν τεχνητά. Το «*Phenomenon*» του Γρηγόρη Λιακόπουλου, σε σκηνοθεσία **Κατερίνας Γιαννοπούλου**, εμπνέεται από το έργο του Βίτγκενσταϊν «*Περί βεβαιότητας*», καλώντας μας να αμφισβητήσουμε ό,τι φαίνεται αληθινό. **21 έως 24 Ιουλίου**

Ένα κλασικό έργο του Κρητικού Θεάτρου της Αναγέννησης, «*Ο Κατσούρμπος*» του Γεωργίου Χορτάτση, ανεβαίνει στη σκηνή, με την ιδιαίτερη ματιά του **Γιάννου Περγλέγκα**. Πρόκειται για μια λόγια κωμωδία, με έντονο το στοιχείο της ειρωνείας, που περιγράφει την ιστορία της Κρήτης λίγο πριν από την παρακμή της Ενετοκρατίας. Ο Περγλέγκας εμπλέκει στοιχεία ακροβασίας και αναπαράστασης σε ένα κείμενο σε 15 σύλλαβο, που σπάνια ανεβαίνει στην ελληνική σκηνή. **19 έως 22 Ιουνίου**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Συναυλίες μετά τις παραστάσεις

Η Πειραιώς κινείται σε ρυθμούς πάρτι όλο το καλοκαίρι. Τα **Live στην Πλατεία**, ο θεσμός που έχει ξεκινήσει εδώ και τρία χρόνια, συνεχίζονται με ένα πλούσιο και πολυσυλλεκτικό πρόγραμμα, με ελεύθερη είσοδο. Το πάρτι έναρξης του φεστιβάλ άνοιξε η **Rosanna Mailan Orchestra**, ένα δυναμικό σύνολο 10 Ελλήνων και Κουβανών μουσικών και χορευτών, υπό τη μουσική διεύθυνση του Πόελ Σότο. Τα συγκροτήματα που έχει επιλέξει ο Δημήτρης Τσάκας κινούνται από gypsy jazz, funk και latin μέχρι hip-hop, world music και βαλκανικούς ρυθμούς. Στο φετινό line up περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι **Gadjo Dilo**, **Los Tre**, **Idra Kayne**, **MC YINKA**, ο **Βαγγέλης Στεφανόπουλος** με το σεξτέτο του. Τα live ολοκληρώνονται στις 24 Ιουλίου με ένα μεγάλο πάρτι από τους Banda Entopica.

Los Tre

© JEFF BUSBY

ΧΟΡΟΣ

Όταν ο χορός μάς προσκαλεί να σκεφτούμε...

Ημιτελή έργα κορυφαίων καλλιτεχνών, όπως οι «Φυλακισμένοι» του Μιχαήλ Αγγελου αλλά και η Sagrada Família του Γκαουντί, γίνονται πηγή έμπνευσης για ένα χορευτικό που υμνεί την ατέλεια, τη ρευστότητα και την αδυναμία να δοθεί ένα τέλος. Το «Far from the end», το νέο έργο του γνωστού δίδυμου **Χριστίνα Γουζέλη και Πολ Μπλάκμαν**, συνδυάζει χορό και αποσπασματική μουσική παρτιτούρα, κινούμενο μεταξύ αρμονίας και ασυμφωνίας. Το έργο ερμηνεύουν τρεις ανερχόμενοι Έλληνες χορευτές. **6 έως 8 Ιουνίου**

Ο Μονζαμβικανός χορογράφος **Ιντίο Σισάβα** έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα με το «Vagabundus» και μιλά για το θέμα της μετανάστευσης μέσα από το ανθρώπινο σώμα. 13 περφόρμερ από τη Μοζαμβίκη τραγουδούν και χορεύουν παραδοσιακές και σύγχρονες μοζαμβικανές μελωδίες, βασισμένες σε γκόσπελ και μπαρόκ μοτίβα, σε μια περφόρμανς με ανοιχτή αρχή και τέλος. **7 έως 8 Ιουνίου**

Ένας ζωντανός διάλογος σωμάτων, με συνεχή έμφαση στο «μαζί». Το έργο «Η στιγμή της καρδιάς» της **Αλεξάνδρα Βάιερσταλ** είναι μια χορογραφία αφιερωμένη στην έννοια της σύνδεσης. Η γεννημένη στη Βρετανία και μεγαλωμένη στην Κύπρο χορογράφος έφτιαξε το έργο για να

παρουσιάσει μια σειρά από πόλεις που έχουν ιδιαίτερη σημασία για εκείνη, ενώ κάθε παρουσίασή του αποτελεί μια ξεχωριστή «έκδοση», φτιαγμένη ειδικά για τον εκάστοτε χώρο και σε συνεργασία με επαγγελματίες χορευτές από κάθε πόλη. Τη μουσική υπογράφει ο βραβευμένος με Όσκαρ συνθέτης Hauschka. **12 & 13 Ιουνίου**

Πώς ο τρόπος που κοιτάμε τα πράγματα και το πού στρέφουμε το βλέμμα μας μπορεί να μας οδηγήσει σε διαφορετικά μονοπάτια; Αυτό είναι το θέμα του έργου «Κάτω, αλλιώς, καθόλου, μαζί» της **Παναγιώτας Καλλιμάνη**. Δύο ναυομοιότυπα ζευγάρια κινούνται μαζί, σαν ο ένας να είναι καθρέφτης του άλλου. Όσπου το ένα ζευγάρι διαφοροποιείται και αλλάζει τις κινήσεις του. Πού θα στραφεί το βλέμμα του θεατή; Σε ποιο ζευγάρι θα εστιάσει; **27 έως 29 Ιουνίου**

Ένα έργο που κινείται μεταξύ εικαστικής και ηχητικής εγκατάστασης, περφόρμανς και χορού: αυτό είναι το «Weathering» (Διάβρωση) της Αμερικανίδας χορογράφου **Φέι Ντρίσκολ**, ένα από τα πιο «πολυταξιδεμένα» της έργα, που έκανε την παγκόσμια πρεμιέρα του το 2023. Με ιδιαίτερη έμφαση και σχολαστικότητα στις λεπτομέρειες – χαρακτηριστικό της Ντρίσκολ –, η χορογραφία μοιάζει περισσότερο με κινούμενη εγκατάσταση, θυμίζοντας ζωντανό γλυπτό. Ο ήχος είναι πολύ σημαντικός στο έργο, ενώ σε όλη αυτή τη σύνθεση υπάρχει μια διαρκής ροή, δημιουργώντας την αίσθηση ότι ξηλώνεται και ξαναφτιάχνεται συνεχώς. **27 έως 29 Ιουνίου**

5 ερμηνευτές αλληλεπιδρούν με 1.500 μέτρα υφάσματος στο «Inhale, delirium, exhale» της **Μιτ Βάρλοπ**. Ένας ζωντανός καμβάς όπου υφαίνονται φόβοι, αδυναμίες, αμφιβολίες, όλα ατα ανείπωτα. Η Βάρλοπ μελετά τον χορό της αρχαίας τραγωδίας και αυτή τη μοναδική του δύναμη να εκφράζει ό,τι βρίσκεται πέρα από την κεντρική αφήγηση υπερβαίνοντας τη γλώσσα. **7 έως 8 Ιουλίου**

Το «Hystory» της **Πατρίσιας Απέρην** παίζει με τις έννοιες και τους συνειρμούς του τίτλου του: μήτρα, υστερία, ιστορία. Αντλεί το περιεχόμενό του από την αρχαία αντίληψη της «πλανώμενης μήτρας», που ήθελε τη γυναικεία φύση ασταθή, ευάλωτη, συναισθηματικά εκρηκτική. Εξετάζει πώς οι παλιές αυτές πεποιθήσεις διαμόρφωσαν αφηγήσεις γύρω από το φύλο, το σώμα και την ψυχική υγεία των γυναικών. Αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου έργου της «Planites», όπου πρωταγωνιστές ήταν άνδρες. Εδώ οι περιπλανώμενες είναι οι γυναίκες που διεκδικούν τα δικαιώματά τους, που δεν υποτάσσονται και παλεύουν για ίσες ευκαιρίες στον κόσμο. **21 έως 24 Ιουλίου**

Με επίκεντρο μια αινιγματική μορφή, που ενσαρκώνει το αρχέτυπο και το άυλο, το «Darkest White» της **Δαφίν Αντωνιάδου** αποτελεί μια σκηνική σύνθεση που επιδιώκει τον διάλογο της μνήμης και του προγονικού παρελθόντος με ένα σκοτεινό και αβέβαιο μέλλον. Η παράσταση εξελίσσεται ως ένα τελετουργικό, όπου αυτή η φιγούρα περνά από διάφορα στάδια, τη γέννηση, την ένωση και τον θάνατο. **21 έως 24 Ιουλίου**

Καλοκαιρινές βραδιές, γεμάτες τέχνη στο Ηρώδειο. Από κλασική μουσική –ερμηνευμένη από Έλληνες και διεθνείς σολίστες– μέχρι συναυλίες από ελληνικές ή ξένες μπάντες, αλλά και αφιερώματα σε κορυφαίους συνθέτες. Στα θεατρικά, η σεζόν άνοιξε με όπερα, με την εντυπωσιακή παραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής «Τουραντότ» του Τζάκομο Πουτσίνι, σε σκηνοθεσία του Αντρέι Σερμπάν. Η φετινή σεζόν του φεστιβάλ στο Ηρώδειο κλείνει με μια ακόμη όπερα, σε σκηνοθεσία της καλλιτεχνικής διευθύντριας του Φεστιβάλ, τον «Ριγολέττο» του Τζουζέπε Βέρντι. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται και μια μοναδική παράσταση χορού από το Sydney Dance Company.

ΜΟΥΣΙΚΗ 5 σταρ στο Ηρώδειο

Ο φετινός Κύκλος Κλασικής Μουσικής υποδέχεται σπουδαίους σολίστες από την Ελλάδα και το εξωτερικό, σε βραδιές αφιερωμένες στην υψηλή δεξιότητα και το διαχρονικό ρεπερτόριο. Στο Ηρώδειο, στα τέλη Ιουνίου, καταφθάνει ο διακεκριμένος Αμερικανός πιανίστας **Εμανουέλ ΑΞ**, για μια ξεχωριστή εμφάνιση με την **Κρατική Ορχήστρα Αθηνών**, υπό τη διεύθυνση του **Λουκά Καρυτινού**. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει το «Κοντσέρτο για πιάνο αρ. 3» του Μπετόβεν (ένα από τα πιο δημοφιλή και εκφραστικά έργα του), καθώς και τη σκηνική μουσική του Φέλιξ Μέντελσον για το «Όνειρο θερινής νυκτός» του Σαίξπηρ, σε μια βραδιά όπου η λογοτεχνία και η μουσική συνομιλούν επί σκηνής. **28 Ιουνίου**

Η **Φιλαρμονική του Μονάχου** έρχεται για πρώτη φορά στο Ρωμαϊκό Ωδείο, σε σύμπραξη με την κορυφαία Αμερικανίδα βιολονίστρια **Χίλαρι Χαν**. Τη μουσική διεύθυνση έχει αναλάβει ο Κολομβιανός μαέστρος **Αντρές Ορόσκο-Εστράδα**, γνωστός για τη ζωντάνια και την εκφραστική του καθαρότητα. Η Χαν, παγκοσμίως

καταξιωμένη από τα πρώτα της βήματα, ερμηνεύει το απαιτητικό «Κοντσέρτο για βιολί» του Μπραμς, ενώ η Φιλαρμονική ολοκληρώνει τη βραδιά με τη «Συμφωνία του Νέου Κόσμου» του Ντβόρζακ. **6 Ιουλίου**

Ο **Κωνσταντίνος Καρύδης**, ο Έλληνας διεθνής αρχιμουσικός, εμφανίζεται και πάλι στο Ηρώδειο διευθύνοντας την περίφημη **Chamber Orchestra of Europe**. Η βραδιά ξεκινά με παγκόσμια πρώτη ενός νέου έργου του μέντορά του, Περικλή Κούκου. Συνεχίζεται με το «2ο Κοντσέρτο του Λιστ», με σολίστ τον διακεκριμένο πιανίστα Φραντσέσκο Πιεμοντέζι. Το πρόγραμμα κορυφώνεται με τη «Φανταστική Συμφωνία» του Μπερλιόζ. **10 Ιουλίου**

Η **Mahler Chamber Orchestra**, μία από τις πιο δυναμικές ορχήστρες της Ευρώπης, επιστρέφει στην Ελλάδα φέτος το καλοκαίρι, έπειτα από 15 χρόνια. Χαρακτηριστικό της είναι ότι συχνά δίνει συναυλίες χωρίς μαέστρο, υπό την καθοδήγηση μουσικών από το δίκτυο συνεργατών της. Στη συγκεκριμένη βραδιά, η διακεκριμένη σολίστ **Γιούτζα Γουάνγκ** θα διευθύνει την ορχήστρα από το πιάνο της. **15 Ιουλίου**

Raining Pleasure

© ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΟΥΜΠΟΣ

Τις βραδιές των μεγάλων αστέρων του Κύκλου Κλασικής Μουσικής κλείνει ο **Ντανιέλ Τρίφονοφ**, ένας από τους πιο σπουδαίους πιανίστες της εποχής μας, με μια έντονη εκφραστικότητα στο παίξιμό του. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει έργα των Τσαϊκόφσκι, Σοπέν και Μπάρμπερ. **19 Ιουλίου**

Μια πολυαναμενόμενη συνένωση

Οι **Raining Pleasure**, έπειτα από αρκετά χρόνια αποχής, ανακοίνωσαν την επανένωσή τους το 2024 και το γιορτάζουν με μια μεγάλη συναυλία στο Ηρώδειο. Με frontman τον **Vassilikos**, τους **X-Jeremy** στις κιθάρες και **Jay** στα τύμπανα, υπόσχονται μια επιστροφή στα παλιά και αγαπημένα. Από το ντεμπούτο τους, το 1996, έως τη θρυλική διασκευή του «*Reflections*» του Μάνου Χατζιδάκι το 2004, οι Raining Pleasure έγραψαν τη δική τους ιστορία στην ελληνική alternative σκηνή. Με τα δικά τους τραγούδια αλλά και αγαπημένες διασκευές, επιστρέφουν για να ξαναζωντανέψουν εκείνον τον ιδιαίτερο, μελαγχολικά φωτεινό ήχο που τους καθιέρωσε. **22 Ιουνίου**

ΧΟΡΟΣ 17 χορευτές συνθέτουν εντυπωσι- ακά σύνολα επί σκηνής

Παροδικότητα και μεταβλητότητα συνθέτουν το βαθύτερο νόημα της παράστασης «*Impermanence*» από το **Sydney Dance Company**, σε χορογραφία του καλλιτεχνικού διευθυντή **Ράφαελ Μποντσέλα**. Το κουαρτέτο εγχόρδων **Zaide** ντύνει με ζωντανή μουσική τις κινήσεις των χορευτών στη σκηνή. Μέσα από αρμονικές, ρυθμικές κινήσεις, άρτια εκτελεσμένες και γεμάτες ένταση, δύναμη και πάθος, η παράσταση αποκαλύπτει το εφήμερο της ύπαρξης και την αδιάκοπη μεταμόρφωση όλων εκείνων που συχνά θεωρούμε σταθερά και αιώνια. **4 Ιουλίου**

© THOMAS BRILL

Κωνσταντίνος
Καρύδης

© KAROL JAREK

«Ιππόλυτος»,
σε σκηνοθεσία
Κατερίνας
Ευαγγελάτου

Μεγάλο αφιέρωμα στον Μίκη Θεοδωράκη

Το εμβληματικό «*Άξιον Εστί*» του Μίκη Θεοδωράκη, σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη, θα παρουσιαστεί για ακόμη μια φορά στο Ηρώδειο, στο πλαίσιο του αφιερώματος για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του συνθέτη. Το έργο, που έκανε παγκόσμια πρεμιέρα το 1964 με τον Γρηγόρη Μπιθικώτση, αυτή τη φορά θα ερμηνευτεί από τον **Γιώργο Νταλάρα**, με τον **Δημήτρη Πλατανιά** στον ρόλο του ψάλτη και τον **Δημήτρη Καταλειφό** στην αφήγηση. Την **Κρατική Ορχήστρα Αθηνών** διευθύνει ο **Μύρων Μιχαηλίδης**, ενώ συμμετέχουν οι **χορωδίες της ΕΡΤ** και του **Δήμου Αθηναίων**. Η βραδιά θα ανοίξει με το «*Συμφωνικό κοντσέρτο*» του Καλομοίρη, με τον **Τίτο Γουβέλη** στο πιάνο. **13 Ιουλίου**

Ένα ακόμη αφιέρωμα στον συνθέτη θα πραγματοποιηθεί στο **Μικρό Θέατρο της Επιδαύρου**, περίπου έναν μήνα μετά. Στη «*Νύχτα μαγικιά*» η **Μαρία Φαραντούρη** και ο βαρύτονος **Τάσσης Χριστογιαννόπουλος** θα εσιτιάσουν σε πιο άγνωστα κομμάτια του μεγάλου συνθέτη, χωρίς ωστόσο να λείψουν από το αφιέρωμα και κάποια γνωστά και αγαπημένα τραγούδια του Μίκη. **16 Αυγούστου**

ΘΕΑΤΡΟ

Ο Ιππόλυτος επιστρέφει στο Ηρώδειο

Η παραγωγή που πρωτοπαρουσιάστηκε το 2023, μετά την περιοδεία της σε σημαντικά θέατρα του εξωτερικού, έρχεται και πάλι στο Φεστιβάλ Αθηνών, με ανανεωμένο θίασο. Μια ριζοσπαστική προσέγγιση της γνωστής τραγωδίας του Ευριπίδη σε διασκευή, δραματουργική επεξεργασία και σκηνοθεσία της **Κατερίνας Ευαγγελάτου**. Εδώ η θεά Αφροδίτη (Ελενα Τοπαλίδου) είναι παρούσα καθ' όλη τη διάρκεια της παράστασης, με σκοπό να εκδικηθεί τον Ιππόλυτο (Ορέστης Χαλκιάς) επειδή έδωσε όρκο αγνότητας. Μαζί τους οι Στεφανία Γουλιώτη (Φαίδρα), Χριστίνα Μαξούρη (τροφός), Δημήτρης Παπανικολάου (Εξάγγελος) και Γιάννης Τσορτέκης (Θησέας). **18 & 19 Ιουνίου**

Μια αναβίωση της παραγωγής που ανέβηκε στο Ηρώδειο το 2022, κλείνει τις βραδιές θεάτρου του Φεστιβάλ στον ίδιο χώρο, ολοκληρώνοντας παράλληλα και την καλλιτεχνική σεζόν 2024-25 της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Η τολμηρή σκηνοθετική ματιά της **Κατερίνας Ευαγγελάτου** μεταφέρει τον «*Ριγολέττο*» του Τζουζέπε Βέρντι στη δεκαετία του 1980, σε μια κοινωνία συντηρητική και θρησκοκόλλητη, γεμάτη προκαταλήψεις, που υποτιμά τις γυναίκες. **26, 27, 29, 30 Ιουλίου**

10

Κώστας Τσιμίκας

+ Puerto Ink

IT'S NOT
A BAD DAY
YOU JUST
NEED A
TATTOO

ΚΟΞΤΑΕ ΤΕΙΜΙΚΑΕ

To tattoo για μένα είναι statement

Ανάμεσα σε αποδυτήρια της Premier League και σε στούντιο τέχνης, ο διεθνής ποδοσφαιριστής μάς μιλά για το Puerto Ink και φωτογραφίζεται για την ATHENS VOICE

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ
Φωτό: ΠΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ-ΤΕΡΟΥΣ Έλληνες ποδοσφαιριστές των τελευταίων ετών. Η μεταγραφή του το 2020 από τον Ολυμπιακό στη Liverpool ήταν ιστορικής σημασίας – αρχικά επειδή η αγγλική ομάδα είχε μόλις κατακτήσει την Premier League κι έπειτα γιατί είναι πολύ σπάνιο για Έλληνα παίκτη να ενταχθεί σε αγγλική ομάδα τόσο υψηλού επιπέδου. Ο Κώστας Τσιμίκας, όμως, πέρα από την αγάπη του για το ποδόσφαιρο έχει κι ένα άλλο πάθος, τα τατουάζ. Αν έλεγες σε κάποιον πριν από λίγα χρόνια ότι ο διεθνής Έλληνας αριστερός μπακ θα συνέδεε το όνομά του με ένα tattoo & piercing brand, ίσως απορούσε. Ωστόσο για τον Τσιμικά δεν πρόκειται απλώς για μια επιχειρηματική σύμπραξη, αλλά για ένα πρότζεκτ που ενώνει τρία στοιχεία: τέχνη, στρατηγική και επιρροή. Πώς όμως γεννήθηκε αυτή η ιδέα, που από την Κρήτη βρέθηκε στην Αμβέρσα και το Άμστερνταμ; Όλα ξεκίνησαν όταν τρεις φίλοι – ο διεθνής ποδοσφαιριστής και τα αδέρφια Βαγγέλης και Μιχάλης Χριστοδούλου – αποφάσισαν να δημιουργήσουν μια νέα κουλτούρα στον κόσμο της δερματοστιξίας.

«Για μένα δεν ήταν επένδυση, ήταν προσωπική επιλογή». Ο Κώστας Τσιμίκας δεν μασάει τα λόγια του – και δεν χρειάζεται να το κάνει. Από τα αποδυτήρια της Λίβερπουλ μέχρι τα στούντιο του Puerto Ink, κινείται με πειθαρχία, καθαρή σκέψη και απόλυτη επίγνωση του ρόλου του ως συνιδιοκτήτη και ambassador του Puerto Ink.

Από την ανάγκη στην απόφαση

Το αρχικό εγχείρημα του Puerto Ink γεννήθηκε στην Κρήτη, μέσα από δυσκολίες, χωρίς πλάτες, μόνο με το ταλέντο του Μιχάλη Χριστοδούλου στο ρεαλιστικό tattoo και με το ένστικτο και την επιμονή του αδερφού του, Βαγγέλη, που έμαθε να δουλεύει από παιδί: «Στα 13 μου ένωθα ήδη το βάρος της ευθύνης – το άγχος για το πώς θα πληρωθεί το ενοίκιο, το πετρέλαιο θέρμανσης, τα βασικά. Το 2016, με τα ελάχιστα χρήματα που μπορούσαμε να μαζέψουμε από τις δουλειές μας, ανοίξαμε το πρώτο μας κατάστημα στην Κρήτη. Δεν είχαμε κεφάλαια, δεν είχαμε γνωριμίες, είχαμε μόνο πίστη, πείσμα και ανάγκη να πετύχουμε». Το turning point ήρθε το 2018, όταν ο Μιχάλης άρχισε να ταξιδεύει ως guest artist σε Ευρώπη και Αμερική. Και τότε γεννήθηκε κάτι μεγαλύτερο: η ιδέα να μην εργάζονται απλώς για να επιβιώσουν, αλλά να χτίσουν ένα brand με διεθνή ταυτότητα. «Είδα κάτι αυθεντικό, κάτι με ουσία – και ήξερα ότι ήθελα να γίνω μέρος του». Συμπληρώνει ο Κώστας Τσιμίκας στο σημείο αυτό. Ο σκοπός της ομάδας δεν ήταν να προκύψει ένα ακόμα μαγαζί για τατουάζ, αλλά ένας συγκεκριμένος προορισμός που θα πρόσφερε στην ελληνική αγορά την ουσία της εμπειρίας, όχι μόνο με αισθητική, αλλά και με κανόνες, επαγγελματισμό και φιλοσοφία. «Αυτό που μας διαφοροποιεί είναι ότι δεν πουλάμε tattoo και piercing. Πουλάμε εμπειρία, ασφάλεια, αυτοπεποίθηση και αισθητική». Σύμφωνα με τα λεγόμενά τους,

Βαγγέλης και Μιχάλης Χριστοδούλου, ιδιοκτήτες του Puerto Ink

η συνταγή είναι πολύ συγκεκριμένη: διαφάνεια, καθοδήγηση, κοσμήματα υψηλής ποιότητας, premium περιβάλλον, προσεγγμένη εξυπηρέτηση. Δεν είναι τυχαίο που σήμερα μετράνε παρουσία σε τέσσερις πόλεις – Κρήτη, Αθήνα, Αμβέρσα και Άμστερνταμ.

Η συνεργασία με τον Τσιμικά κοινή κουλτούρα, όχι «επένδυση»

Η σχέση με τον Κώστα Τσιμικά δεν ξεκίνησε με αριθμούς, αλλά με αμοιβαία εκτίμηση και φιλία. Ο ίδιος παρακολουθούσε την πορεία του Puerto Ink και, όπως λέει, ένωσε πως πίσω από το όλο πρότζεκτ υπήρχε ένα στοιχείο που τον ιντρίγκαρε: «Είχα παρατηρήσει το πώς αναπτυσσόταν το Puerto Ink και με εντυπωσίασε η πειθαρχία, η αισθητική και η φιλοσοφία πίσω απ' το brand. Δεν το είδα ως "επένδυση", αλλά ως συνεργασία με ανθρώπους που χτίζουν κάτι πραγματικό. Το tattoo για μένα δεν είναι απλώς σχέδιο. Είναι μνήμη, είναι στάση ζωής, είναι statement». Όταν πρέπει να συμμετάσχει σε αποφάσεις του Puerto Ink, η παρουσία του έχει βάθος, όχι απλώς εικόνα, τονίζει ο Βαγγέλης: «Ο Κώστας λειτουργεί με απόλυτη πειθαρχία. Ξέρει πότε να δώσει βάρος και πού. Δεν προσπαθεί να είναι παντού – και αυτό είναι η δύναμή του».

Το tattoo ως μνήμη, όχι μόδα

Ο ίδιος ο Τσιμίκας δεν κρύβει πόσο προσωπική υπόθεση είναι για εκείνον το tattoo: «Όσο για τα δικά μου tattoos, ναι, έχω κάποια που έχουν σημασία. Κάποια μου θυμίζουν δύσκολες στιγμές που ξεπέρασα, άλλα ανθρώπους που αγαπώ. Δεν τα βλέπω σαν διακόσμηση. Τα βλέπω σαν σημάδια που κουβαλάς πάνω σου για πάντα. Και φυσικά, υπάρχουν και στιγμές που θέλεις να τις κρατήσεις για πάντα, όπως όταν κερδίσαμε το FA Cup με τη Λίβερπουλ κι έτυχε να σκοράρω το καθοριστικό πέναλτι. Ήταν κάτι παραπάνω από μια αθλητική επιτυχία. Ήταν στιγμή ζωής. Και τέτοιες στιγμές αξίζει να αποτυπώνονται στο δέρμα, όχι μόνο στη μνήμη». Συνεχίζει περιγράφοντας τα υπόλοιπα, ανάμεσά τους τα αγαπημένα του σκυλάκια, Μάουι και Φουέρτε, στο εσωτερικό του δεξιού μπράτσου – από τα πιο όμορφα τατουάζ που έχει πάνω του, όπως επισημαίνει –, στο αριστερό χέρι αγγελάκια, κλεψύδρα, ζυγό, τριαντάφυλλα, πουλιά, τα χέρια από τη «Δημιουργία του Αδάμ» του Μιχαήλ Άγγελου, ένας ζυγός, και η φράση «Perfectly imperfect» κάτω από τον αγκώνα.

Μια ελληνική επιτυχία

Η πιο δύσκολη απόφαση, περιγράφουν τα μέλη της ομάδας, ήταν το να προχωρήσουν μόνοι, έπειτα από μια αποτυχημένη συνεργασία στο Βέλγιο, και να πιστέψουν ότι μπορούν όντως να εξάγουν την κουλτούρα τους στο εξωτερικό χωρίς εκπώσεις. «Ειδικά στην αρχή, το να σε πάρουν στα σοβαρά ως νέο επιχειρηματία από την Ελλάδα, χωρίς γνωριμίες, δεν είναι δεδομένο. Προσπαθούσαμε για μήνες να βρούμε τον σωστό χώρο και απορρίπτονταν οι προτάσεις μας, γιατί κανείς δεν πίστευε ότι ένα tattoo & piercing studio μπορεί να είναι τόσο οργανωμένο, τόσο καθαρό, τόσο premium. Η πιο καθοριστική επιχειρηματική απόφαση που πήραμε μέχρι σήμερα ήταν να ανοίξουμε το δικό μας κατάστημα στο εξωτερικό, χωρίς άλλους συνεταιρούς. Είχε προηγηθεί μια πολύ δύσκολη συνεργασία στο Βέλγιο, σοβαρές οικονομικές και διαχειριστικές διαφωνίες, αδικίες εις βάρος μας, και η πικρή διαπίστωση ότι, όταν δεν έχεις τον απόλυτο έλεγχο, μπορεί να χάσεις τον δρόμο σου, ακόμα κι αν το όραμα είναι σωστό».

Εντέλει τα κατάφεραν. Στην Αμβέρσα στεγάστηκαν σε ιστορικό κτίριο του 1600, στο Άμστερνταμ δημιούργησαν ένα από τα μεγαλύτερα στούντιο της Ολλανδίας – 350 τ.μ. Τώρα ετοιμάζονται να προσθέσουν κι άλλες περιοχές στον χάρτη, όπως Παρίσι, Βερολίνο, Ζυρίχη, Βαρκελώνη αλλά και Νέα Υόρκη, Λος Άντζελες, Μαϊάμι, Αυστραλία. «Δεν χτίζουμε αλυσίδα, χτίζουμε κουλτούρα. Κάθε νέο Puerto Ink πρέπει να κρατά τον ίδιο πυρήνα: εμπειρία, τέχνη, σεβασμό», εξηγούν. Εκεί που οι περισσότεροι βλέπουν απλώς ένα σχέδιο στο δέρμα, αυτοί βλέπουν τη δύναμη ενός ανθρώπου να πει την ιστορία του. «Το tattoo και το piercing δεν είναι απλώς υπηρεσίες, είναι συνειδητές αποφάσεις που ακουμπάνε την ψυχολογία, την εικόνα και την αυτοπεποίθηση του κάθε ανθρώπου. Μία από τις τάσεις που κυριαρχούν είναι σίγουρα τα fine line και η κομψή, minimal προσέγγιση. Όμως ταυτόχρονα βλέπουμε τεράστια ανάπτυξη και στα ρεαλιστικά tattoo – ένα στιλ που απαιτεί υψηλή τεχνική, καλλιτεχνική ακρίβεια και βάθος. Στο piercing, παρατηρούμε μια ξεκάθαρη μετατόπιση: από τις απλές επιλογές και τις γρήγορες αποφάσεις, σε μια πιο επιμελημένη, premium εμπειρία. Ο κόσμος αναζητά πλέον αισθητική συνοχή, κοσμήματα υψηλής ποιότητας –όπως χρυσό και τιτάνιο– προσωποποιημένη καθοδήγηση και επαγγελματική παρουσίαση. Δεν είναι απλώς ένα piercing. Είναι τμήμα της εικόνας του, της ταυτότητάς του».

Tattoo στην Ελλάδα VS tattoo στο εξωτερικό

Με βάση την εμπειρία τους, η νοοτροπία αλλάζει, όχι όμως με τον ίδιο τρόπο και ρυθμό παντού. Στην Ευρώπη το tattoo είναι τέχνη – με σεβασμό, budget, ωριμότητα. Στην Ελλάδα υπήρχε για χρόνια μια πρόχειρη αντιμετώπιση, αλλά τώρα κάτι έχει διαφοροποιηθεί. «Στο εξωτερικό, ο πελάτης δεν πάει να "χτυπήσει" κάτι που έχει πρόχειρο". Πάει να δημιουργήσει κάτι που θα τον συνοδεύει για πάντα. Υπάρχει σεβασμός απέναντι στην ποιότητα, στον καλλιτέχνη και στην εμπειρία συνολικά. Στην Ελλάδα, υπήρχε για χρόνια μια πιο εύκολη προσέγγιση. Γρήγορα σχέδια, μικρό budget, χωρίς ιδιαίτερη σημασία στην καθοδήγηση ή την αισθητική. Όμως αυτό αλλάζει. Ο κόσμος πλέον εκπαιδεύεται και συνειδητοποιεί ότι το tattoo δεν είναι απλώς κάτι πάνω σου, είναι κάτι μέσα σου». **A**

ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ

Ταξίδι στον πιο μαγικό προορισμό της Τουρκίας

*Πτήσεις με αερόστατο, νεραϊδοκαμινάδες,
υπόγεια καταφύγια, μοναστήρια και παραδοσιακές γεύσεις.
Τι να δεις και να κάνεις στην Καπαδοκία.*

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

Το αερόστατο απογειώθηκε απαλά, σχεδόν δεν το καταλάβαμε. Είχε αρχίσει να χαράζει και εμείς νιώθαμε τη δροσιά του πρωινού να μας τυλίγει. Καθώς το φως άρχισε να διώχνει τη νύχτα, αρχίζουμε να αιωρούμαστε πάνω από το απόκοσμο σεληνιακό τοπίο της Καππαδοκίας. Ο ουρανός γύρω μας γεμίζει με χρώματα καθώς δεκάδες μπαλόνια πετούν απαλά πάνω από την κοιλάδα. Ένα μοναδικό υπερθέαμα. Από κάτω μας οι σκιές αλλάζουν, οι «νεραϊδοκαμινάδες» λούζονται στο φως, τα χωριουδάκια ξυπνούν σιγά σιγά.

Τέσσερις ημέρες στην Καππαδοκία

Βρισκόμαστε σ' έναν τόπο μυθικό, και για μας τους Έλληνες ιστορικά φορτισμένο. Με τα σμιλεμένα από τη φύση τοπία της, τα μοναστήρια με τις μοναδικές αγιογραφίες, τα χαριτωμένα χωριουδάκια, η Καππαδοκία είναι ένα ταξίδι στον χρόνο. Δεν είναι μόνο το τοπίο που θυμίζει τα υπόσκαφα της Σαντορίνης ή τα Μετέωρα, είναι η Ιστορία της, λαξευμένη στους απόκρημνους βράχους, που ξεκινάει από τους Χετταίους και τους Φρύγες, τους Μακεδόνες, τους Ρωμαίους, τους Βυζαντινούς, τους Σελτζούκους Τούρκους, για να φτάσει στις μέρες μας. Το τοπίο σε αγγίζει με έναν συγκινητικό τρόπο. Κάτω από τη γη υπάρχουν ολόκληρες υπόγειες πόλεις όπως το **Kaymakli** και το **Derinkuyu**, στις οποίες κάποτε έβρισκαν καταφύγιο χιλιάδες άνθρωποι. Πάνω από τη γη καταπράσινες κοιλάδες, υπαίθρια μουσεία της UNESCO, ελληνικές επιγραφές υπενθυμίζουν τη μείξη των πολιτισμών. Τα βράχια κρύβουν σπίτια που κατοικούνταν από τα βυζαντινά χρόνια. Στα ταπεινά εκκλησάκια, η τέχνη με την οποία άγνωστοι αγιογράφοι ζωγράφισαν πρόσωπα αγίων και θαύματα, συμπυκνώνει όλη την παράδοση που κατάφερε, μέσα από φυσικές καταστροφές, πολέμους, μετακινήσεις πληθυσμών, να νικήσει τον χρόνο.

Νεραϊδοκαμινάδες και πτήση με αερόστατο στις 4 το πρωί

Οι δικές μας τέσσερις μέρες στην Καππαδοκία ήταν σε κάθε βήμα και μια αποκάλυψη. Αποκάλυψη που ζωντάνεψε με τις πληροφορίες και τις περιγραφές του ο **Dr. Saim Örnek**, ο ευγενέστατος και πρόθυμος να μας καθοδηγήσει σε αυτόν τον ζωντανό αρχαιολογικό χάρτη, ελληνόφωνος ξεναγός μας. Από την Κωνσταντινούπολη, μετά από μια περίπου ώρα πτήσης, προσγειωθήκαμε στο αεροδρόμιο του **Nevsehir** και ξεκινήσαμε για το **Çavuşin**, όπου θα μέναμε. Πρόκειται για ένα μικρό γραφικό χωριουδάκι, με μακρά ιστορία, γνωστό για τα λαξευμένα στον βράχο σπίτια και για μία από τις παλαιότερες εκκλησίες της περιοχής, του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή, που χρονολογείται από τον 5ο αιώνα. Κοντά στο χωριό βρίσκεται η κόκκινη κοιλάδα, δημοφιλής για τους εντυπωσιακούς βραχώδεις σχηματισμούς, τις περίφημες «νεραϊδοκαμινάδες», όπως τις ονομάζουν οι ντόπιοι, επειδή αυτές οι πέτρινες «καμινάδες» στη λαϊκή φαντασία θεωρήθηκαν στοιχειωμένες από νεράιδες. Η πραγματικότητα βέβαια είναι πιο πεζή. Σχηματίστηκαν από ηφαιστειακή τέφρα και λάβα που κάλυψε την περιοχή εκατομμύρια χρόνια πριν και διαβρώθηκαν με το πέρασμα των αιώνων από τον άνεμο, τη βροχή, τον παγετό. Το μαλακό ηφαιστειακό πέτρωμα στη βάση και το σκληρότερο στο «καπέλο» της κορυφής, που μοιάζει με μανιτάρι, τα προστάτευσε από τη διάβρωση. Μέσα σε αυτά τα βράχια άνθρωποι δάξουν σπίτια, αποθήκες, βυζαντινά παρεκκλήσια, μοναστικές κοινότητες. Πολύ κοντά στο **Çavuşin** βρίσκονται τα αερόστατα. Για την πτήση πρέπει να ξυπνήσεις πριν ακόμη χαράξει, που δεν έχει σχεδόν καθόλου αέρα. Σηκωθήκαμε στις 3:45 και φτάσαμε με πούλμαν στην κοιλάδα. Ξαπλωμένοι στη γη οι πολύχρωμοι γίγαντες ξυπνούσαν αργά, καθώς φωτικές ζέσταινες τον αέρα μέσα τους. Ανεβήκαμε στο ειδικό καλάθι, που χωράει περίπου 30 άτομα, και για μια ώρα ζήσαμε τη μοναδική εμπειρία της ανατολής του ήλιου μέσα στη σιγαλιά του πρωινού.

Γκόρεμε: Η Ιστορία ζωντανεύει

Κοντά στο **Çavuşin** βρίσκεται επίσης και το **Υπαίθριο Μουσείο Γκόρεμε**, Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Πρόκειται για ένα σύμπλεγμα βυζαντινών εκκλησιών, παρεκκλησίων και μοναστικών κελιών, σκαλισμένων στο ηφαιστειακό πέτρωμα. Μέσα στα κελιά τοιχογραφίες, που χρονολογούνται από τον 10ο έως τον 13ο αιώνα, απεικονίζουν τον Χριστό ή αγίους με σβησμένα μάτια, αγγέλους, δράκους και αινιγματικά γεωμετρικά μοτίβα με χρώματα, που επιμένουν να μη σβήνουν αιώνες μετά. Στο μυαλό μου έρχεται το βιβλίο *«Τρεις ημέρες στα μοναστήρια της Καππαδοκίας»* του Πύργου Σεφέρη, το οποίο γράφτηκε με αφορμή το οδοιπορικό που έκανε ο Σεφέρης εδώ το 1950. *«Είδαμε μερικές από τις παλιές εκκλησίες, άλλες με τοιχογραφίες και άλλες δίχως τοίχους σχεδόν. Όλα μέσα στο βράχο, λιτά, αυστηρά, γεμάτα σωπή· εκείνη την ευγενική σωπή που σου δίνει την αίσθηση της προσευχής...»*, έγραφε. Εδώ που περπατάμε και εμείς τώρα.

Το Φαράγγι Ιχλάρα και η Niğde

Αν έχεις διάθεση για πεζοπορία αναζήτησε το «μυστικό μονοπάτι» που οδηγεί πίσω στο παρελθόν, το Φαράγγι Ιχλάρα. Κατεβήκαμε περίπου 400 σκαλιά και βρεθήκαμε να περπατάμε σε ένα πανέμορφο μονοπάτι δίπλα στον ποταμό **Μελεντίτζ**. Μέσα στην καταπράσινη βλάστηση, κρυμμένα από τα ανθώπινα βλέμματα, ανακαλύπτεις λαξευτά παρεκκλήσια με τοιχογραφίες από τον 9ο αιώνα και σπίτια-σπηλιές, στα οποία κάποτε κατοικούσαν ολόκληρες οικογένειες. Το φαράγγι έχει μήκος περίπου 15 χιλιόμετρα και στη μέση μπορείς να κάνεις στάση για ένα τουρκικό καφέ, φρεσκοστυμμένη πορτοκαλάδα ή μπίρα Efes και γκιοζλεμέ παρέα με τα παπάκια που κολυμπούν στο ποτάμι. Ένα άλλο κρυμμένο διαμάντι ήταν το Μοναστήρι **Gümüşler**, στη **Niğde**. Εντυπωσιακό αρχιτεκτονικά, με μια σπάνια απεικόνιση της Παναγίας, χαμογελαστής, ανάμεσα σε τοιχογραφίες αιώνων.

Kaymakli: Η υπόγεια πόλη

Το να κατεβαίνεις στην υπόγεια πόλη **Kaymakli** είναι σαν να βυθίζεσαι στην καρδιά της γης. Περπατάς σχεδόν σκυφτός σε αυτόν τον εντυπωσιακό λαβύρινθο, από τους μεγαλύτερους στην Καππαδοκία, που χωρούσε ως και 5.000 άτομα. Εκτίνεται σε οκτώ επίπεδα, τέσσερα επισκέψιμα, με αποθήκες, μαγειρεία, σταβλούς, παρεκκλήσια, αεραγωγούς. Δημιουργήθηκε αρχικά από τους Χετταίους, αλλά επεκτάθηκε από τους πρώτους χριστιανούς που κρύβονταν εκεί για να προστατευθούν από επιδρομές.

Mustafapaşa: Το χωριό που έχασε ο χρόνος

Το **Mustafapaşa** είναι ένα ζωντανό μουσείο. Εδώ συνυπήρχαν για αιώνες Ρωμιοί και Μουσουλμάνοι, κι αυτό το βλέπεις παντού: στις εκκλησίες με στις λιθοκτιστές προσόψεις, στα τζαμιά, στα πέτρινα αρχοντικά. Παλιά λεγόταν **Sinasos** (ακόμα και σήμερα οι κάτοικοι του χρησιμοποιούν αυτή την ονομασία) και ζούσαν κυρίως Έλληνες, αλλά το 1923, μετά την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, οι χριστιανοί κάτοικοι το εγκατέλειψαν, το 1924. Την παρουσία τους μένει να θυμίζει το **Old Greek House**, ένα υπέροχο ελληνικό σπίτι,

Η πόλη Uchisar στη Nevsehir

Η κοίμηση της Θεοτόκου στην εκκλησία του Αγ. Ιωάννη στο Gülşehir

Το Μοναστήρι Gümüşler στην ομώνυμη πόλη

με εσωτερική αullή, που σώζεται ατόφιο και σήμερα λειτουργεί ως ξενοδοχείο και εστιατόριο. Ένα άλλο σημαντικό μνημείο είναι ο ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης που χτίστηκε το 1729.

Αvanos: Η μυσταγωγία των Περιστρεφόμενων Δερβίσηδων

Το **Avanos**, μια μικρή πόλη στις όχθες του ποταμού **Kizilirmak**, είναι το μέρος όπου μπορείς να θαυμάσεις τη λάσπη να μετατρέπεται σε όμορφα βάζα και πιάτα στα εργαστήρια κεραμικής, τα κουκούλια σε μετάξι στα εργαστήρια χαλιών και να ανακαλύψεις τις πολιτισμικές ιστορίες που κρύβονται πίσω από αυτά τα χειροποίητα έργα τέχνης. Ακόμα μια εμπειρία που πρέπει να ζήσεις είναι η μυσταγωγική τελετή των Περιστρεφόμενων Δερβίσηδων. Δεν είναι παράσταση. Είναι τελετουργία. Σε ένα ιστορικό караβανσεράι, το **Saruhan**, κάτω από τους ήχους μιας υποβλητικής μουσικής, τέσσερις δερβίσηδες περιστρέφονται μπροστά σου. Ο τελετουργικός χορός τους, που αποκαλούν σεμά, συμβολίζει την πνευματική πορεία προς τη θεία ένωση και την αρμονία με το σύμπαν. Είναι ένας ύμνος στην εσωτερική αναζήτηση, στη σωπή, στη σύνδεση με το θείο, που ξεκίνησε τον 13ο αιώνα από τους οπαδούς του γνωστού ποιητή και μυστικιστή Τζελαλντίν Ρουμί.

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία τον Τουρκικό Οργανισμό Τουρισμού (TGA), την κ. Ozlem Bozkurt και το Γραφείο Πολιτισμού και Τουρισμού, Πρεσβεία Τουρκίας στην Αθήνα.

Τον εξαιρετικό ελληνόφωνο οδηγό μας Saim Örneκ. Μπορείτε να τον βρείτε στο saimornek@yahoo.com και στο τηλέφωνο +905543221703

ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ
ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ
ΓΕΦΥΡΑ
ΠΟΥ
ΕΝΩΝΕΙ
ΑΝΘΡΩ-
ΠΟΥΣ, ΠΟ-
ΛΙΤΙΣΜΟΥΣ,
ΧΤΙΖΕΙ
ΦΙΛΙΕΣ

Γεύσεις από τη γη της Καππαδοκίας

Τουρκικός καφές από κόκκους άγριας φιστικιάς, με γάλα, kuru kaymak, γκιοζλεμέ ή γεύσεις που ξεφεύγουν από τα κλασικά κλισέ του κεμπάπ όπως το testi kebab στο ειδικό πλίνι, soğanlama με αυγά και ντομάτα, aŗrakla με λευκά φασόλια, divil με πατάτες, μαζί με τα εξαιρετικά τοπικά κρασιά –η περιοχή έχει μακραίωνη παράδοση στην οινοποιία που ευνοεί το έδαφος της περιοχής– σε ταβερνάκια ή σε εστιατόρια με αστέρι Michelin, η κουζίνα της Καππαδοκίας είναι πλούσια, πεντανόστιμη και δεν ξεχνάει τις ρίζες της.

Τελικά το φαγητό, όπως και τα ταξίδια, είναι μια γέφυρα που ενώνει ανθρώπους, πολιτισμούς, χτίζει φιλίες. Και η Καππαδοκία είναι ένα τέτοιο μέρος, που κρατάει ζωντανή την ψυχή του παρελθόντος και τη μεταφέρει στο παρόν. Είναι ένας τόπος, όμορφος, μοναδικός, με ανθρώπους φιλόξενους και ζεστούς. Τα παραπάνω είναι μόνο μερικά από τα μέρη που αξίζει να επισκεφθείς. Αλλά υπάρχουν τόσα ακόμα όπως το **Uchisar**, η υπόγεια πόλη **Derinkuyu**, η **Κοιλάδα των Περιστεριών** και το κάστρο **Ορταχισάρ** και άλλα πολλά, όρεξη και μέρες να έχεις να τα εξερευνήσεις. **A**

TΟ ΝΑ ΑΚΟΥΣ και να βλέπεις live τους Satyricon είναι μια εμπειρία. Είναι η νορβηγική black metal μπάντα που διεύρυνε όσο καμία άλλη το ιδίωμα και δείχνει τον δρόμο για τη

metal μουσική στον 21ο αιώνα, τολμώντας κάθε φορά κάτι διαφορετικό. Το να συζητάς με τον Sigurd Wongraven είναι μια άλλη. Η φωνή του σε διαπερνά, με σιγουριά, ηρεμία. Μιλάει χαμηλόφωνα, με έναν άλλο τόνο από αυτόν της σκηνής. Σε κοιτά στα μάτια, διερευνητικά, και δείχνει το ενδιαφέρον του με τη γλώσσα του σώματος. Είναι ο άνθρωπος που τα χέρια του γράφουν ασύλληπτα riffs και μελωδίες που δεν ξεχνάς, αλλά και εκφραστικούς στίχους. Ένας οινόποιος και επιχειρηματίας που δεν δίστασε να πειραματιστεί σε μια απαιτητική αγορά και να πετύχει. Ένας λάτρης των αγώνων ταχύτητας και των αυτοκινήτων Porsche, που ρολάρει σε μια πίστα όπως το Rudskogen Motorsenter, την παλαιότερη πίστα αγώνων ασφάλτου της Νορβηγίας. Ένας skater που επιμένει. Ένας άνθρωπος της οικογένειας.

Αλλάζουμε τόπους, ανταλλάσσουμε εμπειρίες. Το Unholy Trinity Tour, η μεγαλύτερη extreme metal περιοδεία όλων των εποχών, που πραγματοποίησαν μαζί με τους Rotting Christ και τους Behemoth, διέσχισε 17 πόλεις της Ευρώπης τον Απρίλιο, συγκεντρώνοντας περισσότερους από 50.000 θεατές. Μία μέρα μετά τη sold out headline εμφάνιση των Satyricon στο Inferno Festival, στο Όσλο, στην οποία ο Sivert Høyem των Madrugada εμφανίστηκε επί σκηνής για να ερμηνεύσει το «Phoenix», ο Sigurd Wongraven καταφτάνει στο ξενοδοχείο μας, Comfort Hotel Xpress Youngstorget. Στο μισοφωτισμένο lobby, χαιρετά με εγκάρδιότητα τους fans, που δεν πιστεύουν στα μάτια τους. Αράζει στον καναπέ, πίνει μια μπίρα, χαλαρώνει, και ξεκινάμε την κουβέντα μας από τη συναυλία που ζήσαμε στο Rockefeller, ένα venue στο οποίο ως παιδί είδε την περιοδεία των Slayer για το «Reign in Blood», των Anthrax για το «Among the Living», τους Judas Priest και όχι μόνο...

«Στην εφηβεία όφειλες να είσαι περίεργος»

«Οι Atheist είχαν κυκλοφορήσει εκείνη την εποχή το “Piece Of Time” και οι Candlemass κάτι άλλο, ίσως το “Tales of Creation”. Ήταν ενδιαφέροντες καιροί, γιατί κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου η metal κουλτούρα δεν ήταν καθόλου εδραιωμένη. Και το πράγμα λειτουργούσε κάπως έτσι τότε: Αν είχες μια μπτέρα, έναν πατέρα, έναν θείο, έναν ενήλικα, μπορούσε να τηλεφωνήσει στον χώρο του live και να πει “Φέρνω μαζί μου δύο —ή τρία ή τέσσερα— παιδιά στη συναυλία” κι από τη διοργάνωση θα απαντούσαν: “Σύμφωνοι, αλλά θα είναι δική σου ευθύνη”. Κάποιες φορές πήγαινα με τον καλύτερό μου φίλο, ο οποίος είχε μια πολύ νέα και cool μπτέρα, που προθυμοποιούνταν να το κάνει, ενώ ο

Sigurd Wongraven

Καλλιτέχνες είστε, μπορείτε να κάνετε ό,τι θέλετε

Συναντήσαμε τον frontman των **Satyricon**
Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ - Φωτό: ΠΕΤΡΟΣ ΝΙΚΟΛΤΣΟΣ

πατέρας μου με πήγε στους Iron Maiden —όχι στο Rockefeller, αλλά σ’ ένα μεγαλύτερο venue έξω απ’ το Όσλο— και στους Metallica με το “Master of Puppets”. Αν ήσουν κάτω από 18, πολλές φορές δεν σε άφηναν να μπεις, και τότε θα έπρεπε να μιλήσεις με τον πατέρα σου ή τον πατέρα του φίλου σου ή με τον θείο σου και να τους ζητήσεις να πείσουν τους διοργανωτές ότι μπορούσες να παρακολουθήσεις. Θυμάμαι επίσης συναυλίες με πολύ κακό ήχο, αλλά δεν με ένοιαζαν αυτά τότε, το συναισθημα επικρατούσε. Τα θυμάμαι όλα όσα κάναμε για να δούμε live. Όφειλες να είσαι περίεργος.

»Θα πρέπει να ήταν πολύ ενδιαφέρον να δεις live τους Black Sabbath στη δεκαετία του 1970. Μπορώ να φανταστώ τη συναυλία των Beatles στη Νέα Υόρκη, εκείνη την εμβληματική. Αυτά είναι πράγματα που, αν ενδιαφέρεσαι ήδη για τη μουσική, σε διαμορφώνουν. Όλες αυτές οι εμπειρίες λοιπόν μέσα στα χρόνια συντέλεσαν στο να γίνω κι εγώ καλλιτέχνης — για να δω τη μουσική από το καλύτερο δυνατό σημείο».

«Βλέπω τη μουσική ως έναν τρόπο να μοιράζομαι»

Άνθρωποι απ’ όλο τον κόσμο έχουν ταξιδέψει για να δουν τους Satyricon ξανά στη σκηνή. Τον ρωτώ τι νιώθει όταν συνειδητοποιεί ότι χιλιάδες άνθρωποι, απ’ όλο τον κόσμο, ακούνε καθημερινά τη μουσική του και συνδέονται μέσω αυτής.

«Ταπεινότητα, εκτίμηση, ευγνωμοσύνη. Βλέπω τη μουσική ως έναν τρόπο να μοιράζομαι, ας το πούμε έτσι. Δεν οφείλω όμως τίποτα σε κανέναν. Το έχω ξεκαθαρίσει αυτό. Είμαστε σε περιοδεία με τους Rotting Christ και τους Behemoth, όπως ξέρετε, και κάποιοι από τους Behemoth αναφέρθηκαν στους fans και στις προσδοκίες τους, γιατί παίξαμε στην πρόβα ένα καινούργιο κομμάτι για το επόμενο άλμπουμ, και τους είπα: “Ακούστε, εμείς μετά το ‘Nemesis Divina’ κάναμε το ‘Rebel Extravaganza’”.

»Αυτή ήταν μια από τις πιο σημαντικές συζητήσεις που έκανα με τον Frost, με τον οποίο αρχίσαμε να παίζουμε μαζί το 1992 — είχαμε άλλον ντράμερ πριν ξεκινήσουμε δισκογραφία, εκείνος ήρθε μετά το πρώτο demo. Η κουβέντα αυτή λοιπόν έγινε από τηλεφώνου — θυμάμαι ακόμα και σε ποιο σημείο του σπιτιού βρισκόμουν και τη φύση της συζήτησης. Είχε τελειώσει το άλμπουμ [το “Rebel Extravaganza”], είχα παραδώσει την κασέτα, το cd —δεν θυμάμαι—, ρώτησα τη γνώμη του κι εκείνος είπε “Απίθανο!”. Εγώ του απάντησα πως, κατά τη γνώμη μου, ήταν το είδος του άλμπουμ που οι άνθρωποι ή θα λάτρευαν ή θα μισούσαν. Πώς δεν θα ήταν ευπώλητο, αλλά δεν με ενδιέφερε, γιατί θα γινόταν ένας avant garde δίσκος για το μέλλον. Μου είπε ότι είχε κι εκείνος την ίδια γνώμη. Αυτό συνέβη περίπου δύο μήνες πριν από την κυκλοφορία του άλμπουμ. Φτάνουμε λοιπόν στο 2018 και, αν όχι όλα, τα περισσότερα και μεγαλύτερα metal φεστιβάλ στην Ευρώπη αρχίζουν πόλεμο διεκδίκησης με τον ατζέντη μας προκειμένου να εξασφαλίσουν αποκλειστική συναυλία με το “Rebel Extravaganza”. Αν αυτό το άλμπουμ δεν ήταν μπροστά από την εποχή του, δεν θα υπήρχε τόσο μεγάλο ενδιαφέρον. Για μένα αυτό ήταν πολύ σημαντικό. Δες, ας πούμε, τους ζωγράφους: Λέγεται ότι πεθαίνουν φτωχοί και η αναγνώρισή τους έρχεται μετά θάνατον. Αυτό λοιπόν ίσως να συμβαίνει γιατί είναι κι αυτοί avant garde, πρωτοπορι-

ακοί, μπροστά από την εποχή τους. Ίσως γιατί δεν ήταν προορισμένοι να κάνουν ό,τι οι υπόλοιποι».

O Edvard Munch ήταν ένας Rebel Extravaganza

Η συνεργασία του Μουσείου Munch με τους Satyricon το 2022 υπήρξε μοναδική σε παγκόσμια κλίμακα, αποτελώντας ένα από τα εικαστικά γεγονότα της δεκαετίας, με χιλιάδες επισκέπτες — ανάμεσα στους οποίους και ο Nick Cave. Στην έκθεση «Satyricon & Munch», ο Sigurd Wongraven δημιούργησε ένα μουσικό έργο που ξεπερνά κάθε φραγμό, ένα ηχητικό περιβάλλον που συνομίλησε με τα έργα του πρωτοπόρου εικαστικού. Και έθεσε νέες προκλήσεις για τη σύγχρονη μουσική και τα πεδία της πολιτισμικής διαχείρισης.

«Χρησιμοποιήσαμε την τέχνη του Έντβαρτ Μουνκ ως μέσο ένωσης. Η ιδέα για την καλλιτεχνική έκθεση “Satyricon & Munch” στο Μουσείο Μουνκ το 2022 ήταν, γνωρίζοντας ήδη την τέχνη του, να δούμε αν θα καταφέρναμε να δώσουμε κίνηση, ζωή σ’ αυτούς τους πίνακες, κάτι που δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς τη μουσική. Ο Μουνκ τελικά έγινε διάσημος εν ζωή, αλλά η καλύτερη δεκαετία του ήταν το 1890. Εκείνη την εποχή τον αποθέωναν, τον αναγνώριζαν και τον σέβονταν οι ειδικοί, οι γνώστες, ας πούμε. Την εποχή, όμως, που ο διευθυντής του Εθνικού Νορβηγικού Μουσείου αποφάσισε να αγοράσει την “Κραυγή”, περίπου 15 χρόνια νωρίτερα, ο Μουνκ ήταν άσημος. Αλλά καθώς ο διευθυντής ήταν ειδικός της τέχνης, είχε απίστευτη πίστη στον Μουνκ. Στα χρόνια εκείνα, αυτό που καθόριζε τον καλό ζωγράφο ήταν το να ζωγραφίζει με απόλυτη ρεαλιστικότητα, σχεδόν με φωτογραφική πιστότητα. Έχει ενδιαφέρον να δει κανείς το ξεκίνημα του Μουνκ, γιατί τότε δεν διέφερε από τον σωρό. Ζωγράφιζε πανέμορφα πράγματα με πολύ τεχνικό, αυστηρό τρόπο. Δεν θυμάμαι πώς ακριβώς το είπε, αλλά πήγαινε κάπως έτσι: “δεν πρέπει πια να ζωγραφίζουμε πίνακες με γυναίκες που κοιτάζουν έξω από παράθυρα και τραπέζια κουζίνας με όμορφα βάζα, αλλά πράγματα που γεμίζουν τους ανθρώπους με θαυμασμό και συναισθημα, όπως όταν μπαίνουν σε εκκλησία”. Ήθελε να φτιάξει πίνακες με συναισθημα, όχι τεχνικά σωστούς πίνακες. Αυτό σήμερα αναγνωρίζεται, τότε ακούγονταν τρελό».

Ήταν κι αυτός ένας Rebel Extravaganza, σχολιάζω.

«Ναι, ήταν! Και στη συνέντευξη Τύπου που έγινε με αφορμή την έκθεση είπα ότι ο Μουνκ με πολλούς τρόπους ήταν ο πρώτος Νορβηγός black metallor. Γιατί αυτό είναι μια απόφαση, μια στάση ζωής. Ο τρόπος που προσπαθούμε να δουλεύουμε στους Satyricon από τότε που ξεκίνησε η μπάντα είναι φτιάχνοντας μουσική που αρέσει σ’ εμάς και, για να γυρίσω στην ερώτηση που μου κάνατε σχετικά με το πώς νιώθω που άνθρωποι απ’ όλο τον κόσμο μάς ακούνε, σας λέω ότι νιώθω ευγνωμοσύνη, σεβασμό, ταπεινότητα και εκτίμηση. Αυτό που δεν νιώθω είναι δέσμευση σε μια συναλλαγή. Δεν νιώθω ότι έχουμε συμβόλαιο. Πολλές μπάντες λένε ότι δεν αλλάζουν ποτέ. Και ρωτάω: γιατί όχι; Και απαντούν ότι πρέπει να δίνουμε στους fans αυτό που περιμένουν. Γιατί; Έχετε υπογράψει κάποιο χαρτί που να λέει ότι πρέπει να κινηθείτε μόνο έτσι; Καλλιτέχνες είστε, μπορείτε να κάνετε ό,τι θέλετε. Κι όταν δεν απαντούν όπως πιστεύω εγώ ότι θα έπρεπε να απαντήσουν, τότε σκέφτομαι ότι ίσως δεν είναι καλλιτέχνες, αλλά διασκεδαστές».

Ή, έμποροι, συμπληρώνω.

«Ναι, ακριβώς!»

«Το προκατασκευασμένο, για μένα, δεν ζει. Κι αν ζει, γίνεται βαρετό. Κι αν κάτι είναι βαρετό, δεν ξέρω τι νόημα έχει»

Κάθε βράδυ οι Satyricon αλλάζουν το set list τους δημιουργώντας και μια διαφορετική νύχτα για τους θεατές. Γιατί;

«Γιατί έχει ενδιαφέρον αυτή η αλλαγή. Τη μία μέρα έχω μια συγκεκριμένη διάθεση, οπότε θα παίξω ένα συγκεκριμένο είδος, κι αν στην πρόβα δεν αισθανθώ έτσι, τότε επιλέγω άλλο κομμάτι. Και μετά, την επόμενη μέρα, στην πρόβα μπορεί να δω κάποιον από την μπάντα να ζει ένα κομμάτι, και τότε σκέφτομαι ότι και ο κόσμος θα το αισθανθεί, οπότε απόψε θα παίξουμε το συγκεκριμένο. Το προκατασκευασμένο, για μένα, δεν ζει. Και αν ζει, γίνεται βαρετό. Κι αν είναι βαρετό, δεν ξέρω τι νόημα έχει», εξηγεί ο Sigurd Wongraven.

«Γιατί θέλεις να βρεθείς κοντά μου, αν δεν σκοπεύεις να μου δώσεις λίγη από την ενέργειά σου; Γιατί αυτή είναι το δικό μου καύσιμο»

Οι συναυλίες των Satyricon είναι γνωστές για την πρωτόγνωρη ατμόσφαιρα, την τεχνική αρτιότητα τους και τη δυναμική σκηνική παρουσία του Satyr. Τον ρωτώ ποιες αλλαγές παρατηρεί επιστρέφοντας στη σκηνή το 2024, μετά την πανδημία, έχοντας ζήσει τα live πριν και μετά την άνοδο των social media.

«Για μένα, η μεγαλύτερη αλλαγή σ’ αυτό το πεδίο είναι το προσωπικό που βρίσκεται πίσω απ’ τη σκηνή. Είναι πιο δύσκολο πια να βρεις καλό προσωπικό για τα παρασκήνια. Πολλοί απ’ αυτούς εξαφανίστηκαν με την πανδημία. Ας πούμε, ένας τεχνικός κιθάρας τώρα πια μπορεί να εργάζεται για εταιρείες με κιθάρες. Ή ένας τεχνικός ήχου να έχει ενσωματωθεί σε εταιρεία ενοικιάσεως ηχητικών συστημάτων. Σήμερα δεν είσαι δυνατότερος ούτε απ’ αυτόν που θεωρείται ο πιο αδύναμος κρίκος στην αλυσίδα σου. Είπα μερικά καθοριστικής σημασίας πράγματα στον ατζέντη μου με την επιστροφή μας μετά την πανδημία. Του επισήμανα ότι υπάρχουν πλέον λιγότεροι καλοί επαγγελματίες, και η πραγματικότητα είναι ότι και οι ίδιοι το γνωρίζουν αυτό, οπότε πρέπει να τους πληρώσεις όσα σου ζητήσουν, διαφορετικά θα σου πουν ευχαριστώ, θα πάω αλλού. Του εξήγησα ότι χρειαζόμαστε περισσότερα χρήματα, όχι για μένα, αλλά για να επενδύσουμε στο να βρούμε τους κατάλληλους, αλλιώς θα πέσει η ποιότητα. Ναι, έχουμε καλή σκηνική παρουσία, αλλά, για να γίνει αυτό, υπάρχει κάποιος στο πλάι που κάνει τη “βρόμικη” δουλειά, και που η απόδοσή του θα επηρεάσει εμάς θετικά ή αρνητικά. Υπάρχουν, λοιπόν, πρακτικές αλλαγές.

»Επιπλέον, ίσως το νεότερο κοινό, μετά την πανδημία, δεν ξέρει πώς πρέπει να “σταθεί” σε μια metal συναυλία. Φαίνονται λίγο πιο ντροπαλοί, πιο σιωπηλοί. Παρατηρώ στις συναυλίες τον κόσμο μπροστά στη σκηνή. Επιθυμούν να είναι κοντά μας, αλλά είναι πιο ήσυχoi. Και σκέφτομαι: γιατί θέλεις να βρεθείς κοντά μου, αν δεν σκοπεύεις να

O Μουνκ με πολλούς τρόπους ήταν ο πρώτος Νορβηγός black metallor

στο Όσλο και συζητήσαμε για τη δημιουργικότητα, το πάθος και τον πειραματισμό στη μουσική, το κρασί, την τέχνη και τη ζωή

← μου δώσεις λίγη από την ενέργειά σου; Γιατί αυτή είναι το δικό μου καύσιμο. Αν στέκεσαι απλώς εκεί και με κοιτάξεις, αυτό δεν μου δίνει ενέργεια», τονίζει και φέρνει ως παράδειγμα την Karin Stjernholm, επικεφαλής των Satyricon Ultras, του επίσημου fan club της μπάντας.

«Μας είδε στη Στοκχόλμη, στο Όσλο, είναι πάντα μπροστά μπροστά, γνωρίζει όλους τους στίχους μας και είναι τόσο συναισθηματικά αφοσιωμένη. Όταν τη βλέπω, σκέφτομαι ότι αυτό είναι χημεία, σωστά; Με κάποιους νεότερους δεν το βλέπω αυτό. Το είπα μάλιστα σ’ αυτή την περιοδεία: “Αν δεν ξέρετε πώς να το κάνετε, κοιτάξτε τους ανθρώπους γύρω σας και κάντε ό,τι κάνουν”. Θυμάμαι, όταν πηγαίναμε εμείς σε συναυλίες, εκεί γύρω στα 13 μας, με τον μπαμπά ή τον θείο, ήμασταν λίγο φοβισμένοι στην αρχή και στεκόμασταν παράμερα, αλλά όταν βρίσκαμε το κουράγιο να πάμε μπροστά, ιδρώναμε κουνώντας τα κεφάλια μας ρυθμικά. Τότε αισθανόμασταν τη μουσική. Κάποτε ο Frost είπε ότι υπάρχουν φυσικά στοιχεία στο έργο του Μουνκ και προφανώς υπάρχουν και στη metal μουσική. Η γυναίκα μου, που έλαβε εκπαίδευση από την Ακαδημία Μπαλέτου του Όσλο, είπε χτες μετά το τέλος του live ότι είναι ενδιαφέρον να βλέπεις την κίνηση μαζί με τη μουσική με τη ματιά ενός χορευτή, και ότι, παρότι δεν πρόκειται για χορογραφία, κατά μία έννοια ο μουσικός χορεύει επίσης με τη μουσική, όχι όμως με τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε όλοι τον χορό, αλλά εκφράζοντας το πώς εκείνος νιώθει τον ρυθμό. Στα live μας προσέχω τις λεπτομέρειες στο παίξιμο του Frost. Μερικές φορές σταματώ για να αφουγκραστώ αν όλοι παίζουν με το συναίσθημα που παίζω εγώ, κάτι που συμβαίνει τις περισσότερες φορές, κι όταν δεν το κάνουν, τους κοιτάζω... κάπως».

«Αντιμετωπίστε κάθε άνθρωπο διαφορετικά»

Ο Sigurd Wongraven καθόρισε την black metal αισθητική και την επαναπροσδιορίζει διαρκώς: από τις corpse paint όψεις του μέχρι τα πιο rock outfits του, η σκηνική του παρουσία φέρει συμβολισμούς. Συνεργαζόμενος με τη σχεδιάστρια μόδας Black Rat, εμφανίζεται με δύο διαφορετικά battle jackets κι έναν μανδύα. Ρούνιοι, σύμβολα, λέξεις. Σε ένα από αυτά αναγράφεται η λατινική φράση «Non Ducor, Ducor», που σημαίνει «Δεν καθοδηγούμαι, οδηγώ». Έχοντας ηγηθεί των Satyricon, της θρυλικής δισκογραφικής εταιρείας Moonfog Records αλλά και των οίνων Wongraven Wines, τον ρωτώ ποια στοιχεία πιστεύει ότι είναι καθοριστικά για την ηγεσία.

«Σπουδαία ερώτηση! Εξαρτάται πραγματικά από το ποιον έχεις απέναντί σου. Τους ανθρώπους που είναι σίγουροι για τον εαυτό τους και έχουν ηρεμία και ψυχραιμία μέσα τους είναι πολύ πιο εύκολο να τους καθοδηγήσεις, γιατί δεν το εκλαμβάνουν ως απειλή ή αντίταξη. Η δυσκολία έρχεται όταν έχεις να κάνεις με ανθρώπους ανασφαλείς και άπειρους. Επειδή νιώθουν ότι, αν δανειστούν κάτι από την εμπειρία μου ή τη γνώση που έχω συσσωρεύσει με τον καιρό, παραδέχονται αυτομάτως ότι είναι αδύναμοι. Και προσπαθώ να τους πείσω ότι ισχύει το αντίθετο. Τους λέω ότι ο δικός μου τρόπος, όταν ήμουν νέος σε κάτι, ήταν να ρωτάω “Πώς το κάνεις αυτό, δεν ξέρω”. Πάντα αστειευόμουν μ’ αυτό. Αν ήμουν επαγγελματίας ποδοσφαιριστής, δεν θα μου αρκούσε απλώς να πετυχαίνω όμορφα γκολ, θα ήθελα να βάζω αρκετά γκολ για να κερδίζω τα παιχνίδια, επειδή, στην τελική, το θέμα είναι να πετύχεις το καλύτερο αποτέλεσμα. Έτσι, αν συμπεριφέρεσαι με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με τον άνθρωπο που έχεις απέναντί σου, μπορείς να πετύχεις περισσότερα. Αν προσπαθήσεις να τους αντιμετωπίσεις όλους με τον ίδιο τρόπο, είναι πολύ, πολύ δύσκολο αυτό, επειδή κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός. Κάποιοι άνθρωποι, αν τους δείξεις μεγάλη εμπιστοσύνη, θα θελήσουν να σου αποδείξουν ότι την αξίζουν – είμαι καλός άνθρωπος, κι αφού μου έδωσες την ελευθερία, θα σου αποδείξω ότι είχες δίκιο που το έκανες. Άλλοι άνθρωποι αυτή την αντιμετώπιση θα την εκλάβουν ως

αδυναμία και ως εκ τούτου θα κάνουν ό,τι θέλουν. Τους ανθρώπους που ξέρουν τι κάνουν μπορείς να τους εμπιστευτείς. Θα κάνουν λάθη, όλοι κάνουμε λάθη. Και υπάρχουν άνθρωποι που δεν μπορείς να εφαρμόσεις τα δικά σου πρότυπα επάνω τους. Αν έρθει κάποιος και σου πει “Σε παίρνω μαζί μου, κι εμείς έτσι αντιμετωπίζουμε τα πράγματα”, δεν μπορείς να πεις “Εγώ δεν το κάνω έτσι”, γιατί η απάντηση που θα λάβεις θα είναι “Δεν μ’ ενδιαφέρει, τώρα είσαι μαζί μας και θα το κάνεις όπως εμείς. Ή, αλλιώς, κάνουμε χώρια ο καθένας τα δικά του”. Αλλά αυτό δεν χρειάζεται να το πούμε στους ανθρώπους που είναι άνετοι μέσα τους. Οι άνετοι και έμπειροι άνθρωποι το ξέρουν. Μπορώ να τους πω προσπαθήστε να δουλέψετε πάνω σ’ αυτό, γιατί πιστεύω ότι μπορείτε να το κάνετε καλύτερα, και τότε θα πουν εντάξει. Και δεν χρειάζεται να τους ελέγχω, ξέρω ότι θα το κάνουν. Από την άλλη, υπάρχουν κι άνθρωποι, που πρέπει να τους το λέω όταν δεν μπορούν να παίξουν με τον τρόπο που υποτίθεται ότι πρέπει να παίξουν μαζί μας. Επειδή πρέπει να αισθάνονται ότι υπάρχει ένας απτός κίνδυνος να μη γίνουν μέρος αυτού του παιχνιδιού. Η ουσία λοιπόν της απάντησής μου είναι: αντιμετωπίστε κάθε άνθρωπο διαφορετικά».

Wongraven Wines, ένας νέος τρόπος να συμβούν πράγματα στο κρασί

Η Wongraven Wines είναι από τις εξεχουσες μάρκες στη νορβηγική αγορά κρασιού, μία από τις λίγες εταιρείες που μπόρεσαν να συνδυάσουν την εμπορική επιτυχία με την αξιοπιστία στην κοινότητα των geeks του είδους. Δεκαέξι χρόνια μετά τη δημιουργία της, ο Sigurd Wongraven έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές της και σε άλλες αγορές, παράγει την Champagne Sigurd Wongraven αλλά και μπύρες – την Wongraven Blonde Ale και την Wongraven Saison – και επιμελείται μοναδικά tasting events σε επιλεγμένα εστιατόρια ανά τον κόσμο.

«Έζησα τα πρώτα 10 χρόνια της ζωής μου σε μια φάρμα, είχαμε αγελάδες και παραγωγή γάλακτος, είχαμε άλογο, η μητέρα μου καλλιεργούσε ένα βιολογικό περιβόλι, οπότε η γεωργία ήταν ήδη ριζωμένη μέσα μου. Στην πορεία κατάλαβα ότι η παραγωγή οίνου είναι σαν τη μουσική: υπάρχουν αυτοί που την αντιμετωπίζουν με τον βιομηχανικό τρόπο και αυτοί που τη βλέπουν ως μια μορφή τέχνης. Αυτό που είναι μοναδικό στους οίνους Wongraven είναι ότι δεν έχουμε αμπέλια και οινοποιείο. Είμαστε μια μικρή ομάδα. Την εταιρεία την ξεκίνησα μόνος μου. Έχουμε σαμπάνια στη Γαλλία, στη Γερμανία και στο Πιεμόντε της Βορειοδυτικής Ιταλίας. Κάνουν εκεί την οινοποίηση για μένα. Δεν θέλω καλλιεργημένη μαγιά όταν φτιάχνουμε Barolo από τον αμπελώνα στο Μονπελιέ, θέλω να χρησιμοποιώ φυσική μαγιά. Θέλω να κάνω αυθόρμητη προώθηση στο κελάρι μας. Επίσης δεν θέλω να κάνω κανένα φινιρίσμα στο κρασί, δεν

θέλω να το “φουσκώνω”, και δεν θέλω καινούργια, πάρα μόνο παλιά βαρέλια. Και η ιδέα με βάση την οποία λειτουργώ κατ’ αυτόν τον τρόπο είναι το ότι έχουμε να κάνουμε με πολύ ιδιαίτερους αμπελώνες. Κι αυτό ακριβώς θέλω να αναδείξω: την ιδιαιτερότητα και τον χαρακτήρα του αμπελώνα. Τώρα, αν ο αμπελώνας δεν είναι κάτι πολύ μοναδικό, ίσως αυτά τα πράγματα να μην είναι τόσο σημαντικά. Ίσως να πρέπει απλώς το κρασί να έχει φρεσκάδα και ωραίες, φρουτώδεις γεύσεις. Μερικές φορές αυτά είναι πολύ καλά κρασιά, άλλες φορές βγαίνουν κρασιά Barolo από τον αμπελώνα του Μονπελιέ, που είναι ένα πολύ ιδιαίτερο κομμάτι γης. Μόνο 16 εκτάρια πάνω κάτω. Όλα αυτά διαμορφώνουν τη νοοτροπία μου. Παίρνω τα πάντα στα σοβαρά, αλλά το να φτιάχνεις ένα καλό καθημερινό κρασί ίσως δεν είναι τέχνη, ίσως είναι μια καλή δουλειά. Διαφορετικά, πρόκειται για μια φιλοσοφική ανάθεση: Πώς μπορούμε να εκφράσουμε την πραγματική φύση του αμπελώνα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο;

»Μου αρέσουν οι πειραματισμοί με το κρασί, έχω φτιάξει αρκετά κρασιά που είναι ασυνήθιστα, για παράδειγμα από τη Γερμανία, με την ανώτερης τάξης επιφύλαξη που χρησιμοποιούν για το ξηρό Riesling στην περιοχή Pfalz και την ονομάζουν GG’s, δηλαδή Grosses Gewächs (great growths), το αντίστοιχο του γαλλικού Grand Cru. Για να χαρακτηριστεί ένα γερμανικό κρασί GG, πρέπει να έχει έρθει από έναν Grosse Lage ή Grand cru αμπελώνα. Δεν μπορεί να είναι από δύο Grand Cru αμπελώνες, τέσσερις ή πέντε, πρέπει να είναι από έναν συγκεκριμένο. Είπα, αφού υπάρχουν τόσοι Grand Cru αμπελώνες, έχει προσπαθήσει ποτέ κανείς να αναμειξει αυτό μ’ αυτό και μ’ εκείνο; Μου απάντησαν όχι, γιατί αυτό θα σήμαινε ότι δεν θα ήταν νόμιμο να πουληθεί, ότι το Grand Cru πρέπει να είναι από έναν μόνο αμπελώνα. Τους είπα ότι το γνωρίζω, αλλά μια παρεκτροπή θα μπορούσε να έχει ενδιαφέρον. Να δούμε τι θα μπορούσε να προκύψει. Είναι ένας τρόπος να συμβούν καινούργια πράγματα. Ίσως αν ένα κρασί είναι γνωστό για μια συγκεκριμένη ποιότητα και ένα άλλο για μια άλλη, θα άξιζε να προσπαθήσουμε να τις συνδυάσουμε. Όταν το κάναμε αυτό, εις γνώσιν μας, κανένας άλλος δεν το είχε κάνει. Τώρα το κάνουν αρκετοί. Το σημαντικότερο για μένα είναι ότι μπορέσαμε να φτιάξουμε ένα καλό κρασί, το Wongraven Morgenstern Riesling Black Label. Αλλά πέρα από την ποιότητά του, με ενδιαφέρει ότι φέραμε κάτι καινούργιο».

Όπως με το black metal, του λέω.

«Ναι, όπως με το black metal. Ως άτομο, συνθέτης, στιχουργός, frontman ή όταν αναμειγνύω κρασιά, δεν έχω πολλαπλές προσωπικότητες. Είμαι εγώ. Και η δέσμευσή μου, όπως και η περιέργεια και η αφοσίωσή μου, είναι η ίδια, είτε πρόκειται για τη μουσική είτε για το κρασί».

Η παραγωγή οίνου είναι σαν τη μουσική: υπάρχουν αυτοί που την αντιμετωπίζουν με τον βιομηχανικό τρόπο και αυτοί που τη βλέπουν ως μια μορφή τέχνης

A small, realistic-looking globe of the Earth is the central focus, resting on a patch of dark soil. It is surrounded by a variety of colorful flowers, including large white daisies with yellow centers, orange and yellow daisies, and pink and red daisies. The background is a soft-focus field of more flowers, creating a vibrant and natural setting. The globe shows the continents of Africa, Europe, and Asia, with blue oceans and green landmasses.

GREEN VOICE

Λίγα μόλις χρόνια πριν, όσοι προειδοποιούσαν για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής έβρισκαν θέση στα ψιλά των εφημερίδων και στο τέλος των τηλεοπτικών δελτίων ειδήσεων – αν περίσσευε χώρος. Να που σήμερα μιλάμε, πλέον, για **κλιματική κρίση**. Τις συνέπειες της οποίας βιώνουμε όλοι: οι εποχές δείχνουν να... μπερδεύτηκαν μεταξύ τους, οι φυσικές καταστροφές μοιάζουν όλο και πιο έντονες και όλοι, συλλογικά και ατομικά, κράτη, πολίτες επιχειρήσεις, βρισκόμαστε προ των ευθυνών μας. Στις επόμενες σελίδες ακολουθούν προτάσεις, καλές πρακτικές και παραδείγματα, για το σήμερα και την επόμενη μέρα. Αλλά και για το πόσο έτοιμοι είμαστε εδώ, στην Ελλάδα, να αντιμετωπίσουμε όλα αυτά. Στα ερωτήματα απαντούν, μεταξύ άλλων, ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας **Σταύρος Παπασταύρος**, ο υπουργός Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας **Γιάννης Κεφαλογιάννης**, ο αντιδήμαρχος Αθηναίων **Νίκος Χρυσόγελος**, ο διευθυντής Ερευνών του Αστεροσκοπείου Αθηνών **Κώστας Λαγουβάρδος**, αλλά και ο **Παύλος Γεωργιάδης** της Forests for Life Partnership. – A.V. Team.

Το διπλό στοίχημα του Σταύρου Παπασταύρου

Η ατζέντα για πράσινη μετάβαση και πολεοδομική τάξη

Από την απολιγνιτοποίηση έως την πολεοδομική κωδικοποίηση, ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας σκιαγραφεί δύο μεγάλες μεταρρυθμίσεις που φιλοδοξεί να αφήσει ως αποτύπωμα στο υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Σε συνέντευξή του στην **ATHENS VOICE**, περιγράφει την εθνική στρατηγική για πράσινη ενέργεια, τις συμφωνίες με ενεργειακούς κολοσσούς, την ανάγκη για απλοποιημένους πολεοδομικούς κανόνες και τη φιλοδοξία μιας «πιο καθαρής και οργανωμένης Ελλάδας».

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ
Φωτό: ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς εκπτώσεις στην προστασία του περιβάλλοντος και τάξη σε ένα πολεοδομικό πλαίσιο που επί χρόνια χαρακτηριζόταν από κανονιστική αταξία: αυτοί είναι οι δύο βασικοί άξονες που θέτει ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Σταύρος Παπασταύρου, περιγράφοντας την εμπειρία του από τους πρώτους μήνες στο χαρτοφυλάκιο.

Η θέα από το γραφείο του κ. Παπασταύρου, στον 6ο όροφο του κτιρίου της Μεσογείων, λειτουργεί ως αδιάκοπη υπενθύμιση: Μπροστά μας το αθηναϊκό οικοδομικό μωσαϊκό των Αμπελοκήπων και του Γουδή και στο βάθος το πράσινο από το παραπλήσιο πάρκο κι ο Υμηττός. Μιλώντας μας αναφέρεται στη στρατηγική της ενεργειακής μετάβασης, με στόχο την πλήρη απολιγνιτοποίηση έως το 2026 και τη σημαντική αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα, αλλά και στην κοινωνική δυναμική υπέρ της περιβαλλοντικής προστασίας. «Υπάρχει ένα πολύ ισχυρό οικολογικό ρεύμα στη χώρα, που δεν σχετίζεται με κόμματα ή παρατάξεις», τονίζει.

Επιμένει ότι η ενεργειακή και η περιβαλλοντική πολιτική δεν είναι –και δεν πρέπει να είναι– δύο ξεχωριστοί κόσμοι. «Κάποτε ήταν δύο διαφορετικά υπουργεία, αλλά στην πράξη υπάρχει συνέργεια», σημειώνει, τονίζοντας ότι στόχος είναι η οικονομική ανάπτυξη να προχωρά χωρίς να επιβαρύνει το περιβάλλον.

Για τον κ. Παπασταύρου, η μεγαλύτερη πρόκληση είναι να παντρέψουμε την οικονομική ανάπτυξη με την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτό δεν είναι θεωρητικό σχήμα, αλλά βασικός άξονας πολιτικής: η απολιγνιτοποίηση, η άνοδος των ΑΠΕ και οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις ενισχύουν ταυτόχρονα την ενεργειακή αυτάρκεια και τη βιωσιμότητα. Στόχος, λέει, είναι η ανάπτυξη να μην προχωρά εις βάρος της φύσης και η προστασία της φύσης να μη γίνεται τροχοπέδη για την ανάπτυξη.

Η πολεοδομία αποτελεί το δεύτερο μεγάλο στοίχημα: μιλά για την ανάγκη κωδικοποίησης της νομοθεσίας, ώστε να είναι κατανοητή και εφαρμόσιμη χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις. «Μέσα στο 2025 θα έχουμε έναν ενιαίο κώδικα. Όχι λόγια, αλλά πράξεις», δηλώνει.

— **Είστε για κάτι παραπάνω από δύομισι μήνες στο υπουργείο. Έχετε στο μυαλό σας κάποιο παράδειγμα από ευρωπαϊκό κράτος που λειτουργεί ως πρότυπο για την κατεύθυνση που θέλετε να δώσετε;**

Πολλά κράτη, ευρωπαϊκά ή μη, εφαρμόζουν καλές πρακτικές, τις οποίες παρακολουθούμε και αξιολογούμε, προσαρμόζοντάς τις στις δικές μας ανάγκες και ιδιαίτερες συνθήκες. Για παράδειγμα, στην Ιρλανδία υπάρχει μόνο ένας φορέας με αρμοδιότητες διαχείρισης υδάτων, ενώ στην Ελλάδα έχουμε περισσότερους από 750. Είναι κάτι που, όχι μόνο μας προβληματίζει, αλλά μας ωθεί να επανεξετάσουμε τη δική μας οργάνωση, με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των υδάτων μας – ένα ζήτημα φλέγον. Αντίστοιχα, σήμερα και η Ελλάδα αποτελεί υπόδειγμα βέλτιστων πρακτικών για άλλες χώρες, ιδιαίτερα στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, αλλά και στην προστασία και ανάδειξη της βιοποικιλότητας. Η χώρα μας είναι από τα πρώτα κράτη-μέλη της ΕΕ που κύρωσαν τη «Συμφωνία υπό τη Σύμβαση των Ηνωμέ-

νων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας σχετικά με τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας σε περιοχές πέραν της εθνικής δικαιοδοσίας» (BBNJ Agreement), ενός συνολικού ρυθμιστικού πλαισίου για την προστασία και βιώσιμη αξιοποίηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων σε περιοχές πέραν της εθνικής δικαιοδοσίας, που αντιπροσωπεύουν τα 2/3 της έκτασης των ωκεανών. Στο πλαίσιο της ΕΕ, και της πρόσφατης συνάντησής μας με τους Ευρωπαίους Επιτρόπους για Κλίμα-Μηδενικούς Ρύπους, κ. Χούκστρα, και για Αλιεία-Ωκεανούς, κ. Καδή, συζητήσαμε, μεταξύ άλλων, πώς θα ανταλλάσσουμε πιο άμεσα τεχνογνωσία, προς όφελος των χωρών μας και της ΕΕ συνολικά.

— **Σε συνθήκες ενεργειακής αβεβαιότητας, υπάρχει κίνδυνος να «παγώσει» η πράσινη μετάβαση υπέρ μιας στρατηγικής με LNG και λιγνίτη;**

Η απολιγνιτοποίηση είναι δρομολογημένη ανεπιστρεπτί – όχι μόνο για περιβαλλοντικούς λόγους, αλλά και λόγω του υψηλού κόστους του λιγνίτη που τον έχει καταστήσει, πλέον, μη ανταγωνιστικό. Η ΔΕΗ μάλιστα, έχει ανακοινώσει ότι το τελευταίο εργοστάσιο λιγνίτη στην Πτολεμαίδα κλείνει στο τέλος του 2026. Όσο για το φυσικό αέριο, θεωρούμε ότι θα χρησιμοποιείται για 10-15 χρόνια ακόμη, καθώς είναι το πιο καθαρό από τα ορυκτά καύσιμα, με χαμηλές εκπομπές αερίων. Πιστεύουμε στον ρόλο του φυσικού αερίου μεσοπρόθεσμα, καθώς, για να απεξαρτηθούμε, θα πρέπει να έχουμε εναλλακτικές που δεν παράγουν εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Σε κάθε περίπτωση, στη χώρα μας έχουμε ήλιο και άνεμο. Είμαστε πρωτοπόροι στην αξιοποίησή τους και γι' αυτό καταφέραμε να γίνουμε εξαγωγείς ηλεκτρικής ενέργειας για πρώτη φορά από το 2000. Με τις ΑΠΕ, όχι μόνο εξασφαλίζουμε ενεργειακή ασφάλεια, αλλά και χαμηλότερες τιμές σε σχέση με άλλες πηγές ενέργειας. Και, ασφαλώς, διερευνούμε τις δυνατότητες ανάπτυξης του τομέα υδρογονανθράκων, με πρόγραμμα και αποφασιστικότητα, ιδιαίτερα καθώς στις μέρες μας έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον διεθνείς πετρελαϊκοί κολοσσοί όπως η Chevron και η Exxon. Αυτή είναι μια μακροπρόθεσμη επένδυση που οφείλουμε στη χώρα μας και στις επόμενες γενιές.

— **Η Ευρώπη συζητά ενεργειακή στρατηγική αυτονομίας. Ποιες κινήσεις κάνει η Ελλάδα; Πώς βλέπετε τον ρόλο της χώρας μας ως προμηθευτή ή κόμβο σταθερότητας για τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης;**

Η κυβέρνησή μας επιλέγει να αξιοποιήσει τον φυσικό πλούτο της χώρας μας, την αιολική και ηλιακή ενέργεια, ώστε να καλύπτει απρόσκοπτα και όσο το δυνατόν πιο οικονομικά τις ανάγκες μας σε ενέργεια. Ταυτόχρονα, η γεωπολιτική μας θέση σε Νοτιοανατολική Ευρώπη και Ανατολική Μεσόγειο ενισχύει τον ρόλο της Ελλάδας ως κόμβου σταθερότητας στην περιοχή. Μόλις προ λίγων ημερών εγκαινιάσαμε την κατασκευή μεγάλης διακλάδωσης του βουλγαρικού δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου, στο πλαίσιο του Κάθετου Διαδρόμου Φυσικού Αερίου (Vertical Corridor), από τον οποίο θα μεταφέρονται αυξανόμενες ποσότητες φυσικού αερίου από τον Νότο στον Βορρά. Προχωράμε, όπως είπαμε, εντατικά τις έρευνες για υδρογονάνθρακες. Ενισχύουμε τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με στόχο, από το 55% του ενεργειακού μας μείγματος που καταλαμβάνουν σήμερα, να φτάσουν το 80% τα επόμενα χρόνια, ως το 2030. Επεκτείνουμε συνεχώς το δίκτυό μας με διασυνδέσεις εντός και εκτός χώρας. Σκεφτείτε ότι το 2019, όσο φυσικό αέριο εισαγόταν στη χώρα καταναλωνόταν εδώ, καθώς ήμασταν απλώς προορισμός. Σήμερα έχουμε γίνει διαμετακομιστικός ενεργειακός κόμβος, με το περισσότερο αέριο να ανακατευθύνεται προς το εξωτερικό. Ως αποτέλεσμα, δυναμώνουμε παράλληλα τη φωνή της Ελλάδας, όσον αφορά την ενέργεια, στην Ευρώπη και τον κόσμο. Για παράδειγμα θέσαμε την ΕΕ προ των ευθυνών της, ζητώντας μια ενιαία ευρωπαϊκή ενεργειακή αγορά στην πράξη, αντί για 27 επιμέρους, όχι πραγματικά συνδεδεμένες. Μια τέτοια εξέλιξη θα είναι προς όφελος των καταναλωτών, καθώς θα εξασφαλίζει ενιαίες τιμές, λιγότερες στρεβλώσεις και μοναδικό σχεδιασμό. Τον Ιούλιο, μάλιστα, θα φιλοξενήσουμε στην Ελλάδα την επετειακή, 20η συνάντηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας – Energy Community, της διάσκεψης Υπουργών Ενέργειας της ΕΕ και 9 γειτονικών υπό ένταξη ή δυνητικά υπό ένταξη χωρών, που σηματοδοτεί την ανάγκη μιας περιφερειακής αγοράς ενέργειας.

— **Οι συνομιλίες και η συμφωνία με τη Chevron σηματοδοτούν μια νέα στρατηγική σχέση. Τι ακριβώς ζητάτε από την εταιρεία και τι δεσμεύσεις αναλαμβάνει το ελληνικό Δημόσιο;**

Στόχος μας είναι να αναπτυχθεί ο τομέας υδρογονανθράκων στη χώρα μας, ενισχύοντας τόσο την ενεργειακή μας αυτονομία όσο και τη γεωστρατηγική μας ισχύ στην περιοχή. Η Chevron, κορυφαία αμερικανική

ΕΠΙΛΕΓΟΥ-
ΜΕ ΝΑ ΑΞΙ-
ΟΠΟΙΗΣΟΥ-
ΜΕ ΤΟΝ ΦΥ-
ΣΙΚΟ ΠΛΟΥ-
ΤΟ ΤΗΣ ΧΩ-
ΡΑΣ, ΩΣΤΕ
ΝΑ ΚΑΛΥ-
ΠΤΕΙ ΟΣΟ ΤΟ
ΔΥΝΑΤΟΝ
ΠΙΟ ΟΙΚΟ-
ΝΟΜΙΚΑ ΤΙΣ
ΑΝΑΓΚΕΣ
ΜΑΣ ΣΕ
ΕΝΕΡΓΕΙΑ

◀ πολυεθνική, εκδηλώνοντας το ενδιαφέρον της για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων σε θαλάσσιες περιοχές νότια της Κρήτης, αναγνωρίζει τις ισχυρές ενδείξεις ύπαρξης εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων και επιβεβαιώνει στην πράξη ότι η Ελλάδα ασκεί τα κυριαρχικά της δικαιώματα στην ελληνική Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Το κράτος μας ανέλαβε και προχωρά τάχιστα τη διαδικασία, που αφορά από την αποδοχή του ενδιαφέροντος και τον καθορισμό των συντεταγμένων των θαλάσσιων οικοπέδων, μέχρι την προκήρυξη διεθνούς διαγωνισμού, ορισμό αναδόχου και την κύρωση από τη Βουλή. Από τη Chevron αναμένουμε να εμπλακεί με αντίστοιχη συνέπεια και ταχύτητα. Το οφείλουμε στις επόμενες γενιές το να διερευνήσουμε αμέσως αυτή την προοπτική. Είναι στρατηγική επιδίωξή μας μία Ελλάδα ενεργειακά ασφαλής, με τους πόρους, που ενδεχομένως θα προκύπτουν, να αξιοποιούνται προς όφελος όλων των Ελληνίδων και των Ελλήνων.

— **Το δασικό περιβάλλον μοιάζει ανοχύρωτο στη συγκυρία της κλιματικής κρίσης. Υπάρχει χρονοδιάγραμμα και έλεγχος εφαρμογής αναφορικά με την πλήρη αποκατάσταση των καμένων περιοχών;**

Δεν υπάρχει ούτε μία περιοχή που επλήγη από πυρκαγιά όπου να μην έχει εκτελεστεί και ολοκληρωθεί πλήρες σχέδιο αποκατάστασης. Από τον Έβρο και τη Δαδιά, μέχρι την Πεντέλη, την Πάρνηθα, την Εύβοια και τη Ρόδο. Αναδασώσεις, αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα, με ιδιώτες αναδόχους, ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία και συγχρηματοδοτήσεις, μαζί με δασαρχεία, δασεργάτες και εθελοντές, όλοι οι πόροι μας έχουν διατεθεί στην αποκατάσταση του περιβάλλοντος και την πρόληψη. Δεν αρκούμαστε μόνο στην ανάκαμψη από τις πυρκαγιές, αλλά προχωρούμε και στην υλοποίηση ορεινών υδρονομικών έργων στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας, καθώς και στον Νομό Φθιώτιδας, στοχεύοντας στη μείωση της πλημμυρικής αιχμής και στη συμβολή της αντιπλημμυρικής θωράκισης των ορεινών και των πεδινών. Στην ίδια κατεύθυνση, έχει ολοκληρωθεί σε ποσοστό 95% η ανάρτηση και σε 90% η κύρωση των δασικών χαρτών όλης της χώρας. Θυμίζω ότι η πρώτη δασική νομοθεσία με την οποία ξεκίνησαν οι δασικοί χάρτες ήταν του 1833, 192 χρόνια πριν! Ακόμη μία εμβληματική δράση είναι τα «απάτητα βουνά», η θεσμοθέτηση Περιοχών Άνευ Δρόμων (ΠΑΔ), ως ενός από τα εργαλεία περιβαλλοντικού σχεδιασμού. Οι ΠΑΔ είναι οι χερσαίες περιοχές, με έκταση άνω του 1 τετρ. χιλιομέτρου και απόσταση πάνω από 1 χλμ. από τον πλησιέστερο δρόμο, με πρόσθετους περιορισμούς. Μέχρι τώρα έχουν οριστεί 9 ΠΑΔ: στα Λευκά Όρη και το όρος Δίκτη στην Κρήτη, στο Σάος στη Σαμοθράκη, στον Σμόλικα και την Τύμφη στην Ήπειρο και στα Γρεβενά, στον Ταΰγετο και τον Μαίναλο στην Πελοπόννησο, στο όρος Χατζή στη Θεσσαλία και στα Άγραφα. Όλα τα έργα έχουν συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και εποπτεία, με στόχο την αποτελεσματική προστασία του φυσικού μας πλούτου.

— **Η αστική πράσινη ανάπτυξη περιορίζεται σε δενδροφυτεύσεις και πεζοδρόμους. Τι νέο κομίζετε για να αποκτήσει στρατηγική ουσία; Θα προχωρήσουν επιπλέον έργα πράσινων υποδομών στις πόλεις (π.χ. πράσινες στέγες, βιοκλιματικοί δρόμοι);**

Με την υλοποίηση έργων αστικής ανάπτυξης, η χώρα μας επιχειρεί να δημιουργήσει πιο ανθρώπινες, λειτουργικές και φιλικές προς το περιβάλλον πόλεις. Μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, υλοποιούμε έργα που ενισχύουν το αστικό πράσινο και βελτιώνουν ουσιαστικά την ποιότητα ζωής των πολιτών. Σε αυτή την κατεύθυνση, έχουν γίνει σημαντικά βήματα σε πράσινες υποδομές, όπως η δημιουργία νέων πάρκων, η αναβάθμιση υφιστάμενων πράσινων χώρων σε πολλές πόλεις στην Ελλάδα, καθώς και σημαντικές αστικές αναπλάσεις που είναι σε εξέλιξη, όπως η διπλή ανάπλαση του Βοτανικού και της Λ. Αλεξάνδρας και η Αθηναϊκή Ριβιέρα. Αυτές οι επενδύσεις συμβάλλουν στη μείωση της θερμοκρασίας, στη βελτίωση της ατμοσφαιρικής ποιότητας και στην ενίσχυση της βιοποικιλότητας, ενώ παράλληλα δημιουργούν ευκαιρίες αναψυχής και κοινωνικοποίησης. Επιπλέον, πρόκειται να υλοποιήσουμε και άλλες σημαντικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην περαιτέρω ενίσχυση του αστικού πρασίνου. Το Πράσινο Ταμείο αναμένεται να προχωρήσει σε πρόσκληση στου Δήμους, για συγκεκριμένες δράσεις αστικής αναζωογόνησης. Παράλληλα, εξετάζουμε την ένταξη στο ΕΣΠΑ ενός προγράμματος για την προώθηση των πράσινων στεγών, που θα συμβάλλει στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων και στη μείωση των θερμικών νησίδων στις πόλεις. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η δημιουργία πιο ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων, που μπορούν να ανταποκριθούν και στις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής. Αυτές οι πολιτικές και οι επενδύσεις αποτελούν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την πράσινη ανάπτυξη των πόλεών μας, που προάγει τη βιωσιμότητα, την καινοτομία και την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

— **Τι θα θέλετε να αφήσετε πίσω στο Υπουργείο Περιβάλλοντος στο τέλος της θητείας σας;**

Θα ήθελα να έχω προσθέσει στις προσπάθειες της κυβέρνησης τις δράσεις εκείνες που θα μας οδηγήσουν, επιτέλους, στην οργάνωση του χώρου σε εθνικό επίπεδο μέσα από τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια, και σε τοπικό και Περιφερειακό επίπεδο μέσα από τα Ειδικά και Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια. Δηλαδή να αποκτήσει τάξη ο χώρος του δομημένου περιβάλλοντος. Επιπλέον, να ολοκληρωθεί η κωδικοποίηση της πολεοδομικής νομοθεσίας και η απλοποίηση των διαδικασιών, καθώς και να θωρακιστεί η προστασία του φυσικού και θαλάσσιου περιβάλλοντος, του πραγματικού πλούτου της πατρίδας μας. Ευελπιστώ δε, οι έρευνες για υδρογονάνθρακες να ευοδωθούν και να μπορέσουμε να αφήσουμε μια παρακαταθήκη στις επόμενες γενιές. ●

ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΥΛΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΒΕΛΤΙΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Ανακύκλωσε τις συσκευασίες σου στους Μπλε Κάδους.

Με τους **Μπλε Κάδους**, που βρίσκονται σε κάθε γειτονιά της χώρας μας, μπορούμε να κάνουμε την Ανακύκλωση Συσκευασιών καθημερινή μας συνήθεια. Εδώ και **24 χρόνια**, με συνέπεια και μεθοδικότητα, έχουμε καταφέρει, όλοι μαζί, να συνεισφέρουμε στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και την προώθηση της βιωσιμότητας του πλανήτη. Κάθε συσκευασία που ανακυκλώνεται στους **Μπλε Κάδους**, κάθε πόρος που εξοικονομείται, μας φέρνει όλους πιο κοντά σε έναν κόσμο βιώσιμο.

Παύλος Γεωργιάδης

Ξαναβάζοντας τη φύση στον ισολογισμό

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

Ο Παύλος Γεωργιάδης είναι γνωστός στην Ελλάδα για τις παρεμβάσεις του σε θέματα βιωσιμότητας και κλιματικής αλλαγής την εποχή της κρίσης. Πριν το 2011, όμως, έκανε έρευνα πεδίου σε τροπικά δάση στη βόρεια Ταϊλάνδη, στη νοτιοδυτική Κίνα, στα Ιμαλάια στην Ινδία, και το πάθος του παραμένει η βιοποικιλότητά τους. Τα τελευταία δύο χρόνια, έχοντας φύγει ξανά από τη χώρα, συντονίζει μια κοινοπραξία πέντε οργανισμών παγκόσμιου βεληνεκούς, τη **Forests for Life Partnership**. Στόχος της είναι η προστασία των τεράστιων εκτάσεων άθικτων τροπικών δασών, που θεωρούνται οι «πνεύμονες» του πλανήτη μας: στον Αμαζόνιο, τη λεκάνη του Κονγκό στην Κεντρική Αφρική και την Ινδονησία. Η προστασία τους έχει ιδιαίτερη σημασία για τη διατήρηση της θερμοκρασίας του πλανήτη εντός βιωσιμων επιπέδων και η **Forests for Life** προσπαθεί να εξασφαλίσει μεγάλης κλίμακας χρηματοδοτήσεις που διοχετεύονται στις τοπικές κοινωνίες και στους αυτόχθονες πληθυσμούς – τους φύλακες, ουσιαστικά, της ακεραιότητας αυτών των οικοσυστημάτων.

— Γιατί είναι τόσο σημαντικά αυτά τα τροπικά δάση;

Πρώτα απ’ όλα λόγω της έκτασής τους. Μιλάμε για δάση άθικτα από ανθρώπινες δραστηριότητες, πράγμα που αφήνει ζωτικό χώρο στα εντόπια είδη να πολλαπλασιαστούν και να επιτελέσουν το μοναδικό τους ρόλο στην υγεία του οικοσυστήματος. Επίσης, όταν υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση φυτικής βιομάζας (δέντρα, φυτά), στην ουσία έχουμε ένα μεγαλύτερο «σφουγγάρι» που απορροφά διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα μέσω της φωτοσύνθεσης, λειτουργώντας ως τροχοπέδη για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Τα δάση αυτά λοιπόν, μαζί με τους ωκεανούς, αποτελούν τις δικλίδες ασφαλείας της Γης ενάντια στην κλιματική κατάρρευση. Ευθύνονται για μισό βαθμό μείωσης της παγκόσμιας θερμοκρασίας. Μετά τη Συμφωνία του Παρισιού δεσμευτήκαμε να κρατήσουμε την υπερθέρμανση του πλανήτη έως τους δύο βαθμούς –και πιο κοντά στον ενάμιση βαθμό– σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα, για να μπορέσουμε να επιβιώσουμε ως ανθρωπότητα. Όμως αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε ανησυχητική τροχιά προς τους τρεις βαθμούς υπερθέρμανσης. Το να μπορέσουμε λοιπόν να αποσβέσουμε αυτόν τον μισό βαθμό, σύμφωνα με τα μοντέλα, μας φέρνει ένα βήμα πιο κοντά στην εξασφάλιση της επιβίωσης του ανθρώπου και της άγριας ζωής. Ενώ και την επιβίωση της οικονομίας και του ανθρώπινου πολιτισμού. Δείτε τη μεγάλη επίπτωση της φωτιάς στην Καλιφόρνια το περασμένο φθινόπωρο, στο πιο ακριβό real estate του πλανήτη. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής έχουν να κάνουν με την ίδια την επιβίωση του ανθρώπου, των οικονομιών, του πολιτισμού, της κοινωνικής συνοχής εντέλει.

— Τι εργαλεία έχουμε στην προσπάθεια διατήρησης της τόσο εύθραυστης ισορροπίας του πλανήτη και των κοινωνιών μας;

Έχουμε, φυσικά, την τεχνολογία. Αλλά υπάρχουν και λύσεις φυσικής βάσης· η πιο αποδοτικές είναι να δημιουργήσεις δάση ή να φροντίσεις τα ήδη υπάρχοντα. Δεν μπορούμε να πούμε ότι θα μετατρέψουμε ένα μεγάλο ποσοστό του δάσους του Αμαζονίου σε καλλιέργειες για δέκα, πενήντα, εκατό χρόνια κι έπειτα θα το ξαναφτιάξουμε: αυτό θα ήταν πάρα πολύ ακριβό και ίσως μη επιτυχές. Άρα η καλύτερη λύση είναι να βρούμε τρόπους ώστε να προστατεύσουμε τις υφιστάμενες δεξαμενές άνθρακα (carbon sinks) ώστε να μπορούν να επιτελούν τις λειτουργίες που είχαν πάντα.

— Οι μεγαλύτερες απειλές κατά των δασών ποιες είναι;

Κυρίως οι αλλαγές χρήσης γης για γεωργική εκμετάλλευση. Στη Λατινική Αμερική η κτηνοτροφία μεγάλης κλίμακας είναι η νούμερο ένα απειλή. Τα τελευταία χρόνια, η Γκάνα έχει γίνει ένα πραγματικό Ελντοράντο για την καλλιέργεια του κακάο. Στην Ινδονησία έχουν αντικατασταθεί τροπικά δάση με τεράστιες μονοκαλλιέργειες από φοινίκες για την παραγωγή φοινικέλαιου. Βέβαια, υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες αποψίλωσης των δασών, όπως οι εξορύξεις για μεταλλευτική δραστηριότητα και η παράνομη υλοτομία. Και φυσικά, το κλιματικό χάος, που επηρεάζει ραγδαία τις φυσιολογικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ ειδών και οικοσυστημάτων.

— Εμείς επηρεάζουμε κι επηρεαζόμαστε από αυτές τις πρακτικές στα τροπικά δάση;

Φυσικά. Ως καταναλωτές επηρεάζουμε τη χρήση της γης στην άλλη άκρη του πλανήτη. Αποζητάμε τον καφέ, το κακάο, τα προϊόντα με φοινικέλαιο... Για παράδειγμα, με ξενίζει το γεγονός ότι τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, μέχρι και οι καφετέριες πουλάνε μπριζόλες Αργεντινής, λες και είναι σύμβολο στάτους, χωρίς να αναρωτιέται κανείς από πού προέρχεται το κρέας. Θα περιμέναμε μια κοινωνία που πέρασε κρίση να είχε βελτιώσει ορισμένες συμπεριφορές, στρεφόμενη, ας πούμε, σε πιο τοπικά διατροφικά συστήματα. Το ίδιο ισχύει και για τα ροφήματα με σοκολάτα: πολύ από το κακάο που καταναλώνουμε είναι προϊόν αποψίλωσης δασών. Όσο για το φοινικέλαιο, υπάρχει παντού, από καλλυντικά μέχρι την τυρόπιτα που θα φάει το παιδί στο κυλικείο του σχολείου.

— Συνεπώς πρέπει να κοιτάμε τις συσκευασίες των προϊόντων που καταναλώνουμε;

Είναι σημαντικό ο κόσμος να ενημερώνεται για τα συστατικά και να καταλαβαίνει τι στηρίζει με τις επιλογές του. Αλλά δεν φτάνει αυτό. Δεν καταργήσαμε τα πλαστικά καλαμάκια και σωθήκαμε. Η αλλαγή έρχεται όταν οι μεγάλοι παίκτες της βιομηχανίας καταλαβαίνουν ότι η μεταβολή του κλίματος επηρεάζει τις εφοδιαστικές τους αλυσίδες. Η Ευρώπη π.χ. προσπαθεί να περάσει με νύχια και με δόντια τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό για την Αποψίλωση των Δασών, που θα απαγορεύει την εισαγωγή πρώτων υλών που είναι προϊόντα αποψίλωσης.

— Και γιατί λες «με νύχια και με δόντια»;

Γιατί ήταν να τεθεί σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2024, με τις ευλογίες του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και της ακροδεξιάς, και καθυστέρησε. Πήρε παράταση για κάποια χρόνια.

— Δηλαδή η νομική κατοχύρωση είναι η αρχή και το ήμισυ του παντός;

Ναι. Μια οδηγία που προέρχεται από την Κομισιόν, περνάει από το Ευρωκοινοβούλιο, γίνεται ευρωπαϊκός νόμος και υποχρεώνει τις κυβερνήσεις να τον φέρουν στα εθνικά τους κοινοβούλια. Αυτό είναι ήδη ένα πολύ μεγάλο βήμα, διότι για να περάσεις έναν νόμο από το εθνικό κοινοβούλιο, ιδανικά θα πρέπει να υπάρξει διαβούλευση σε όλη την επικράτεια, με όλους τους παραγωγικούς φορείς. Είναι μια ολόκληρη διαδικασία πολιτικής αλλαγής. Κι αυτό είναι σημαντικό, διότι ένας νόμος δίνει την κατεύθυνση στη βιομηχανία, στην κοινωνία, στην οικονομία ότι προς τα εκεί πάμε κι αν παρεκκλίνουμε υπάρχουν συγκεκριμένες επιπτώσεις. Γι' αυτό πιστεύω ότι η βάση όλων είναι η νομική κατοχύρωση της προστασίας της φύσης, για να μην πω και των δικαιωμάτων της φύσης.

— Μα όλα αυτά παίρνουν πολύ χρόνο.

Το κενό εντοπίζεται στη βούληση για ανάληψη δράσης. Οι αναλύσεις κινδύνου των μεγαλύτερων πετρελαϊκών εταιρειών του πλανήτη έδειχναν από τη δεκαετία του 1970 ότι οδεύουμε προς την κλιματική κρίση. Έπρεπε όμως να έρθει η Συμφωνία του Παρισιού, να πει «ενάμιση βαθμός, αλλιώς πεθαίνουμε», ώστε ν' ασχοληθούν οι διαπραγματευτές των κυβερνήσεων με τις απαραίτητες αλλαγές που έπρεπε να γίνουν. Το κενό υπάρχει γιατί μέχρι πολύ πρόσφατα, και σε μεγάλο βαθμό ακόμα και τώρα, η καταστροφή της φύσης επιφέρει μεγαλύτερο οικονομικό όφελος από ό,τι η διατήρησή της. Και αυτή ακριβώς είναι η πεμπτουσία της δουλειάς που κάνουμε, γιατί εμείς προσπαθούμε να πείσουμε ανθρώπους με μεγάλα χαρτοφυλάκια (φιланθρωπικά ιδρύματα, μερικούς από τους γνωστούς δισεκατομμυριούχους του πλανήτη) να υποστηρίξουν τη φύση. Η δουλειά μας είναι να βάλουμε ξανά τη φύση στον ισολογισμό των κρατών και των εταιρειών, ιδίως των μεγάλων. Διότι για πολλές δεκαετίες είχαμε ένα freeride της οικονομίας στις πλάτες της φύσης, των οικοσυστημάτων και φυσικά και των επόμενων γενεών.

— Ευήκοα ώτα συναντάτε;

Φυσικά. Υπάρχουν συμμαχίες μεταξύ των μεγαλύτερων corporate παικτών σε κλάδους όπως η διατροφή και τα καλλυντικά, που συνάπτονται με την καθοδήγηση διεθνών οργανισμών όπως εμείς, και κοινούς στόχους σύμφωνα με το Παρίσι. Αυτό επιτυγχάνεται είτε με την αγορά πιστώσεων άνθρακα (carbon credits) και βιοποικιλότητας, είτε με καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία, που επιτρέπουν να αποσβέσουν τη ρύπανση που προκαλούν ως αποτέλεσμα της δραστηριότητάς τους. Αυτό ονομάζεται «offsetting». Δηλαδή, μια αυτοκινητοβιομηχανία που πρέπει να κάψει τους κλιβάνους της

Ο Παύλος Γεωργιάδης στο Herbarium Naturalis του Leiden, μελετώντας μερικά από τα 3.000 δείγματα φυτών, που συνέλεξε μεταξύ 2005-2011 στη νοτιοανατολική Ασία. Η έρευνά του αποτελεί την πιο πρόσφατη εθνοβοτανική συλλογή από τα βουνά της βόρειας Ταϊλάνδης και αντίγραφα της φιλοξενοούνται στα σημαντικότερα herbaria του κόσμου.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΒΡΕΘΟΥΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΛΥΣΕΙΣ, ΚΙ
ΑΥΤΟ ΔΕΝ
ΘΑ ΣΥΜΒΕΙ
ΟΤΑΝ ΤΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ
ΤΟ ΟΡΙΖΕΙ
Η ΓΕΝΙΑ
ΠΟΥ ΑΥΤΗ
ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ
ΕΙΝΑΙ ΣΤΗ
ΣΥΝΤΑΞΗ

για να λιώσει μέταλλα, μπορεί να πάει ας πούμε στην Κολομβία, στη Βραζιλία, στο Περού και να χρηματοδοτήσει την προστασία ενός δάσους για ορισμένες δεκαετίες, βάσει συγκεκριμένων κανόνων φυσικά. Υπάρχει και το «insetting»: μια πολυεθνική εταιρεία καλλυντικών, ας πούμε, που έχει καταλάβει ότι για να εξασφαλίσει σταθερή διαθεσιμότητα της φυτικής πρώτης ύλης, απαραίτητης στην παραγωγή του τάδε επιτυχημένου εμπορικού προϊόντος της, θα πρέπει να συνεργαστεί με παραγωγούς που εφαρμόζουν συγκεκριμένες πρακτικές προστασίας του κλίματος και των φυσικών πόρων, ενσωματώνοντας έτσι την προστασία του περιβάλλοντος στην παραγωγική διαδικασία.

— Κι αν σε ρωτούσα τι μπορεί να κάνει σήμερα ο Έλληνας καταναλωτής για να βοηθήσει;

Κοίτα, το να διαβάσουμε ετικέτες, να είμαστε ενημερωμένοι, να κάνουμε πιο συνετές επιλογές ως καταναλωτές, βοηθάει, αλλά είναι λίγο... ύλη 15ετίας. Κασσάνδρες της κλιματικής αλλαγής υπήρξαν δεατιές τώρα, κι εμείς κλείναμε τα μάτια μας και την πληρώσαμε στον Έβρο, στη Ρόδο, στην Εύβοια, στη Θεσσαλία. Δράση δεν είναι μόνο να πιω τον καφέ μου με χάρτινο καλαμάκι – γιατί έτσι δημιουργείται η εντύπωση ότι μετά θα έρθει κάποια περιβαλλοντική οργάνωση που θα κάνει τα υπόλοιπα. Αυτό που πρέπει να γίνει είναι να αλλάξουμε ριζικά νοοτροπία, να φύγουμε από το στάδιο της άρνησης (ή και του θυμού ενάντια στο πράσινο κίνημα) και να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να βάζουμε βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες. Αυτό σημαίνει πως πρέπει επιτέλους να δεχτούμε ότι επιστήμη σημαίνει ελπίδα, δίψα για γνώση και εφαρμογή για το καλύτερο. Αν η τοπική κοινωνία του Έβρου για παράδειγμα, που είναι και η πατρίδα μου, συνεχίσει κάθε Ιούλιο να κάνει ευχέλαια για να βρέξει αντί να εφαρμόζει τεχνική επιστημονική γνώση για να ξαναφτιάξει τα καμένα δάση της, τότε είναι προφανές τι μέλλει γενέσθαι.

Αυτό που αποκαλώ «Δικαίωμα στην Αειφορία» σημαίνει και ανάληψη πολιτικής δράσης. Αφορά μια γενικότερη κουβέντα για υποδομές, διαδικασίες και κίνητρα που ορίζουν συγκεκριμένες συμπεριφορές. Επίτρεψέ μου να το εξηγήσω με κάποια παραδείγματα: κάθε φορά που έρχομαι στην Ελλάδα, δημιουργώ δεκαπλάσιο όγκο απορριμμάτων απ' ό,τι στη Γερμανία, όπου ζω. Εδώ τα πάντα έχουν πλαστικές συσκευασίες! Σε άλλες χώρες, φροντίζουν, με τη θέσηση νόμων, οι συσκευασίες να είναι μόνο βιοδιασπώμενες και τα απορρίμματα να τυχάνουν διαχείρισης μέσα από λειτουργικά, αποδοτικά συστήματα ανακύκλωσης. Τα χρήματα των φορολογουμένων διασφαλίζουν το δημόσιο αγαθό του καθαρού περιβάλλοντος. Στην Ελλάδα θαρρείς πως έχει δοθεί το σύνθημα, κανονικά και με τον νόμο, ότι επιτρέπεται να κάνεις οτιδήποτε εις βάρος του τοπίου και της φύσης. Με αποτέλεσμα ο κόσμος να ενυδατώνεται με νερό σε πλαστικά μπουκαλάκια, τεράστιες ξενοδοχειακές μονάδες να συνεχίζουν να δημιουργούν δυσθεώρητη όχληση σε σχέση με την κατανάλωση

ρεύματος και νερού, αλλά και στη διαχείριση απορριμμάτων. Ας πούμε να προσποιούμαστε ότι το πρόβλημα θα λυθεί από μόνο του. Πρέπει να βρεθούν πολιτικές λύσεις, κι αυτό δεν θα συμβεί όταν το πολιτικό γίγνεσθαι το ορίζει η γενιά που αυτή τη στιγμή είναι στη σύνταξη. Οι γενιές που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την επιβίωση και με το μέλλον της ανθρωπότητας και της χώρας δεν πάνε να ψηφίσουν στην Ελλάδα. Αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό.

— Αρχίζω και υποψιάζομαι ότι η συζήτηση για την Ελλάδα σε στεναχωρεί βαθύτατα. Νιώθεις κι εσύ σαν μια Κασσάνδρα που δεν θα εισακουστεί;

Κοίτα, η Γη μας δεν είναι τόσο μεγάλη. Μπορεί εμείς να έχουμε εγκλωβιστεί στο σπίτι-δουλειά, δουλειά-σπίτι, αλλά το λεωφορείο ή το αμάξι που χρησιμοποιούμε, τα καύσιμα που καίνε, το ρεύμα που καταναλώνουμε, όλα κάπου φτιάχνονται. Όταν ανοίγω τη βρύση για να κάνω ντους, απολαμβάνω ένα αγαθό που έρχεται σε μένα έχοντας περάσει εκατοντάδες χιλιόμετρα σωληνώσεων. Ξεκινάει από ένα φράγμα τριακόσια χιλιόμετρα μακριά, που για να φτιαχτεί πλημμύρισαν χωριά. Η γνώση κι η ευσυνειδησία δεν είναι λόγος κατάθλιψης· το αντίθετο, πιστεύω ότι είναι εξαιρετικά απελευθερωτικό το να ζει ο καθένας μας με τη συνειδητοποίηση του τι απολαμβάνει και τι επίδραση έχει αυτό στον κόσμο γύρω του. Το θέμα δεν είναι το πώς νιώθω εγώ ή οποιοσδήποτε κρούει τον κώδωνα του κινδύνου – ο καθένας κουβαλάει πληροφορίες –, το θέμα είναι πώς τις χρησιμοποιεί. Εγώ, ας πούμε, δεν θέλω τα ρούχα μου ή ο καφές που πίνω να είναι λόγοι για να ρημάζεται το τοπίο και να καταστρέφεται η ζωή άλλων ανθρώπων στην άλλη άκρη του πλανήτη. Θεωρώ ότι αυτή είναι μια στάση πνευματικότητας και ευθύνης, κυρίως προς τα ίδια μου τα παιδιά.

Υπάρχει πολύς κόσμος που νομίζει ότι τα πράγματα καλώς βαίνουν ως βαίνουν, γιατί έχουμε βελτιωθεί σε σχέση με τα προ-κρίση επίπεδα. Όμως ένα οικονομικό μοντέλο που βασίζεται κυρίως στις καταναλωτικές μας ανάγκες, δεν είναι απαραίτητα επιτυχημένο, ιδίως σε χώρες με αρνητικό ισοζύγιο εισαγωγών-εξαγωγών, όπως η Ελλάδα. Απαιτείται διαφορετική μοντελοποίηση, που θα βασίζεται στα πραγματικά οικονομικά δεδομένα, σε συνάρτηση με τη φέρουσα ικανότητα των φυσικών πόρων της χώρας. Δεν βαίνουν όλα καλώς· το ζήτημα είναι πόσο γρήγορα αλλάζουμε εμείς σε σχέση με άλλες κοινωνίες, άλλες οικονομίες.

Γι' αυτό προσπαθώ να ξεφύγω από τις στάνταρ ερωτήσεις: το χάρτινο καλαμάκι είναι καινοτομία, αλλά τι να το κάνεις, όταν την ίδια ώρα δίνουμε άδειες για εξορύξεις; Η κυβέρνηση πρέπει να βάλει και το περιβάλλον στο μενού. Πας στην τέλεια παραλία των Κυκλάδων και είναι γεμάτη μικροπλαστικά. Αν δεν σταματήσει να χρησιμοποιείται το πλαστικό στα νησιά, δεν πρόκειται να γίνει τίποτα, όσα βιολογικά λαχανικά κι αν φας, όσες λάμπες κι αν αλλάξεις στο σπίτι σου. Οι απαιτούμενες αλλαγές είναι συστημικής φύσης, δηλαδή αφορούν την αλλαγή οικονομικού και αξιακού συστήματος. ●

ΤΟ ΚΕΝΟ ΕΝΤΟΠΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ-ΣΗ ΓΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ. ΟΙ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ ΕΔΕΙΧΝΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1970 ΟΤΙ Ο ΔΕΥΟΥΜΕ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.

Ο αντιδήμαρχος Αθηναίων **Νίκος Χρυσόγελος** και ο διευθυντής Ερευνών του Αστεροσκοπείου

Νίκος Χρυσόγελος

Οι τρεις
μεγάλοι
κίνδυνοι
της πόλης

Με drones,
αισθητήρες και
πράσινες λύσεις,
ο Δήμος Αθηναίων
επιχειρεί να
μετατρέψει την
Αθήνα σε πόλη
ανθεκτική στην
κλιματική κρίση

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

«Αλλάζουμε ριζικά τον τρόπο που βλέπουμε την πόλη», λέει ο αντιδήμαρχος Αθηναίων για την Κλιματική Διακυβέρνηση και την Κοινωνική Οικονομία, Νίκος Χρυσόγελος, εξηγώντας τις δράσεις απέναντι στις πλημμύρες, τον καύσωνα και τον κίνδυνο πυρκαγιών μέσα στην πόλη. «Τα βασικά προβλήματα της Αθήνας είναι ότι πλημμυρίζουμε και υπάρχει ο κίνδυνος πυρκαγιάς, ενώ έχουμε όλο και περισσότερο υψηλές θερμοκρασίες», κι αυτά «δεν είναι μεταφυσικά προβλήματα». Ο αντιδήμαρχος στέκεται δίπλα από ένα μεγάλο τραπέζι σκεπασμένο με χάρτες: το ανάγλυφο της Αθήνας, οι θερμοκλίδες της, οι ζώνες πλημμυρικού κινδύνου, τα τοπόσημα που απειλούνται. Πάνω σ' αυτούς τους χάρτες έγινε η συζήτησή μας.

Τον συναντήσαμε στο γραφείο του στον Δήμο Αθηναίων – ένα γραφείο που μαρτυρά την προσωπική του φιλοσοφία για την πόλη. Στη μια γωνία ένα ποδήλατο, μέσο καθημερινής μετακίνησης για τον ίδιο, αλλά και σύμβολο βιώσιμης αστικής ζωής.

Πλημμύρες Πόλη χωρίς αντίσταση στο νερό

Μία από τις πρώτες ενέργειές του ήταν να προχωρήσει σε χαρτογράφηση των προβλημάτων. Έτσι κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν περισσότερα από 200 σημεία στα οποία παρατηρούνται επαναλαμβανόμενες πλημμύρες. Τα περισσότερα από αυτά συμπίπτουν με παλαιά ρέματα, που πλέον έχουν καλυφθεί ή εξαφανιστεί.

«Τα σημεία στα οποία σήμερα πλημμυρίζουμε ήταν παλιά ρέματα που εκτόνωναν το νερό. Σήμερα το νερό της βροχής ακολουθεί τους ασφαλτινούς δρόμους και καταλήγει στα σημεία πλημμύρας όπου κάποτε υπήρχαν ρέματα», επισημαίνει. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που φέρνει είναι η οδός Αχαΐας στους Αμπελόκηπους: «Πλημμύρισε γιατί είναι πάνω στους παραποτάμους που κατέβαιναν από τα Τουρκοβούνια και κατέληγαν στον Ιλισό ποταμό».

Αθηνών Κώστας Λαγουβάρδος μάς λένε τι μπορούμε να κάνουμε για να τα αντιμετωπίσουμε

«Δεν πλημμυρίζουμε επειδή βρέχει. Πλημμυρίζουμε γιατί έχουμε κάνει λάθη στην ανάπτυξη της πόλης». Το 90% της επιφάνειας της Αθήνας, όπως εξηγεί, είναι σφραγισμένο με άσφαλτο και τσιμέντο. «Το χώμα δεν υπάρχει, άρα οι δρόμοι γίνονται τα ποτάμια που κάποτε υπήρχαν. Και δεν απορροφάται το νερό απ' το υπέδαφος».

Με βάση αυτά τα δεδομένα, ο Δήμος προχώρησε στη συγκέντρωση πληροφορίας, δημιουργώντας ένα νέο εργαλείο καταγραφής: «Αυτό που κάποτε υπήρχε ως ένα Excel με τα σημεία πλημμύρας, εμείς ζητήσαμε και το φτιάξαμε πιο αναλυτικά, ώστε να έχουμε την εικόνα σ' έναν χάρτη. Βλέπουμε πλέον καθαρά ποια είναι τα σημεία που συχνά πλημμυρίζουν». Η υποδομή που καλείται να διαχειριστεί τις απορροές είναι ανεπαρκής. Τα περίπου 20.000 φρεάτια που διαθέτει η Αθήνα δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες. Ο αντιδήμαρχος ξεκαθαρίζει πως ο καθαρισμός τους γίνεται κανονικά κάθε χρόνο με εργολαβία. «Δεν είναι ότι είναι βουλωμένα τα φρεάτια – είναι ότι δεν επαρκούν για να πάρουν όλον αυτόν τον όγκο νερού». Και ο όγκος αυτός, υποστηρίζει, δεν είναι υπερβολικός: «Δεν μιλάμε για τις βροχοπτώσεις της Θεσσαλίας ή της Βαλένθια. Πρόκειται για 30 με 32 χιλιοστά. Δεν είναι 150 ή 800. Προς το παρόν έχουμε γλιτώσει από μεγάλες πλημμύρες».

Με βάση το υλικό της χαρτογράφησης, η διοίκηση του Δήμου περνά στην επόμενη φάση. «Γίνονται κάποια κλασικού τύπου έργα, όπως είναι οι αγωγοί ομβρίων σε κάποια σημεία, τα οποία πρέπει να συμπληρωθούν», επισημαίνει, τονίζοντας όμως ότι αυτές οι υποδομές καλύπτουν μόλις το 20% της πόλης. «Πρέπει να φτάσουμε γύρω στο 40%», αλλά επισημαίνει και την ανάγκη για ριζική αλλαγή προσέγγισης: «Αντί να στέλνουμε γρήγορα τα νερά σε δίκτυα ομβρίων, πρέπει να δημιουργήσουμε συνθήκες ώστε το νερό να απορροφάται, στους δρόμους και στα πάρκα».

Η πόλη-σφουγγάρι

Η στρατηγική αυτή βασίζεται στο μοντέλο της «πόλης-σφουγγάρι» και υλοποιείται μέσα από έργα που αξιοποιούν φυσικές λύσεις. «Υπάρχουν πάρκα βροχής, υπάρχουν γραμμικά», λέει, αναφέροντας ως χαρακτηριστικό παράδειγμα τη διπλή ανάπλαση στον Βοτανικό: «Δεν είναι μόνο το γήπεδο· δημιουργούνται έξι πάρκα βροχής, ώστε να απορροφούν τη βροχή σε μια περιοχή που έχει πρόβλημα και από άποψη υποδομών και από άποψη υπερθέρμανσης». Αντίστοιχες παρεμβάσεις σχεδιάζονται και για τους Αμπελόκηπους, τα Άνω Πατήσια, την Κυψέλη, τον Άγιο Νικόλαο και τον Νέο Κόσμο, μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος Cooling Havens. Εκεί ο στόχος είναι διπλός: να απορροφάται το νερό και να δροσίζεται η πόλη. Ένα καινοτόμο στοιχείο των παρεμβάσεων είναι η αξιοποίηση των υπόγειων νερών που αντλούνται σήμερα από πολυκατοικίες και καταλήγουν στους δρόμους. «Θέλουμε τα νερά αυτά να τα επαναχρησιμοποιήσουμε και να υποκαταστήσουμε το νερό της ΕΥΔΑΠ, χρησιμοποιώντας το και ως στοιχείο δροσισμού της περιοχής».

Ο κ. Χρυσόγελος έκανε ειδική αναφορά και στην περιοχή από τον Λόφο του Προφήτη Ηλία μέχρι τον Ποδονίφτη, χαρακτηρίζοντάς την «πάρα πολύ κρίσιμη», καθώς από εκεί ξεκινούν τα νερά που πλημμυρίζουν περιοχές όπως τα Άνω Πατήσια και ο Προμπονάς. Για τον λόγο αυτό, εκτός από δενδροφυτεύσεις και παρεμβάσεις απορρόφησης, δίνεται έμφαση και στον συντονισμό με άλλους Δήμους και φορείς, με στόχο τη συνολική διαχείριση. «Έχουμε κάνει μια σειρά από συναντήσεις», σημειώνει, αναγνωρίζοντας πως η αντιμετώπιση των πλημμυρικών φαινομένων απαιτεί διαδημοτική συνεργασία και διαχείριση σε επίπεδο λεκάνης απορροής.

Ο γερασμένος Λυκαβηττός

Ειδική αναφορά έκανε και στις ανάγκες των λόφων της πόλης: «Πλημμυρίζουμε και από τον Λυκαβηττό, γιατί έχει γεράσει το ριζικό σύστημα των δέντρων και υπάρχει διάβρωση». Ο Δήμος Αθηναίων προχωρά σε ένα νέο σχέδιο αποκατάστασης του πράσινου στον λόφο, με διττή στόχευση: την αναζωογόνηση της χλωρίδας, καθώς έχουν ξεραθεί έως και 1.000 δέντρα, και την αντιμετώπιση της διάβρωσης, που προκαλεί μεταφορά χώματος και νερού προς τα κάτω, με κίνδυνο πλημμυρών. Όπως εξηγεί, έχει ήδη υποβληθεί σχετική μελέτη στο Πράσινο Ταμείο, με την ελπίδα ότι θα εγκριθεί για χρηματοδότηση. «Το ίδιο πρέπει να γί-

νει και σε άλλους λόφους, όπως στου Στρέφη», ενώ αντίστοιχες ανάγκες αποκατάστασης εντοπίζονται και στον Λόφο του Φιλοπάππου, όπου υπάρχει συνεργασία του Δήμου, της Διεύθυνσης Κήπων και της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, καθώς «έχουν γεράσει πολλά είδη, χάνεται το χώμα και υπάρχει και εδώ κίνδυνος πλημμύρας». Παρ' όλα αυτά, υπογραμμίζει: «Λύσεις υπάρχουν, αρκεί να υπάρξει συνοχή. Εμείς δουλεύουμε και σε στρατηγικό επίπεδο και στην υλοποίηση έργων».

Ο κίνδυνος της λειψυδρίας

Με τέτοιο περίσσειμα νερού, διερωτώμαι πώς είναι δυνατόν να αντιμετωπίσουμε το φάσμα της λειψυδρίας. Ο κ. Χρυσόγελος εντοπίζει την αιτία σε χρόνια απουσία ολοκληρωμένης στρατηγικής: «Υπάρχει η συζήτηση να φέρουμε νερό από μακριά – αυτό είναι θέμα της ΕΥΔΑΠ. Εμείς αναπτύσσουμε στρατηγική για να δούμε το νερό μέσα στην πόλη».

Στόχος είναι η καταγραφή και αξιοποίηση όλων των πηγών: «Έχουμε υπόγεια νερά κάτω από πολυκατοικίες, γεωτρήσεις του δήμου που δεν λειτουργούσαν, νερά της βροχής που πρέπει να συγκεντρώνονται και λύματα που δεν αξιοποιούνται. Για το πλύσιμο κάδων ή απορριμματοφόρων, για παράδειγμα, δεν χρειάζεται πόσιμο νερό. Είναι σπατάλη».

Ο δροσισμός της πόλης

Η πρόκληση δεν είναι μόνο η αποκατάσταση του πρασίνου, αλλά και η προσαρμογή της Αθήνας στην κλιματική κρίση, τονίζει ο Νίκος Χρυσόγελος. «Η πόλη δεν ζεσταίνεται παντού το ίδιο. Η αύξηση της θερμοκρασίας είναι πιο έντονη λόγω της αστικής θερμικής νησίδας». Μεγάλες επιφάνειες από άσφαλτο και τσιμέντο λειτουργούν ως «θερμοσυσσωρευτές», φτάνοντας τους 60°C στην επιφάνεια, ενώ «εκεί που δεν υπάρχουν πάρκα και δέντρα, έχουμε πολύ υψηλότερες θερμοκρασίες».

«Δεν πρέπει να βασιζόμαστε μόνο στην εμπειρία, αλλά να τη συνδυάζουμε με την επιστημονική γνώση» σημειώνει, υπογραμμίζοντας τη σημασία της ανανέωσης του αέρα στην πόλη και της δημιουργίας συνθηκών σκίασης. «Χτίζαμε γύρω γύρω και περιορίζαμε την πόλη σαν ένα νησί, χωρίς επίδραση των ανέμων από θάλασσα και βουνά». Τι προτείνει; Την επιστροφή στη «λογική των σκιάσεων», με σκίαστρα, δέντρα, σιντριβάνια, πράσινους διαδρόμους που ενοποιούνται και δημιουργούν «συνέχεια δροσιάς».

Ιδιαίτερη έμφαση δίνει στα σχολεία. «Σε 52 σχολικά συγκροτήματα κάναμε μια συνολική έρευνα για σκίαση, φύτευση, φωτισμό, ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις, θέρμανση και δροσισμό», λέει, με το πόρισμα να είναι σαφές: «Τα σχολεία χρειάζονται σκίαση και δροσισμό». Μέσω του Youth Climate Action Fund, μαθητές από το 4ο ΓΕΛ «Μανώλης Γλέζος» και το 2ο Πρότυπο Γυμνάσιο-Λύκειο σχεδίασαν και υλοποίησαν τις δικές τους παρεμβάσεις με σκίαστρα και φύτευση.

Φωτιές και λόφοι Το πράσινο που πεθαίνει

Ο Νίκος Χρυσόγελος αναδεικνύει την ανάγκη πρόληψης πυρκαγιών και θωράκισης της Αθήνας απέναντι στην κλιματική κρίση, θέτοντας στο επίκεντρο την πυρασφάλεια. Ο Λυκαβηττός, «εύφλεκτο δάσος», είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένος – «πέρυσι βρέθηκαν ίχνη εμπρησμού, με αναπτήρες και οινόπνευμα». Ο δήμος έχει ενεργοποιήσει 24ωρη επιτήρηση σε ευάλωτες περιοχές, στο πλαίσιο ενός πολυεπίπεδου σχεδίου που συνδέεται με το «Κλιματικό Σύμφωνο της Αθήνας», ήδη αναγνωρισμένο από την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία των 100 Κλιματικά Ουδέτερων Πόλεων.

«Αναπτύσσουμε ένα σύστημα με drones για real time εικόνα σε περιοχές υψηλής επικινδυνότητας όπως ο Λυκαβηττός, του Φιλοπάππου και άλλες», εξηγεί, προσθέτοντας ότι η επιτήρηση συμπληρώνεται με εξοπλισμό εδάφους και τη Δημοτική Αστυνομία. Το δίκτυο θα συνδεθεί με νέο Επιχειρησιακό Κέντρο Πολιτικής Προστασίας, που βρίσκεται υπό κατασκευή. Παράλληλα, ο Δήμος συνεργάζεται με το Εθνικό Αστεροσκοπείο για την ανάπτυξη ενός συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης, ενώ επεκτείνεται και η εγκατάσταση αισθητήρων θερμοκρασίας, ρύπων και υγρασίας. «Στόχος είναι μια πόλη μηδενικής ρύπανσης», καθώς «η ρύπανση σε συνδυασμό με τη ζέστη δημιουργεί ασφυκτικές συνθήκες». ●

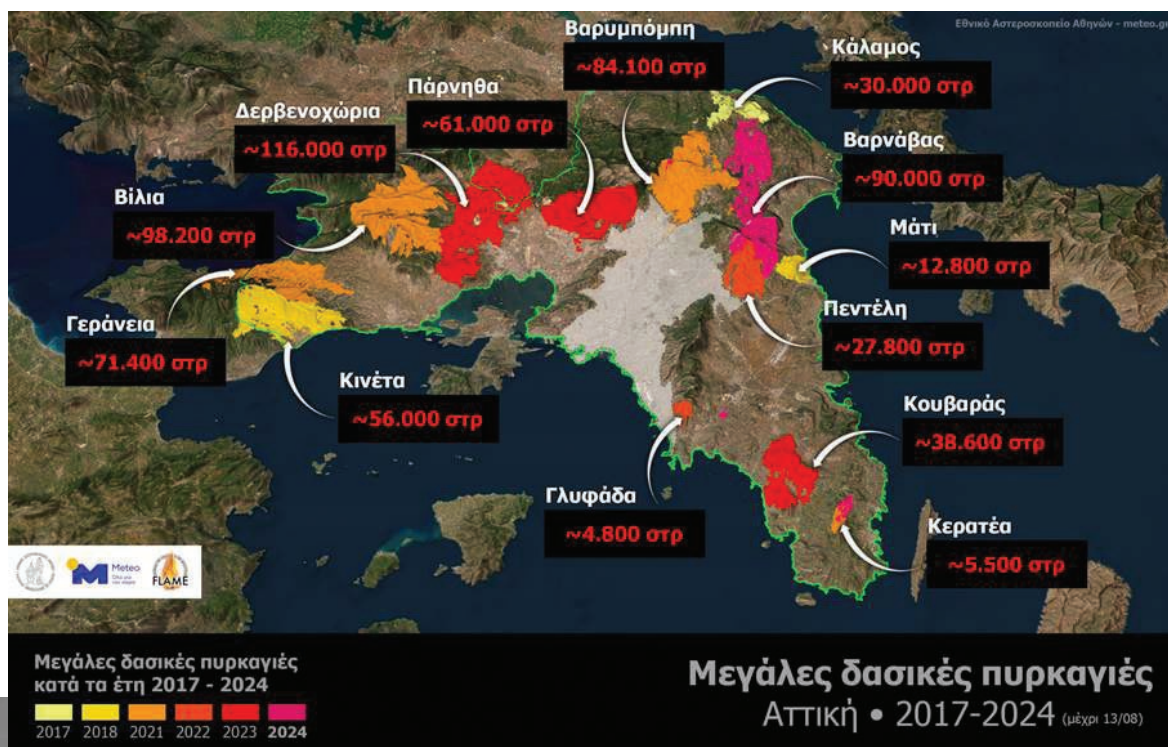

ΣΤΟΧΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ
ΠΟΛΗ
ΜΗΔΕΝΙΚΗΣ
ΡΥΠΑΝΣΗΣ,
ΚΑΘΩΣ Η
ΡΥΠΑΝΣΗ
ΣΕ ΣΥΝΔΥΑ-
ΣΜΟ ΜΕ
ΤΗ ΖΕΣΤΗ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ
ΑΣΦΥΚΤΙ-
ΚΕΣ
ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Κώστας Λαγουβάρδος

«Οι πόλεις μας κινδυνεύουν, πρέπει να το καταλάβουμε»

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΑΘΗΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ. Η ΠΕΝΤΕΛΗ ΚΑΙ Η ΠΑΡΝΗΘΑ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΦΕΡΕΙ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ.

«Οι καύσωνες είναι πιο μεγάλοι, πιο συχνοί και πιο έντονοι» σημειώνει ο Κώστας Λαγουβάρδος, μιλώντας για τα τρία μεγάλα προβλήματα της Αθήνας: τις πυρκαγιές, τις πλημμύρες και τον καύσωνα. Μόνιμοι και εντεινόμενοι είναι πλέον οι τρεις μεγαλύτεροι κίνδυνοι για τα μεγάλα αστικά κέντρα. «Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να αναγνωρίσουμε ότι τα δεδομένα έχουν αλλάξει και πρέπει ν' αλλάξουμε κι εμείς», τονίζει ο διευθυντής Ερευνών στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Το καιρικό μοτίβο αλλάζει και οι πόλεις μοιάζουν αθωράκιστες. «Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Αθήνα είναι οι δασικές πυρκαγιές. Η Πεντέλη και η Πάρνηθα έχουν υποφέρει τα τελευταία χρόνια». Περιγράφοντας τη δύσκολη πραγματικότητα με την αποψίλωση του πρασίνου γύρω από την πόλη, σημειώνει: «Το 37% των δασών της Περιφέρειας Αττικής έχει καεί τα τελευταία οκτώ καλοκαίρια. Είναι τεράστιο ποσοστό. Και δυστυχώς φοβάμαι ότι δεν έχουμε δει το τέλος».

Η μεγάλη φωτιά του Αυγούστου του 2024 στην Πεντέλη ήταν για τον ίδιο σοκ, καθώς οι φλόγες έφτασαν μια ανάσα από το Αστεροσκοπείο. «Την Κυριακή που ξεκίνησε η φωτιά την είδα απ' το παράθυρό μου. Δεν μπορούσα να φανταστώ ότι 24 ώρες μετά θα έβλεπα τη φωτιά να φτάνει ακριβώς κάτω απ' αυτό το παράθυρο. Μας άγγιξε. Ευτυχώς υπήρχε δεξαμενή με νερό και η Πυροσβεστική μπόρεσε να τη χρησιμοποιήσει».

Οι κάτοικοι δεν είναι συνηθισμένοι σε τέτοιας κλίμακας απειλή: «Η φωτιά μπήκε βαθιά στην πόλη». Σύμφωνα με τον ίδιο, «αν συνεχίσουμε έτσι, θα χάσουμε πολύ περισσότερη δάση. Ο Υμηττός χρειάζεται άμεση προσοχή – δεν έχει καεί ακόμα, αλλά είναι θέμα χρόνου, αν δεν προστατευτεί». Ο διευθυντής του Αστεροσκοπείου τονίζει πως «δεν αρκεί να σβήνουμε φωτιές – πρέπει να καταλαβαίνουμε γιατί ξέφυγαν», αναγνωρίζοντας τη σημασία της πρόληψης: «Χρειάζονται έγκαιρες περιπολίες, σωστός εξοπλισμός, καλύτερη οργάνωση. Δεν αρκεί να πούμε ότι στείλαμε ελικόπτερα ή είχαμε επαρκείς δυνάμεις – πρέπει να ξέρουμε πώς λειτουργήσαν όλα αυτά τη στιγμή της κρίσης».

Δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να ζήσουμε ξανά φέτος μεγάλες φωτιές στα όρια του αστικού ιστού. «Δεν θα φτάσει μέσα στις πόλεις – δεν υπάρχει τόσο πράσινο μέχρι εκεί», λέει, τονίζοντας πως οι περιφέρειες των πόλεων παραμένουν ευάλωτες. «Είναι απολύτως πιθανό να έχουμε φωτιές που θα φτάσουν σε κατοικημένες περιοχές. Το έχουμε ξαναδεί». Δεν μιλά για κινδυνολογία, ούτε για πανικό. «Τα δάση δεν είναι κάτι που πρέπει να μας φοβίζει – είναι πηγή χαράς και ζωής». Ωστόσο, η νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται με την κλιματική κρίση αλλάζει τα δεδομένα: «Οι πόλεις μας πλέον κινδυνεύουν. Αυτό πρέπει να το καταλάβουμε».

Η εξήγηση για την εξαπλώση των πυρκαγιών είναι πολυπαραγοντική, αλλά η κλιματική κρίση έχει αλλάξει τις συνθήκες. «Οι παρατεταμένες υψηλές θερμοκρασίες δημιουργούν ιδανικές συνθήκες για εξαιρετικά εύφλεκτα δάση. Ξεραίνονται γρήγορα, έχουν νεκρή βιομάζα, τα πεσμένα φύλλα γίνονται φωτιά. Μια σπύθα αρκεί για να επεκταθεί η φωτιά αστραπιαία. Και με άνεμο, ακόμη χειρότερα».

Ο ίδιος είναι επικριτικός: «Δεν έχουμε κάνει την ανάλυση. Την αναγκαία αποτίμηση του τι πήγε λάθος. Πού ξεκίνησε η φωτιά, πώς εξαπλώθηκε, ποιες ήταν οι μετεωρολογικές συνθήκες, ποια ήταν η απόκριση των δυνάμεων. Δεν λέμε ότι φταίει κάποιος. Λέμε ότι πρέπει να μάθουμε, να το δούμε. Και δεν το έχουμε δει».

«Δεν είναι μόνο θέμα της Πυροσβεστικής», συνεχίζει, «είναι θέμα και της Πολιτικής Προστασίας και των Δήμων και των πολιτών και του κράτους. Πρέπει να δούμε πού υπάρχει πρόβλημα. Και υπάρχουν προβλήματα. Ο Υμηττός είναι εξαιρετικά ευάλωτος. Ειδικά στα νότια, αν ξεκινήσει φωτιά, η πυκνή βλάστηση και η εγγύτητα στον αστικό ιστό κάνουν την κατάσταση κρίσιμη. Πρέπει να υπάρξει προσοχή».

Δεν αντέχει η υποδομή

Το δεύτερο μεγάλο πρόβλημα είναι οι ισχυρές βροχοπτώσεις. «Οι πόλεις μας είναι χτισμένες με βάση ένα μοντέλο που δεν μπορεί ν' αντέξει τα νέα δεδομένα. Τα έντονα καιρικά φαινόμενα – ιδίως οι ισχυρές βροχοπτώσεις – γίνονται πιο συχνά και πιο σφοδρά», σημειώνει ο Κ. Λαγουβάρδος, δίνοντας την εξήγηση: «Όσο θερμαίνεται η θάλασσα, τόσο περισσότερο νερό εξατμίζεται και ανεβαίνει στην ατμόσφαιρα. Κι όσο περισσότερο νερό έχεις στα σύννεφα, τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα να πέσει απότομα και βίαια».

Το πρόβλημα όμως δεν είναι μόνο η ένταση της βροχής. Είναι και το πού πέφτει. «Η Αθήνα έχει μεγάλες περιοχές χωρίς φυσική απορροή. Το έδαφος είναι καλυμμένο με τσιμέντο και άσφαλτο. Το νερό δεν απορροφάται, λιμνάζει και μετατρέπεται σε πλημμύρα». Αντιπηλμυρικά έργα, λέει, έχουν γίνει, «αλλά είναι μελετημένα για να αντέχουν συγκεκριμένες ποσότητες – όχι ακραία φαινόμενα».

«Μακάρι να μη βρέξει πάρα πολύ», σημειώνει με έμφραση. «Όταν πέφτουν 150 χιλιοστά σε μερικές ώρες, έχουμε σοβαρό πρόβλημα». Τα προβλήματα δεν είναι θεωρητικά, αλλά υπαρκτά και επαναλαμβανόμενα. «Το βλέπουμε πια σε πολλές περιοχές: στη Βαλάνθια, στη Θεσσαλία, σε συνοικίες της Αθήνας... δεν αντέχει η υποδομή».

Οι μήνες του φθινοπώρου είναι οι πιο κρίσιμοι. «Σεπτέμβριος και Οκτώβριος είναι περίοδοι με υψηλή πιθανότητα έντονων φαινομένων. Αν πέσει τέτοια βροχή σε ένα πυκνοδομημένο αστικό κέντρο, έχουμε σοβαρό ζήτημα». Το ερώτημα είναι αν μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε. «Δεν είναι εύκολο», παραδέχεται. «Χρειάζονται υποδομές αλλά και ελεύθεροι χώροι για να μπορέσει να στραγγίξει το νερό. Και αυτοί οι χώροι σπανίζουν. Οι πόλεις μας δεν σχεδιάστηκαν με βάση αυτές τις ανάγκες».

Το θερμικό στρες και οι παρατεταμένοι καύσωνες

Το τρίτο πρόβλημα είναι ο καύσωνας, τονίζει ο Κ. Λαγουβάρδος, σημειώνοντας ότι το φαινόμενο δεν είναι καινούργιο – «πάντα είχαμε θερμές αέριες μάζες από την Αφρική, αλλά τώρα οι θερμοκρασίες είναι πιο επιβλαβείς και κρατούν για περισσότερες μέρες. Οι καύσωνες είναι πλέον πιο συχνοί, πιο έντονοι και μεγαλύτερης διάρκειας». Παραθέτει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: «Το καλοκαίρι του 2021 και του 2024, στο κέντρο της Αθήνας, η θερμοκρασία δεν έπεσε κάτω από τους 30 βαθμούς επί 12 συνεχόμενες ημέρες. Τη μέρα έφτανε 38, 40 ή και παραπάνω». Αυτό σημαίνει ότι «ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού βρέθηκε σε συνθήκες θερμικού στρες για πολλές συνεχόμενες ώρες».

Η διαρκής έκθεση στη ζέστη, ιδίως για ευάλωτους πληθυσμούς, αποτελεί σοβαρή απειλή. «Είναι τεράστια επιβάρυνση για την υγεία» σημειώνει, προσθέτοντας ότι «ο καύσωνας είναι το σοβαρότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μεγάλες πόλεις – όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς». Το νέο αυτό μοτίβο, όπως το ονομάζει, έχει σαφή χαρακτηριστικά: «Δεν πρόκειται απλώς για ένα κύμα ζέστης. Πρόκειται για μια μακρά περίοδο με πολύ υψηλές θερμοκρασίες, χωρίς ανάπαυλα, μέρα και νύχτα». Οι αέριες μάζες από την Αφρική δεν άλλαξαν πορεία, «απλώς τώρα είναι θερμότερες και πιο ισχυρές», όπως επισημαίνει.

«Ζούμε σε νέο καιρικό καθεστώς. Η Μεσόγειος επηρεάζεται όλο και περισσότερο. Κι αυτό δεν είναι μελλοντικό σενάριο, συμβαίνει ήδη». Το αποτέλεσμα είναι ότι «ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού εκτίθεται συνεχώς σε συνθήκες επιβάρυνσης. Δεν προλαβαίνει το σώμα να αναρρώσει. Δεν προλαβαίνεις να δροσιστείς». Κι όπως εξηγεί, η υγεία επηρεάζεται άμεσα: «Οι επιπτώσεις είναι σοβαρές, ειδικά για τους πιο ευάλωτους». ●

Ανεβαίνουμε συνεχώς επίπεδο, για την ελληνική κοινωνία και οικονομία.

**Η Lidl Ελλάς, με πορεία μεγαλύτερη από 25 χρόνια στην Ελλάδα,
έχει καταφέρει να γίνει ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας.**

Με συνεχείς επενδύσεις και ισχυρή παρουσία σε όλη τη χώρα μέσα από 231 καταστήματα, 5 κέντρα διανομής και περισσότερους από 6.700 εργαζόμενους η Lidl Ελλάς παραμένει ένας σημαντικός πυλώνας προόδου και εξέλιξης. Όλα αυτά, ενώ συνεχίζει να βρίσκεται δίπλα στους ανθρώπους και τις ανάγκες τους, προσφέροντας με υπευθυνότητα προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας στην καλύτερη τιμή.

Μάθετε περισσότερα

Γιάννης Κεφαλογιάννης

**Υπουργέ,
πόσο έτοιμοι
είμαστε να
αντιμετωπίσουμε
τις φωτιές
το φετινό
καλοκαίρι;**

*Συνέντευξη του
Υπουργού Κλιματικής
Κρίσης και Πολιτικής
Προστασίας στην
ATHENS VOICE*

Της ΤΟΝΙΑΣ ΖΑΡΑΒΕΛΑ
Φωτό: ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Οι σειρήνες των πυροσβεστικών οχημάτων άρχισαν να ηχούν από νωρίς φέτος, πριν καν μπει ο Ιούνιος. Τις περισσότερες φορές, μετά την άμεση οριοθέτηση και κατάσβεση των πυρκαγιών ακολούθησαν συλλήψεις. Όμως, κάθε φορά που ξεκινά η αντιπυρική περίοδος, γεννάται σε όλους μας το ερώτημα: πόσο έτοιμη είναι η Πολιτική Προστασία για την αντιμετώπιση –και πλέον– την πρόληψη των πυρκαγιών; Την απάντηση μάς δίνει ο υπουργός Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, Γιάννης Κεφαλογιάννης, μιλώντας για τα εργαλεία και τις δυνάμεις που έχει σήμερα στη διάθεσή της η Πολιτεία προκειμένου η Ελλάδα να θωρακιστεί έναντι των φυσικών καταστροφών.

«Το φετινό καλοκαίρι μάς βρίσκει ενισχυμένους», μας λέει όσο συζητάμε για το πρόγραμμα «Αιγίς» και τα νέα Canadair που αναμένονται για να ανανεωθεί ο στόλος. Πίσω από τον Γιάννη Κεφαλογιάννη, στο γραφείο του, ένα μικρό στρατηγείο απεικονίζει σε πραγματικό χρόνο πού συμβαίνει τι. «Μας ενώνει όλους ένας κοινός σκοπός: η προστασία της ανθρώπινης ζωής, η προστασία της περιουσίας και η προστασία του περιβάλλοντος», τονίζει με κάθε ευκαιρία.

— Το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας είναι ένα νεοσύστατο Υπουργείο. Φαίνεται ότι και φέτος θα έχουμε μία έντονη αντιπυρική περίοδο, καθώς ξεκίνησαν πολύ νωρίς οι πυρκαγιές...

Ναι, είναι ένα νεοσύστατο Υπουργείο. Συστάθηκε τέλη του 2021, όμως ήδη από το 2019 ξεκίνησε μια προσπάθεια ενίσχυσης της Πολιτικής Προστασίας στη χώρα μας. Μέχρι τότε, η Πολιτική Προστασία ήταν μια Γενική Γραμματεία υπαγόμενη στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, όπου υπαγόταν και το Πυροσβεστικό Σώμα. Από το 2019 μέχρι και σήμερα –τολμώ να πω– έχουν γίνει όχι απλά βήματα, αλλά άλματα θεσμικά και επιχειρησιακά. Για παράδειγμα, το 2019 υπηρετούσαν συνολικά 14.000 πυροσβέστες, γυναίκες και άντρες. Αναφερόμαστε στους μόνιμους και τους εποχικούς. Φέτος, ξεκινήσαμε την αντιπυρική περίοδο με 18.000 άτομα. Μιλάμε για αύξηση περίπου 30%. Επίσης έχουμε 20 ομάδες ΕΜΟΔΕ ανά την Επικράτεια, που είναι εξειδικευμένοι στις δασικές πυρκαγιές, και φέτος έχουμε 4 παραπάνω στην Ηλεία, τη Χαλκίδα, τη Ζάκυνθο και τα Χανιά.

Παράλληλα «τρέχει» το εθνικό πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας «Αιγίς», ύψους πάνω από 2 δισ. για την προμήθεια όλων των μορφών τεχνολογικού εξοπλισμού, από εναέρια και επίγεια μέσα έως ψηφιακά και επικοινωνίες, που δεν υπήρχαν όλα τα προηγούμενα χρόνια. Και κυρίως υπάρχει πλέον ένα θεσμικό πλαίσιο το οποίο ορίζει ξεκάθαρα τις αρμοδιότητες και της Πολιτικής Προστασίας αλλά και όλων των συναρμόδιων φορέων. Τώρα, έπειτα από συνεχείς επιτόπιες συσκέψεις που είχαμε με όλους τους θεσμικά εμπλεκόμενους φορείς σε όλη την Ελλάδα, θεωρώ ότι το φετινό καλοκαίρι μάς βρίσκει ενισχυμένους.

— Είστε ενισχυμένοι και σε drones.

Φέτος θα έχουμε διπλάσιο αριθμό drones σε σχέση με την περσινή χρονιά. Ειδικότερα, πέρυσι είχαμε 45 drones, φέτος έχουμε 82, τα οποία λειτουργούν όλο το 24ωρο, έχουν θερμικές κάμερες, άρα έχουν δυνατότητα να επιχειρούν και τη νύχτα. Από την εμπειρία της περσινής χρονιάς, είδαμε ότι πραγματικά απέδωσαν πάρα πολύ στον τομέα της επιτήρησης. Και μέσω του Αιγίς θα παραλάβουμε σταδιακά 101 drones, τα οποία θα έχουν πολλαπλές δυνατότητες.

— Θεωρείτε ότι, με αυτά τα δεδομένα και τις δυνάμεις που μου περιγράφετε, θα μπορείτε να προλάβετε καταστάσεις ή ότι θα διαχειριστείτε καλύτερα κάποιες πυρκαγιές;

Όποιος πει ότι μπορεί να εκμηδενίσει τις φυσικές καταστροφές και γενικότερα τις συνέπειές τους, σίγουρα δεν σας λέει την αλήθεια και δεν μπορεί να είναι σοβαρός στη δουλειά του. Για μένα αποτελεί πολύ μεγάλη ευθύνη το ότι μου εμπιστεύτηκε ο πρωθυπουργός αυτό το κρίσιμο υπουργείο και θα είμαι ο τελευταίος που θα πει μεγαλοστομίες. Όσα σας περιέγραψα προηγουμένως καταδεικνύουν ότι έχουν γίνει πάρα πολλά σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Ο στόχος είναι, πρώτα απ' όλα, να μη θρηνήσουμε ανθρώπινες ζωές. Δεύτερον, να έχουμε όσο δυνατόν λιγότερες ενάρξεις πυρκαγιών. Τρίτον, όπου υπάρχει ενάρξη, να υπάρχει πολύ γρήγορη απόκριση του μηχανισμού, κι αν κάπου ξεφύγει –γιατί θα υπάρχουν και πυρκαγιές που λόγω θυελλωδών ανέμων και του ανάγλυφου του εδάφους θα ξεφύγουν– να μπορέσουμε να περιορίσουμε τις επιπτώσεις και για το οικοσύστημα και για τις περιουσίες των ανθρώπων.

— Η συμμετοχή των εθελοντών πυροσβεστών, που όλοι συμφωνούν ότι είναι πολύτιμοι αρωγοί, πώς θα οργανωθεί φέτος;

Έχει γίνει η καταγραφή και γνωρίζουμε ανά περιοχή τους εθελοντές μας, που συντονίζονται με τους πυροσβέστες μας στη μάχη. Οι εθελοντές πυροσβέστες θα είναι φέτος περίπου 5.000 και οι εθελοντές της Πολιτικής Προστασίας άλλες 5.500. Πρόκειται για κρίσιμο ανθρώπινο δυναμικό, το οποίο μας βοηθάει, όπως είπατε, αποφασιστικά στην προσπάθεια που κάνουμε, μια προσπάθεια που είναι οικουμενική και ξεπερνά κόμματα, παρατάξεις και ιδεολογίες. Μας ενώνει όλους ένας κοινός σκοπός: η προστασία της ανθρώπινης ζωής, της περιουσίας και του περιβάλλοντος.

— Ποια είναι η κατάσταση των Canadair σήμερα;

Τα Canadair είναι δύο τύπων, 215 και 415, τα οποία τυπικά ως μέσα τα διαχειρίζεται η Πολεμική Αεροπορία και υπάγονται στον στόλο της. Ότι πετάει από την Πολεμική Αεροπορία συντηρείται κάθε χρόνο άριστα,

αλλά πολλά απ' αυτά πλησιάζουν την ηλικία των 50 ετών, τα 215. Τα 415 είναι νεότερα. Οι προκάτοχοί μου στο υπουργείο έκριναν ότι έπρεπε να ανανεωθεί ο στόλος των Canadair. Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι ότι η γραμμή παραγωγής στον Καναδά είχε σταματήσει επί 10 χρόνια. Αυτή τη στιγμή είναι να παραλάβουμε, ξεκινώντας από το 2028, συνολικά 7 καινούργια Canadair τύπου 515, τα οποία θα μπορούν να επιχειρούν και νύχτα, καθώς έχουν προηγμένα συστήματα αεροναυτιλίας. Τα 5 νέα Canadair 515 προέρχονται από το πρόγραμμα Αιγίς, και 2 από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας. Παράλληλα, θα προχωρήσουμε σε μια αναβάθμιση των 415. Με αυτό τον εθνικό στόλο, για πρώτη φορά θα θωρακίσουμε τόσο αποτελεσματικά και από αέρος τη χώρα μας. Η Ελλάδα μαζί με τη Γαλλία θα είναι παγκοσμίως οι πρώτες χώρες που θα παραλάβουν αυτόν τον νέο τύπο αεροσκάφους.

— Πώς μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι η Πολιτεία θα τρέξει και θα μπορεί να ανταποκριθεί στα φυσικά φαινόμενα, που γίνονται όλο και πιο έντονα λόγω Κλιματικής Κρίσης; Μπορεί σε μια περιοχή να έχουμε πυρκαγιές και σε μια άλλη –την ίδια ώρα– πλημμύρες.

Σας δίνω ένα παράδειγμα: πράγματι, λόγω της κλιματικής κρίσης –και θέλω να επιμείνω, διότι υπάρχουν δυστυχώς πολλοί όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και παγκόσμια που την αμφισβητούν– υπήρξε το φαινόμενο, σε απόσταση 50 χιλιομέτρων μεταξύ τους στη Θράκη, από τη μία να έχουμε σχεδόν πλημμυρικά φαινόμενα κι από την άλλη σοβαρή δασική πυρκαγιά. Θα πρέπει ο κρατικός μηχανισμός, εν προκειμένω η Πολιτική Προστασία, να είναι έτοιμη, με τα μέσα και το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει, να αντιμετωπίσει όσο γίνεται καλύτερα όλα αυτά ταυτόχρονα. Πρωτίστως είναι η προστασία της ανθρώπινης ζωής, διότι στο παρελθόν είχαμε τραγωδίες οι οποίες είχαν ως συνέπεια να θρηνήσουμε συμπολίτες μας. Δεν βάζω σε δεύτερη μοίρα, όμως, την προστασία και της περιουσίας αλλά και του περιβάλλοντος. Το υπουργείο μας δεν είναι ένα υπουργείο πυρκαγιών. Καλείται, ταυτόχρονα, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, να αντιμετωπίσει μια σειρά από κινδύνους που προέρχονται από φυσικές καταστροφές ή από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, ειδικά στις πυρκαγιές. Σίγουρα, χρόνο με τον χρόνο θωρακίζομαστε περισσότερο, αλλά θέλω να γίνει απόλυτα σαφές ότι δεν υπάρχει ούτε θα υπάρξει ποτέ σε καμία χώρα του κόσμου εξέλιξη των φυσικών καταστροφών ή των ακραίων φυσικών φαινομένων. Υπάρχει μόνο διαρκής προσπάθεια περιορισμού και καλύτερη, σωστότερη αντιμετώπιση των επιπτώσεών τους.

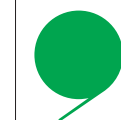
— Υπουργέ, βλέπουμε όλο και πιο έντονα τα σημάδια της Κλιματικής Κρίσης. Πόσο ανθεκτική θεωρείτε ότι είναι η Αθήνα και η Αττική ευρύτερα; Υπάρχουν σοβαρά ζητήματα στη Χαμοστέρνας, που πάντα πλημμυρίζει, οι λίμνες που έχουν δημιουργηθεί στην κοίτη του Κηφισού.

Η ανθεκτικότητα των υποδομών είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα. Οφείλουμε όλοι οι συναρμόδιοι φορείς και υπουργεία να συνεργαστούμε και προληπτικά, όχι μόνο επί του πεδίου, γιατί η πρόληψη είναι πιο σημαντική από την αντιμετώπιση του φαινομένου όταν εκδηλώνεται. Δηλαδή, αν έχουμε κάνει αυτά τα οποία ο καθένας μας έχει την αρμοδιότητα και την υποχρέωση να κάνει σε επίπεδο πρόληψης, τότε προφανώς οι καταστροφικές συνέπειες θα είναι κατά πολύ μικρότερες. Δυστυχώς, στη χώρα μας, διαχρονικά, αν περάσουμε στο κεφάλαιο πλημμύρες, δεν είχαν γίνει αυτά που έπρεπε και, ακόμη χειρότερα, είχαν γίνει πράγματα που δεν έπρεπε να γίνουν. Να χτίζουμε μέσα στις κοίτες ποταμών, ρεμάτων, να μην υπάρχουν οριοθετήσεις, να καταπατώνται δασικές περιοχές και λεκάνες απορροής. Λέμε πολύ σωστά ότι η φύση εκδικείται, κι αυτό ακριβώς συμβαίνει όταν σε μια πολύ δυνατή, με ακραίες τιμές βροχοπτώση πλημμυρίζουν δρόμοι, σπίτια και υποδομές. Να αναγνωρίσουμε πάντως ότι τα τελευταία χρόνια οι δήμοι και οι περιφέρειες, που έχουν πλέον την αντίστοιχη αρμοδιότητα, προχώρησαν σε μια σειρά από προληπτικές ενέργειες, αλλά δυστυχώς έχουμε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσουμε.

Στο Αιγίς έχει ενταχθεί το masterplan όλων των περιφερειών για τα αντιπλημμυρικά έργα και εκτιμώ ότι αυτό είναι μια πολύ μεγάλη συνεισφορά του υπουργείου προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το είδαμε, όμως, και με τον Daniel στη Θεσσαλία ότι δεν αρκούν μόνο οι μελέτες ή μόνο τα masterplans.

Η Αττική έχει την εξής ιδιαιτερότητα: έχουμε ορεινούς όγκους από σχεδόν όλες τις πλευρές κι επειδή συνέβησαν πολλές καταστροφές

ΜΑΣ
ΕΝΩΝΕΙ
ΟΛΟΥΣ
ΕΝΑΣ
ΚΟΙΝΟΣ
ΣΚΟΠΟΣ: Η
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΑΝ-
ΘΡΩΠΙΝΗΣ
ΖΩΗΣ, ΤΗΣ
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛ-
ΛΟΝΤΟΣ

◀ λόγω των πυρκαγιών τα τελευταία χρόνια, δυστυχώς σε πάρα πολλά σημεία της υπάρχει ο κίνδυνος πλημμυρικών φαινομένων. Αυτά τα σημεία έχουν εντοπιστεί, προχωράνε έργα από πλευράς και δήμων και περιφερειών και, με την εμπειρία την οποία έχουμε αποκτήσει τα προηγούμενα χρόνια, θεωρώ ότι, όσο περνάνε τα χρόνια, θα τα θωρακίζουμε ακόμη παραπάνω.

— Γιατί προχωράτε στην απόφαση να αναλάβει η Πυροσβεστική τον έλεγχο των καταγγελιών για τα ακαθάριστα οικοπέδα και την επιβολή προστίμων;

Για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι οι δημοτικές αρχές, που μέχρι σήμερα είχαν την αρμοδιότητα για τον έλεγχο και την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις ακαθάριστων οικοπέδων, αντιμετωπίζουν συχνά αντικειμενικές δυσκολίες, όπως περιορισμένο προσωπικό, αυξημένο όγκο εργασιών και αδυναμία άμεσης ανταπόκρισης σε μεγάλο αριθμό καταγγελιών. Η Πυροσβεστική Υπηρεσία διαθέτει εξειδικευμένα κλιμάκια, σύγχρονα επιχειρησιακά εργαλεία και δομές άμεσης επέμβασης, γεγονός που την καθιστά πιο αποτελεσματική στην έγκαιρη διαχείριση και αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι δεν πρέπει να επιτρέψουμε να παγιωθεί μια αντίληψη του «σιγά, δεν έγινε και τίποτα αν δεν το καθαρίσω». Η ανοχή απέναντι σε τέτοιες συμπεριφορές δημιουργεί μια επικίνδυνη νοοτροπία εφησυχασμού, η οποία υπονομεύει τις συλλογικές προσπάθειες πρόληψης και ενισχύει τον κίνδυνο καταστροφικών συνεπειών για ολόκληρες κοινότητες. Πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητό ότι κάθε πράξη αμέλειας, όσο μικρή κι αν φαίνεται, μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις. Για τον λόγο αυτό, η Πολιτεία οφείλει να επιδεικνύει συνέπεια και αυστηρότητα στην εφαρμογή των μέτρων πρόληψης, επιβάλλοντας κυρώσεις όπου διαπιστώνονται παραβάσεις. Μόνο έτσι θα εμποδωθεί στην κοινωνία το αίσθημα ευθύνης και η ανάγκη συμμετοχής όλων στην προστασία του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος.

— Φαντάζομαι ότι, τώρα που η θερμοκρασία όλο και ανεβαίνει, ξεκινά η μεγάλη ανησυχία.

Νομίζω ότι οποιοσδήποτε έχει αίσθηση του καθήκοντος και της ευθύνης την οποία αναλαμβάνει δεν μπορεί να είναι ήσυχος με δεδομένα όσα έχουμε δει όλα τα προηγούμενα χρόνια. Κι επειδή θα υπάρξουν περιστατικά φυσικών καταστροφών, και συγκεκριμένα πυρκαγιών, το θέμα είναι να είμαστε κυριολεκτικά alert όλο το 24ωρο. Όχι μόνο ο υπουργός, γιατί ο υπουργός δεν θα πάει με κάποια μάνικα να σβήσει, αλ-

λά η Πυροσβεστική, στην οποία έχω εμπιστοσύνη για το έργο της, γιατί ξέρω ότι έχουν και την εμπειρία, και την εκπαίδευση, και το ήθος, και το σθένος να κάνουν αυτό που πρέπει. Από τη δική μας πλευρά, οφείλουμε να τους δώσουμε όλα τα εργαλεία ή ό,τι μπορούμε για να διευκολύνουμε αυτή την προσπάθεια. Αλλά, σε κάθε περίπτωση, δεν σας κρύβω ότι το κινητό μου είναι 24 ώρες το 24ωρο ανοιχτό. Προφανώς και είμαι εκεί, ενημερώνομαι σε πραγματικό χρόνο, ώστε θεσμικά, με βάση τις δικές μου αρμοδιότητες, να μπορώ να κάνω το καλύτερο δυνατό. Είναι ένας οικουμενικός στόχος το συγκεκριμένο υπουργείο.

— Σε άλλο ζήτημα τώρα, η πρόταση του ΠΑΣΟΚ για προανακριτική για το πολύνεκρο σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη σας θέτει στο κάδρο.

Κοιτάζτε, ειλικρινά σας λέω ότι υπήρξε μια προχειρότητα από πλευράς ΠΑΣΟΚ. Αντιλαμβάνομαι την αγωνία τους, μέσα στην περιδίνηση στην οποία βρίσκονται τις τελευταίες εβδομάδες και λόγω της πτώσης των ποσοστών τους, να επιχειρούν να εκμεταλλευτούν και αυτοί μια πραγματική τραγωδία και να εμπλέξουν πολιτικές και ποινικές ευθύνες. Νομίζω ότι τις τελευταίες μέρες έχει καταδειχθεί τεκμηριωμένα πόσο πρόχειρη και επιφανειακή, έωλη και νομικά αβάσιμη ήταν η συγκεκριμένη πρόταση του ΠΑΣΟΚ.

Καθόσον με αφορά, σας λέω το εξής απλό: Η πρόταση την οποία κατέθεσε το ΠΑΣΟΚ αναφέρεται σε μια χρονική περίοδο που και τυπικά δεν ήμουν στο υπουργείο. Θεωρώ ότι μέσα από τέτοιου είδους πρωτοβουλίες φαίνεται ότι, δυστυχώς, κάποια κόμματα δεν θέλουν να φανεί η αλήθεια. Στην ουσία μπερδεύουν περισσότερο τον κόσμο, δεν αφήνουν τη Δικαιοσύνη να κάνει πραγματικά το καθήκον της, που είναι η διερεύνηση των ποινικών ευθυνών, και μ' αυτόν τον τρόπο θεωρώ ότι στην ουσία συσκοτίζουν την προσπάθεια ανεύρεσης της αλήθειας και της αιτίας που οδήγησε στην τραγωδία των Τεμπών. Σας το λέω σαν έναν επιπλέον λόγο, γιατί το μυαλό μου είναι αυτή τη στιγμή μόνο στο πώς θα έχουμε ένα όσο το δυνατόν πιο ήσυχο καλοκαίρι. Εμένα αυτή τη στιγμή το μυαλό μου είναι στην ευθύνη που μου έχει αναθέσει ο πρωθυπουργός να καταφέρουμε αυτό το καλοκαίρι να κάνουμε το εθνικό μας καθήκον, δηλαδή να προστατεύσουμε ανθρώπινες ζωές, το περιβάλλον και τις περιουσίες. Π' αυτόν τον λόγο δεν έχω σε καμία περίπτωση τη βούληση να έρθω σε αντιπαράθεση με κανένα από τα κόμματα. Χρειαζόμαστε όλες τις δυνάμεις ενωμένες στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας. ●

ΟΠΟΙΟΣ
ΠΕΙ ΟΤΙ
ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ
ΕΚΜΗΔΕΝΙ-
ΣΕΙ ΤΙΣ
ΦΥΣΙΚΕΣ
ΚΑΤΑΣΤΡΟ-
ΦΕΣ ΚΑΙ
ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ
ΤΙΣ ΣΥΝΕ-
ΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ,
ΣΙΓΟΥΡΑ
ΔΕΝ ΛΕΕΙ
ΤΗΝ
ΑΛΗΘΕΙΑ

Η ΑΒΒ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ...

Πώς μπορούμε να ζούμε, να δουλεύουμε και να παράγουμε με λιγότερη σπατάλη, λιγότερη ενέργεια και περισσότερο σεβασμό προς το περιβάλλον;

ΓΙΑ ΕΜΑΣ, Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΑΣΗ
Είναι τρόπος σκέψης

Είναι να σχεδιάζεις από την αρχή μία σειρά διακοπών φωτισμού από ανακυκλώσιμα υλικά, με στόχο τη βιωσιμότητα.

Είναι να βελτιώνεις την τεχνολογία ενός κινητήρα, ώστε να καταναλώνει λιγότερο ρεύμα, με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας και τον περιορισμό εκπομπών.

Είναι να φτιάχνεις ένα σύστημα αυτοματισμού με στόχο τη σωστή διαχείριση των υδάτων, σε δημόσιες και ιδιωτικές εγκαταστάσεις.

ABB & ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ
Μάθετε περισσότερα

ENGINEERED
TO OUTRUN

ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΥΓΚΡΟ ΤΑ ΣΠΙΤ

ΠΡΟΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ;

**ΣΥΓΧΡΟΝΑ, ΠΡΑΣΙΝΑ
ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΑ, ΥΠΟΣΧΟ-
ΝΤΑΙ ΝΑ ΔΩΣΟΥΝ ΝΕΑ
ΠΝΟΗ ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ
ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ Α-
ΘΗΝΑΣ. ΟΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟ-
ΝΕΣ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΕΣΣΕ-
ΡΑ ΤΕΤΟΙΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ
ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥ-
ΟΥΣΑΣ ΜΑΣ ΜΙΛΗΣΑΝ
ΓΙ' ΑΥΤΑ.**

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ

ΚΥΨΕΛΗ, ΠΑΓΚΡΑΤΙ, ΜΕΤΑ-
ΞΟΥΡΓΕΙΟ. Γειτονίες με ιστορία,
πολυκατοικίες της αντιπαροχής,
σκυρόδεμα που γερνά και μπαλ-
κόνια που κοιτάνε το ένα το άλλο.
Μέσα όμως σ' αυτό το γνώριμο
αστικό χάος κάτι αρχίζει να αλλάζει. Πλάι
στις ταλαιπωρημένες παλιές πολυκατοικίες,
ξεφυτρώνουν συγκροτήματα σύγχρονα,
βιώσιμα, με σχεδιασμό που ανασαίνει και
με υλικά που δεν φωνάζουν αλλά συνομι-
λούν. Αρχιτεκτονικές επεμβάσεις με άποψη,
που διεκδικούν τον δικό τους χώρο. Ποιος
τις σχεδιάζει και, κυρίως, πώς στέκονται
απέναντι στον πολεοδομικό και κοινωνι-
κό ιστό που τις περιβάλλει; Τα «πράσινα»
συγκροτήματα κατοικιών μονοπωλούν το
ενδιαφέρον των επενδυτών στα νότια προ-
άστια, αποτελώντας κομμάτι του ευρύτερου
πρότζεκτ στο Ελληνικό (Little Athens). Θα
μπορούσαν όμως να αποτελέσουν και το μο-
ντέλο διαβίωσης του μέλλοντος, ακόμα και
στο κέντρο της Αθήνας;
Οι αρχιτέκτονες πίσω από τέσσερα τέτοια
έργα στην καρδιά της πρωτεύουσας εξηγούν
πώς το σύγχρονο design μπορεί να ξεπερά-
σει την αισθητική και να λειτουργήσει ως
εργαλείο αναζωογόνησης και αλλαγής στον
τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την κατοίκη-
ση στην πόλη.

← Τσαμπικός Πετράς

Από τις πρώτες περιοχές της Αθήνας που αστικοποιήθηκαν, η Κυψέλη κουβαλά ιστορία, αλλά και τα σημάδια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης: πολυκατοικίες με άχρωμες όψεις, ελάχιστο πράσινο και πυκνή δόμηση. Σήμερα, ένα νέο επτάώροφο κτίριο επιχειρεί να επαναφέρει τον χαρακτήρα της γειτονιάς – ένα μοντέλο «κατακόρυφης» κοινότητας στο κέντρο της πόλης.

«**Η αρχιτεκτονική σύνθεση** της Κατακόρυφης Γειτονιάς βασίζεται στην ιδέα της επικοινωνίας και της κοινωνικής συνοχής. Μικρά μπαλκόνια, διακοπτόμενα κατά διαστήματα, επιτρέπουν οπτικές φυγές και συνομιλίες ανάμεσα στους ενοίκους διαφορετικών ορόφων, ενισχύοντας την αίσθηση συνύπαρξης. Οι θερμοί τόνοι στην όψη του κτιρίου και το περσιδωτό φίλτρο προσδίδουν μια αίσθηση ζεστασιάς και κατοίκησης, ενώ τα καταφύγια-μπαλκόνια λειτουργούν τόσο ως ιδιωτικά όσο και ως κοινά σημεία ζωής. Στο ισόγειο διαμορφώνεται ένας μικρός δημόσιος πυρήνας: ένα καφέ με εξωτερικά τραπεζοκαθίσματα προσκαλεί περαστικούς και κατοίκους να σταθούν, να συζητήσουν, να ζήσουν τη γειτονιά. Η δημιουργία αυτής της κοινωνικής βάσης ενισχύει τη συνέχεια της αστικής ζωής από τον δρόμο μέχρι τον τελευταίο όροφο», εξηγεί ο αρχιτέκτονας Τσαμπίκος Πετράς του γραφείου Petras Architecture.

«**Η Κατακόρυφη Γειτονιά** δεν είναι απλώς ένα κτίριο κατοικιών· είναι μια πρόταση για το πώς μπορούμε να επανασυνδεθούμε με τις έννοιες της κοινότητας και της ανθρώπινης κλίμακας στην πόλη. Είναι μια αρχιτεκτονική αφήγηση που ενσωματώνει την ιστορία της περιοχής και προτείνει ένα νέο μοντέλο αστικής κατοίκησης, όπου η γειτονιά δεν χάνεται, αλλά μετασχηματίζεται και επιβιώνει στον κάθετο ιστό της πόλης». Το έργο αναμένεται να παραδοθεί σε περίπου σε έναν χρόνο από τώρα.

02

DIVERCITY ARCHITECTS ARDITTOS HOUSE

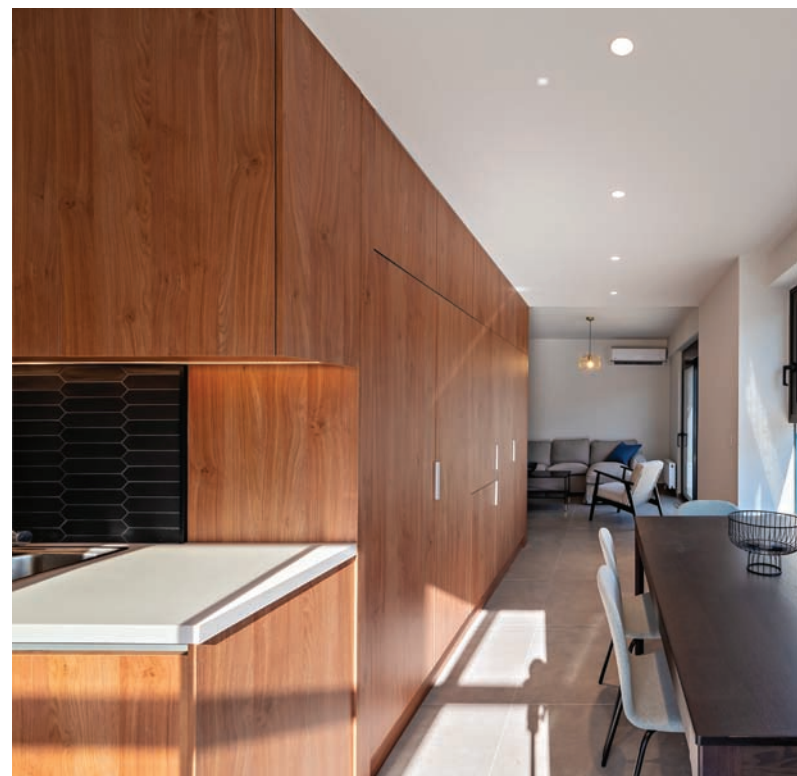
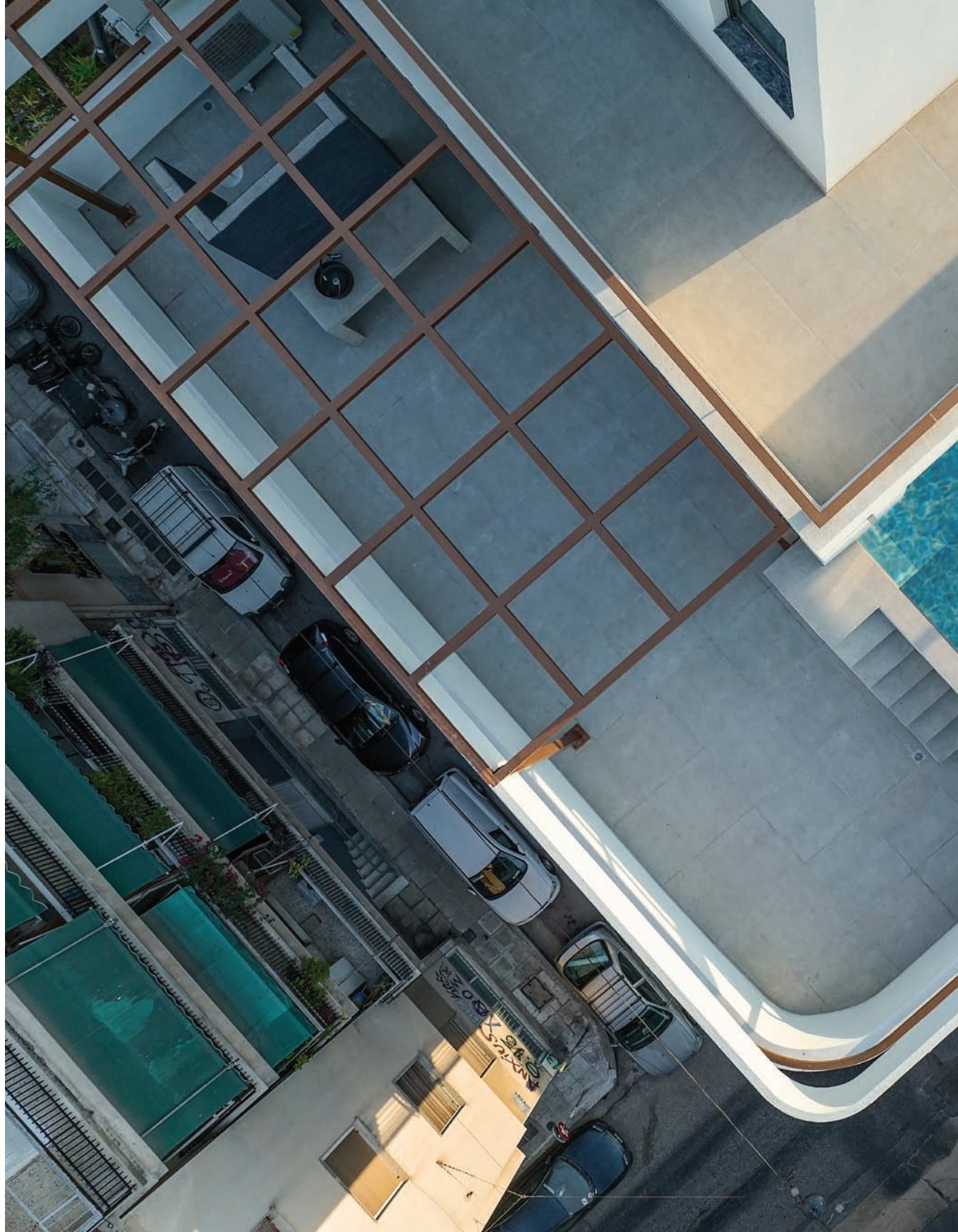
Λίγα μόλις μέτρα από τον λόφο του Αρδηττού, με θέα σε ένα από τα πιο φορτισμένα ιστορικά τοπία της πόλης, το Ardittos House μοιάζει να «κατεβαίνει» διακριτικά την πλαγιά του Μετς, χωρίς να την ανταγωνίζεται. Το κτίριο, που ολοκληρώθηκε πρόσφατα από τη Noval Property και σχεδιάστηκε από το γραφείο Divercity Architects, αποτυπώνει μια σύγχρονη προσέγγιση στη λειτουργία και την αισθητική της αστικής πολυκατοικίας. Η ζωή εντός του αρθρώνεται σε δύο ταχύτητες: οι τρεις επάνω όροφοι φιλοξενούν κατοικίες, ενώ το ισόγειο και το μεσοπάτωμα στεγάζουν σύγχρονους επαγγελματικούς χώρους. Η συνολική του επιφάνεια φτάνει τα 4.300 τ.μ., ενώ η πανοραμική του θέα προς την Ακρόπολη, τον Λυκαβηττό, τον λόφο του Φιλοπάππου και τον Εθνικό Κήπο λειτουργεί σχεδόν σαν προέκταση του ίδιου του κτιρίου. Το Ardittos House ενσωματώνει δύο υπόγεια με θέσεις στάθμευσης, η πρόσβαση στις κατοικίες γίνεται από την οδό Μουσούρου, ενώ οι επαγγελματικοί χώροι εξυπηρετούνται μέσω ανεξάρτητης εισόδου στην οδό Αρδηττού. Για την ιστορία, η κατασκευή του κτιρίου ξεκίνησε στις αρχές του '80, ενώ το εξωτερικό του ολοκληρώθηκε το 2000, χωρίς ωστόσο να διαμορφωθεί εσωτερικά. Για δεκαετίες παρέμεινε ως ένα εγκαταλειμμένο και κενό κέλυφος στον πυκνοδομημένο αστικό ιστό και η πρόσφατη επαναπροσέγγισή του ως σύγχρονου κτιρίου μεικτών χρήσεων σηματοδοτεί μια ουσιαστική αναβάθμιση, τόσο λειτουργικά όσο και αισθητικά.

«Η καθαρότητα της δομής, η χρήση του καννάβου, τα μεγάλα ανοίγματα και τα επιμήκη μπαλκόνια συνιστούν αναφορές στη χρυσή εποχή της αθηναϊκής πολυκατοικίας, αποδίδοντας ένα διαχρονικό αλλά ταυτόχρονα σύγχρονο αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο στο κτίριο», εξηγεί η ομάδα των Divercity Architects. «Η χρωματική παλέτα του κελύφους, με τον χαρακτηριστικό μπεζ πωρόλιθο, παραπέμπει στο χρώμα της αττικής γης και στον βράχο της Ακρόπολης που δεσπόζει απέναντί του, εδραιώνοντας μια ουσιαστική σύνδεση με το τοπίο». Στην οροφή σχεδιάστηκε ένα roof garden, με καθιστικούς χώρους, πέργκολες, πισίνα και εκτενείς φυτεύσεις, ενισχύοντας την ποιότητα του αστικού μικροκλίματος και την εμπειρία της κατοίκησης. Στο πλαίσιο των υψηλών στόχων βιωσιμότητας του έργου, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην επαναχρησιμοποίηση υλικών. Όπως σημειώνει το γραφείο: «Οι φθαρμένες μαρμάρινες επενδύσεις της πρότερης όψης αφαιρέθηκαν, καθαρίστηκαν, συντηρήθηκαν και επανεντάχθηκαν στους εσωτερικούς χώρους, ως μια πράξη ουσιαστικής βιωσιμότητας».

© ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΑΝΔΡΙΑΝΗ ΠΑΝΟΥ- ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ URBAND

Όχι καιρό πριν, είχε προηγηθεί το URBAND, μια σύγχρονη πολυκατοικία που δείχνει ότι η αναβαθμισμένη αστική κατοίκηση μπορεί να είναι κάτι περισσότερο από μια επιθυμία. Να είναι ανάγκη. Καθαροί όγκοι, διακριτική γεωμετρία και έξι όροφοι με κατοικίες που σχεδιάστηκαν με στόχο την ηρεμία και την ιδιωτικότητα. Στην κορυφή ένα roof garden με κοινόχρηστο χώρο και μικρή πισίνα – σπάνιο προνόμιο σε μια τόσο πυκνή περιοχή. Σύμφωνα με την Ανδριανή Πάνου-Παπαθεοδώρου, αρχιτέκτονα και αναπληρώτρια διευθύντρια της ΕΠΙΚΥΚΛΟΣ, έργα όπως το URBAND καλό είναι να ενσωματώνονται «αθόρυβα», χωρίς να «φωνάζουν» πως φέρουν μια νέα αισθητική πρόταση.

«Ένα νέο κτίσμα οφείλει να επιδιώκει έναν δημιουργικό διάλογο με το υπάρχον περιβάλλον. Δεν χρειάζεται ούτε να ξεχωρίζει με επιδεικτικό τρόπο ούτε να χάνεται μέσα στο αστικό τοπίο. Μια νέα αισθητική πρόταση μπορεί, αποφεύγοντας τον εντυπωσιασμό για τον εντυπωσιασμό, να ξεχωρίζει με διακριτικότητα. Η αρχιτεκτονική έχει τη δύναμη να ανανεώνει τις πόλεις, αρκεί να το κάνει με σεβασμό στην ιστορικότητα, την κλίμακα και την ατμόσφαιρα της γειτονιάς. Ένα καλά σχεδιασμένο κτίριο μπορεί να αναδεικνύει τη σύγχρονη αισθητική του, ενώ ταυτόχρονα να ενσωματώνεται αρμονικά στο περιβάλλον του. Η ισορροπία αυτή ανάμεσα στο παλιό και το νέο είναι εκείνη που προσδίδει χαρακτήρα και δυναμισμό στις πόλεις – και ειδικά στην Αθήνα, όπου οι χρονικές μεταβάσεις είναι εμφανείς σε κάθε γειτονιά της. Έργα όπως το URBAND μπορούν να λειτουργήσουν ως “μικρές εστίες μετάδοσης” μιας νέας αστικής κουλτούρας. Πρόκειται για μικρές παρεμβάσεις στο αστικό τοπίο, που αποδεικνύουν ότι η πόλη της Αθήνας μπορεί να αλλάξει προς το καλύτερο. Ακόμα κι αν σήμερα τέτοιες παρεμβάσεις φαίνονται ως “εξαιρέσεις”, είναι ακριβώς αυτές που μπορούν να μετατραπούν σε πρότυπα και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για έναν νέο αστικό πολιτισμό».

03

LIAKOS & ASSOCIATES URBAN CITY 44

Στη Λεωφόρο Πειραιώς, κοντά στο Μεταξουργείο, το Urban City 44 αναδεικνύεται ως μια τολμηρή πρόταση για την αστική πολυτέλεια του μέλλοντος. Το έργο, που αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Μάιο του 2026, αξιοποιεί ένα εμβληματικό κτίριο του αθηναϊκού μοντερνισμού της δεκαετίας του 1950, με χαρακτηριστικά όπως οι πλάκες Zoellner και οι συνεχείς γυάλινες επιφάνειες, συνδυάζοντας την ιστορικότητα με όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Τα 210 διαμερίσματα θα προσφέρουν έξυπνες λειτουργίες, όπως πισίνα με πανοραμική θέα, business lounge, γυμναστήριο, sky lounge και προηγμένα ενεργειακά και τεχνολογικά συστήματα, με τη σχεδιαστική υπογραφή του γραφείου Liakos & Associates.

Στο Urban City 44, το «έξυπνο κτίριο» ορίζεται ως μια υποδομή εξοπλισμένη με τις τελευταίες τεχνολογίες, ικανή να ενσωματώσει αυτοματοποιημένα συστήματα διαχείρισης ενέργειας, φωτισμού και κλιματισμού. Όπως συμπληρώνουν οι Liakos & Associates, η είσοδος γίνεται μέσω ηλεκτρονικών κλειδαριών που προγραμματίζονται ώστε να επιτρέπουν γρήγορο check-in, χωρίς κλειδί αλλά με κωδικό. Τα smart-ready διαμερίσματα προσφέρουν μια άνετη και προηγμένη εμπειρία διαβίωσης, με πλήρη εξοπλισμό και έλεγχο της ενεργειακής κατανάλωσης, του πόσιμου νερού και του ζεστού νερού χρήσης μέσω του συστήματος BMS (Building Management System). Ο αυτοματισμός του κλιματισμού συμπληρώνει τον τεχνολογικό χαρακτήρα του συγκροτήματος, το οποίο επίσης διαθέτει ποιοτικούς και χρηστικούς κοινόχρηστους χώρους για τους ιδιοκτήτες ή ενοικιαστές των κατοικιών.

«Το Urban City 44 λειτουργεί ως μια νέα μορφή residential hospitality, προσφέρει όλες τις ανέσεις ενός ξενοδοχείου –ίσως και περισσότερες–, με σημαντικά χαμηλότερο κόστος και τη δυνατότητα πλήρους ιδιωτικότητας. Στους κάτω ορόφους βρίσκονται θέσεις στάθμευσης για την καθημερινή διευκόλυνση των ενοίκων, ενώ το γυμναστήριο υψηλών προδιαγραφών παραμένει ανοικτό 24 ώρες το 24ωρο. Η εμπειρία διαμονής εμπλουτίζεται με υπηρεσίες που θυμίζουν ξενοδοχείο, όπως ένα σύγχρονο SPA, ανοικτό στους ενοίκους, καθώς και ένα business lounge –έναν άνετο και πολυτελή χώρο για επαγγελματικές συναντήσεις ή ήρεμη εργασία. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο του συγκροτήματος είναι το rooftop με την πισίνα, το οποίο προσφέρει μια αστική καλοκαιρινή απόδραση με θέα σε ολόκληρη την Αθήνα –έναν χώρο ιδανικό για ηλιοθεραπεία, χαλάρωση και δροσιά, συνδυάζοντας την αίσθηση ελευθερίας και ιδιωτικότητας με το αστικό τοπίο».

04

MAGGIO D'ORZ

Ξέρει από αιιφόρες κατασκευές

100% δυνατό, 30% λιγότερο CO₂

www.heraclesgroup.gr

ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΞΕΡΕΙ
ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΤΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ

 ΗΡΑΚΛΗΣ

Τουριστικοποίηση

Όταν ο τόπος αλλάζει πρόσωπο

Αθήνα, Ιόνιο και Νότιο Αιγαίο στη φάκα του υπερτουρισμού

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Η έκρηξη του τουρισμού αλλάζει το πρόσωπο της Αθήνας και των νησιών: Μόνιμοι κάτοικοι εγκαταλείπουν τις γειτονιές τους, τα ενοίκια τραβούν την ανηφόρα και διαμερίσματα βραχυχρόνιας μίσθωσης ξεφυτρώνουν παντού. Από τα Εξάρχεια μέχρι τη Σαντορίνη, η τουριστικοποίηση φέρνει εικόνες υπερκορεσμού, ανεξέλεγκτης δόμησης και κοινότητες που αγωνιούν.

Το φαινόμενο της τουριστικοποίησης δεν είναι μια συγκυριακή εκτροπή ούτε κάτι το παροδικό. Είναι μια διαδικασία βαθιάς μεταβολής, ένας αναπροσανατολισμός των πόλεων, των νησιών και των κοινωνιών ώστε να εξυπηρετούν πρωτίστως τις ανάγκες των επισκεπτών. Πρόκειται για μια μεταμόρφωση που δεν αφήνει ανεπηρέαστο κανένα επίπεδο της καθημερινής ζωής: την οικονομία, την κατοικία, τη χρήση της γης, την κοινωνική συνοχή. Κι όπως συμβαίνει με κάθε μεταβολή μεγάλης κλίμακας, έχει ωφελούμενους και ζημιωμένους.

Στην Ελλάδα, η τουριστικοποίηση μπήκε σε τροχιά από τη δεκαετία του 2010. Μετά την πανδημία, ωστόσο, σημειώθηκε έκρηξη. Η οικονομική κρίση, η ανάγκη εξεύρεσης εισοδήματος και επενδυτικών ευκαιριών και η αλματώδης ανάπτυξη των βραχυχρόνιων μισθώσεων τύπου Airbnb λειτούργησαν ως επιταχυντές.

Οι αριθμοί είναι ενδεικτικοί: Το 2024, η Ελλάδα κατέγραψε ρεκόρ διεθνών αφίξεων, με 40,7 εκατ. επισκέπτες, σημειώνοντας αύξηση 12,8% σε σύγκριση με το 2023, όταν οι αφίξεις ανήλθαν σε 36 εκατ. Η Αττική προσέλκυσε τον μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών, ενώ το Νότιο Αιγαίο κατέγραψε το υψηλότερο μερίδιο εσόδων και διανυκτερεύσεων. Περιοχές όπως οι Κυκλάδες ή το ιστορικό κέντρο της Αθήνας καταγράφουν πλέον αναλογία τουριστών προς μόνιμους κατοίκους από τις υψηλότερες παγκοσμίως.

Το 2024, η συνολική συνεισφορά του τουρισμού στην ελληνική οικονομία εκτιμάται ότι ανήλθε μεταξύ 66,5 και 80,1 δισ. ευρώ, αντιστοιχώντας σε ποσοστό 28% έως 33,7% του ΑΕΠ, σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ). Αυτό το ποσοστό περιλαμβάνει τόσο την άμεση συνεισφορά του τουρισμού, που ανήλθε σε 30,2 δισ. ευρώ, όσο και τις έμμεσες επιδράσεις του κλάδου στην οικονομία.

Η τουριστικοποίηση, ωστόσο, δεν αφορά την αύξηση των επισκεπτών. Είναι κυρίως η μετατροπή ολόκληρων περιοχών σε τουριστικά τοπία. Στην Αθήνα, δεκάδες πολυκατοικίες αλλάζουν χέρια και μετατρέπονται σε καταλύματα. Μόνιμοι κάτοικοι εγκαταλείπουν τα Εξάρχεια, το Κουκάκι, την Πλάκα. Οι γειτονιές χάνουν τον καθημερινό τους πληθυσμό, τα μικρά μαγαζιά αντικαθίστανται από τουριστικά καταστήματα, τα ενοίκια ανεβαίνουν, οι ►

κοινωνικές σχέσεις αραιώνουν. Η Αθήνα γίνεται σταδιακά μια πόλη για να επισκέπτεσαι, όχι για να ζεις.

Σύμφωνα με έρευνα του Εργαστηρίου για τη Γεωγραφία της Εργασίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, η Ελλάδα καταγράφει τα υψηλότερα επίπεδα τουριστικοποίησης στην Ευρώπη. Βάσει δεδομένων του 2022, από το σύνολο των 254 ευρωπαϊκών περιφερειών, το Νότιο Αιγαίο και τα νησιά του Ιονίου κατέλαβαν τις δύο πρώτες θέσεις στην κατάταξη, διατηρώντας την πρωτοκαθεδρία που είχαν ήδη από την αντίστοιχη μελέτη του 2009. Σε αντίθεση μάλιστα με άλλες περιοχές, που εμφάνισαν σταθεροποίηση ή περιορισμό των τουριστικών πιέσεων, οι ελληνικές περιφέρειες αύξησαν σημαντικά το «σκορ» τουριστικοποίησης. Η Κρήτη εμφανίζεται στη 10η θέση, ενώ ακολουθούν το Βόρειο Αιγαίο (22η), η Πελοπόννησος (24η), η Ήπειρος (25η) και η Κεντρική Μακεδονία (29η), επιβεβαιώνοντας την ευρεία γεωγραφική εξάπλωση του φαινομένου στη χώρα.

«Δεν χωράμε πια στην ίδια μας την πόλη»

Κέντρο της Αθήνας. Ο Γιάννης έμενε σε μια πολυκατοικία επί δέκα χρόνια, μέχρι που μια επενδυτική εταιρεία αγόρασε ολόκληρο το κτίριο. Όλοι οι ένοικοι έπρεπε να φύγουν – ο ίδιος βρέθηκε αντιμέτωπος με έναν Γολγοθά αναζήτησης νέας στέγης. «Τα διαθέσιμα σπίτια στα Εξάρχεια είναι ελάχιστα και πανάκριβα», λέει. Τελικά, κατάφερε να βρει ένα διαμέρισμα στην πλατεία Κάνιγγος. Οι ιστορίες των κατοίκων που δυσκολεύονται να βρουν στέγη είναι αμέτρητες, τόσο στα Εξάρχεια, στο Κουκάκι, στο Παγκράτι όσο και σε άλλες γειτονιές.

Η εικόνα επαναλαμβάνεται: Τα τελευταία χρόνια οι μόνιμοι κάτοικοι στο κέντρο της Αθήνας μειώνονται διαρκώς, την ώρα που τα ενοίκια και οι τιμές ακινήτων τραβούν την ανηφόρα. Ολόκληρες πολυκατοικίες αλλάζουν χέρια και μετατρέπονται σε τουριστικά καταλύματα. Σε πολλές περιπτώσεις, οι νέοι ιδιοκτήτες προτιμούν την προπτική της βραχυχρόνιας μίσθωσης, αφήνοντας ολοένα λιγότερα σπίτια διαθέσιμα για τους κατοίκους.

«Τώρα πια σε πολλά διαμερίσματα δεν ζει κανείς – είτε μένουν κενά είτε έγιναν γραφεία είτε νοικιάζονται για λίγες μέρες σε τουρίστες», παρατηρεί παλιός καταστηματάρχης στο κέντρο. Γειτονιές που κάποτε έσφυζαν από ζωή αδειάζουν από μόνιμους κατοίκους και γεμίζουν από παροδικούς επισκέπτες.

Σήμερα, ο αριθμός των κλινών σε βραχυχρόνιες μισθώσεις έχει φτάσει να ξεπερνά τις κλίνες των ξενοδοχείων. Το 2024, τα διαθέσιμα κρεβάτια τύπου Airbnb έφτασαν το 1,02 εκατ. (μέχρι τον Αύγουστο), όταν τα κρεβάτια όλων των ξενοδοχείων της χώρας είναι 887.000. Για πρώτη φορά, τα σπίτια των διακοπών «νικούν» τα παραδοσιακά καταλύματα – και μάλιστα στο κέντρο της Αθήνας υπολογίζεται πως οι βραχυχρόνιες μισθώσεις προσφέρουν σχεδόν διπλάσιες διαθέσιμες κλίνες από τα ξενοδοχεία.

Αυτό μεταφράζεται σε πιέσεις και ανταγωνισμό: η Ένωση Ξενοδόχων εδώ και καιρό κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, υποστηρίζοντας ότι οι πλατφόρμες στερούν πελάτες από τα ξενοδοχεία αλλά και σπίτια από τους κατοίκους.

Από την 1η Ιανουαρίου 2025 τέθηκε σε ισχύ μορατόριουμ ενός έτους για νέες εγγραφές Airbnb διαμερισμάτων σε αρκετές περιοχές του κέντρου της Αθήνας (συμπεριλαμβανομένων του Κολωνακίου, του Κουκακίου, του Παγκρατίου και των Εξαρχείων). Με νόμο που ψηφίστηκε το φθινόπωρο του 2024, οι ιδιοκτήτες στις περιοχές αυτές είχαν διορία μέχρι 31 Δεκεμβρίου ώστε να δηλώσουν τα υπάρχοντα ακίνητά τους, ενώ προβλέπονται και φορολογικά κίνητρα για όσους μετατρέψουν τα Airbnb τους σε κατοικίες μακροχρόνιας μίσθωσης. Παράλληλα, τέθηκαν όρια δύο ακινήτων ανά ιδιώτη – όποιος θέλει να νοικιάζει περισσότερα θα πρέπει να συσταθεί ως επαγγελματίας με ειδική άδεια.

Νησιά σε κρίσιμο σημείο

Αρκετά χιλιόμετρα μακριά από την Αθήνα, στα νησιά των Κυκλάδων, παίζεται μια άλλη πράξη του ίδιου έργου. Εκεί ο τουρισμός υπήρξε ανέκαθεν βασική πηγή εισοδήματος, όμως τα τελευταία χρόνια η κατάσταση θυμίζει πάρτι χωρίς όρια.

Σε δημοφιλείς προορισμούς όπως η Σαντορίνη και η Μύκονος, οι εικόνες υπερτουρισμού είναι εντυπωσιακές: τεράστια κρουαζιερόπλοια να ξεφορτώνουν καθημερινά χιλιάδες επισκέπτες, στενά σοκάκια να ασφυκτιούν από τα πλήθη, παραλίες και χωριά να κατακλύζονται από βαλίτσες με ρόδες. Για πολλούς ξένους ταξιδιώτες είναι ένα όνειρο ζωής – για πολλούς ντόπιους, όμως, έχει γίνει εφιάλτης. «Το νησί μας έχει χάσει τη ψυχή του», λένε οι μόνιμοι κάτοικοι, που βλέπουν τα νησιά τους να αλλοιώνονται από τον μαζικό τουρισμό.

Η Σαντορίνη, με μόλις 20.000 κατοίκους, δέχεται ετησίως πάνω από 3 εκατ. επισκέπτες. Οι εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα ή στον τουρισμό δυσκολεύονται να βρουν

Ιωάννα Δρέττα,
πρόεδρος της
Marketing Greece

σπίτι – αναγκάζονται να διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές. Ακόμα και οι πιο μικροί κι άλλοτε «εναλλακτικοί» προορισμοί –όπως η Φολέγανδρος, η Σέριφος, η Σίφνος– αρχίζουν να ασφυκτιούν.

Η οικοδομική δραστηριότητα καλπάζει για να ανταποκριθεί στη ζήτηση. Παλιά αγροκτήματα, παραδοσιακά μονοπάτια, ακόμα και σπάνιας ομορφιάς περιοχές παραδίδονται στη δόμηση. Μια νέα γεωγραφία γεννιέται, όπου η φύση και ο πολιτισμός υποχωρούν μπροστά στην εμπορική εκμετάλλευση.

Αυτός ο μετασχηματισμός δεν είναι μονοσήμαντος. Ο τουρισμός φέρνει σημαντικά οφέλη: έσοδα, θέσεις εργασίας, αναβάθμιση υποδομών. Η κατασκευή νέων αεροδρομίων, λιμανιών, σταθμών αφαλάτωσης και οδικών αξόνων έχει συνδεθεί με την τουριστική ανάπτυξη. Πολλές περιοχές αναζωογονήθηκαν χάρη στο ενδιαφέρον των επισκεπτών. Πολλά μνημεία και παραδοσιακοί οικισμοί διατηρήθηκαν χάρη στη χρηματοδότηση που εξασφαλίστηκε από την τουριστική χρήση τους.

Ωστόσο, η τουριστικοποίηση δεν είναι ουδέτερη. Αναδιανέμει την ισχύ, τη γη, το εισόδημα και το δικαίωμα στην πόλη. Όταν η καθημερινή ζωή αναγκάζεται να αποσυρθεί, όταν οι κάτοικοι νιώθουν ξένοι στον τόπο τους, όταν οι τιμές μετατρέπουν το στοιχειώδες –τη στέγη– σε προνόμιο, τότε πρόκειται για κρίση.

Η περίπτωση της Κρήτης

Η Κρήτη, ως η μεγαλύτερη τουριστική περιφέρεια μετά το Αιγαίο, αντιμετωπίζει κι αυτή φαινόμενα προχωρημένης τουριστικοποίησης. Η Περιφέρεια Κρήτης κατατάσσεται στην πρώτη 15άδα στην Ευρώπη ως προς τον βαθμό τουριστικοποίησης. Δημοφιλείς ζώνες, ιδίως στα βόρεια παράλια (Χανιά, Ρεθύμνο, Ηράκλειο), προσελκύουν εκατοντάδες χιλιάδες επισκέπτες ετησίως, γεγονός που οδηγεί σε υψηλή πυκνότητα τουριστικών καταλυμάτων και εποχική αιχμή στις αφίξεις.

Σύμφωνα με τοπικές αναλύσεις, ο υπερτουρισμός έχει δυσμενείς περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στο νησί, που θεωρούνται ως «εξωτερικό κόστος» της τουριστικής βιομηχανίας, το οποίο μετακυλιέται στην κοινωνία και το περιβάλλον. Για παράδειγμα, η εντατική κατανάλωση νερού και ενέργειας από μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, η επιβάρυνση των απορριμμάτων σε τουριστικές περιοχές και η κυκλοφοριακή συμφόρηση σε δημοφιλείς προορισμούς (π.χ. φαράγγι Σαμαριάς, Κνωσός) αποτελούν προκλήσεις. Παρότι το νησί ωφελείται οικονομικά από τον τουρισμό, αντιμετωπίζει ζητήματα όπως η υποχώρηση του πρωτογενούς τομέα σε τουριστικές ζώνες και η αύξηση του κόστους ζωής για τους κατοίκους σε περιοχές με έντονη τουριστική ανάπτυξη.

Η μονοκαλλιέργεια του τουρισμού

Οι Κυκλάδες, η Κρήτη, η Ρόδος, η Πάρος, ακόμα και η Φολέγανδρος αρχίζουν να βλέπουν αυτή την κρίση να φουντώνει μέσα από συγκεκριμένα δεδομένα: σπίτια που δεν υπάρχουν, μισθοί που δεν αρκούν, αγροτική γη που μετατρέπεται σε τσιμέντο. «Διορίστηκα δασκάλα στη Ρόδο, αλλά είναι αδύνατον να βρω ένα διαμέρισμα της προκοπής – υποχρεώθηκα να νοικιάσω σπίτι πολύ μακριά», αναφέρει η 35χρονη Φωτεινή. Το πρόβλημα παροξύνεται – οι εικόνες με κοντέινερ που στεγάζουν εκπαιδευτικούς και άλλους δημόσιους υπαλλήλους στα νησιά είναι δηλωτική.

Η πολιτεία έχει αρχίσει να αναγνωρίζει το πρόβλημα – υπάρχουν απόπειρες ρύθμισης. Πολλοί φορείς έχουν ζητήσει σχέδιο, χωροταξικούς κανόνες, ζώνες προστασίας. Ορισμένα νησιά (Πάρος, Τήνος, Σαντορίνη) έχουν δει κινήματα κατοίκων που ζητούν όρια.

Η τουριστικοποίηση δεν είναι φυσικό φαινόμενο, είναι το αποτέλεσμα δεκαετιών πολιτικής που πριμοδότησε τη μονοκαλλιέργεια του τουρισμού. Η Ελλάδα βλέπει σχεδόν όλες τις περιφέρειές της, ακόμα και τις λιγότερο γνωστές, να τουριστικοποιούνται – φαινόμενο που δεν συναντάται πουθενά αλλού στην Ευρώπη. Η φέρουσα ικανότητα πολλών προορισμών έχει ξεπεραστεί.

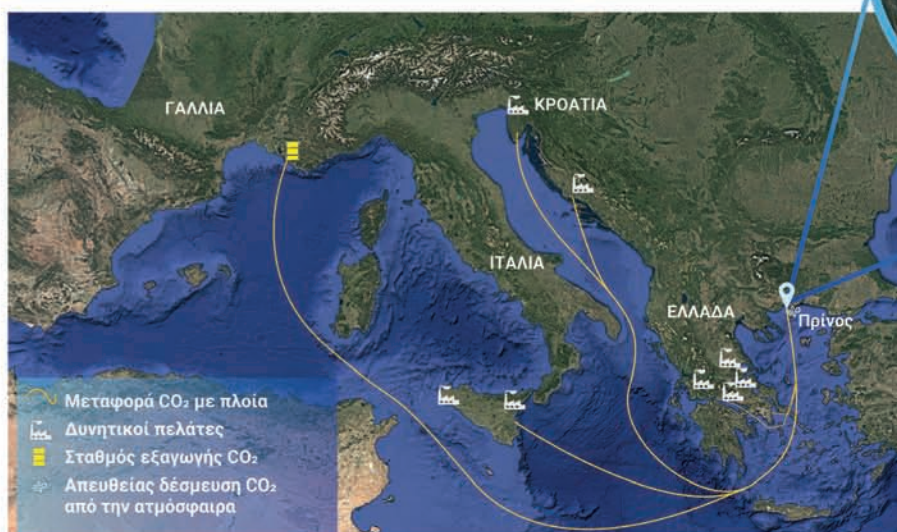
Όπως επισημαίνει και η **Ιωάννα Δρέττα**, πρόεδρος της Marketing Greece, «η υπερβολική εξάρτηση των τοπικών οικονομιών από τον τουρισμό δεν είναι ζητούμενη, ούτε για τον ίδιο τον τουρισμό». Για να διατηρηθεί το ενδιαφέρον των επισκεπτών και να ενισχυθεί η βιωσιμότητα, οι προορισμοί πρέπει να είναι πλούσιοι σε εμπειρίες, με έμφαση στην τοπική αγροδιατροφή και τον πολιτισμό – «τους δύο βασικούς πυλώνες εμπλουτισμού του προϊόντος μας», όπως σημειώνει. Η διατήρηση της ταυτότητας των τόπων, των εθίμων, του χρώματος είναι κατά την ίδια «συγκριτικό πλεονέκτημα που πρέπει να προστατεύεται και να αναδεικνύεται». Η Ελλάδα έχει τη σπάνια ευκαιρία να αξιοποιήσει τον πλούτο και την ποικιλία της, αποφεύγοντας τον κίνδυνο ομογενοποίησης. Η απάντηση, καταλήγει, είναι «βιωσιμότητα στον τουρισμό, με σεβασμό στο περιβάλλον, στην κοινωνία, στην ταυτότητα των προορισμών». ●

Η αποθήκευση CO₂ στον Πρίνο

Για μια Νότια Ευρώπη χωρίς εκπομπές άνθρακα

Η επένδυση στην αποθήκευση CO₂ στον Πρίνο (Prinos CO2) είναι ένα έργο στο κερσαίο εργοστάσιο Σίγμα στη Νέα Καρβάλη και στις θαλάσσιες εξέδρες του Πρίνου στην Καβάλα και αποτελεί το πρώτο έργο αποθήκευσης άνθρακα στη ΝΑ Μεσόγειο. Έχει ενταχθεί στα Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (PCI) και αναπτύσσεται από την EnEarth Greece, θυγατρική της Energean Plc, στην περιοχή Παραχώρησης Πρίνου. Η εγκατάσταση αναμένεται να είναι έτοιμη να δεχθεί CO₂ από το 2027 και να καταστεί πλήρως λειτουργική πριν από το 2030. Ο Πρίνος είναι ο μόνος κατάλληλος χώρος στην Ελλάδα και απόλυτα ασφαλής για αποθήκευση.

Το Prinos CO₂ αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του Στρατηγικού Σχεδίου CCS της Μεσογείου, που αναπτύχθηκε από τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ελλάδα.

Το κοίτασμα του Πρίνου

Ταμιευτήρας Α1
Ταμιευτήρας Α2
Ταμιευτήρας Β
Ταμιευτήρας Γ

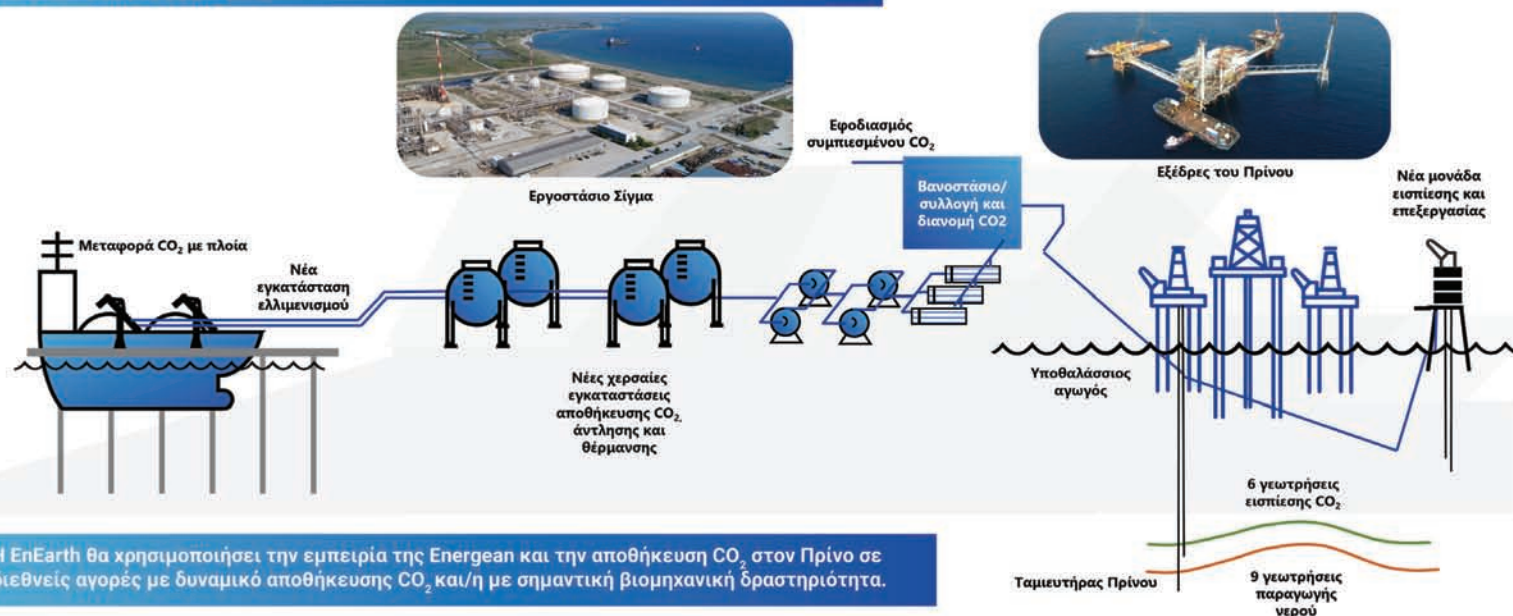
Μη συνδεδεμένοι ταμιευτήρες

Αποθήκευση σε 2500-3600 μέτρα βάθος

Βασικά χαρακτηριστικά

- **Στρατηγική τοποθεσία:** Το Prinos CO₂ αναπτύσσεται στην περιοχή του παλαιού κοιτάσματος του Πρίνου και οι δυνητικοί πελάτες μπορούν να έχουν πρόσβαση μέσω ξηράς και θάλασσας.
- **Χρηματοδότηση:** Έχουν εξασφαλιστεί επιδοτήσεις ύψους 270 εκατομμυρίων ευρώ, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγκρίνει περίπου 150 εκατομμύρια ευρώ ως κρατική ενίσχυση στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) και περίπου 120 εκατομμύρια ευρώ ως επιδότηση μέσω του Μηχανισμού Σύνδεσης της Ευρώπης (CEF).
- **Εμπορική αξιοποίηση:** Η EnEarth έχει υπογράψει 15 μη δεσμευτικά Μνημόνια Κατανόησης (MoUs) για 6,12 εκατομμύρια τόνους CO₂ με βιομηχανίες που δεν είναι δυνατό να μειώσουν τις εκπομπές τους μέσω της αλλαγής καυσίμου.
- **Πολιτική και Θεσμικό Πλαίσιο:** Το έργο αναπτύσσεται σε πλήρη συμφωνία με την Οδηγία 2009/31/ΕΚ και θα συμβάλει σημαντικά στις ευρωπαϊκές προσπάθειες για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, με επίκεντρο το νόμο για την αποανθρακοποίηση της βιομηχανίας (Net Zero Industry Act).
- **Τεχνολογία και προοπτικές:** Το έργο θα συνδυάσει σύγχρονες τεχνολογίες και θα αποτελέσει πεδίο ανάπτυξης τεχνολογίας από ευρωπαϊκές επιχειρήσεις στην αλυσίδα CCUS.

Πώς λειτουργεί το project

Η EnEarth θα χρησιμοποιήσει την εμπειρία της Energean και την αποθήκευση CO₂ στον Πρίνο σε διεθνείς αγορές με δυναμικό αποθήκευσης CO₂ και/ή με σημαντική βιομηχανική δραστηριότητα.

Climate Fiction

Τα βιβλία προειδοποιούν

5 (σχεδόν) μυθιστορήματα που μας προειδοποίησαν για τις συνέπειες της κλιματικής κρίσης, ενώ εμείς κλείναμε τ' αυτιά (και τα μάτια μας)

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

ΠΛΗΜΜΥΡΑ / THE DROWNED WORLD (1962) - JG Ballard

Στα ελληνικά: εκδ. Αίολος, μτφρ. Βασίλης Καλλιπολίτης, 1993

Ένα σουρεαλιστικό, μετα-αποκαλυπτικό μυθιστόρημα για έναν κόσμο όπου η υπερθέρμανση του πλανήτη έχει λιώσει τους πάγους και βυθίσει τις πόλεις σε τροπικές λιμνοθάλασσες. Βρισκόμαστε στον 22ο αιώνα και ο πρωταγωνιστής μας, ο βιολόγος Ρόμπερτ Κέρανς, έχει σταλεί να εξερευνήσει τα ερείπια του Λονδίνου. Μαζί όμως με την οικολογική κατάρρευση της ανθρωπότητας θα κληθεί να εξερευνήσει και την ψυχολογική της αποσύνθεση, τις παραισθήσεις, τη σήψη της λογικής και του πολιτισμού, σε μια εκπληκτικά προφητική αλληγορία από έναν μετρ του δυστοπικού μυθιστορήματος.

ΣΙΩΠΗΛΗ ΑΝΟΙΞΗ / SILENT SPRING (1962) - Rachel Carson

Στα ελληνικά: εκδ. Κάκτος, μτφρ. Α. Κανδηλίδη, 1981

Αυτό το βιβλίο δεν είναι μυθιστόρημα· έχει όμως τόσα πολλά λογοτεχνικά χαρίσματα και τέτοιο πολιτιστικό αποτύπωμα, που ήταν αδύνατο να μη συμπεριληφθεί στην πεντάδα. Η Ρέιτσελ Κάρσον ήταν Αμερικανίδα θαλάσσια βιολόγος. Η «Σιωπηλή άνοιξη» ήταν το πρώτο βιβλίο που κατήγγειλε τη χρήση φυτοφαρμάκων (DDT), το πρώτο που μίλησε για τις επιπτώσεις της κατάρρευσης του παγκόσμιου πληθυσμού των μελισσών, το πρώτο που εξήγησε με απλό και κατανοητό τρόπο το μακροπρόθεσμο καταστροφικό αποτύπωμα του ανθρώπου και της αχαλίνωτης χρήσης της τεχνολογίας πάνω στη φύση. Η Κάρσον πολέμηθηκε λυσσαλέα από τις χημικές βιομηχανίες και τους λομπίστες που τις εξυπηρετούσαν, αλλά ξεκίνησε μια ολόκληρη οικολογική επανάσταση: οδήγησε στην ίδρυση του Environmental Protection Agency (EPA) των ΗΠΑ το 1970, την απαγόρευση του DDT και θεωρείται η στιγμή αφύπνισης του παγκόσμιου οικολογικού κινήματος.

THE DEATH OF GRASS (1956) - John Christopher

Penguin Modern Classics

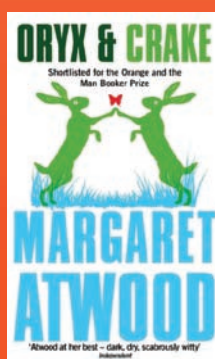
Ένα από τα πιο σκοτεινά και προφητικά μετα-αποκαλυπτικά μυθιστορήματα της βρετανικής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα, ο «Θάνατος τη Χλόης» του Τζον Κρίστοφερ (που δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά) παρακολουθεί τον πορεία ενός ιού, που ξεκινά από την ανατολική Ασία και καταστρέφει κάθε ποικιλία ρυζιού, προκαλώντας μαζικό λιμό. Ο ιός αυτός θα μεταλλαχθεί και θα μολύνει τις βασικές καλλιέργειες πρώτα της δυτικής Ασίας και μετά της Ευρώπης –σιτηρά, κριθάρι, βρώμη, καλαμπόκι κ.λπ.– οδηγώντας σε λιμό και κοινωνική κατάρρευση ολόκληρο τον «Παλαιό Κόσμο», ενώ η Αυστραλία και η Αμερική προσπαθούν να επιβάλουν αυστηρή καραντίνα για να τον κρατήσουν εκτός των εδαφών τους. Το μυθιστόρημα παρακολουθεί δυο φίλους και τις οικογένειές τους που διασχίζουν μια Αγγλία η οποία βυθίζεται ταχύτατα στην αναρχία, σε μια ανατριχιαστική αλληγορία για την οικολογική ευθραυστότητα και την υπερβολική εξάρτηση του ανθρώπου από τις μονοκαλλιέργειες.

MAKE ROOM! MAKE ROOM! (1966) - Harry Harrison

Penguin Modern Classics

Σε αυτό το δυστοπικό αστυνομικό μυθιστόρημα του 1966, ο Χάρισον είχε φανταστεί ότι η παγκόσμια δημογραφική έκρηξη θα οδηγούσε πολύ γρήγορα σε απάνθρωπο ανταγωνισμό για τους διαθέσιμους παγκόσμιους πόρους. Συνέταξε λοιπόν μια ιστορία που εξελίσσεται στη Νέα Υόρκη του 1999: η πόλη ασφυκτιά υπό το βάρος 35 εκατομμυρίων κατοίκων· το νερό δεν φτάνει για όλους, το φαγητό εξαντλείται, οι περισσότεροι ζουν στριμωγμένοι σε διαμερίσματα μικρά σαν κλουβί, ενώ μια πολύ μικρή μειονότητα έχει μαζέψει όλο το χαρτί και ζει όση ζωή και κότα μπορεί να ζήσει κανείς περιτριγυρισμένος από εξαγριωμένες μάζες, που λιμοκτονούν και αρέσκονται να καταπνίγουν την πείνα τους με κανιβαλισμό. Μέσα σε όλα αυτά, ο αστυνομικός-πρωταγωνιστής προσπαθεί να πιάσει τον δολοφόνο ενός γκάνγκστερ και να διεκδικήσει την αγάπη μιας πολύ επικίνδυνης γυναίκας. Μπορεί η βερσιόν του μέλλοντος που φαντάστηκε ο Χάρισον το 1966 να μην επαληθεύθηκε στις αρχές του 21ου αιώνα –κυρίως γιατί η αχαλίνωτη δημογραφική έκρηξη δεν επαληθεύθηκε λόγω φυσικής μείωσης του ρυθμού γεννήσεων του πληθυσμού–, όμως το μυθιστόρημα αυτό παραμένει απολαυστικότατο και η κατανομή των παγκόσμιων διαθέσιμων πόρων (και δη του νερού) συνεχίζει να παραμένει μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα.

ΟΡΥΞ ΚΑΙ ΚΡΕΪΚ / ORYX AND CRAKE (2003) - Margaret Atwood

Στα ελληνικά: εκδ. Ψυχογιός, μτφρ. Έφη Τσιρώνη, 2014

Παρότι σχετικά πρόσφατο σε σχέση με τα προηγούμενα, το «Ορυξ και Κρέικ» αποτελεί όχι μόνο ένα σύγχρονο κλασικό έργο κι ένα προφητικό παραμύθι τρόμου, αλλά κι ένα από τα ωραιότερα μυθιστορήματα που θα διαβάσετε ποτέ. Φαντάζεται τον αποκαλυπτικό κόσμο που ξεπηδάει μέσα από την κατάχρηση της βιοτεχνολογίας, την απληστία των μεγάλων εταιρειών και την ανθρώπινη ύβρη, σε συνδυασμό με την κλιματική κατάρρευση. Ο βασικός χαρακτήρας, επονομαζόμενος «Χιονάνθρωπος» (κατά πάσα πιθανότητα ο τελευταίος μη-γενετικά σχεδιασμένος άνθρωπος στον πλανήτη), ζει σε έναν μετα-αποκαλυπτικό κόσμο, κοντά σε μια μικρή ομάδα μετα-ανθρώπων, που είναι γενετικά σχεδιασμένοι να είναι καλοί, ειρηνικοί, απλοί, δίχως φιλοδοξίες ή επιθετικότητα. Σιγά σιγά αποκαλύπτεται ότι ο Χιονάνθρωπος ήταν κάποτε ένα απλό αγόρι με το όνομα Τζίμι, που μεγάλωσε σε έναν κόσμο όπου πολυεθνικές εταιρείες έχτιζαν προνομιάς περιτοισμένα συγκροτήματα κατοικιών, για να απομονώσουν και να προστατεύουν τους υπαλλήλους τους και τις οικογένειές τους από μια εκφυλισμένη έξωθεν κοινωνία. Η συνέχεια όχι μόνο επί των σελίδων αυτού του βιβλίου αλλά και στα άλλα δύο βιβλία που το ακολούθησαν, στη «Χρονιά της πλημμύρας» (2009) και το μη-μεταφρασμένο «Madd Addam» (2013).

Καθαρό σαν την αλήθεια

Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος

5 ΙΟΥΝΙΟΥ

Κυλάμε παράλληλα με τη φύση

Στην καρδιά του όρους Γράμμου, στα 1.100 μέτρα, αναβλύζει αγνό και καθαρό το νερό ΑρρένΑ. Κυλά ήρεμα, ακολουθώντας τον ρυθμό της φύσης και τα μυστικά μονοπάτια που εκείνη του αποκαλύπτει. Διασχίζει ένα παρθένο οικοσύστημα — προστατευόμενο από το δίκτυο Natura 2000 — έναν τόπο όπου κάθε μορφή ζωής συνυπάρχει σε απόλυτη ισορροπία.

Εμείς, στην Νερά Πηγών Γράμμου, φροντίζουμε το ζωντανό αυτό οικοσύστημα να παραμείνει ανέγγιχτο, όπως μας το χάρισε η φύση. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος, ανανεώνουμε τη δέσμευσή μας να διαχειριζόμαστε υπεύθυνα τους φυσικούς μας πόρους, με αγάπη για τον τόπο και σεβασμό στη ζωή που φιλοξενεί.

arrena.gr   arrena.water

© A CHOSEN SOUL, UNSPLASH

Eco Anxiety

Όταν η κλιματική κρίση γίνεται υπαρξιακή

Έχουμε φωτιές, πλημμύρες, οικολογικές καταστροφές — τώρα έχουμε και έναν όρο που περιγράφει το άγχος που μας προκαλούν

Της ΕΛΕΝΑΣ ΛΑΝΑΡΑ

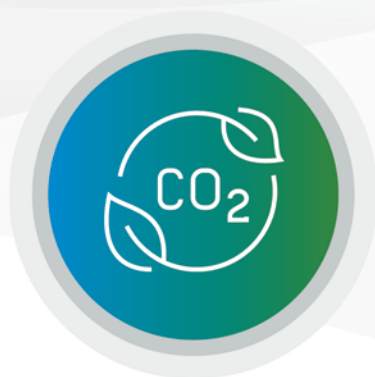
Λέμε, λοιπόν. Οι δύο στις τρεις οάσεις του Μαρόκου έχουν εξαφανιστεί. Στη Γροιλανδία οι πάγοι λιώνουν πλέον πέντες φορές ταχύτερα. Τα κοράλλια στα νησιά Φίτζι πεθαίνουν και στη Βραζιλία ο τελευταίος παγετώνας μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια θα έχει εξαφανιστεί. Χρειάζεται να αναφέρουμε και τον Αμαζόνιο; Μόνο που οι εικόνες καταστροφής δεν είναι μακρινοί εφιάλτες σε κάποιο μέρος του κόσμου που πιθανότατα ποτέ δεν θα επισκεφτείς. Είναι και η μόνιμη μυρωδιά καπνού το καλοκαίρι, τα νεκρά ζώα στον πλημμυρισμένο θεσσαλικό κάμπο, οι φωτιές στον Έβρο και τα στεγνά ρέματα στην Αττική.

Το φυσικό τοπίο γίνεται πεδίο θλίψης, αφήνει αποτύπωμα στην ψυχή μας, κι όσο η γη δείχνει να υποφέρει, πολλοί άνθρωποι, νέοι ιδιαίτερα, υποφέρουν μαζί της. Το eco anxiety (οικολογικό άγχος) είναι ένας νέος όρος που περιγράφει αυτό ακριβώς το συναίσθημα: την υπαρξιακή αγωνία για το μέλλον του πλανήτη. Και το δικό μας.

ΔΕΠΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΟΣΑ ΠΑΝΕ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ

Βιωσιμότητα

Μείωση των εκπομπών ρύπων
άνω του 26% σε έναν χρόνο
Εφαρμογή των κριτηρίων ESG
και των Στόχων Βιώσιμης
Ανάπτυξης του ΟΗΕ

Ενεργειακή Ασφάλεια

Με το ανταγωνιστικό
χαρτοφυλάκιο προμήθειας
φυσικού αερίου
εγγυόμαστε την ενεργειακή
ασφάλεια της χώρας

ΑΠΕ

Ισχύς άνω των 700 MW
σε όλη τη χώρα,
με στόχο το 1 GW
Ανάπτυξη πράσινων καυσίμων
(υδρογόνο, βιομεθάνιο)

Αγωγός IGB

Δυναμικότητα
3 δισεκατομμύρια m³
φυσικού αερίου ετησίως

Τερματικός LNG Αλεξανδρούπολης

Χωρητικότητα
153.500 m³ LNG
Δυναμικότητα
5,5 δισεκατομμύρια m³
τον χρόνο

Ηλεκτροπαραγωγή με φυσικό αέριο

Μονάδα Αλεξανδρούπολης
ισχύος 840 MW προς
αντικατάσταση 3 ρυπογόνων
λιγνιτικών μονάδων
Μονάδα Αλβανίας
ισχύος 174 MW

Διεθνής Δραστηριοποίηση και Εξωστρέφεια

Παρουσία σε όλες τις
βασικές περιφερειακές αγορές
φυσικού αερίου και
ηλεκτρικής ενέργειας
και συνεχής αύξηση
των εξαγωγών

FISIKON

Πανελλαδικό δίκτυο
32 πρατηρίων
με CNG/FISIKON
και προώθηση
της αεριοκίνησης

choose

Είμαστε πίσω από τη δυναμική μεταμόρφωση της ΔΕΠΑ Εμπορίας σε μία σύγχρονη ολοκληρωμένη εταιρεία ενέργειας, με υψηλή καθετοποίηση. Χάρη στον μακρόπνοο σχεδιασμό, τις στοχευμένες επενδύσεις και τις στρατηγικές συνεργασίες, αντιμετωπίσαμε με επιτυχία τις προκλήσεις της ενεργειακής κρίσης και θωρακίσαμε την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας. Στηρίζουμε την ελληνική οικονομία εξασφαλίζοντας ενεργειακή επάρκεια και προσιτές τιμές για τις επιχειρήσεις και τις βιομηχανίες της χώρας. Είμαστε πίσω από το πράσινο σχέδιο που μας πάει στο μέλλον, με επενδύσεις σε ηλεκτροπαραγωγή από φυσικό αέριο, ΑΠΕ και πράσινα καύσιμα.

ΟΜΙΛΟΣ

Κ Ρ Α Τ Α Μ Ε Τ Η Ζ Ω Η Ε Ν Ε Ρ Γ Η

Πράσινη αγωνία

Ο όρος εμφανίστηκε στις αρχές του 2000, καθώς η οικολογική συζήτηση άρχισε να γίνεται μαζικότερη. Αναγνωρίστηκε το 2017, όταν η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία τον περιέγραψε ως «χρόνιο φόβο οικολογικής καταστροφής». Κυρίως βιώνεται από θύματα της κλιματικής αλλαγής αλλά και από ακτιβιστές του περιβάλλοντος. Επίσης από ανθρώπους που καταναλώνουν καθημερινά μέσων των media αμέτρητες εικόνες φυσικών καταστροφών, καθώς κι απ' όσους είναι επιρρεπείς στο άγχος. Λίγο πολύ, απ' όλους μας. Οι νέες γενιές ειδικά, που μεγαλώνουν με την αίσθηση πως ο πλανήτης τούς παραδόθηκε κατεστραμένος, νιώθουν πιο έντονα τη συναισθηματική πίεση. Σε έρευνα του περιοδικού *Lancet Planetary Health* που αφορούσε νέους 16 ως 24 χρονών από 10 χώρες, οι 3 στους 5 δήλωσαν ότι νιώθουν «έντονη ή ακραία ανησυχία για την κλιματική αλλαγή». Οι τρεις στους τέσσερις πιστεύουν ότι «το μέλλον είναι τρομακτικό». Οι τέσσερις στους πέντε νιώθουν ότι «αποτύχαμε στο να φροντίσουμε τον πλανήτη» και ότι η «ανθρωπότητα είναι καταδικασμένη». Και σχεδόν οι μισοί παραδέχονται ότι το άγχος τους για το περιβάλλον επηρεάζει αρνητικά την καθημερινότητά τους.

Όταν, πριν από είκοσι χρόνια, πρωτακούστηκε ότι η περιβαλλοντική κρίση θα έχει βαριές επιπτώσεις στην ψυχική μας υγεία, κανείς δεν έδωσε ιδιαίτερη σημασία. Όμως η κλιματική αλλαγή κινείται ταχύτερα από την επιστήμη της ψυχολογίας – η οποία τώρα τρέχει να προλάβει. Σήμερα, η Παγκόσμια Ψυχιατρική Εταιρεία έχει θεσπίσει τομέα «ψυχιατρικής και ψυχικής υγείας της οικολογίας». Η Climate Psychology Alliance στις ΗΠΑ διαθέτει λίστα με ψυχολόγους ειδικευμένους στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Και το Good Grief Network, μια ΜΚΟ για ανθρώπους που υποφέρουν από οικολογικό άγχος, ακολουθεί τη μέθοδο των δώδεκα βημάτων των προγραμμάτων αποτοξίνωσης για να βοηθήσει τα μέλη της.

Σύμφωνα με την Google, οι αναζητήσεις με τις λέξεις eco anxiety και climate anxiety αυξήθηκαν κατά 4.590% μέσα σε μια πενταετία. Οι περισσότεροι ρωτούν για τα συμπτώματά του. Έχουμε και λέμε: αγωνία, θλίψη, οργή, απογοήτευση και αίσθηση αδυναμίας μπροστά στο μέγεθος της καταστροφής είναι τα πιο κοινά. Οι στιγμές ελπίδας δεν κρατούν πολύ, καθώς όλα δείχνουν ότι κινούμαστε με ταχύτητα προς τη λάθος κατεύθυνση και οι κυβερνήσεις δεν κάνουν αρκετά.

Στα έντονα συμπτώματα, έχουμε διαταραχές ύπνου, εφιάλτες, κρίσεις πανικού και έμμονες σκέψεις ότι οδεύουμε προς την εξαφάνισή μας. Κάποιοι φτάνουν να παραλύουν ψυχικά και να μην μπορούν να λειτουργήσουν στην καθημερινότητα, εμφανίζουν αυτοκτονικές τάσεις και ψυχοσωματικά ή στρέφονται στο ποτό, στο φαγητό και σε εθιστικές συμπεριφορές προκειμένου να καλυμψουν το άγχος τους.

Μπορώ να το φανταστώ – ένα μείγμα φόβου, ενοχών και αγωνίας την ώρα που παίρνεις απορρυπαντικό σε πλαστική συσκευασία. Και τη φαντάζεσαι αυτή την πλαστική συσκευασία να ταξιδεύει σε μια χωματερή ή να επιπλέει σε κάποιον ωκεανό για όσο θα ζουν τα παιδιά σου και τα εγγόνια τους. Δεν θέλεις να κάνεις κακό στο περιβάλλον. Αλλά έχεις ρούχα που πρέπει να πλυθούν. Και ένα πορτοφόλι περιορισμένο και μια δουλειά που δεν σου αφήνει πολύ χρόνο ώστε να τα κάνεις όλα σωστά και οικολογικά. Και αγχώνεσαι.

Με τον πρωινό καφέ καταβροχθίζεις ειδήσεις για την ξηρασία, τις φωτιές και τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση. Και μετά μένεις να κοιτάξεις το ταβάνι. Δεν σου είναι εύκολο να έχεις ενδιαφέρον για τη ζωή, τις δουλειές και την καθημερινότητα, όταν νιώθεις ότι ο κόσμος είναι στο χείλος του γκρεμού. Δεν σε πιάνει ύπνος, γιατί σκέφτεσαι σενάρια κοινωνικής κατάρρευσης. Μπορεί να μιλήσεις στον ψυχολόγο σου γι' αυτά. Ή μπορεί να ξεφύγεις, δεν θέλει πολύ, και ν' αρχίσεις να προετοιμάζεσαι για το τέλος του κόσμου. Να αγοράζεις ταμπλέτες καθαρισμού του νερού και να συγκρίνεις τις τιμές για γεννήτριες στο ίντερνετ. Ακόμη και να πλαστικά παπιάκια που επιπλέουν στο μπανάκι του μωρού μπορεί να σου προκαλούν άγχος. Υπάρχει σχέση ανάμεσα στα πλαστικά παπιάκια και τις ανεξέλεγκτες φωτιές, αναρωτιέσαι. Δεν αποκλείεται.

ΑΛΛΟΣ
ΒΛΕΠΕΙ ΤΟ
ΝΗΣΙ ΤΟΥ
ΝΑ ΤΟ
ΚΑΤΑΠΙΝΕΙ
Η ΘΑΛΑΣ-
ΣΑ, ΤΗ
ΣΟΔΕΙΑ ΤΟΥ
ΝΑ ΧΑΝΕ-
ΤΑΙ, ΤΟ
ΧΩΡΙΟ ΤΟΥ
ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ
ΧΩΜΑΤΕΡΗ
ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ.
ΕΚΕΙ ΤΟ
ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ
ΑΓΧΟΣ ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΙ
ΑΦΗΡΗΜΕ-
ΝΟ, ΕΙΝΑΙ
ΘΕΜΑ
ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ.

Πράσινη ανισότητα

Το οικολογικό άγχος δεν συμπεριλαμβάνεται στο επίσημο Ψυχιατρικό Λεξικό. Και καλά κάνει. Γιατί δεν είναι διαταραχή. Είναι μια έγκυρη, ανθρώπινη αντίδραση σε μια υπαρκτη απειλή. Μπορεί τα συμπτώματά του να μοιάζουν μ' εκείνα του γενικευμένου άγχους. Μόνο που εδώ το συναίσθημα προκαλείται από επιστημονικά δεδομένα. Δεν είναι παθολογικό. Δεν είναι υπερβολή. Δεν ξέρω αν είναι υγιές, αλλά μου φαίνεται φυσιολογικό.

Στην εποχή της περιβαλλοντικής εξάντλησης και της κοινωνικής ανασφάλειας, το άγχος είναι αναμενόμενο να έχει διάσταση οικολογική. Είναι φυσιολογικό να ανησυχείς για την κλιματική αλλαγή. Όπως θα ανησυχούσες για έναν επικείμενο πόλεμο ή μια δυσοίωνη ιατρική πρόγνωση. Φταίει η συνεχής έκθεση σε οικολογικές καταστροφές, μέσα από τις ειδήσεις και τα σόσιαλ, που δημιουργεί μια συνθήκη διαρκούς συναγερμού. Φταίει και η αίσθηση ότι τίποτα δεν αλλάζει, ότι οι κυβερνήσεις αδρανούν. «Μέτρα το ενεργειακό σου αποτύπωμα, ανακύκλωνε, κατανάλωνε λιγότερο, μην ταξιδεύεις τόσο», σου λένε – και ουσιαστική αλλαγή καμία.

Αυτό το χάσμα ανάμεσα στην ατομική ευθύνη και στην πολιτική ακινησία ενισχύει το άγχος. Και τις ενοχές. Οι Σουηδοί πρόσθεσαν μια νέα λέξη στο λεξιλόγιό τους: «flygskam». Είναι η ενοχή που νιώθεις για το ενεργειακό σου αποτύπωμα όποτε μπαίνεις σε αεροπλάνο για τις διακοπές σου. Το 2020 ο ΟΗΕ εισήγαγε κι αυτός έναν νέο όρο στο διεθνές λεξιλόγιο, αυτόν του «κλιματικού μετανάστη», για όσους αναγκάζονται να φύγουν από τον τόπο τους λόγω της κλιματικής αλλαγής. Δεν ταξιδεύουν όλοι για τους ίδιους λόγους. Ούτε κατανέμεται ομοιόμορφα το ψυχολογικό αποτύπωμα της κλιματικής κρίσης. Άλλος βλέπει ειδήσεις που τον θλίβουν. Κι άλλος βλέπει το νησί του να το καταπίνει η θάλασσα, τη σοδειά του να χάνεται, το χωριό του να γίνεται χωματερή της Δύσης. Εκεί το οικολογικό άγχος δεν είναι κάτι αφηρημένο, είναι θέμα επιβίωσης.

Υπό αυτό το πρίσμα, το eco anxiety μοιάζει με καπρίτσιο των Δυτικών – μια νέα λέξη της μόδας που αφορά την ψυχική υγεία της μεσαίας και ανώτερης τάξης, ανθρώπων που έχουν τον χώρο και τον χρόνο να σκεφτούν για το μέλλον του πλανήτη. Πολλοί ακτιβιστές του Νότου επικρίνουν τη Δύση επειδή παρουσιάζει το οικολογικό άγχος ως νέο φαινόμενο, ενώ για εκείνους είναι εμπειρία καθημερινή εδώ και πολλές γενιές. Φυλές του Αμαζονίου μιλούν για «πένθος για το δάσος» εδώ και δεκαετίες.

Το οικολογικό άγχος δεν είναι αποκλειστικά δυτικό, αλλά η αφήγηση γύρω απ' αυτό πολύ συχνά είναι. Έχει συνδεθεί κυρίως με ευκατάστατους αστούς που δεν απειλούνται άμεσα από πλημμύρες και ξηρασίες, αλλά παρακολουθούν την κατάρρευση της φύσης από τις οθόνες τους. Γι' αυτούς είναι ένας υπαρξιακός στοχασμός. Τι σημαίνει να φέρεις παιδιά σ' έναν κόσμο που καίγεται; Πώς ισορροπείς ανάμεσα στην προσωπική ευθύνη και στη συλλογική αποτυχία; Ένας εσωτερικός διάλογος, μια ενδοσκόπηση που συχνά βρίσκει διέξοδο στον ψυχολόγο. Εκείνος που χάνει την πρόσβαση σε πόσιμο νερό δεν θα ονομάσει ίσως άγχος την απελπισία που νιώθει. Ούτε θα πάει σε ψυχολόγο. Μ' άλλα λόγια, η Δύση αναλύει ο Νότος υποφέρει.

Και μετά; Ντρέπεσαι για το προνόμιό σου να αγχώνεσαι εκ του ασφαλούς; Κρύβεις τις αγωνίες σου κάτω από το χαλί μην τυχόν σε πουν υπερευαίσθητο; Μάλλον όχι. Μια λύση είναι να σκεφτείς ότι αξίζει να βρίσκουμε νόημα στη ζωή μας ακόμη κι όταν αυτή μοιάζει να μη βγάζει νόημα. Και να αντισταθμίσεις τη θεωρητική ανησυχία για όλα τα θεωρητικά και αφηρημένα που μας απασχολούν και μας αποδυναμώνουν με δράση. Οποιαδήποτε δράση. Ακόμη και την πιο μικρή. Ακόμη και το να μαζεύεις σκουπιδάκια και γόπες από την παραλία όταν πας για μπάνιο. Κάτι τέτοιο, ακριβώς επειδή είναι μικρό και μάταιο, σε φέρνει αντιμέτωπο με το πόσο μικρός και αδύναμος είσαι εσύ ο ίδιος. Δεν είσαι ο ήρωας που σώζει τον πλανήτη. Για κάθε σκουπιδάκι που μαζεύεις δημιουργείς άλλα δέκα, και μόνο που υπάρχουν. Αυτή η σκέψη σε γλιτώνει από το να γίνεις αυτάρεσκος και να νιώσεις ανώτερος. Αντί να κορδώνεσαι, σκύβεις και μαζεύεις ένα ακόμη σκουπιδάκι.

Ναι, δεν είναι αποτελεσματικό. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, ένα φορητό γεμάτο πλαστικά πετιέται κάθε λεπτό στη θάλασσα. Δεν πειράζει. Μπορεί να μην είσαι αρκετά γενναίος ή ριζοσπαστικός ώστε να βομβαρδίσεις μια πετρελαιοπηγή. Μπορεί να μην ανατρέψεις το σύστημα. Αλλά κάτι κάνεις. Κι αν σε μιμηθούν και άλλοι, θα είστε μερικοί παράξενοι που κάνουν μαζί κάτι μικρό και μάταιο, απλά επειδή είναι το σωστό. Εμένα μου φαίνεται ωραία εικόνα. Κι αν σε πιάνει απελπισία στη σκέψη της καταστροφής που προκαλούμε, πάλι δεν πειράζει. Η απελπισία είναι πολύ συχνά το εφελτήριο για τον ιδεαλισμό. Και αυτή τη στιγμή ο ιδεαλισμός είναι απαραίτητος. ●

ανακύκλωση
συσκευών α.ε.

ΧΡΟΝΙΑ ΜΕ Ο,ΤΙ ΧΑΛΑΣΕ ΦΤΙΑΧΝΟΥΜΕ ΕΝΑ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΑΥΡΙΟ

Σε ό,τι με μια ματιά φαίνεται για «πέταμα»
εμείς βλέπουμε τη δύναμη που κρύβει.
Εδώ και 20 χρόνια έχουμε συλλέξει περισσότερους
από 965.000 τόνους ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών
αποβλήτων, με πάνω από 16.000 σημεία συλλογής
σε όλη τη χώρα.

Προστατεύουμε το περιβάλλον από επικίνδυνα
υλικά, **εξοικονομούμε πρώτες ύλες**
και αποδεικνύουμε καθημερινά πως **ό,τι χάλασε,**
μπορεί να φτιάξει ένα καλύτερο αύριο.

electrocycle.gr

Τριανέμι

Ένα σχολείο που μαθαίνει στα παιδιά την αρμονία

Ένα οικολογικό σχολικό κτίριο, που ολοκληρώνεται τώρα και μια παιδαγωγική μέθοδος που σέβεται τον εσωτερικό ρυθμό κάθε παιδιού και το περιβάλλον

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ

Τριανέμι σημαίνει ένα μέρος ανοικτό σε όλους τους ανέμους, δηλαδή σε διάφορες επιδράσεις και εμπειρίες. Στη λέξη αυτή ενώνονται οι τρεις ποιότητες του κόσμου –καλός, όμορφος και αληθινός– που το παιδί χρειάζεται να βιώσει. Είναι οι αξίες που πρεσβεύει ένα σχολείο που ίδρυσε πριν από 8 χρόνια μια ομάδα γονέων και δασκάλων με σκοπό να διασφαλίσει ότι τα παιδιά δεν θα εκπαιδεύονται μόνο για να κατακτήσουν γνώση, αλλά και για να γίνουν ενεργοί πολίτες.

Είναι το μοναδικό Δημοτικό σχολείο Waldorf στην Ελλάδα — και τα παιδιά που αποφοιτούν φέτος πήγαν προ-προνήπιο το 2017 και είναι η ζωντανή του ιστορία. Σε λίγο καιρό ολοκληρώνεται η κατασκευή του νέου, πολύ ξεχωριστού, σχολικού κτιρίου στην οδό Ευκαλύπτων που θα το στεγάσει με την καινούργια χρονιά. Το νέο Τριανέμι χτίστηκε από το μηδέν σε ένα κτήμα στα Ανάβρхта, δίπλα στο άλσος Συγγρού, που ως πρώην εξοχική κατοικία είχε γνωρίσει την κοσμική αίγλη της υψηλής κοινωνίας των Αθηνών — εκεί θα στεγαστούν τα γραφεία της διοίκησης. Ξεχωριστό κτίσμα αποτελεί το Νηπιαγωγείο, το νέο Δημοτικό θα επεκτείνει το δυναμικό του με περισσότερες τάξεις, ενώ το κτίριο του Γυμνασίου θα ολοκληρωθεί του χρόνου ανοίγοντας την πρώτη μονάδα δευτεροβάθμιας βαθμίδας Waldorf. Το επισκεφθήκαμε για να μιλήσουμε με τη **Σάντρα Μαυροειδή**, πρόεδρο και ιδρυτικό μέλος του σχολείου, διευθύντρια του Δημοτικού με ενεργό ρόλο στη διοίκηση και τον παιδαγωγικό σχεδιασμό, και τη μελετήτρια αρχιτεκτονικών **Μαρία Χριστούλια**.

Ένα κτίριο που μεγαλώνει μαζί με τα παιδιά

Δεν είναι δύσκολο να μοιραστείς το όραμά τους· με το που φτάνεις, φαντάζεσαι τον χώρο γεμάτο παιδιά να τρέχουν χαρούμενα και να γεμίζουν με γνώσεις και αγάπη για τη φύση, χτίζοντας μέσα τους μελλοντικούς ενήλικες. Καθώς τώρα πια βρίσκονται στην τελική ευθεία —είναι στη φάση της διαμόρφωσης των εξωτερικών χώρων—, αισθάνεσαι στην ατμόσφαιρα έναν ενθουσιασμό. Κάτι ξεχωριστό συμβαίνει εδώ.

Η Σάντρα μου λέει πόσο τυχεροί ήταν που βρήκαν τον νέο χώρο, δίπλα στο δάσος Συγγρού, τον οποίο αγόρασαν. «Ένα σχολικό συγκρότημα, λίγο σαν εξοχή και λίγο σαν Ευρώπη. Από τον Σεπτέμβριο του '25 θα μεταφέρουμε το σχολείο μας, σε νέο Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο. Συνεχίζοντας αυτό που ξεκινήσαμε πριν από 8 χρόνια, καλούμαστε να δείξουμε ότι γίνεται να έχεις ένα σχολείο που, μαζί με τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα, βοηθάει τα παιδιά να συνδεθούν με τον εαυτό τους, τους άλλους και τον κόσμο. Το βλέπουμε στους αποφοίτους μας, που βρίσκο-

νται πια εκεί έξω, σε πάρα πολλά σχολεία. Και όχι μόνο καμαρώνουμε για τους βαθμούς τους, αλλά βλέπουμε και τι άνθρωποι γίνονται και πώς θυμούνται το σχολείο τους».

Ο ήλιος λάμπει και η ανοιξιάτικη φύση είναι στα καλύτερά της: ένας παράδεισος. Πριν πούμε περισσότερα για τα παιδιά και την παιδαγωγική Waldorf, που έχει φοβερό ενδιαφέρον, προτείνουν να με ξεναγήσει η Μαρία στις σχολικές αίθουσες — κι όπως απομακρυνόμαστε ακούω τη Σάντρα να λέει: «Ένα σχολείο δεν είναι το κτίριο, αλλά οι άνθρωποι!». Αυτό δεν σημαίνει πως το κτίριο δεν έχει σημασία, έτσι δεν είναι; ρωτάω τον άνθρωπο που όλο αυτό τον καιρό έχει την επίβλεψη του εργοταξίου και των εργασιών. «Το αντίθετο! Στην παιδαγωγική Waldorf ο χώρος δεν είναι ουδέτερο περίβλημα, αλλά ένας ζωντανός οργανισμός που υποστηρίζει και καθρεφτίζει τη φύση των ανθρώπων που τον κατοικούν. Όλα αρχίζουν από το ίδιο το σχολείο, τη φιλοσοφία του» απαντάει με αυτοπεποίθηση. «Το κτίριο ως συνέχεια ή κέλυφος του έμπυχου δυναμικού του σχολείου δεν θα μπορούσε παρά να διέπεται από την ίδια αρχή: το βίωμα μαθητών και δασκάλων».

νία με τον εαυτό τους και τη φύση

Το νέο Τριανέμι, χτισμένο ανάμεσα στα μεγάλα, παλιά δέντρα του οικολογικού, δεν επιβάλλεται στο φυσικό περιβάλλον, αλλά το σέβεται. Τα χρώματα—κόκκινο, πορτοκαλί, κίτρινο, πράσινο, μπλε—φτιάχνουν τη διάθεση, ενώ η γεωμετρία των κτιρίων θυμίζει παιδικές κατασκευές: «τα χρωματιστά χάρτινα καστροσπιτάκια που φτιάχναμε παιδιά». Η συνουσία μου διευκρινίζει σε γλώσσα τεχνική, «ξύλινη φέρουσα τοιχοποιία με επένδυση από πλάκες ξυλόμαλλου αναμεμιγμένου με τσιμέντο», δίνοντας το στίγμα της δουλειάς της. «Είναι μία από τις μεγαλύτερες κατασκευές στην Ελλάδα με αυτό το σύστημα: απλή στην κατασκευή, φυσική, αλλά πλήρως συμβατή με τις προδιαγραφές ενεργειακής απόδοσης και ασφάλειας».

Στο επίκεντρο, φυσικά, το παιδί: «Οι χώροι έχουν σχεδιαστεί σε ανθρώπινη κλίμακα, ειδικά προσαρμοσμένοι στις αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών—πρώτη παιδική ηλικία, δημοτικό και ανώτερες βαθμίδες. Η αρχιτεκτονική Waldorf ευνοεί τις καμπύλες, αποφεύγοντας τις σκληρές γωνίες και χρησιμοποιεί φυσικά υλικά: ξύλο, γύψο, πέτρα, πηλό». Ιδιαίτερη σημασία δίνεται και στο φως, που λούζει το εσωτερικό: «Οι τάξεις έχουν να προσανατολισμό, ώστε να μεγιστοποιείται το φυσικό πρωινό φως, ενώ το χρώμα παίζει ουσιαστικό ρόλο, ανάλογα με τις ανάγκες και τη διάθεση κάθε ηλικίας. Είναι σχεδιασμένες να θυμίζουν σπιτικό περιβάλλον, με χώρους που προωθούν την αίσθηση της προστασίας και της ασφάλειας».

Από τα μεγάλα παράθυρα βλέπεις έξω, στο πράσινο. Ο εξωτερικός χώρος θα διαμορφωθεί στη ίδια λογική. «Η εξωτερική αυλή, το παιχνίδι, η καθημερινή κίνηση έξω, η επαφή με τη φύση δεν είναι συμπλήρωμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Είναι μέρος της. Στόχος είναι η ενίσχυση της σχέσης των παιδιών με το φυσικό περιβάλλον—τις υφές του, τις οσμές, τα χρώματα, την κίνηση μέσα σε αυτό», σημειώνει η μελετήτρια των χώρων, διευκρινίζοντας πως το συγκρότημα σχεδιάστηκε από τον **Αρχοντή Καρανάσιο**, αρχιτέκτονα και εικαστικό που υπήρξε και ο ίδιος μαθητής σε σχολείο Waldorf στη Γερμανία. «Από την πρώτη ιδέα μέχρι την υλοποίηση, το ζητούμενο ήταν το κέλυφος να αγκαλιάσει τη δράση. Ίσως όλα να ξεκίνησαν από ένα όνειρο: Ένας καρπός, ένα καρύδι, έπεσε στην Ευκαλύπτων απ' τον ουρανό, άνοιξε, και από την πολύχρωμη ψυχή του θα φυτρώσει ένα νέο δέντρο. Που θα δώσει πολλούς άλλους καρπούς»—τι ωραία εικόνα!

Το αρχικό όραμα: Όταν το σχολείο ξεκινά από μια ανάγκη – και γίνεται κοινότητα

Πώς φτιάχνεις ένα σχολείο από το μηδέν; Επιστρέφοντας στο κτίριο της διοίκησης συναντάμε τη Σάντρα. Παιδαγωγός η ίδια, μιλάει με το πάθος του ανθρώπου που πίστεψε με όλη της την ψυχή σε μια ιδέα και την είδε να παίρνει σάρκα και οστά. Αρχικά υπήρξε ένας πυρήνας ανθρώπων, γονείς και δάσκαλοι, με αγωνία για την εκπαίδευση, των δικών τους παιδιών και των παιδιών που δίδασκαν: ποιες ήταν οι επιλογές για ένα σχολείο; «Στην Ελλάδα, από την πρωτοβάθμια κυριαρχεί μια ακαδημαϊκότητα που δεν ταιριάζει στην παιδική φύση. Βλέπεις τα παιδιά σε αυτό το σύστημα και αναγνωρίζεις τα κακώς κείμενα. Θες να αλλάξεις την κατάσταση γιατί δεν αντέχεις αυτό το πράγμα, σχεδόν όλοι είχαμε αντίστοιχες εμπειρίες και παιδαγωγικά είχαμε μια ματιά ανήσυχη» εξηγεί.

«Κάπως έτσι γεννήθηκε αυτό το όραμα. Έχοντας ως κοινό σημείο αναφοράς την παιδαγωγική Waldorf, σε συνεργασία με σχολεία και έμπειρους δασκάλους στο εξωτερικό, έβαλαν χρόνο εθελοντικά και στην πορεία δεσμεύτηκαν για τη δημιουργία του σωματείου. Έβαλαν στόχο να δημιουργήσουν ένα σύγχρονο σχολείο στο οποίο τα παιδιά θα πηγαίνουν με χαρά και θα προσδεύουν, το πρώτο σχολείο στην Αθήνα με άξονα την παιδαγωγική Waldorf».

Χρηματοδότηση με αξίες: Η κοινωνική οικονομία όχημα για την παιδεία

Κάτι που χαρακτηρίζει το Τριανέμι είναι ότι ανήκει στο σωματείο – δεν υπάρχει κάποιος επιχειρηματίας δηλαδή, ούτε διαμοιράζει κέρδη. «Το Τριανέμι είναι ιδιωτικό σχολείο, γιατί δεν μπορεί να είναι κάτι άλλο» εξηγεί η Σάντρα. «Στην Ελλάδα τα σχολεία είναι είτε ιδιωτικά, είτε δημόσια, δεν υπάρχει ενδιάμεσος χώρος, που να απευθύνεται σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και να επιδοτείται, για παράδειγμα. Στη λειτουργία και τη διοίκηση δεν έχει τεράστια διαφορά, καθότι υπάρχουν ρόλοι και καθήκοντα, όπως σε άλλα σχολεία».

Βασικοί χρηματοδότες παραμένουν οι γονείς που πληρώνουν τα δίδακτρα. Πού βρήκαν τα χρήματα για να αγοράσει αυτός εδώ ο χώρος και να φτιαχτεί αυτό το υπέροχο σχολείο; Η απάντηση εδώ είναι ο όρος κοινωνική οικονομία. «Υπάρχουν οργανισμοί του εξωτερικού, κυρίως, οι οποίοι μας έχουν δώσει χορηγίες και “φιλικά” δάνεια, γιατί καταλαβαίνουν τι κάνουμε. Υπάρχουν βέβαια και μέλη της ευρύτερης σχολικής κοινότητας,

ιδιώτες, που συνδράμουν, με χρήματα και χρόνο. Μια κοινωνική επιχείρηση δεν έχει ως επίκεντρο το κέρδος, αλλά τον άνθρωπο, την κοινωνία και το περιβάλλον».

Οι χρηματοδότες τους—οργανισμοί, ιδρύματα και «ηθικές» τράπεζες—που τούς επισκέπτονται σε τακτά χρονικά ζητήματα. «Περνούμε χρόνο στις τάξεις και στο προαύλιο, χωρίς να είναι παιδαγωγοί οι ίδιοι, συναντούν τους δασκάλους, τους γονείς και μιλούμε με τα παιδιά. Στην τελευταία τους επίσκεψη πέρασαν μια ολόκληρη μέρα στο σχολείο, παρακολουθώντας μάθημα, επισκέφτηκαν το εργοτάξιο, τους παρουσιάσαμε το επιχειρηματικό σχέδιο και δεχτήκαμε ερωτήσεις για όλους τους τομείς δράσης μας. Κλείσαμε το τριήμερο με ένα τραπέζι, δάσκαλοι, γονείς, μέλη της διοίκησης και οι επισκέπτες μας, με μαγειρευτά φαγητά και φρεσκοζυμωμένο ψωμί, αλλά και με ένα γλέντι. Δεν είναι εύκολο να φανταστεί κανείς κάτι αντίστοιχο με τους εκπροσώπους μιας ελληνικής τράπεζας».

Waldorf: μια εκπαίδευση που ξεκινά από το παιδί και φτάνει στην κοινωνία

Η παιδαγωγική Waldorf, δημοφιλής στην Κ. Ευρώπη, υπάρχει σε περισσότερες από 80 χώρες εδώ και 100 χρόνια. «Το αναλυτικό πρόγραμμα δεν έρχεται να προσαρμόσει τα παιδιά στην υφιστάμενη κοινωνία» εξηγεί η Σάντρα, «αλλά να υποστηρίξει τα παιδιά να αναπτυχθούν ολόπλευρα, ώστε να φτιάξουν την κοινωνία του μέλλοντος. Η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα για την οποία μιλάει η συγκεκριμένη παιδαγωγική, αλλά και οι δεξιότητες ζωής που καλλιεργεί, στην πορεία του 21ου αιώνα μπαίνουν στο επίκεντρο κάθε παιδαγωγικού συστήματος».

Μη φανταστείτε κάτι «εναλλακτικό». Η ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών—νοητική, ψυχοσωματική, κοινωνική, πνευματική—αποτελεί βασικό σκοπό της εκπαίδευσης, βάσει νόμου, για όλα τα σχολεία στην Ελλάδα. Το δυστύχημα είναι ότι δεν εφαρμόζεται. «Το Τριανέμι ακολουθεί το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας, με στοχοθεσία σε κάθε ακαδημαϊκό αντικείμενο, κάθε τάξη και βαθμίδα. Ταυτόχρονα, ως ιδιωτικό σχολείο, έχουμε τη δυνατότητα να προσθέσουμε επιπλέον μαθήματα, καθημερινές πρακτικές και μεθοδολογία. Στις μικρότερες τάξεις προσθέτουμε ώρες τέχνης ή ώρες που σχετίζονται με τη φύση και το περιβάλλον. Στις μεγαλύτερες, η σχέση με τον εαυτό και τον άλλο, με το περιβάλλον και τον κόσμο ενισχύεται μέσω της επιστήμης. Στο Δημοτικό έχουμε περισσότερη κίνηση, αφήγηση, μουσική και χειροτεχνία, ενώ στο Γυμνάσιο περισσότερη βιολογία και φυσική, και ευκαιρίες διασύνδεσης με την πραγματική ζωή».

Η φύση δεν είναι μάθημα, είναι καθημερινότητα

Πολλές από τις κατευθύνσεις της παιδαγωγικής Waldorf είναι πια επιβεβλημένες από τον ΠΟΥ, εξηγεί η Σάντρα. Σε άλλες χώρες συνταγογραφούν χρόνο στη φύση (!), ενώ η αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον κρίνεται απαραίτητη για την υγιή ανάπτυξη των παιδιών. Ως φύση δεν εννοούμε μόνο το πράσινο έξω από το σχολείο, αλλά και τον εσωτερικό ρυθμό κάθε παιδιού: πώς κινείται, πώς μαθαίνει, πώς αναπτύσσεται. Στον αντίποδα της διάσπασης προσοχής του ψηφιακού κόσμου, χτίζουν μια καθημερινότητα σε ρυθμούς που ευνοούν τη συγκέντρωση, την ηρεμία, τη δημιουργικότητα και που αφήνουν χώρο στο παιχνίδι, τη φαντασία, τη σωματική έκφραση.

«Για να παραμείνει ο άνθρωπος συνδεδεμένος με το φυσικό περιβάλλον θα πρέπει να βρίσκεται σε εξωτερικούς χώρους, να παρατηρεί τον κόσμο γύρω του και να έχει αληθινές εμπειρίες ζωής, πολύ νωρίτερα από τις ψηφιακές εμπειρίες. Εμπειρία ζωής είναι να φυτέψω ένα μαρούλι, να πάρω ένα κομμάτι ξύλο για να φτιάξω μια κουτάλα, να τραγουδάω τακτικά στην κοινότητα της τάξης μου, να λύσω ειρηνικά τις διαφορές μου, να δημιουργήσω το δικό μου βιβλίο. Τα καμπανάκια που χτυπάει η έρευνα σε σχέση με την ανάπτυξη του εγκεφάλου και την ικανότητα των παιδιών και των νέων μας να ανταπεξέλθουν στην πραγματική ζωή είναι πολλά. Τα καμπανάκια που χτυπάει ο πλανήτης είναι ακόμα περισσότερα. Το να έχουμε μια παιδαγωγική η οποία σέβεται την ανθρώπινη φύση και τη φύση γύρω μας είναι θεμέλιο για τη βιωσιμότητα της ζωής στις μελλοντικές γενιές». ●

ΤΟ ΑΝ ΘΑ ΕΧΩ ΦΥΤΕΨΕΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΟΙΗΘΕΙ ΕΝΑ ΜΠΟΣΤΑΝΙ ΒΟΗΘΑΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΩ ΠΟΣΟ ΚΑΛΟ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΜΟΥ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΩΜΑ

Στο Τριανέμι δεν προσεγγίζουν τη φύση σαν ξεχωριστό «μάθημα», αλλά σαν τρόπο ζωής, καλλιεργώντας στα παιδιά ενσυναίσθηση, οικολογική συνείδηση, σύνδεση με τον κόσμο

ελίν βιωσιμότητα και καινοτομία στο επίκεντρο

Υπεύθυνα και ουσιαστικά βήματα προς τον ενεργειακό μετασχηματισμό της

Της ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΝΟΥ

Τη μια βδομάδα ψύχρα, την άλλη ζέστη, όλο και κάτι λένε καθημερινά οι τηλεοράσεις ότι συνέβη στον πλανήτη και η κλιματική αλλαγή έγινε θέμα συζήτησης ακόμα και στις παρέες. Ακούς από το διπλανό τραπέζι να ρωτάει ο ένας τον άλλον αν εξακολουθεί να χρησιμοποιεί πλαστικά, αν ανακυκλώνει, αν παίρνει το αυτοκίνητο για να πάει στη δουλειά. Είναι ένα θέμα που πλέον μας αφορά όλους και από αυτή την προσπάθεια δεν θα μπορούσαν να λείπουν και οι επιχειρήσεις – παγκοσμίως.

Όλοι συμφωνούν ότι καλές είναι οι διακηρύξεις, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι οι πράξεις. Τι κάνεις στην αληθινή ζωή. Ένα παράδειγμα είναι η ελίν, που ξεκίνησε το 1954 ως μια παραδοσιακή εταιρεία καυσίμων και λιπαντικών και μετεξελίχθηκε σε έναν σύγχρονο ενεργειακό όμιλο. Ήδη από το 2021, πολύ πριν γίνει υποχρεωτικό για τον κλάδο, έχει εισέλθει στην εποχή των ESG μετρήσεων, δημοσιοποιώντας τον πρώτο της Απολογισμό Βιώσιμης Ανάπτυξης ESG 2020-2021. Έχει, δε, ολοκληρώσει τον τρίτο κατά σει-

ρά Απολογισμό Βιώσιμης Ανάπτυξης ESG για το 2023, με κοινωνικό αποτύπωμα 294.066.000€, όπου καταγράφεται ο αντίκτυπος της δραστηριότητάς της στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον, καθώς και οι υπεύθυνες πρακτικές που ακολουθεί. Κι αυτό ήταν μία μόνο από τις πρωτοβουλίες της εταιρείας, η οποία βάζει στο επίκεντρο τη βιωσιμότητα και την καινοτομία.

Επιχειρηματικό μοντέλο φιλικό προς το περιβάλλον

Είναι πολλά χρόνια που ο στρατηγικός σχεδιασμός της ελίν έχει στην καρδιά του την ενεργειακή μετεξέλιξη, με στόχο να είναι έτοιμη να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ενεργειακής μετάβασης και της κλιματικής αλλαγής. Έτσι, εκτός από ένα δίκτυο 560 πρατηρίων σε όλη την Ελλάδα –τα οποία μετατρέπεται σε ολοκληρωμένους ενεργειακούς σταθμούς–, έχει αναπτύξει ένα φιλικό για το περιβάλλον επιχειρηματικό μοντέλο, που ενσωματώνει την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Τα «πράσινα» βήματα

- Από το 2019 έχει εισέλθει στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου με τα εμπορικά σήματα «electricion» και «aerion», αποτελώντας έναν από τους πιο αξιόπιστους και ανταγωνιστικούς παρόχους ενέργειας.
- Έχει εισέλθει στον τομέα της ηλεκτροκίνησης, μέσω της συνεργασίας με τη ΔΕΗ Blue, με νέα σημεία φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων να προστίθενται διαρκώς στο δίκτυό της.
- Στην αγορά Συμπιεσμένου και Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (LNG - CNG), θέτοντας σε λειτουργία, εντός του 2024, τον νέο σταθμό LNG - CNG στο Θριάσιο, τον πρώτο του είδους του στην Αττική, σε συνεργασία με τον Όμιλο της Molgas. Εντός του 2025, αναμένεται να θέσει σε λειτουργία και το δεύτερο πρατήριο της LNG - CNG στα Ιωάννινα.
- Έχει μπει στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έχοντας ολοκληρώσει τρία φωτοβολταϊκά πάρκα στον Ασπρόπυργο και στον Βόλο.
- Σχεδιάζει, επίσης, την είσοδό της και στην παραγωγή και διανομή «πράσινου» υδρογόνου, μέσω της συνεργασίας με τον ΔΕΣΦΑ.

«Ωθηση» για κοινωνική προσφορά

Με διαχρονική δέσμευση για κοινωνική προσφορά, η ελίν στηρίζει δράσεις και πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, υλοποιώντας το πρόγραμμα Εταιρικής Υπευθυνότητάς της, την «ώθηση». Ένα από τα καινοτόμα προγράμματα που πραγματοποιούνται αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση των θαλάσσιων ρυπάνσεων, σε συνεργασία με την Aegean Rebreath, έναν πολυδύναμο οργανισμό που εργάζεται στοχευμένα και συστηματικά για την προστασία και την αναβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Πώς λειτουργεί αυτό; Στελέχη της εταιρείας, μαζί με ανθρώπους της Aegean Rebreath, επισκέπτονται νησιά του Δικτύου Μπλε Δήμων, όπου εκπαιδεύουν τους τοπικούς αλιείς για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης, με την υποστήριξη των δήμων και των λιμενικών ταμείων. Επιπλέον, η εταιρεία πραγματοποιεί δωρεά του κατάλληλου εξοπλισμού προκειμένου να εφαρμόσουν οι τοπικές κοινωνίες τη θεωρία στην πράξη. Παράλληλα, η δράση επεκτάθηκε με το ερευνητικό πρόγραμμα Marine Census και χάρη στη χρήση του υποβρύχιου ρομπότ (ROVs), που δώρισε η ελίν στην Aegean Rebreath, καθίσταται δυνατή η συλλογή δειγμάτων νερού και ιζημάτων προς ανάλυση για τις ανάγκες της έρευνας και η ανέλκυση δικτυών από τον βυθό.

Ήδη από το 2021, πολύ πριν γίνει υποχρεωτικό για τον κλάδο, η ελίν έχει εισέλθει στην εποχή των ESG μετρήσεων, δημοσιοποιώντας τον πρώτο της Απολογισμό Βιώσιμης Ανάπτυξης ESG 2020-2021

Η ελίν, ως ο μακροβιότερος όμιλος ενέργειας, με περισσότερα από 70 χρόνια εμπειρίας στον κλάδο της, συνεχίζει σταθερά να «βάζει το αύριο σε κίνηση», προχωρώντας με υπεύθυνα και ουσιαστικά βήματα προς τον ενεργειακό μετασχηματισμό της ίδιας και της χώρας, για ένα βιώσιμο μέλλον για όλους μας.

Το υποβρύχιο τηλεκατευθυνόμενο όχημα ROVs που δώρισε η ελίν στην Aegean Rebreath

Το φωτοβολταϊκό πάρκο που ολοκλήρωσε η ελίν στον Ασπρόπυργο

Ο παραγωγός
σήμερα έχει
δυνατότητες
μαγικές.

Τις δυνατότητες που του δίνει η Πειραιώς
για σύγχρονα θερμοκήπια.

Η Πειραιώς προσφέρει στον παραγωγό ολοκληρωμένες
λύσεις χρηματοδότησης και συμβουλών, για σύγχρονα
θερμοκήπια ή αναβάθμιση υφιστάμενων μονάδων.
Για να κάνει τη ζωή του πιο εύκολη, την παραγωγή του
πιο αποδοτική και το αύριο πιο βιώσιμο.

Ελάτε τώρα σε ένα κατάστημα της Πειραιώς και μάθετε
περισσότερα.

/// Piraeus

piraeusbank.gr

ΟΜΙΛΟΣ ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ

Βιωσιμότητα στην πράξη

Υιοθέτηση πρακτικών που στοχεύουν στη διαφύλαξη της οικολογικής ισορροπίας και στη μείωση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης

Του ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΟΛΛΙΑ

Ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ έχει θέσει τη βιώσιμη ανάπτυξη στο επίκεντρο της επιχειρηματικής του στρατηγικής, επιδεικνύοντας μια βαθιά και διαρκή δέσμευση για την προστασία του περιβάλλοντος. Αναγνωρίζοντας την επιτακτική ανάγκη για περιβαλλοντική ευθύνη, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει μια σειρά από πρακτικές που στοχεύουν στη διαφύλαξη της οικολογικής ισορροπίας και στη μείωση της περιβαλλοντικής του επιβάρυνσης.

Λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά από ουσιαστικά θέματα που αναδεικνύονται από τα ενδιαφερόμενα μέρη, ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ υιοθετεί μέτρα και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη μείωση των αρνητικών επιδράσεων στο περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα,

εστιάζει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, στην ενεργειακή αποδοτικότητα, στην υπεύθυνη διαχείριση αποβλήτων και στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας, καθώς και στην προστασία της βιοποικιλότητας και στην περιβαλλοντική παρακολούθηση. Επιπλέον, δίνει έμφαση στη δημοσίευση τακτικών αναφορών για την περιβαλλοντική του απόδοση και δράση, προάγοντας τη διαφάνεια και ενισχύοντας την υπευθυνότητα.

Παράλληλα, ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ενισχύει την εταιρική κουλτούρα προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των εργαζομένων και των προμηθευτών, προωθώντας έτσι ένα ολιστικό όραμα για την υπεύθυνη επιχειρηματική δραστηριότητα.

Περιβαλλοντικές δράσεις και πρωτοβουλίες

Χαρακτηριστικό παράδειγμα περιβαλλοντικής καινοτομίας και δέσμευσης για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί το ερευνητικό έργο «Eco Mag», που υλοποιείται από τη θυγατρική εταιρεία ΤΕΡΝΑ Λευκίλιθοι του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ σε στρατηγική συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Στόχος του είναι η αξιοποίηση μεγάλων ποσοτήτων μη επικίνδυνων απορριμμάτων της προγενέστερης μεταλλευτικής δραστηριότητας στο Μαντούδι της Βόρειας Εύβοιας – μια περιοχή με ιστορική σημασία στην παραγωγή του συγκεκριμένου βιομηχανικού ορυκτού. Η διαδικασία κατεργασίας των απορριμμάτων αποσκοπεί στην ανάκτηση του περιεχόμενου μαγνησίτη μέσω ειδικών φυσικών μεθόδων, οδηγώντας στην παραγωγή μαγνησίας (MgO). Η μαγνησία είναι ένα υλικό με ευρεία χρήση στη χαλυβουργία, τη χημική βιομηχανία και τη γεωργία. Επιπλέον, εκτός από την αξιοποίηση των αποβλήτων, μέσω του ερευνητικού έργου Eco Mag ο Όμιλος αποσκοπεί στην ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών που θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής.

Επιπρόσθετα, οι εταιρείες παραχώρησης Νέα Οδός και Κεντρική Οδός, θυγατρικές του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, έχουν αναπτύξει ένα προηγμένο σύστημα παρακολούθησης και άμεσης ειδοποίησης για την αποτροπή εισόδου άγριων ζώων στους αυτοκινητόδρομους, χρησιμοποιώντας τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης και γεωεντοπισμού. Το σύστημα εντοπίζει σε πραγματικό χρόνο την παρουσία ζώων σε κομβικά σημεία, ιδιαίτερα κοντά στους ανισόπεδους κόμβους, και, με τη χρήση καμερών και αισθητήρων, ενεργοποιεί σήματα ειδοποίησης στα Κέντρα Διαχείρισης Κυκλοφορίας και στις ηλεκτρονικές πινακίδες μεταβλητών μηνυμάτων. Αυτή η πρωτοβουλία ενσωματώνεται στην ολιστική προσέγγιση βιώσιμης και ασφαλούς λειτουργίας των υποδομών, προάγοντας μια ισορροπημένη συνύπαρξη μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και του φυσικού περιβάλλοντος. Συμβάλλει στη μείωση των ατυχημάτων και στην προστασία της βιοποικιλότητας, αποτελώντας ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα περιβαλλοντικής προστασίας.

Οι παραπάνω τομείς εστίασης περιβαλλοντικών δράσεων, καθώς και οι σχετικές δράσεις και πρωτοβουλίες δεν είναι απλώς μέτρα συμμόρφωσης, αλλά αντανακλούν τη δέσμευση του Ομίλου να γηγθεί στην προώθηση βιώσιμων πρακτικών, καθιστώντας τη βιωσιμότητα κεντρικό άξονα της επιχειρηματικής του στρατηγικής. Ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ τιμά την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και συνεχίζει να επενδύει σε καινοτόμες λύσεις, που ενισχύουν την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης.

Με τη σταθερή προσήλωσή του στην επιχειρηματική και τεχνική αριστεία, ο Όμιλος ενσωματώνει τη βιωσιμότητα σε κάθε επίπεδο λειτουργίας, και θέτει τα θεμέλια για ένα μέλλον όπου η ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος συμβαδίζουν αρμονικά, αποτελώντας έτσι πρότυπο για την επιχειρηματική κοινότητα και την κοινωνία.

Ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ τιμά την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και συνεχίζει να επενδύει σε καινοτόμες λύσεις που ενισχύουν την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης

Κάνουμε πράξη ένα βιώσιμο αύριο[©]

**Επενδύουμε στο περιβάλλον,
την κοινωνία και τον άνθρωπο.**

Στην Εθνική Ασφαλιστική
προσβλέπουμε σε ένα βιώσιμο αύριο.
Γι' αυτό υιοθετούμε πρακτικές για την προστασία
του περιβάλλοντος, την ευημερία της κοινωνίας
και τη στήριξη των ανθρώπων μας.
Αξίες που υπήρχαν πάντα στην κουλτούρα μας
και τώρα έχουν γίνει πιο σημαντικές από ποτέ.
Η προάσπισή τους είναι που θα οδηγήσει
σε μια καλύτερη επόμενη ημέρα.

DIMAND 20 χρόνια πρωτοπόροι στην πράσινη ανάπτυξη

Ένας κόσμος όπου η τεχνολογία, η αρχιτεκτονική και η περιβαλλοντική συνείδηση συνυπάρχουν

Της ΜΑΡΙΑΣ-ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΙΓΑΛΟΥ

Περιβάλλον δεν είναι μόνο η φύση. Είναι η γειτονιά μας, η πλατεία, η καθημερινή μας διαδρομή. Είναι ο τόπος όπου ζούμε, εργαζόμαστε, ονειρευόμαστε. Το περιβάλλον δεν μας περιβάλλει απλώς – μας διαμορφώνει. Και για να χτίσουμε ένα καλύτερο μέλλον, χρειαζόμαστε ένα παρόν που να το υποστηρίζει. Ένα παρόν πράσινο, λειτουργικό και ανθρώπινο. Η DIMAND, για πάνω από δύο δεκαετίες, επενδύει με συνέπεια σε αυτό το όραμα: στη δημιουργία ζωντανών, βιώσιμων και ουσιαστικών πόλεων.

Από την έναρξη της λειτουργίας της το 2005, η εταιρεία έφερε μια νέα αντίληψη στην ελληνική αγορά ανάπτυξης ακινήτων. Έκανε πράξη μια φιλοσοφία που έως τότε ακουγόταν σχεδόν ριζοσπαστική: ότι τα κτίρια δεν πρέπει απλώς να είναι ωραία, αλλά και υπεύθυνα. Να καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια, να αξιοποιούν το φυσικό φως, να σέβονται τους πόρους. Η επιλογή αυτή δεν ήταν εύκολη, ούτε προφανής. Ήταν όμως απαραίτητη. Σήμερα, σχεδόν το 40% των πιστοποιημένων κατά LEED BD+C κτιρίων στην Ελλάδα φέρουν την υπογραφή της.

Η στρατηγική της για την προστασία του περιβάλλοντος εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια ενός έργου. Από τη μελέτη μέχρι την υλοποίηση, κάθε απόφαση λαμβάνεται με γνώμονα την υπευθυνότητα. Απόδειξη πως σε όλα αυτά τα χρόνια η εταιρεία δεν έχει δεχθεί καμία κύρωση ή πρόστιμο για παραβίαση περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

97% των αποβλήτων που παράγονται στα έρ-

γα της ανακυκλώνονται, ενώ η κατανάλωση πόσιμου νερού είναι κατά 40% χαμηλότερη από αυτή στις συμβατικές κατασκευές.

Η DIMAND δεν αναπτύσσει απλώς κτίρια, αλλά επανασχεδιάζει τον τρόπο που ζούμε μέσα στις πόλεις. Μέσα από εμβληματικές αστικές αναπλάσεις, μετατρέπει γειτονιές σε τόπους βιώσιμους, λειτουργικούς και ελκυστικούς. Ο Πύργος του Πειραιά και η περιοχή του Αγίου Διονυσίου, η Ομόνοια με το MINION, ο Βοτανικός, το HUB 26 και το ΦΙΞ στη δυτική είσοδο της Θεσσαλονίκης – περιοχές και τοπόσημα που απέκτησαν ξανά ταυτότητα, κυκλοφορία, ζωή. Πρόκειται για παρεμβάσεις που αφήνουν θετικό αποτύπωμα όχι μόνο στο τοπίο, αλλά κυρίως στην καθημερινότητα των ανθρώπων.

Παράλληλα, η DIMAND δίνει έμφαση στη μέτρηση και τη διαφάνεια. Η αξιολόγησή της από τον διεθνή οργανισμό GRESB με βαθμολογία 87/100 για το 2023 και κατάταξη 3 Αστέρων επιβεβαιώνει τη συστηματική της προσέγγιση. Η στρατηγική ESG (Περιβάλλον, Κοινωνία, Διακυβέρνηση) δεν είναι για εκείνη μια «τάση», αλλά οργανικό μέρος του επιχειρησιακού της μοντέλου. Ο κάθε στόχος, ο κάθε δείκτης απόδοσης, ενσωματώνεται στο όραμα για μια σύγχρονη, υπεύθυνη επιχειρηματικότητα που προσθέτει αξία σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Με απόλυτη ευθυγράμμιση στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, έχει ενσωματώσει εννέα από αυτούς στην εσωτερική της λειτουργία, δίνοντας προτεραιότητα σε δράσεις με μετρήσιμο κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Δεν πρόκειται για μια στρατηγική βιωσιμότητας στα χαρτιά, αλλά για μια νοοτροπία που διατρέχει κάθε απόφαση, κάθε συνεργασία, κάθε έργο.

Η DIMAND αποδεικνύει ότι το μέλλον δεν χτίζεται με λόγια, αλλά με πράξεις. Και οι πράξεις της δείχνουν καθαρά έναν δρόμο: έναν κόσμο πιο υπεύθυνο, πιο λειτουργικό, πιο ανθρώπινο. Έναν κόσμο όπου η τεχνολογία, η αρχιτεκτονική και η περιβαλλοντική συνείδηση συνυπάρχουν. Και μέσα σε αυτόν τον κόσμο, οι πόλεις δεν είναι απλώς χώροι. Είναι εμπειρίες, είναι κοινότητες, είναι προορισμοί.

Η DIMAND δεν αναπτύσσει απλώς κτίρια, αλλά επανασχεδιάζει τον τρόπο που ζούμε μέσα στις πόλεις.

Η ενέργεια της nrg ζωντανεύει τον Υμηττό

Η **Θεοδώρα Κονταξή**, Εκπρόσωπος Sustainability της εταιρείας, μιλάει στην ATHENS VOICE για την πράσινη αποστολή της nrg

Της ΧΑΡΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

Καθώς η βιωσιμότητα και η περιβαλλοντική ευαισθησία αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, η nrg προχωρά σε μια ουσιαστική πρωτοβουλία για την προστασία και την ανάπτυξη του Υμηττού. Η Θεοδώρα Κονταξή, Εκπρόσωπος Sustainability της εταιρείας, μας μιλά για το όραμα πίσω από τη δράση «Η Ενέργειά σου, για τη Φροντίδα του Υμηττού», τη σημασία της ενεργής συμμετοχής των πολιτών και τη δέσμευση της nrg να επενδύει σταθερά όχι μόνο στην ενέργεια, αλλά και στο φυσικό και κοινωνικό της αποτύπωμα.

Τι σας ενέπνευσε ώστε να ξεκινήσετε τη συγκεκριμένη δράση για την ανάπτυξη του Υμηττού; Η ανάγκη να επιστρέψουμε στην κοινωνία και το περιβάλλον μέρος της ενέργειας που διαχειριζόμαστε ως εταιρεία ήταν ο κύριος πυρήνας της έμπνευσής μας. Ο Υμηττός είναι ένας πνεύμονας ζωής για την Αττική και πιστεύουμε ότι έχουμε ευθύνη να συμβάλουμε ενεργά στη φροντίδα και την προστασία του. Ήταν μια φυσική συνέχεια της φιλοσοφίας μας γύρω από τη βιωσιμότητα και την κοινωνική προσφορά.

Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι της πρωτοβουλίας «Η Ενέργειά σου, για τη Φροντίδα του Υμηττού»; Θέλουμε να ενισχύσουμε τη σχέση των πολιτών –και ειδικά των νέων– με τη φύση, να ευαισθητοποιήσουμε για τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης και φυσικά να προσφέρουμε ουσιαστικό έργο ανάπτυξης στον Υμηττό. Παράλληλα, φιλοδοξούμε να εμπνεύσουμε κι άλλες ομάδες να αναλάβουν αντίστοιχες πρωτοβουλίες.

Ποιο είναι το χρονοδιάγραμμα της δράσης και ποια είναι τα βασικά της στάδια; Ξεκινάει με την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου πλάνου, με τη φύτευση εκατοντάδων δέντρων από εθελοντές εργαζόμενους της nrg, με τη συνδρομή και υποστήριξη της ομάδας της Let's Do it Greece, συμβάλλοντας σταδιακά στην αποκατάσταση του φυσικού τοπίου και στη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου οικοσυστήματος στην περιοχή. Κατά τη διάρκεια του 2025, το πρόγραμμα θα συνεχιστεί με την κάλυψη 12 κύκλων ποτισμάτων επί συνόλου 5.000, δημιουργώντας ένα περιβάλλον υποστήριξης για την τοπική χλωρίδα και πανίδα.

Πώς εμπλέκετε ενεργά τους εργαζομένους σας στη στρατηγική βιωσιμότητας της εταιρείας; Η συμμετοχή των εργαζομένων στις εθελοντικές ημέρες περιβαλλοντικών δράσεων είναι κομβική. Η ανταπόκριση είναι συγκινητική και αποτελεί για εμάς ένδειξη ότι κινούμαστε στη σωστή κατεύθυνση.

Θεοδώρα Κονταξή

Τι προσδοκάτε να αποκομίσει η νέα γενιά από τέτοιες δράσεις, ειδικά οι μαθητές και οι νέοι εθελοντές; Πιστεύουμε βαθιά ότι η επαφή με τη φύση, η καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης και η έννοια της συλλογικής δράσης μπορούν να διαμορφώσουν πολίτες με ενεργό ρόλο. Οι νέοι άνθρωποι δεν μένουν στα λόγια, μέσα από συμμετοχή και γνώση, κατανοούν ότι η αλλαγή ξεκινά από τον καθένα μας. Θέλουμε να ενισχύσουμε την κουλτούρα αυτή, ώστε να γίνουμε οι πρεσβευτές μιας νέας, πιο συνειδητής εποχής.

Ποιο είναι το επόμενο βήμα για τη nrg στον τομέα της βιωσιμότητας και της κοινωνικής προσφοράς; Σχεδιάζουμε τη δημιουργία ενός ευρύτερου πλαισίου δράσεων στη βιωσιμότητα και την κοινωνική προσφορά. Έχοντας ήδη αναλάβει και υποστηρίξει σχετικές πρωτοβουλίες, σκοπός μας είναι να συνεχίσουμε με συνέπεια και να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο το πλάνο μας. Θέλουμε η nrg να είναι συνώνυμη της ενέργειας που μοιραζόμαστε σε όλα τα επίπεδα – όχι μόνο τεχνολογικά, αλλά και ηθικά, προς το περιβάλλον και την κοινωνία.

Αν έπρεπε να συνοψίσετε το μήνυμά της δράσης με μία φράση, ποια θα ήταν; Η nrg προσφέρει την ενέργειά της για τη φροντίδα του Υμηττού. Με μικρές πράξεις, παράγουμε μεγάλη ενέργεια για το περιβάλλον και την κοινωνία.

Πιστεύουμε βαθιά ότι η επαφή με τη φύση, η καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης και η έννοια της συλλογικής δράσης μπορούν να διαμορφώσουν πολίτες με ενεργό ρόλο

Βγάλτε μας το λάδι

Η εταιρεία **Πράσινο Λάδι** μάς καλεί να ανακυκλώσουμε, εύκολα και απλά, το τηγανέλαιο σε βιοντίζελ, προστατεύοντας τις αποχετεύσεις μας και το περιβάλλον

ΤΗΣ ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΝΟΥ

Η ΣΚΗΝΗ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΙ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟ ΓΝΩΡΙΜΗ: η οικογένεια έχει συγκεντρωθεί το βράδυ στο σπίτι και πρέπει να μαγειρέψουν κάτι εύκολο, που να μην παίρνει χρόνο. Τηγανητά αυγά με τηγανητές πατάτες. Τι αγαπημένο φαγητό! Και το λάδι που τηγανίστηκε; Στον νεροχύτη.

Ήξερες όμως ότι τα τηγανέλαια, όταν καταλήγουν στις αποχετεύσεις, φράζουν τις σωληνώσεις, προκαλούν δυσάρεστες οσμές και εμποδίζουν τη λειτουργία των βιολογικών καθαρισμών; Και ότι μέσα από το δίκτυο αποχέτευσης καταλήγουν είτε στο υπέδαφος είτε στη θάλασσα, με αρνητικές συνέπειες για τα οικοσυστήματα; Μια μικρή περιβαλλοντική ζημιά που, όταν την κάνουμε όλοι, γίνεται μεγάλη και σοβαρή.

Τα καλά νέα είναι ότι όλοι μας μπορούμε να κάνουμε κάτι: να ανακυκλώσουμε το τηγανέλαιο σε βιοντίζελ, που είναι ένα φιλικό για το περιβάλλον καύσιμο, με τη βοήθεια της εταιρείας Πράσινο Λάδι. Έτσι, μπορούμε να συνεισφέρουμε αποφασιστικά στον περιορισμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Εύκολα και απλά σε 3 βήματα

Η ανακύκλωση τηγανέλαιου είναι μια απλή κίνηση και το μόνο που χρειάζεται είναι να έχουμε στον νου μας τα τρία βασικά βήματα:

Βήμα 1: Μετά το τηγάνισμα αφήνουμε το λάδι να κρυώσει.

Βήμα 2: Συλλέγουμε το τηγανέλαιο σε ένα πλαστικό μπουκάλι και κλείνουμε πο-

λύ καλά το καπάκι.

Βήμα 3: Κατεβάζουμε την εφαρμογή prasinoladi, από το Appstore για iPhone ή το Google Play Store, και βρίσκουμε το κοντινότερο σημείο παράδοσης, κάπου κοντά μας, ή κλείνουμε ραντεβού για παραλαβή από το σπίτι μας (για την Αθήνα και σύντομα σε νέες περιοχές).

Με τη νέα της καμπάνια, η Πράσινο Λάδι μάς προτρέπει να της «βγάλουμε το λάδι» και μέσα από τη νέα εφαρμογή prasinoladiapp να προγραμματίσουμε την παραλαβή του τηγανέλαιου από το σπίτι μας ή να αναζητήσουμε το κοντινότερο σημείο παράδοσης. Τώρα η ανακύκλωση τηγανέλαιου γίνεται εύκολη και πιο γρήγορη από ποτέ!

Γιατί να ανακυκλώσεις;

- Αποτρέπεις τη ρύπανση των υπόγειων και θαλάσσιων υδάτων
- Συμβάλλεις στη δημιουργία ενός καυσίμου κατάλληλου για την κίνηση των οχημάτων, του βιοντίζελ από τηγανέλαια, που επιτυγχάνει μείωση εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα και αερίων του θερμοκηπίου κατά 90%
- Μειώνεις τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής
- Δεν μπλοκάρεις τις αποχετεύσεις του σπιτιού σου και του αποχετευτικού συστήματος της πόλης που ζεις

Ήξερες ότι...

Η ανακύκλωση 1 λίτρου τηγανέλαιου:

- Παράγει 1 λίτρο βιοντίζελ, το οποίο εξοικονομεί 3kg CO₂ από την ατμόσφαιρα
- Αποτρέπει την υποβάθμιση 1 εκατομμυρίου λίτρων νερού, ποσότητα που χρησιμοποιεί ένας άνθρωπος σε 14 χρόνια
- Εξοικονομεί περίπου 3,1 kWh (από ενέργεια που δεν καταναλώνεται στον βιολογικό).

Η ανακύκλωση τηγανελαίου αποτελεί ουσιαστική πράξη κυκλικής οικονομίας και σημαντικό τρόπο ευαισθητοποίησης για την προστασία του περιβάλλοντος

FUJIFILM

Green

Αειφόρος ανάπτυξη και ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος

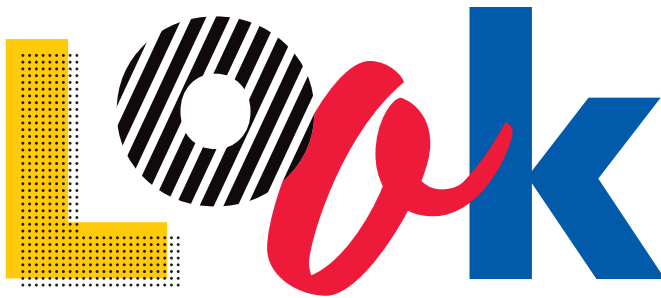
Για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης, στο πλαίσιο της Πράσινης Πολιτικής μας ως FUJIFILM, στοχεύουμε στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των παραγωγικών μας δραστηριοτήτων, εστιάζουμε στη μείωση των εκπομπών CO2 και στην αποτελεσματική χρήση του νερού και άλλων πόρων σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων μας. Αναπτύσσουμε προϊόντα και υπηρεσίες που προσφέρουν εξαιρετικά αποτελέσματα εξοικονόμησης ενέργειας και πόρων προωθώντας την ανακύκλωση αυτών ώστε να συμβάλουν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την κοινωνία στο σύνολό της.

follow us on   as "Fujifilm Hellas" | www.fujifilm.gr

FUJIFILM HELLAS A.E.

Επιμέλεια:
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

PAOLITA
Playground love patti dress €412
(κεντρική διάθεση: paolita.co.uk)

KIKO MILANO
Λιπ γκλός dreamphoria 3d
hydra limited edition €14,99

KURT GEIGER
Κανέλο Bucket €100

CALZEDONIA
Ολόσωμο μαγιό shiny satin €69

AV SUNGLASSES
Γυαλιά ηλίου Paris €79

JACQUEMUS
Τορντα The Spiaggia €490

LUXURIOUS
Αντηλιακό Protection Drops

ASPESI
T-Shirt €160

STEFANIA FRANGISTA
Μικρίνι Melita Banana Jacquard €154

KALOGIROU
Πέδιλα σε λουστρίνι Paris Texas €495

VICHY
Ενυδατικό γαλάκτωμα Capital
Soleil After Sun 300ml

KALOGIROU
Μαντίλι Etro €170

GOTH N' ROCK
Ripped Denim σορτς €35,09

HARALAS
Παπούτσι Superga
Cotu Classic €65

Ονομάζετε
κι εσείς
«τρίήμερο
του Αγίου
Πνεύματος»,
το τρίωρο που
πήγατε
για καφέ;

Fontaines D.C. στο Release Athens 2025

Post-punk rock και ποίηση στην Πλατεία Νερού

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Η Αθήνα ετοιμάζεται να χάσει την ψυχή της – με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Παρασκευή 27 Ιουνίου, Πλατεία Νερού, Release Athens 2025: Οι Fontaines D.C. έρχονται, μετά το φετινό Glastonbury, όχι σαν απλοί καλεσμένοι, αλλά ως οι μόνοι που έχουν κάτι αληθινό να πουν, ως headliners που τον Ιούλιο θα πραγματοποιήσουν το μεγαλύτερο headline show τους στο Finsbury Park του Λονδίνου, χωρητικότητας 45.000 θεατών (και ήδη sold-out!), ενώ τον ίδιο μήνα θα εμφανιστούν και στο Wythenshawe Park του Μάντσεστερ, μπροστά σε 26.000 φανατικούς οπαδούς τους.

Με το «Romance» να σαρώνει τα πάντα στο πέρασμά του, το πιο σημαντικό συγκρότημα της γενιάς του έρχεται να διαλύσει κάθε αυταπάτη που 'χεις για το τι σημαίνει live εμφάνιση.

Ο **Grian Chatten** και η συμμορία του –πέντε τύποι που ξεκίνησαν από το BIMM College με την ποίηση του Γέιτς και το μούγκρισμα των Fall για πυξίδα– φτάνουν στην Αθήνα πιο δυνατοί από ποτέ.

Μαζί τους, οι **Boy Harsher** –σκοτεινοί, ερωτικοί, επικίνδυνοι– και οι **Shame**, που ανεβαίνουν στη σκηνή σαν να τους την έκλεψες και θέλουν να σ' την πάρουν πίσω. Τρεις μπάντες, ένα καλοκαίρι, μια βραδιά που υπόσχεται να γρατζουνίσει το μυαλό σου. Αυτό δεν είναι συναυλία. Είναι statement. Είναι ιδρώτας, ηλεκτρισμός, ύπαρξη χωρίς φίλτρα. Αν θες να δεις τι σημαίνει rock το 2025, μην ψάχνεις άλλο. Να είσαι στην Πλατεία Νερού ή να το μετανιώσεις για πάντα.

INFO Παρασκευή 27 Ιουνίου, Πλατεία Νερού

Fontaines D.C.

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ενθουσιάζουν αυτό το επταήμερο

❶ Οι Avenged Sevenfold για πρώτη φορά στην Ελλάδα

Το Release Athens 2025 φέρνει στην Πλατεία Νερού ένα όνειρο που άργησε, αλλά γίνεται πραγματικότητα: οι Avenged Sevenfold έρχονται το Σάββατο 7 Ιουνίου. Με δύο άλμπουμ στην πρώτη θέση του Billboard και πωλήσεις πάνω από 20 εκατομμύρια, οι A7X έχουν γράψει ιστορία στη

metal σκηνή με ύμνους όπως το «Bat Country» και άλμπουμ-ορόσημα όπως το «City of Evil». M. Shadows, Synyster Gates και η θρυλική τους μπάντα υπόσχονται ένα show γεμάτο δύναμη και ένταση. Μαζί τους, οι Palaye Royale, με το ακατέργαστο rock 'n' roll τους, θα ανοίξουν ιδανικά τη βραδιά.

© ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

Από την περφόρμανς «Approach 17», του Yoann Bourgeois

❷ Τα «Plásmata 3» ζωντανεύουν για άλλη μια εβδομάδα στο Πεδίον του Άρεως

Και αυτή την εβδομάδα, τα «Plásmata 3» της Στέγης προσκαλούν το κοινό σε ένα πολυδιάστατο φεστιβάλ τέχνης, μουσικής, κινηματογράφου και συζητήσεων. Ανάμεσα σε 25 εντυπωσιακά έργα, ξεχωρίζει η περφόρμανς του Yoann Bourgeois με την εμβληματική λευκή σκάλα – μια μοναδική εμπειρία ισορροπίας και αιώρησης που παρουσιάζεται 6, 7 και 8 Ιουνίου. Την Πέμπτη 5 Ιουνίου, οι γειτονιές του Πεδίου γίνονται το επίκεντρο ανοιχτής συζήτησης, ενώ το African Voices Festival φέρνει αφρικανικές φωνές, μουσι-

κές και εργαστήρια χορού στο προσκήνιο από τις 6 Ιουνίου. Το STEGI.Radio γεμίζει το πάρκο με DJ sets και μουσικές εξερευνήσεις, ενώ κινηματογραφικές προβολές όπως το «Από το μπαλκόνι» των Άρη Καπλανίδη και Ηλία Ρουμελιώτη, μετατρέπουν το Πεδίον του Άρεως σε υπαίθριο σινεμά. Pop-up bars και γευστικά στέκια ολοκληρώνουν την εμπειρία, κάνοντάς το «Plásmata 3» έναν ζωντανό χώρο πολιτισμικού διαλόγου. Με ελεύθερη είσοδο και φαντασία ως μόνη προϋπόθεση, η πόλη γιορτάζει σε κάθε της γωνιά.

Έργο της Βανέσσας Αναστασοπούλου

❸ Η Γκαλερί Ζουμπουλάκη με «muddy mood»

Δεκατρείς καλλιτέχνες εξερευνούν τη δυναμική του πηλού και της κεραμικής μέσα από έργα που ισορροπούν ανάμεσα στην παράδοση και στον σύγχρονο πειραματισμό. Η ομαδική έκθεση «muddy mood», σε επιμέλεια του Αποστόλη Αρτινού, φωτίζει την παιγνιώδη και αυθόρμητη φύση της κεραμικής, αναδεικνύοντας τη λεπτή ισορροπία ανάμεσα στην εμπειρία και την αίσθηση του ανοίκειου. Μεταξύ των έργων, ξεχωρίζουν τα εύθραυστα βάζα της Βανέσσας Αναστασοπούλου, τα τελετουργικά γλυπτά της Ναταλίας Μαντά και οι ψηφιακές αποτυπώσεις του Δημήτρη Νεβεσκιώτη. **Γκαλερί Ζουμπουλάκη, 5 έως 28 Ιουνίου**

Έργο του Γιώργου Τσεριώνη

❹ Το St. George Lycabettus φιλοξενεί την «AQUATICA»

Μέσα από ζωγραφική, φωτογραφία, κεραμική και εγκαταστάσεις, καλλιτέχνες εξερευνούν τη δύναμη και τις αντιθέσεις του νερού – από την ήρεμη επιφάνειά του μέχρι τη μυστηριώδη βάθος. Η έκθεση «AQUATICA», λίγα μόλις μέτρα από το αρχαίο υδραγωγείο του Αδριανού, δίνει έμφαση στη βαθιά σύνδεση της Αθήνας με το νερό. Τον Αύγουστο η «AQUATICA» θα ταξιδέψει στην Άνδρο για ένα pop-up στο Paradise Art Hotel, προσκαλώντας το κοινό να ανακαλύψει το υδάτινο τοπίο και σε νησιωτικό περιβάλλον. **St. George Lycabettus Hotel, 4 Ιουνίου έως 13 Σεπτεμβρίου**

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

Lyra Pramuk

5 Subset Festival για δεύτερη χρονιά στο Ωδείο Αθηνών

Τι θα συμβεί αν ενώσεις τη σύγχρονη μουσική με την τεχνολογία και την τέχνη σε ένα ενιαίο περιβάλλον; Η μουσική γίνεται πολυαισθητηριακή εμπειρία. Το Subset Festival επιστρέφει, φέρνοντας μαζί του έναν κόσμο όπου η μουσική συνδιαλέγεται με τα νέα μέσα. Με την επιμέλεια του **Σταύρου Γασπαράτου** και σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, εξερευνά την αιχμή της δημιουργίας, συνδυάζοντας ήχο, εικόνα και καινοτομία. Το πρόγραμμα φιλοξενεί διεθνείς πρωτοπόρους όπως οι Ryoji Ikeda, Mouse on Mars ft. Dodo NKishi, Christina Vantzou, Carmen Villain, Lyra Pramuk και Heinali μαζί με την Andriana-Yaroslava Saenko, ενώ σημαντικοί Έλληνες καλλιτέχνες, όπως οι Δημήτρης Καμαρωτός, Φίλιππος Τσαλακούρης, Νίκος Αντωνόπουλος και Σάββας Μεταξάς, δίνουν το δικό τους στίγμα. Πέρα από τις συναυλίες, το Subset ανοίγει τον διάλογο με οπτικοακουστικές εγκαταστάσεις, περφόρμανς και ανοιχτά εργαστήρια, προσκαλώντας το κοινό να συμμετάσχει ενεργά. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι συμπράξεις του New Babylon ensemble με το ARTéfacts ensemble, της Αλεξάνδρας Κατερινοπούλου με τον Sofyann Ben Youssef (AMMAR 808) και του συνθέτη Μιχάλη Παρασκάκη με την ποιήτρια Eleonore Schönmair.

Ωδείο Αθηνών, 4 έως 8 Ιουνίου

6 Από το παρελθόν στο παρόν με τα τραγούδια του Αλκίνοου Ιωαννίδη

Ο Αλκίνοος Ιωαννίδης «θα μας το πει ψιθυριστά ή θα μας το τραγουδήσει» για άλλη μια φορά, όπως μόνο εκείνος ξέρει. Μαζί με την ιστορική μπάντα του –Μιλτιάδης Παπαστάμου στο ηλεκτρικό βιολί, Σταύρος Λάντσιας στα πλήκτρα, Γιώτης Κιουρτσόγλου στο μπάσο και Μιχάλης Καπνελίδης στα τύμπανα– γιορτάζουν 25 χρόνια από το εμβληματικό «*Εκτός τόπου και χρόνου*», και επιστρέφουν στο Δημοτικό Θέατρο Λυκαβηττού για μια βραδιά γεμάτη ένταση και συγκίνηση, στο πλαίσιο του Rockwave Festival 2025. *Δευτέρα 9 Ιουνίου*

ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΙΣ

7 Ο Βασίλης Μπισμπίκης σε μια νέα ανάγνωση του Σαίξπηρ

Οι «*Εμποροι της Βενετίας*» μόλις σήκωσαν αυλαία στον νέο Τεχνοχώρο Cartel, σε μια ανατρεπτική εκδοχή του Σαίξπηρ. Ο Τσέζαρις Γκραουζίνις τοποθετεί τον Αντόνιο, τον Μπασίανο, την Πόρσια και τον Σάιλοκ σε μια μεταβιομηχανική Βενετία, όπου άδεια κανάλια και ερείπια αντικαθιστούν τη γνώριμη πολυτέλεια.

Η αιματηρή συμφωνία του Αντόνιο με τον Σάιλοκ ξετυλίγεται σε ένα τοπίο σκληρό και αμείλικτο, όπου η αγάπη, η φιλία και η εκδίκηση δοκιμάζονται στα άκρα. Πρωταγωνιστεί ο **Βασίλης Μπισμπίκης**, σε μια παράσταση πολιτική, πανκ και βαθιά ανθρώπινη, που αναδεικνύει τη διαχρονικότητα του σαιξπηρικού κόσμου. *Cartel Τεχνοχώρος 5 έως 22 Ιουνίου*

8 Πόση αλήθεια αντέχει μια σχέση;

Τι θα κάνατε αν βλέπατε τον άντρα της καλύτερης σας φίλης να φιλιέται με μίαν άλλη; Θα το λέγατε ή θα σωπαίνατε; Το «*Ψέμα*» του Φλοριάν Ζελέρ μάς βάζει στο επίκεντρο ενός δείπνου όπου ένα αθώο –ή μήπως όχι– φιλή πυροδοτεί ένα ξέφρενο παιχνίδι παρεξηγήσεων. Δύο ζευγάρια μπλέκονται σ' ένα απολαυστικό κουβάρι από μικρές αλήθειες και μεγάλα ψέματα, αποκαλύπτοντας με χιούμορ και τρυφερότητα τα εύθραυστα όρια των σχέσεων. Στη σκηνοθεσία του **Μανώλη Δούνια**, με τους Πέτρο Λαγούτη, Ντάνη Παννακοπούλου, Νίκο Γκέλια, Κατερίνα Νικολοπούλου, η παράσταση υπόσχεται αξέχαστες στιγμές κάτω από τον καλοκαιρινό ουρανό της Αθήνας. *Στην ανανεωμένη ταράτσα του Θεάτρου Λαμπέτι, 10 Ιουνίου έως 30 Ιουλίου*

9 Φεστιβάλ Αθηνών Χ ΚΠΙΣΝ: Μια ηχητική «Οδύσσεια» για όλες τις αισθήσεις

Το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου και το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) φέρνουν φέτος μια μοναδική εμπειρία για το ελληνικό κοινό: το MONOM 4DSOUND, στον Θόλο του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα, το διεθνώς αναγνωρισμένο στούντιο MONOM εγκαθιστά το επαναστατικό του σύστημα 4DSOUND, προσφέροντας ένα ολογραφικό περιβάλλον ήχου με 48 ηχεία και 9 subwoofers, που υπόσχεται να μας καθηλώσει. Η σύμπραξη εγκαινιάζεται με τρεις μοναδικές παραγωγές: το αλληγορικό παραμύθι «*Ο βασιλιάς του γκρι και της σωπής*», μια πολυδιάστατη εμπειρία για μικρούς και μεγάλους με αφήγηση της **Αλεξάνδρας Λέρτα**· το «*The Elements*», ένα ηχητικό ταξίδι στις δυνάμεις της φύσης· και το «*MONOM Archive Show*» με έργα καλλιτεχνών όπως η **Suzanne Ciani** και η **Evita Manji**. Η εμπειρία κορυφώνεται με δύο live συναυλίες: στις 10 Ιουνίου, ο **Σπύρος Πολυχρονόπουλος** παρουσιάζει το «Nearfield», μια συναυλία ακραίας ηχητικής λεπτομέρειας, ενώ στις 12 Ιουνίου ο σπουδαίος **Ben Frost** έρχεται με ένα νέο έργο, ειδικά σχεδιασμένο για το 4DSOUND. *Θόλος, Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, 6 έως 12 Ιουνίου*

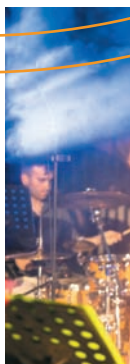

PHOTO ©CHRONIS PERRAKIS, ©TASSOS ANESTIS

Ένας χρόνος με το «Μπ

SKINOS®
Mastiha Spirit

Το live στην Πλατεία Δεξαμενής που θα θυμόμαστε για καιρό

Την Πέμπτη 22 Μαΐου, το «Μπαλκόνι του Παπαζό» μεταφέρθηκε για πρώτη φορά ζωντανά στην Πλατεία Δεξαμενής, στο Κολωνάκι. Και κάπως έτσι ξεκίνησε το μεγάλο μουσικό πάρτι, κάτι μεταξύ γενεθλίων και επετειακής συναυλίας, για να γιορτάσουμε όλοι μαζί έναν ολόκληρο χρόνο με το viral μπαλκόνι του TikTok.

Η σκηνή, στολισμένη με μπουκαμβίλιες, έμοιαζε με αυθεντικό αθηναϊκό μπαλκόνι. Χιλιάδες κινητά υψώθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του event και απαθανάτισαν το πρωτότυπο σκηνικό.

Η βραδιά ξεκίνησε με καλωσόρισμα από τους hosts της πρωινής εκπομπής του Voice102,5, την Επιστήμη Μπινάζη και τον Διονύση Νοταράκη, και με μουσικές για «ζέσταμα», που γέμισαν την πλατεία με ρυθμό.

Μαζί με τον Παπαζό στη σκηνή ανέβηκαν και οι αγαπημένοι καλλιτέχνες, ο ένας μετά τον άλλον κι έπειτα όλοι μαζί, με αγκαλιές και φωνές που γίνονταν μία. Η Πέννυ Μπαλτατζή, η Μιρέλα Πάχου, η Billie Kark, η Νίνα Μαζάνη, ο Akyllas, η Κατερίνα Λαζαρίδου, ο Ody Icon, ο Γιάννης Μαργάρης και η Άρτεμις Κυριακοπούλου μάς ταξίδεψαν, μας ξεσήκωσαν και μεταμόρφωσαν εκείνη την Πέμπτη σε μια μέρα που ποτέ δεν θα ξεχάσουμε.

Δεν ήταν μια απλή συναυλία, αλλά μια γιορτή που οργανώθηκε με αγάπη από τον Voice 102,5 και το Φεστιβάλ του Δήμου Αθηναίων. Η Protergia έδωσε τη δική της ενέργεια με διασκεδαστικό τρόπο, ενώ γεύση στη συναυλία προσέφεραν η ΝΗΣΟΣ, με απολαυστικές μπύρες, και η Skinos Mastiha Spirit, με καταπληκτικά cocktails.

Το μουσικό μπαλκόνι που βλέπαμε μέχρι πρότινος στο TikTok, ζωντάνεψε μπροστά στα μάτια μας στην Πλατεία Δεξαμενής, σε μια βραδιά γεμάτη με μουσική. Η Αθήνα χόρεψε, τραγούδησε και γιόρτασε. Και τελικά, αυτό που καταλάβαμε ήταν πως η θέα από το μπαλκόνι είναι πάντα πιο όμορφη όταν τη μοιράζεσαι.

powered by

protergia

Μπαλκόνι του Παπαζό»
από τον Voice 102,5

Ο Δημήτρης Τάρλοου για πρώτη φορά στην Επίδαυρο

Ο γνωστός σκηνοθέτης ανεβάζει την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή στις 4 & 5 Ιουλίου

**«Ηλέκτρα»
του Σοφοκλή,
Αρχαίο Θέατρο
Επιδαύρου
4 & 5 Ιουλίου,
Ηρώδειο
22 Σεπτεμβρίου**

Ο Δημήτρης Τάρλοου, με πορεία που συνδυάζει την αφοσίωση στο κείμενο, τη σκηνική ενσυναίσθηση και το βάθος της μελέτης με την ανατρεπτική λιτότητα, στο θέατρο Πορεία, το οποίο διευθύνει από το 2000, έχει ανεβάσει με συνέπεια παραστάσεις που συζητήθηκαν, αγαπήθηκαν και κυρίως έμειναν. Αυτό το καλοκαίρι γράφεται ένα νέο κεφάλαιο. Ο Τάρλοου σκηνοθετεί για πρώτη φορά στην Επίδαυρο, και όχι οποιοδήποτε έργο, αλλά την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή. Μια τραγωδία για την εκδίκηση, τη σιωπή, την προσδοκία, τη μνήμη. Σε μια εποχή που η αλήθεια είναι ρευστή και η τιμωρία χωρίς κάθαρση, η Ηλέκτρα ίσως μας δίνει την πιο δύσκολη ερώτηση.

— **Τι σημαίνει προσωπικά και θεατρικά να ανεβάσετε για πρώτη φορά παράσταση στην Επίδαυρο;** Αυτό το θέμα είναι μια πικρή ιστορία. Πάντα είχα την εντύπωση ότι η Επίδαυρος είναι κάπως συνυφασμένη με μια επαγγελματική αυτοπραγμάτωση. Η λέξη αυτοπραγμάτωση είναι πολύ της μόδας τελευταία. Όλοι για κάποιον λόγο αισθάνονται ότι πρέπει να αυτοπραγματοθούν, ασχέτως με το τι είναι το «περιεχόμενο» τους. Εγώ, λοιπόν, είχα σοβαρές επιφυλάξεις για το θέμα της Επιδαύρου, γιατί γνωρίζω τις δυσκολίες και του χώρου αλλά και του ίδιου του αρχαίου δράματος, γι' αυτό και αντιδρούσα κάθε φορά που μου λέγανε «μα έχεις φτάσει σ' αυτή την ηλικία» ή «σ' αυτό το στάδιο της καριέρας σου» και «δοκίμασέ το, εδώ έχει πάει ο ένας, έχει πάει ο άλλος». Δεν μου έλεγε και τίποτα αυτό. Κι όσο μου τα λέγανε, τόσο αντιδρούσα. Η αλήθεια είναι ότι, εάν έχεις σώας τας φρένας ή αν τα έχεις τελειώς χαμένα, που είναι το ίδιο, έχεις τις επιφυλάξεις σου. Πατί θυμίζω ότι και ο Λευτέρης ο Βογιατζής, που για μένα ήταν ένας φάρος, ιδίως στον τρόπο που αντιμετώπιζε το επάγγελμα, διένυσε ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής του και της καριέρας του μέχρι να πάρει την απόφαση να κάνει κάτι στην Επίδαυρο. Έτσι κι εγώ. Τώρα, το πώς είναι η πρώτη φορά δεν το ξέρω. Για μένα η παράσταση, ξέρετε, είναι παράσταση. Δεν σκέφτομαι λοιπόν πολύ την Επίδαυρο. Οι άλλοι μού τη θυμίζουν. «Ναι, αλλά σκέψου την Επίδαυρο, που θα είναι έτσι, που θα είναι αλλιώς». Θα πάμε τώρα κι εκεί μια βόλτα, γιατί θέλω να δω πώς θα προσαρμοστεί το σκηνικό στον χώρο. Να ακούσουμε λίγο τις φωνές μας, να δούμε πού θα είναι η μουσική. Το ηχητικό κομμάτι, που είναι πάρα πολύ

σημαντικό... Αλλά η αλήθεια είναι ότι μια παράσταση είναι παράσταση και πάντα πιστεύω ότι, εάν πραγματικά συγκινηθεί αυτούς που τη φτιάχνουν, θα συγκινήσει με κάποιον τρόπο και αυτούς που την παρακολουθούν.

— **Ας πάμε τώρα στην «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή. Σ' αυτό το μεγάλο δίλημμα, αν ήταν δίλημμα, ποια Ηλέκτρα να επιλέξετε από τις δύο ή τρεις που υπάρχουν. Τι σας έκανε να επιλέξετε αυτήν του Σοφοκλή;** Συνήθως οι επιλογές των έργων είναι κάπως ασυνείδητες. Αργότερα αποδεικνύεται ή μου φανερώνεται καλύτερα ο πραγματικός λόγος για τον οποίο τις επέλεξα. Εδώ νομίζω ότι αυτό που λειτουργήσε περισσότερο ήταν η ίδια η ιδιοσυγκρασιακή κατάσταση αυτού του προσώπου, της Ηλέκτρας. Πατί ο Σοφοκλής γράφει ένα έργο αρκετά διαφορετικό από τις άλλες Ηλέκτρες και δεν μοιάζει πολύ ούτε με την Ορέστεια ούτε με του Ευριπίδη. Δεν γνωρίζουμε αν γράφτηκε πριν ή μετά του Ευριπίδη και δεν έχει ιδιαίτερη σημασία. Περισσότερη σημασία έχει για μένα ότι γράφτηκε κοντά στο τέλος της ζωής του και διαχειρίζεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο τα θέματα της εμμονής, της γονικής σχέσης και του πένθους. Είναι λοιπόν η καθήλωση, η τραγωδία της καθήλωσης. Νομίζω ότι ο χαρακτήρας της Ηλέκτρας σ' αυτή τη σοφοκλεία τραγωδία αποκτά ένα ιδιαίτερο βάρος. Διότι όλη η τραγωδία στρέφεται γύρω από το πρόσωπό της, πράγμα που δεν συμβαίνει στα άλλα έργα. Οπότε τη βλέπουμε λίγο σαν case study. Είναι μια αρκετά ψυχαναλυτική έως και ψυχιατρική, λένε πολλοί, περίπτωση. Εγώ καταλαβαίνω την εμμονή ως πρόβλημα και αξία ταυτόχρονα.

— **Και διαχρονικά, σωστά;** Διαχρονικά. Ναι. Κι επειδή είμαι σε μια φάση της ζωής μου δικού μου πένθους σε σχέση με τη μάνα μου, με ενδιέφερε να προσεγγίσω αυτό το έργο για να δούμε πώς λειτουργεί η μνήμη, πώς η καθήλωση, πώς το προχώρημα. Είχα την ευτυχία να συναντηθώ με τη Λουκία Μιχαλοπούλου, που με έναν τρόπο αρκετά περιεργό ήρθε στη ζωή μου και ταυτίστηκε μ' αυτή την αναζήτηση.

— **Η Λουκία Μιχαλοπούλου. Τι ζητήσατε από εκείνη και τι σας έφερε που δεν το περιμένατε;** Θα σας αφηγηθώ μόνο την πρώτη μας συνομιλία, γιατί έχει ένα ενδιαφέρον. Δεν ήταν η πρώτη μου επιλογή, κι όταν παρουσιάστηκε ως όνομα στο τραπέζι, της τηλεφώνησα για να της προτείνω να συναντηθούμε για τον ρόλο αυτό. Με το που της λέω «Λουκία, είμαι ο Δημήτρης ο Τάρλοου», μου λέει «Επιτέλους!» (γελάει) Μου

έκανε τρομερή εντύπωση αυτό, γιατί δεν ήξερε καν για τι πράγμα την έπαιρνα. Λέω: «Επιτέλους τι;». Αλλά ήξερα από μέσα μου τι. Πάντα όταν υπάρχουν τέτοιου είδους ταυτίσεις και συνευρέσεις σημαίνει ότι κάπως συνευρίσκονται και οι επιθυμίες, κι έτσι ήταν πολύ εύκολη η πορεία προς τη συνεργασία. Πατί προς τον ρόλο δεν είναι καθόλου εύκολη η πορεία. Αλλά νομίζω ότι αυτό που την ενδιέφερε τη Λουκία και ενδιαφέρει πολύ κι εμένα είναι η ίδια η εμμονή για το επάγγελμα. Η εμμονή σε σχέση με το θέατρο. Φυσικά έχει κι εκείνη τα δικά της θέματα. Το θέμα του πατέρα της, τον οποίο έχασε σε μικρή ηλικία. Αλλά νομίζω ότι αυτό που κυρίως θέλουμε να αφηγηθούμε είναι η εμμονή μας για ένα είδος θεάτρου που πάει να σβήσει ή είναι σε κίνδυνο.

— **Ο Σοφοκλής ξέρουμε ότι αρνείται τη θεϊκή παρέμβαση. Αυτό πώς επηρέασε τη σκηνοθετική σας ανάγνωση; Η δικαιοσύνη έρχεται από τους ανθρώπους;** Έχω την αίσθηση ότι ανάμεσα στα άλλα ζητήματα που θίγονται στο έργο είναι κι αυτή ακριβώς η μετάβαση από τον κόσμο της πίστης, τον ομηρικό κόσμο, στον κόσμο τον σύγχρονο, όπου το θείο αμφισβητείται ευθέως και ο άνθρωπος είναι σε υπαρξιακό αδιέξοδο. Οπότε αυτή η τομή και η ρωγμή είναι ακριβώς το μεσοδιάστημα στο οποίο συμβαίνει το έργο. Πράγματι, ο Σοφοκλής δεν βάζει καθόλου Ερινύες. Ενώ στα άλλα έργα του υπάρχει αυτή η αίσθηση: ότι ο Θεός όρισε. Εδώ υπάρχει ένα είδος καγχασμού για τον Θεό, με την έννοια τού ότι ούτε ο φόνος της Ιφιγένειας αλλά ούτε και αυτοί της Κλυταιμνήστρας και του Αίγισθου επιβεβαιώνονται από τον Θεό. Ο Ορέστης λέει: πήγα στο μαντείο και μου είπε πώς να το κάνω. Ούτε καν αν πρέπει να το κάνει. Δεν ρώτησε αν πρέπει να γίνει φόνος, αλλά το πώς πρέπει να γίνει. Κατόπιν, λίγο πριν κάνει τους φόνους, αμφιβάλλει φωναχτά: «Ελπίζω ο Θεός να είχε δίκιο». Και μόνο αυτό νομίζω ότι μας κάνει να αναρωτιόμαστε πολύ σοβαρά για το αν ο Σοφοκλής προς το τέλος της ζωής του βρίσκεται ατιμέτωπος με τον θάνατο και την απελπισία ή αν πιστεύει σε κάτι. Εγώ θεωρώ ότι χάνει κάθε πίστη, κι αυτό είναι δραματικό και ταυτοχρόνως πολύ ανθρώπινο, και αποτελεί επίσης ένα θέμα που με απασχολεί πολύ σ' αυτό το έργο.

— **Στην παράσταση αυτή υπάρχει κάποια σκηνή, κάποια στιγμή μάλλον, που νιώθετε ότι αυτό είναι η δική μου «Ηλέκτρα»; Και μπορείτε να τη μοιραστείτε μαζί μας ή είναι σπόιλερ;** Δεν θα έλεγα ότι υπάρχει μία στιγμή. Με ενδιαφέρει ο τρόπος με τον οποίο πρότεινα και επιλέξαμε η Ηλέκτρα να γλιστράει στη δράση. Κι αυτή η στιγμή που

ανήκει σε μια γκρίζα ζώνη, η στιγμή ανάμεσα στην ύπαρξη του προσώπου Λουκία Μιχαλοπούλου και της περσόνας της Ηλέκτρας. Το γλίστρημα αυτό από το πρόσωπο Λουκία στον ρόλο είναι ένα πολύ ενδιαφέρον στάδιο στην αρχή του έργου, αλλά δεν θα ήθελα να αποκαλύψω περισσότερα. Αφήστε που είναι κάτι που δουλεύουμε ακόμα.

— **Κάνατε κάποιες συνειδητές αποφυγές στη σκηνοθεσία; Υπήρξαν σκηνικές λύσεις από τις καθιερωμένες, ας πούμε, που δεν θέλατε να ακολουθήσετε, από σεβασμό στο έργο ή ακριβώς για να το αμφισβητήσετε ίσως;** Γενικά δεν μου αρέσει να κινούμαι σκηνοθετικά στις παρυφές της εξυπνάδας και των εκπλήξεων. Νομίζω ότι αυτό που κυρίως με ενδιαφέρει και ενδιαφέρει και το κοινό είναι να εκπλαγεί από το βαθύ αίσθημα. Δηλαδή, εάν, λόγου χάρη, το αρχοντικό των Ατρείδων θυμίζει στο κοινό κάτι από τη δική του ζωή, από τη δική του παιδική ηλικία, από τα δικά του χαμένα χρόνια ή από τη δική του σήψη και παρακμή, αυτό έχει ένα νόημα. Αλλά ίσως η μόνη ερμηνεία, με την έννοια της ερμηνείας της πραγματικής, είναι στο πρόσωπο του Πυλάδου, το οποίο στη συγκεκριμένη τραγωδία είναι ένα εντελώς βουβό πρόσωπο. Δεν λέει ούτε μία φράση. Και σε κάνει να αναρωτιέσαι. Εγώ τουλάχιστον αναρωτήθηκα: καλά, ο Σοφοκλής δεν ήθελε να μιλάει ο Πυλάδης; Δεν μπορούσε να του βάλει μια σκηνή; Δεν είχε κάτι να πει; Πατί είναι τελείως βουβός; Εκεί πράγματι υπάρχει από μένα μια ερμηνεία, αλλά δεν θα ήθελα να το προδώσω.

— **Μιλήστε μου και για τους άλλους συνεργάτες σας. Τι σκηνογραφία...** Η συνεργασία με τους συν-δημιουργούς είναι κομβική και πάρα πολύ σημαντικό κομμάτι της δημιουργίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ακόμα περισσότερο, γιατί, για να βρεθεί ο σκηνικός χώρος, προηγήθηκαν πολλές και αρκετά βασανιστικές συζητήσεις, αλλά και κάποιες που μας φούντωσαν τη φαντασία, τις εικόνες. Με τον Πάρι Μέξη κάναμε μια αρκετά μακρά διαδρομή μέχρι να καταλήξουμε στον σκηνικό χώρο, ο οποίος, μαζί με τα κοστούμια, έχει αναφορές σε όλο τον 20ό αιώνα της ελληνικής ζωγραφικής. Αυτό είναι κάτι το οποίο πρότεινα στον Πάρι και τον ενθουσίασε. Δουλέψαμε αρκετά πάνω σ' αυτό, όπως και στο θέατρο σκιών αλλά και στα φαγιούμ όσον αφορά το μακιγιάζ και τα κοστούμια. Αρκεί να σας πω ότι επιλέξαμε τον δρόμο της ζωγραφικής και στα κοστούμια – δηλαδή τα υφάσματα, οι πτυχώσεις τους, θα ζωγραφιστούν στο χέρι από τον ίδιο τον Πάρι Μέξη, γιατί θα ήθελα να υπάρχει μια ζωγραφικότητα στο οπτικό κομμάτι. Το ίδιο το σκηνικό είναι τόσο απλό όσο και σύνθετο και ογκώδες. Παρουσιάζει ένα ψυχαναλυτικό παντζούρι με γαλλικά παραθυρόφυλλα, το οποίο έχει γείρει, και μια σκάλα, σαν όλο αυτό να είναι το παλάτι των Ατρείδων και ταυτοχρόνως μια ψυχαναλυτική περιοχή μέσα από το φως της οποίας εμφανίζονται τα πρόσωπα και λειτουργούν περισσότερο σαν ένας εφιάλτης παρά σαν μια απόλυτα ρεαλιστική συνθήκη.

— **Αυθόρμητα, μου ήρθε να πω ότι το σκηνικό θα μπορούσε να θυμίζει ένα οποιοδήποτε ελληνικό σπίτι. Ορμώμενος από κάτι που μου είπε ο δικός μου ψυχαναλυτής, ότι όλα τα προβλήματα των Ελλήνων, ανάγονται στην οικογένεια των Ατρείδων. Εκεί υπάρχει το κουκούτσι. Όλα.** Έχετε πολύ καλό ψυχαναλυτή. Συμφωνώ απόλυτα. Πατί το να βλέπει κανείς το παλάτι των Ατρείδων σαν ένα σπίτι όπου οι ευγενείς, οι αφεντικά της χώρας, έχουν τα προβλήματά τους το υποβιβάζει το θέμα. Νομίζω ότι στην πραγματικότητα ο Σοφοκλής μιλάει για όλα τα προβλήματα των οικογενειών, των ελληνικών και γενικότερα. Τη σχέση με τις μανάδες, με τους πατεράδες, τις αδελφές. Τα βάζει όλα μέσα. Και όσον αφορά το ηχητικό κομμάτι, είναι εξίσου σημαντικό, διότι ο Φώτης Σιώτας, ο οποίος γράφει την εξαιρετική, κατά τη γνώμη μου, μουσική, θα παίζει επί σκηνής μαζί με τον Τάσο Μισιρλή, με τη συνδρομή και του ίδιου του Πυλάδου, ο οποίος είναι οργανίστας.

— **Επιτέλους, κάτι θα κάνει και ο Πυλάδης (γέλια).** Και πολλά ακόμα θα κάνει, αλλά θα έχουμε τρία όργανα επί σκηνής. Από πλήκτρα μέχρι βιολοντσέλο και τύμπανα. Θα είναι μια ολόκληρη εγκατάσταση.

— **Το κοινό της Επιδάουρου πολλές φορές παίζει και τον έξτρα ρόλο σε διάφορες παραστάσεις και θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι και κάπως συγκεκριμένο. Σκηνοθετεί κανείς διαφορετικά όταν ξέρει ότι βρίσκεται σ' αυτόν το χώρο; Το κοινό επιβάλλεται στον σκηνοθέτη;** Εάν ρωτάτε τη δική μου γνώμη, όχι. Διότι το θέατρο είναι μια τέχνη ανοιχτής απευθύνσης και, είτε απευθύνεται σε έναν είτε σε δέκα χιλιάδες, δεν έχει καμία διαφορά. Άρα όλο το ζήτημα είναι τεχνικό, έτσι ώστε ο ήχος να φτάνει σωστά και στον τελευταίο θεατή. Πράγμα όχι εύκολο σ' ένα πολύ μεγάλο θέατρο δέκα χιλιάδων και βάλτε θέσεων. Άρα χρειάζεται και πάρα πολύ προσεκτική και ιδιαίτερη μεταχείριση ο ήχος. Το να μην καλύπτουν τα όργανα τις φωνές, το εάν θα χρησιμοποιηθούν μικρόφωνα και πού, έτσι ώστε να μη φαίνονται και να μη δημιουργούν την αίσθηση της τεχνητής φωνής. Πράγμα που πολύ συχνά συμβαίνει από κακή, θα πρέπει να πω, προεργασία. Διότι υπάρχουν τρόποι και να μη φαίνονται τα μικρόφωνα και να ενισχύουν τόσο-όσο τις φωνές των ηθοποιών. Η εντύπωση και η άποψη ότι δεν πρέπει να υπάρχει τεχνική υποβοήθηση είναι απλώς εκτός τόπου και χρόνου. Διότι με τα σύγχρονα μέσα και με τον σύγχρονο τρόπο αφήγησης δεν είναι δυνατό κάτι τέτοιο. Δεν είμαστε στο 1955, που ο Μινωτής στεκόταν ακίνητος, χωρίς να υπάρχει μουσική την ώρα που μιλάει και πάει λέγοντας. Άλλο θέατρο. Η απεύθυνση στο κοινό για μένα όμως είναι μία και οι ηθοποιοί πρέπει να απευθυνθούν σ' αυτό το κοινό σαν να είναι ένα σώμα, σαν να βρίσκονται σε οποιοδήποτε θέατρο, είτε είναι το Πορεία είτε οποιοδήποτε άλλο.

— **Είστε και ηθοποιός και σκηνοθέτης. Ποια από τις δύο ιδιότητες υπερισχύει όταν δουλεύετε στο Πορεία ή σε έργα όπως η «Ηλέκτρα»;** Όταν είμαι σκηνοθέτης, είμαι σκηνοθέτης. Παρ' όλα αυτά, δεν αρνούμαι να κάνω διάφορα καραγκιοζιλίκια μαζί τους. Να αφηγούμαι πολύ ζουμερές, συγκινητικές και αστείες ιστορίες από τη ζωή μου, να τους κάνω φωνές άλλων ηθοποιών, άλλων σκηνοθετών και τα λοιπά. Έτσι ώστε να χαλαρώνουν και να καταλάβουν ότι το θέατρο είναι κυρίως χαρά, είναι απόλαυση.

— **Μιμείστε κι άλλους σκηνοθέτες; Είναι πολύ ενδιαφέρον! Δεν θα ζητήσω να μιμηθείτε κάποιον...** Ε, όχι. Αυτό γίνεται επί πληρωμή. Πρέπει να με πληρώσετε. (γέλια)

— **Σωστό. Αλλά πείτε μου ένα όνομα που μιμείστε. Τον Κουν, ας πούμε;** Όχι, όχι. Δεν θέλω να πω ποιους, εννοείται. Έλληνες πάντως. Έχω μερικούς στο ρεπερτόριό μου. Φαντάζομαι, κι εμένα με μιμούνται. Το έχω ακούσει.

— **Κλείνοντας, να πούμε τι να περιμένουμε μετά την Επιδάουρο;** Εγώ συνήθως έπειτα από κάτι μεγάλης κλίμακας, όπως είναι η Επιδάουρος, στρέφομαι σε κάτι πολύ πιο προσωπικό και πολύ πιο μικρής κλίμακας, έτσι ώστε να απομονωθώ και να μπορέσω να δουλέψω όπως θέλω. Η μεγάλη επιθυμία της Λουκίας Μιχαλοπούλου ήταν να κάνει τις «Ευτυχισμένες μέρες» του Μπέκετ. Ήταν και δική μου, διότι υπάρχει μια ιστορία από πίσω, την οποία δεν ξέρω αν έχουμε τον χρόνο να την πούμε.

— **Ναι, ναι, παρακαλώ.** Κάποτε υπήρχε μια ηθοποιός ονόματι Χριστίνα Τσίγκου. Είχε παντρευτεί τον Θάνο Τσίγκο, εικαστικό, και ζούσε στο Παρίσι. Έκανε θέατρο εκεί, σε ένα από τα πιο αβαν-γκαρντ θέατρα της γαλλικής πρωτεύουσας και υπήρξε η μούσα του Μπέκετ σε σχέση με το συγκεκριμένο έργο. Το δίδαξε πρώτη δηλαδή. Και ο Μπέκετ ήρθε στην Ελλάδα. Τα σκηνικά τα είχε κάνει ο Τσαρούχης, κι όταν ήρθε ο Μπέκετ τον υποδέχτηκε στο αεροδρόμιο ο πατέρας μου, διότι ήταν φίλοι με τον Τσαρούχη, και τον μετέφερε με το αυτοκίνητό του στο σπίτι του ζωγράφου στο Μαρούσι. Εκτός των άλλων, η Τσίγκου ήταν οικογενειακή μας φίλη και συνέβη το εξής φοβερό. Ένα φθινόπωρο, τέλος καλοκαιριού, πήγε στη μάνα μου το βαλιτσάκι της, το οποίο περιείχε την περούκα της και όλα τα φροντιστηριακά αντικείμενα του ρόλου. Της το άφησε και της λέει: «Μαρίνα, πάω για τρεις μέρες στις Σπέτσες να ξεκουραστώ, γιατί νιώθω πολύ κουρασμένη». Άφησε τη βαλίτσα, πήγε στις Σπέτσες και... εκεί πέθανε. Έπαθε, νομίζω, ένα αναπνευστικό επεισόδιο και πέθανε στο ξενοδοχείο ενός φίλου. Επείσπερε λοιπόν η σφαγή της και την υποδέχτηκαν στο λιμάνι του Πειραιά ο Παντελής Βούλγαρης, η μάνα μου κι ένας αστυνομικός. Το βαλιτσάκι έμεινε στη μάνα μου και κατόπιν πέρασε σ' εμένα. Αυτή τη στιγμή, λοιπόν, έχω το βαλιτσάκι της Χριστίνας. Έτσι ξεκινάει αυτή η ιστορία. ●

ΜΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ, ΕΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΣΥΓΚΙΝΕΙ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΤΗ ΦΤΙΑΧΝΟΥΝ, ΘΑ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΙ ΜΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΤΡΟΠΟ ΚΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ

Θωμάς Κοροβίνης «Έθελα να διασώσω τη ζωή ακόμη μνήμη της Θεσσαλονίκης»

Συνομιλώντας με τη γιαγιά Ελπινίκη για γνώσεις και αξίες του παρελθόντος

Της ΗΡΩΣ ΣΚΑΡΟΥ

Θωμάς Κοροβίνης
Σταυροί
στο ακροθαλάσσι
εκδ. Αγρα

Τον Θωμά Κοροβίνη τον γνώρισα με τον «Γύρο του θανάτου» το 2010. Περίπου δέκα χρόνια μετά, παρακολούθησα την παράσταση «Αρίστος», βασισμένη στο βιβλίο του. Αυτό στάθηκε αφορμή για να το ξαναδιαβάσω και να αναζητήσω περισσότερα έργα του συγγραφέα. Μυθιστορήματα, διηγήματα, ποιήματα, ανθολογίες. Πρόσφατα ήρθε στα χέρια μου το τελευταίο του αφήγημα, «Σταυροί στο ακροθαλάσσι». Θαύμασα για άλλη μια φορά την πένα και τον μοναδικό του τρόπο να περνάει τη λογογραφία μέσα στη λογοτεχνία. Ειδικά εδώ, η προφορική παράδοση, που βρίσκεται στον πυρήνα του λαϊκού μας πολιτισμού, γίνεται γραπτή και μας προσφέρει με τρόπο απολαυστικό γνώσεις, αρχές και αξίες του παρελθόντος μας. Κι αυτό είναι κάτι που χρειαζόμαστε. Γιατί, ένας λαός που έχει ξεχάσει την παράδοσή του είναι σαν έναν άνθρωπο που έχει χάσει τη μνήμη του. Οι «Σταυροί στο ακροθαλάσσι» είναι μνήματα. Η «μνημούρια», όπως τα λέει η γιαγιά Ελπινίκη. Κι απάνω τους «είναι γραμμέν' όλ' η ιστορία του κόσμου μας, της ζωής μας, η αρχή και το τέλος μας». Πολύ θα ήθελα να είχα γνωρίσει αυτή τη γιαγιά. Έχω όμως την ευκαιρία να μάθω τώρα από τον εγγονό.

— Το βιβλίο βασίζεται σε σποραδικούς διαλόγους που είχατε με τη γιαγιά σας το 1975, όταν εκείνη ήταν 77 ετών κι εσείς 22. Τι ήταν αυτό που σας οδήγησε στην καταγραφή τους πενήντα χρόνια μετά;

Δούλεψε μέσα μου το μικρόβιο όλο τον καιρό. Σε καλεί όταν έρχεται η ώρα του να γίνει κάτι, να βγει προς τα έξω. Άλλοι τα κανονίζουν αυτά, όχι ο δημιουργός. Προχτές αφηγούμουν μια ερωτική μου ιστορία «επαναστατικής τάξεως». Γουρλώνουν τα μάτια τους και μου λένε απ' την παρέα «γράψ' την». Άρχισα να γελάω, μα δεν γίνονται έτσι αυτά, τους λέω.

— Υπήρξαν κάποιες από τις διηγήσεις της που σήμερα νχούν στ' αυτιά σας διαφορετικά, τις αντιλαμβάνεστε με άλλον τρόπο απ' ό,τι όταν τις πρωτακούσατε; Τίποτε δεν άλλαξε. Είναι ένας διάλογος δύο παράδοξα ερωτευμένων συγ-

γενών, που συνεχίζεται πέραν των συμβάσεων του χρόνου που μας δόθηκε, με την ίδια υψηλή θερμοκρασία και αισθηματικό πάθος, στο διηνεκές.

— «Άκου να σε πω», λέει η γιαγιά Ελπινίκη. «Ολ' μας είμαστε θεατρίν'! Θεατρίν' χωρίς μισθό!... Των αλλουνών τα κέφια κάνουμε. Ε, λευτεριά λέγεται αυτό;» Στο βιβλίο δεν της απαντάτε. Συμφωνείτε μαζί της; Όταν ο άλλος μιλάει αφοριστικά, δεν του απαντάς. Τον ακούς και κάθεσαι να συλλογιστείς τα λόγια του. Εγώ την έβαλα να το λέει αυτό. Το πρέσβευε κι η ίδια, αλλά το εξέφραζε με άλλον, δικό της τρόπο. Πες ότι προσπάθησα να συνοψίσω τις σκέψεις της.

— Ξεκινήσατε τη συγγραφική σας καριέρα σχετικά αργά. Το πρώτο σας αφήγημα, το «Κανάλ ντ' αμούρ», εκδόθηκε το 1996. Ποια ανάγκη σας οδήγησε να πιάσετε την πένα; Έφτασε η στιγμή για το duende μου,

που λέει ο Λόρκα. Ήθελα και να διασώσω τη ζωή ακόμη τότε μνήμη της Θεσσαλονίκης, από ένστικτο. Έκτοτε η μαςίνα δεν σταμάτησε να ψήνει τον μουσακά της.

— **Σας έχω ακούσει να αναφέρεστε συχνά στους δασκάλους σας Δ.Ν. Μαρωνίτη και Γ.Π. Σαββίδη. Πώς ήταν η σχέση μαθητείας που αναπτύξατε μαζί τους;**

Ήταν μαθητεία γνώσης, μαθητεία ζωής. Ο πρώτος γκουρού μου στη νεοελληνική φιλολογία, ο δεύτερος και στην έπαρση σημαίας στο ανεξάρτητο φρόνημα και στο να ανοίγω δρόμους.

— **Επηρέασαν αυτοί οι δάσκαλοι την τεχνική και το ύφος σας;**

Ως μετάδοση της κοινωνικής εμπειρίας και της στάσης τους ναι, ως προς το ύφος και την τεχνική στη λογοτεχνία μου, διαμόρφωσα πολύ προσωπικό στιλ, με χαλαρή επιρροή από τους δασκάλους μου, κυρίως τον Βιζυηνό, τον Παπαδιαμάντη και τον Γιώργο Ιωάννου.

— **Ποιοι άλλοι ήταν οι άνθρωποι της ζωής σας που σας καθόρισαν;**

Ο Ντίνος Χριστανόπουλος, η Διδώ Σωτηρίου, ο Περικλής Κοροβέσης και ο Μάνος Ελευθερίου.

— **Επιλέξατε να ζήσετε για οχτώ χρόνια στην Κωνσταντινούπολη διδάσκοντας στο Ζάππειο Παρθεναγωγείο. Ποιο ήταν το κάλεσμα;**

Μια εσωτερική νηοή με ώθησε επιτακτικά, ως χρέος και ως κισμέτ, σαν να είχα γεννηθεί στην Πόλη αιώνες πριν και να είχα ζήσει εξακολουθητικά.

— **Τι σας έδωσε η Πόλη;**

Η Πόλη «μ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι», που λέει και ο εξάρκων ποιητής μας, ο Πολίτης και Αλεξανδρινός. Ισόβια η ευγνωμοσύνη και το χρέος και η λατρεία για τον πλούτο που αποθησαύρισα, το ψήσιμό μου στην ανθρωπογνωσία, τον κοσμοπολιτισμό που μου δίδαξε και την αγάπη που έδωσα και πήρα από Ρωμιούς, Κούρδους και Τούρκους.

— **Και σήμερα; Εξακολουθείτε να την επισκέπτεστε;**

Ναι, αραιά και πού. Αλλάζει κι εκείνη προς το χειρότερο, σ' αυτή την άγρια εποχή που θυσιάζονται τα πάντα στυγνά στον βωμό του Μαμμωνά και είναι πια σχεδόν αβίωτη, αλλά στεφανωμένη αδιάπτωτα με τη μαγεία των θρύλων και της διαπολιτιστικής της όσμωσης, σημείο για μένα ακαταμάχητης έλξης. Εξάλλου εκεί όλο και εκπλησσομαι από συναντήσεις με ανθρώπους με το χάρισμα της επικοινωνίας παλαιάς κοπής, μιας «ανθρωπίλας» που με ανασταίνει, εδώ πλέον όχι. Ζω διαρκώς στην Πόλη, ωσεί παρών, και θα ζω νυν και αεί.

— **Η ιδιότητα του μουσικού πώς προέκυψε;**

Κουβαλούσα παιδιόθεν ως προίκα ζωής και ανεξίτηλο, βαθύ βίωμα τη λαϊκή μουσική εμπειρική παιδεία χωρίς γνώσεις ωδείου. Οι μελωδίες δούλευαν μέσα μου, όπως και η ποίηση. Κάπως έτσι γεννήθηκαν και τα άσματα...

— **Με τον «Μπέμνη» περάσατε το ρεμπέτικο και το λαϊκό τραγούδι στη λογοτεχνία. Τι ήταν αυτό που σας ώθησε να ασχοληθείτε με τη ζωή του Δημήτρη Στεργίου;**

Πολύ πριν απ' τον «Μπέμνη», είχα εκδώσει το μυθιστόρημα-χρονογράφημα «Όμορφη νύχτα», όπου καταγράφονται τα κέντρα διασκεδάσεως και οι

πρωταγωνιστές της μουσικής ζωής στη Θεσσαλονίκη για μια εικοσαετία μέσα από ανθρώπινες ιστορίες, με αναδρομές στο παρελθόν και με καταγραφές και άλλων πολιτιστικών δρωμένων, βιβλίο πρωτότυπο, σημείο αναφοράς για όσους ενδιαφέρονται για σχετικά θέματα. Όσον αφορά τον «Μπέμνη», με οδήγησε η βαθιά συγκίνησή μου για την περίπτωση ενός εξέχοντος πολυμουσικού επιπέδου Παγκανίνι, μιας γοητευτικής αλλά «καταραμένης» προσωπικότητας, η διάθεσή μου να αποδώσω λογοτεχνικά τη μυθολογία του προσφυγικού Πειραιά και η ανάγκη να περάσω στη λογοτεχνία μας την ιστορία του λαϊκού τραγουδιού μέσα από τη δισκογραφία και τα πάλκα τις εμβληματικές για την κοινωνική μας ζωή και τον πολιτισμό μας δεκαετίες 1950 και 1960.

— **Τέχνη – Τύχη – Τόλμη, σύμφωνα με το τρίπτυχο του Ελύτη. Την τέχνη την κατακτήσατε. Την τύχη προφανώς τη συναντήσατε, διακρίνοντας τις κατάλληλες ευκαιρίες. Πείτε μου για την τόλμη. Ποιες δυσκολίες, ποιους κινδύνους περιφρονήσατε στην τέχνη και την ίδια σας τη ζωή;**

Την τέχνη την κερδίζεις σιγά σιγά, με κόπο και δουλειά και μακριά από μιμήσεις και απομιμήσεις. Η τύχη, που είναι τυφλή, για να «ξεστραβωθεί» και να ανταμώσεις μαζί της, πρέπει να μην κλωνείς, να βουτάς στα βαθιά στα νερά της ζωής χωρίς να πολυδίνεις σημασία στα εμπόδια. Οι υπαρκτοί και κατά φαντασίαν κίνδυνοι γίνονται άλλοθι για την παθητικότητα και σου τρώνε τζάμπα την ψυχή. Μένεις με τις φοβίες σου, η ζωή περνάει και σε χαιρετάει από μακριά. Δεν κάνουμε δουλειά με τον εαυτό μας, γι' αυτό οι πιο πολλοί πάμε χαράμι.

— **Παπαδιαμάντης, Βιζυηνός, Καβάφης. Ήθελαν τόλμη κι αυτά τα εγχειρήματα. Άνθρωποι που σημάδεψαν την ελληνική λογοτεχνία έγιναν ήρωες στα βιβλία σας. Μάθατε γράφοντας γι' αυτούς κάτι καινούργιο, που δεν γνωρίζατε διαβάζοντάς τους;**

Αυτοί είναι οι προπάτορές μου. Δεν είναι μόνο σχέση ανάγνωσης από τα μικράτα μου, τους περιέχω και βρίσκομαι σε διαρκή συνομιλία με το έργο και την προσωπικότητά τους σαν να είναι ζωντανοί, καθημερινοί φίλοι μου. Μαθαίνω συνεχώς απ' την σοφία τους, η μαθητεία αυτή δεν έχει τέλος.

— **Ως εκπαιδευτικός, με ποιους τρόπους πιστεύετε πως θα μπορούσε η διδασκαλία της λογοτεχνίας να διαμορφώσει, σύμφωνα με τον χαρακτηρισμό του Μονταίγνε, «επαρκείς αναγνώστες»;**

Με τη σωστή γνωριμία των μαθητών –μέσα απ' την εκπαίδευση, την ανάγνωση και τη μελέτη– κυρίως με τους κλασικούς, τους πατέρες» της παγκόσμιας λογοτεχνίας και τη διπνεκή και επίμονη προσωπική άσκηση γραφής για τους επίδοξους συγγραφείς.

— **«Μια γέννα κι ένας ψόφος είν' ο κύκλος μας», λέει η γιαγιά Ελπινίκη, «η αρχή και το τέλος, κι ό,τι προκάν' με ανάμεσα, αλλά, όσο έχ' ανοιχτά τα μάτια σ', θέλ' προσοχή, άλλος τον τρώει το δράκο κι άλλον τον τρώει ο δράκος!» Υπάρχει κάτι στα μελλοντικά σας σχέδια που θα 'πρεπε να προκάν' τε;**

Απομνημονεύματα, ίσως, αλλά προηγούνται άλλα σχέδια. Ό,τι λέει το γραφτό μας.

— **Τι αξίζει τελικά στη ζωή;**

Θα σας απαντήσω όπως ο μέγας Κώστας Αξελός όταν του έκανα την ίδια ερώτηση: «Τι αξίζει; Το ούισκι που πίνουμε και το τσιγάρο που καπνίζουμε». **A**

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ

Σιμπίλα Αλεράμο: Μια γυναίκα κι ένα μυθιστόρημα που έκανε πάταγο στην εποχή του

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

«Τα παιδικά μου χρόνια ήταν χρόνια ελεύθερα και γεμάτα ζωή». Έτσι ξεκινάει (σε πολύ καλή μετάφραση της **Δήμητρας Δότση**) το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημά της η Σιμπίλλα Αλεράμο. Πρόκειται για μια δήλωση που θα προκαλούσε μια έκφραση απαρέσκειας στο πρόσωπο ενός καταξιωμένου ψυχαναλυτή. Τι να συναγάγει ο θιασώτης του Φρόιντ από μια τέτοια εισαγωγή; Πώς θα μπορέσει να κρατήσει στο ντιβάνι ένα άτομο που έχει περάσει όμορφα παιδικά χρόνια; Ωστόσο, ένας καταξιωμένος ψυχαναλυτής, ένας ψυχαναλυτής με πείρα απέναντι στους επισκέπτες του, γνωρίζει ότι οφείλει να περιμένει. Γιατί τα δύσκολα έρχονται. Δεν φτάνει κανείς ως το ακριβό ντιβάνι του δίχως λόγο και αιτία. Και έχει δίκιο.

Η ηρωίδα της Αλεράμο βιάζεται στα δεκάξι της και υποχρεώνεται από τα ήθη της εποχής (μιλάμε για τις αρχές του περασμένου αιώνα στην Ιταλία) να παντρευτεί τον άντρα που επωφελήθηκε των περιστάσεων και την αποπλάνησε. Μαζί του κάνει ένα παιδί – ένα αγόρι, για την ακρίβεια. Αυτό το παιδί είναι η άγκυρά της σε έναν γάμο που δεν έχει καθόλου αγάπη, σε μια σχέση που δεν

κρύβει κανέναν αλληλοσεβασμό, σε μια ιστορία όπου η γυνή θα πρέπει να φοβήται τον άνδρα. Μόνο που στη συγκεκριμένη περίπτωση η ηρωίδα (γιατί περί αυτού πρόκειται) αποφασίζει κάποια στιγμή ότι δεν αντέχει άλλο. Τα δεσμά του γάμου την πνίγουν. Επιθυμεί σφόδρα να αποδράσει. Ψάχνει γύρω της για βοήθεια, όμως η μάνα της είναι σε ίδρυμα, ο πατέρας της –που κάποτε τον λάτρευε αλλά τώρα έχει πια ξεμακρύνει από κείνη– είναι απών, τα αδέρφια της βασανίζονται στις δικές τους ζωές.

Πώς διάβολο θα καταφέρει να ξεφύγει; Μήπως να σκότωνε τον άντρα της

– το παραθείο είχε πέραση εκείνο τον καιρό. Μήπως να αυτοκτονούσε η ίδια; Αλλά με τι τρόπο; Να έπεφτε σε κανένα πηγάδι; Και ο γιος της; Τι θα απογινόταν το φτωχό παιδί; Μήπως να έβρισκε κάποιον εραστή για να ανακουφιστεί κάπως; Αλλά κανείς δεν της εμπνέει τον έρωτα. Είναι άραγε ανηδονική; Σίγουρα πάντως δεν απολαμβάνει το σεξ με τον άντρα της.

Ο αναγνώστης συμπάσχει με αυτή τη γυναίκα, που τραβάει τα πάνδεινα χωρίς ποτέ να έχει βιώσει την αγάπη. Εκτός των άλλων, η ηρωίδα θέλει να γίνει συγγραφέας. Μάλιστα, γράφει επιτυχημένα σε εφημερίδες διάφορα άρθρα, άλλοτε κριτικές βιβλίων κι άλλοτε διαπρύσια φεμινιστικά κείμενα. Δεν παύει, στο μεταξύ, να ζει σε κάποιον από τους εννέα κύκλους της Κόλασης του ομοεθνούς της Δάντη. Διαμαρτύρεται ότι κανείς αρσενικός συγγραφέας δεν έχει καταφέρει να αποδώσει πιστά τη γυναικεία ψυχή και τα συνακόλουθα πάθη της. Προφανώς κάποια στιγμή αποφασίζει να το κάνει η ίδια. Καρπός αυτής της απόπειρας είναι το συγκεκριμένο μυθιστόρημα, που έκανε πάταγο στην εποχή του, και διαβάζεται ακόμα και σήμερα με την ίδια λαχτάρα. Εγώ το διάβαζα κάθε βράδυ στο κρεβάτι, παρατείνοντας διαρκώς την ώρα που ήθελα να σβήσω το φως.

Μπορεί να διαβαστεί ωστόσο και το σουρούπο – όπως γράφει ο Ντίκενς.

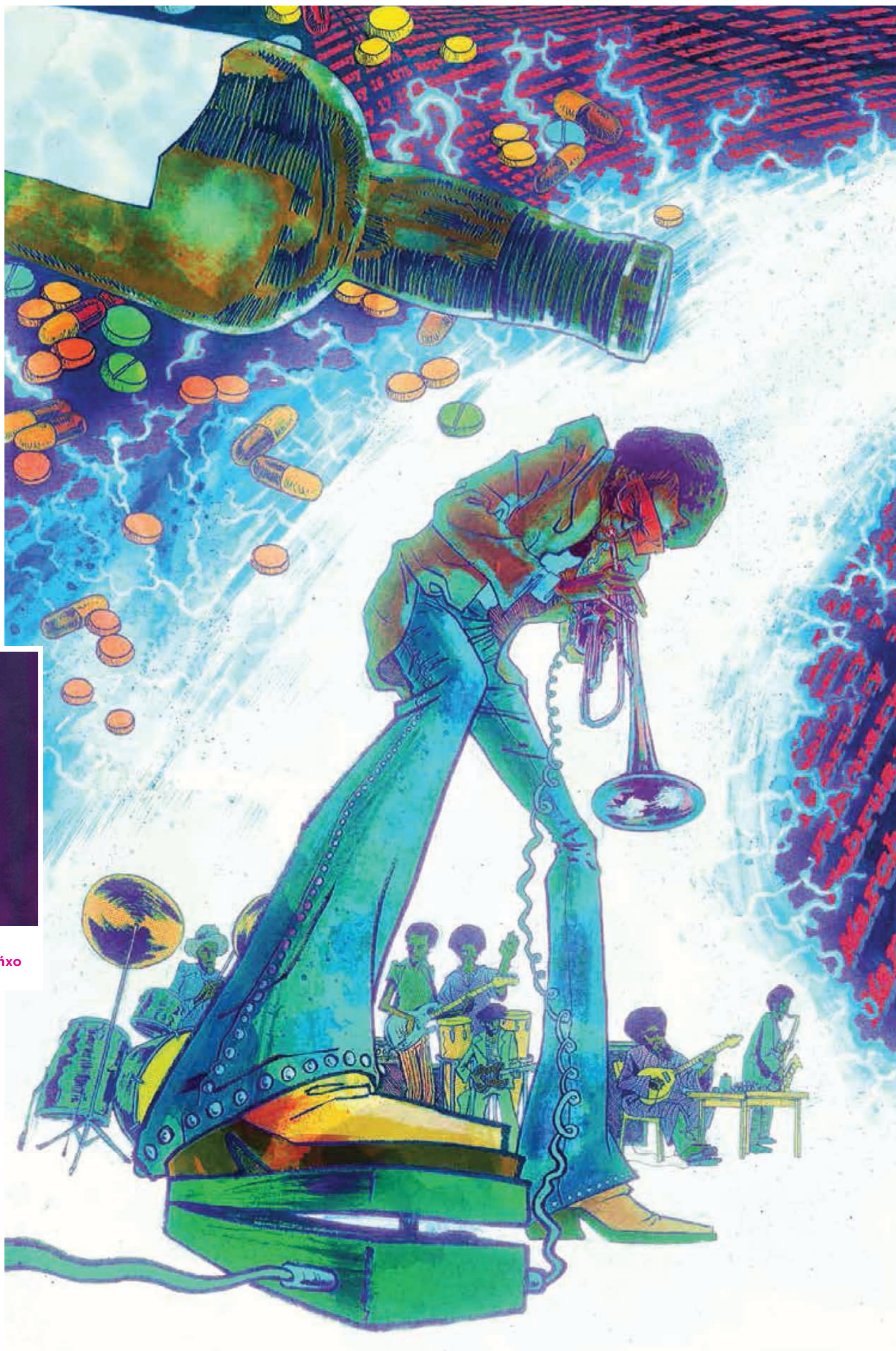
Sibilla Aleramo

Μια γυναίκα

εκδ. Διόπτρα

Μάιλς Ντέιβις
Αναζητώντας τον ήχο
εκδ. Οξύ

Μάιλς Ντέιβις: Αναζητώντας τον Ήχο

Ένα γκράφικ νόβελ σαν κινηματογραφικό τζαζ ταξίδι

Του ΓΙΑΝΝΗ NENE

Το γκράφικ νόβελ «Μάιλς Ντέιβις - Αναζητώντας τον Ήχο» του Ντέιβ Τσίσολμ μόλις κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Οξύ, σε μετάφραση του Γιώργου Ίκαρου Μπαμπασάκη. Είναι μια βιογραφία του μεγάλου θρύλου της τζαζ, που δεν περιορίζεται στην αφήγηση της ζωής του, αλλά παίζει με εντυπωσιακές εικόνες που χαρτογραφούν ακόμα και το πάθος και τον εσωτερικό του.

Ας ξεκινήσουμε με την ιδέα ότι πάντα και παντού η τζαζ σε ταξιδεύει εντελώς κινηματογραφικά στα περιβάλλοντα που θέλεις. Ας πούμε σε έναν απόμερο δρόμο, στη σιωπή μιας φεγγαρόφωτης νύχτας, κάπου στο Αρκάνας, το 1933. Ένα παιδί ακούει ένα παράξενο μπλουζ ν' αναδύεται από τους βάλτους. Δεν είναι ήχος. Είναι όραμα. Το παιδί ονομάζεται Μάιλς Ντέιβις. Και κάπως έτσι ξεκινάει αυτή η ιστορία της ζωής του, προσαρμοσμένη σε λόγια του ίδιου του μεγάλου μουσικού από την αυτοβιογραφία του, άρθρα και συνεντεύξεις. Και, κυρίως, στις ίδιες τις εικόνες που σχεδίαζε ο Μάιλς.

Το άλμπουμ ξεκινά με τον πρόλογο του γιου του Μάιλς Ντέιβις, Έριν.

Όταν ο πατέρας μου υπέστη εγκεφαλικό το 1982, παρέλυσε προσωρινά το δεξί του χέρι. Ο γιατρός τού συνέστησε να σκισάρει προκειμένου να αποκατασταθεί. Ο Μάιλς καταπιάστηκε μ' αυτό και, μετά από ένα διάστημα, η ικανότητά του να εκφράζεται μέσα από τις ζωγραφιές του μεγάλωνε ολοένα και περισσότερο.

Προσπλήθηκε στο να σκισάρει με μολύβια, πένες και μαρκαδόρους και, με τον καιρό, γέμισε δεκάδες (ίσως εκατοντάδες) μπλοκ. Του άρεσε να ζωγραφίζει χορευτές, μουσικούς και άλλα – αλλά κυρίως χορεύτριες. Πιστεύω ότι η λεπταίστη δουλειά του με τα χρώματα έχει την προσωπική της ταυτότητα, που μιλάει στον θεατή όπως η τρομπέτα του και η μουσική του μιλάνε στον ακροατή.

Συνέχισε κατόπιν να ζωγραφίζει με ακρυλικά σε μουσαμάδες ποικίλων μεγεθών, αλλά πιο πολύ του άρεσε να ζωγραφίζει σε γιγάντια ρολά μουσαμά χωρίς να τελαρώνει – μετά να τα κρεμάει στη σκάλα του δεύτερου πατώματος ώστε να τα βλέπει εκτεθειμένα από διαφορετικές γωνίες. Η ζωγραφική έγινε γι' αυτόν τόσο σημαντική όσο και η μουσική, και άρχισε να πουλάει έργα του τόσο ιδιωτικά (στον Λάιονελ Ρίτσι, τον Κούνινο Τζόουνς κ.ά.) όσο και σε ατομικές εκθέσεις σε αίθουσες τέχνης, αλλά και σε ομαδικές με άλλους μουσικούς όπως ο Τζον Μέλενκαμπ.

Του άρεσε να επισκέπτεται τα ατελιέ άλλων καλλιτεχνών και να βλέπει τα έργα τους. Με πήρε μαζί του σε μερικές τέτοιες επισκέψεις ενόσω βρισκόμασταν για περιοδείες στην Ευρώπη, και πάντοτε με γοήτευε το πώς αλ-

λπλεπιδρούσε με τους καλλιτέχνες αυτούς – καθώς συζητούσε τη μείξη χρωμάτων και τις ποικίλες τεχνικές.

Γνώρισα τον Ντέιβ Τσίσολμ από το γκράφικ νόβελ του *“Chasin' the Bird – Charlie Parker in California”*. Δεν ήμουν βέβαιος πώς θα μπορούσαν να μεταφερθούν στον ΔΙΚΟ ΜΟΥ κόσμο των κόμικς και των γκράφικ νόβελ μορφές σαν τον Μπερντ και τον Μάιλς. Τέλος πάντων, δεν κράτησε για πολύ η αβεβαιότητά μου, μια και με κέρδισε με το παραπάνω το πώς προσέγγισε ο Ντέιβ την ιστορία του Μπερντ. Υπήρχε τέτοια ελευθερία σ' αυτό το μέσο έκφρασης ώστε νιώσαμε (εμείς οι διαχειριστές της κληρονομιάς του Μάιλς) ότι η ιστορία του Μάιλς Ντέιβις μπορούσε να αποδοθεί μ' έναν τέτοιο τρόπο από τον κύριο Τσίσολμ.

Θα άρεσε πολύ στον Μάιλς να δει πώς είδε ο Ντέιβ το ταξίδι για την ανακάλυψη του προσωπικού του ήχου. Ξέρω καλά ότι θα είχε μεγάλη περιέργεια για το πώς αποδίδεται η ζωή του με τον μοναδικό τρόπο των γκράφικ νόβελ. Ο Ντέιβ, τόσο τρομπετίστας όσο και εικαστικός καλλιτέχνης, έδειξε μεγάλο ενθουσιασμό όταν βυθίστηκε στο μακρύ ταξίδι του Μάιλς.

Από παιδί λάτρευα τα κόμικς. Τις ιστορίες, τα χρώματα, τη μυθοπλασία τους! Στον δρόμο για το σχολείο είχα πετύχει ένα κιόσκι που αντάλλασσε ένα κόμικ με μια συλλεκτική μεταλλική μάρκα λεωφορείου της Νέας Υόρκης. Εκείνο τον καιρό διάβαζα κυρίως Marvel και κάποια της DC, καλού κακού. Αργότερα, όταν πήγα στη Δυτική Ακτή για να μείνω με τον πατέρα μου στο ηλιόλουστο Μαλιμπού της Καλιφόρνια, ανακάλυψα τα γκράφικ νόβελ. Έτυχε ο πατέρας μου να έχει κάποια βιβλία του Τονίνο Λιμπεράτορε από τη σειρά RapXerox. Εντάξει, ήταν για γερά νεύρα (τουλάχιστον τότε, τη δεκαετία του 1980), αλλά ο Μάιλς δεν νοιαζόταν εν προκειμένω για το περιεχόμενο όσο για τις εντυπωσιακές εικόνες του Λιμπεράτορε. Φαντάσου τώρα έναν πιτσιρικά που έχει περιέργεια για τον Μάιλς ή που έχει ακουστά τον Μάιλς από κάπου, να ανακαλύπτει αυτό το νέο έργο του Ντέιβ Τσίσολμ... Να βλέπει την αναζήτηση του ήχου από τον Μάιλς όπως εικονογραφείται με όλα αυτά τα έντονα χρώματα και τις σκοτεινές σκιές. Και τι δεν θα 'χει να αποκομίσει!

Έριν Ντέιβις, 2023

Η ιστορία του Μάιλς

Γεννημένος στο 1926 στο Ιλινόις, ο Μάιλς Ντιούι Ντέιβις III μεγάλωσε σε μια μεσοαστική οικογένεια. Από τις αρχές της εφηβείας του, η ενασχόλησή του με τη ζωντανή μουσική άρχισε να μεταμορφώνει το παιδί σε μύθο. Η είσοδός του στην μπίμποπ σκηνή της Νέας Υόρκης, όταν έγινε συνεργάτης του Τσάρλι Πάρκερ, ήταν το πρώτο του άλμα στη διαμόρφωση της τζαζ.

Η καριέρα του υπήρξε τρικυμιώδης αλλά και γεμάτη φως (ίσως και όχι): από το *«Birth of the Cool»* και την κουλ τζαζ, στο κορυφαίο *«Kind of Blue»*, ως την εκρηκτική fusion του *«Bitches Brew»*. Ο Μάιλς Ντέιβις έζησε ακραία, καινοτόμα και σε αέναη αναζήτηση – και πέθανε το 1991, αφήνοντας πίσω του ήχους που κανείς ακόμη δεν έχει ερμηνεύσει πλήρως.

Σαν σινεμά

Ο Ντέιβ Τσίσολμ, μουσικός και εικονογράφος, είναι ο κατάλληλος άνθρωπος για τη δουλειά. Ο ίδιος έχει διδακτορικό στην τζαζ τρομπέτα και έργα όπως το *«Instrumental»* και *«Chasin' the Bird»* έχουν αποδείξει ότι ξέρει πώς να μεταφράζει τις νότες σε αφήγηση και πώς να κάνει έναν αυτοσχεδιασμό πλάνο σε καρέ. Η αφήγησή του στο *«Μάιλς Ντέιβις»* είναι μη γραμμική. Θυμίζει παρτιτούρες ή συνεχή ταξίδια στο παρελθόν μιλώντας για το τώρα, όπως σκέψεις του Μάιλς λίγο πριν πεθάνει. Η ιστορία ξετυλίγεται σαν συναυλία με ανάκατες στιγμές, ήχους, ιδέες και φαντασιώσεις. Από την κουλ τζαζ μέχρι τους αφρικανικούς πειραματισμούς και τον ηλεκτρικό

ήχο της δεκαετίας του '70, η ζωή του Μάιλς αποκτά το δικό της εικονογραφημένο σάουντρακ. Ορισμένες σελίδες λειτουργούν ως εικαστικές συνθέσεις – ένα κολάζ από μουσικά ρεύματα, εσωτερικά οράματα, ναρκωτικά, έρωτες και θυμό. Η τεχνική με μελάνι και υδατόχρωμα παραπέμπει άμεσα στο είδος του εξηρησιονισμού, που ο ίδιος ο Μάιλς λάτρευε.

Κι η εικονογράφηση είναι πραγματικά σαν μια ταινία τζαζ: κοφτερές σεκάνς, αφαιρετικά πάνελ με χρώματα που θυμίζουν εικονική εμπειρία LSD – ψυχεδέλεια, μπλε, μοβ και ηλεκτρικά κόκκινα εναλλάσσονται με το νουάρ της μπίμποπ περιόδου. Κάθε κεφάλαιο αλλάζει layout, σαν πέρασμα σε άλλη σκηνή σε κινηματογραφικό χρόνο ή σαν τοπία από τις ηχογραφήσεις του Ντέιβις.

Ο Μάιλς Ντέιβις, όπως και ο Κολτρέιν, ο Μονκ, ο Μίνγκους, δεν ήθελε να «ανήκει» πουθενά. Ήθελε να σπάσει αυτό που υπήρχε, να βρει κάτι άλλο. Το έργο αυτό αποτελεί φόρο τιμής όχι μόνο σε έναν άνθρωπο, αλλά σε μια ολόκληρη αντίληψη για την τέχνη και την ελευθερία. **A**

Τα συμπτώματα της ξηροφθαλμίας δεν είναι “τα φιλαράκια” σου.

Επειδή τα συμπτώματα της ξηροφθαλμίας μπορεί να σε πιάσουν πάνω που βλέπεις την αγαπημένη σου σειρά, καλό είναι να έχεις μαζί σου τις οφθαλμικές σταγόνες **Artelac™ Complete**.

*Ιατροτεχνολογικό Προϊόν

ART-GR-250506

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς

CCCXXIX Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

Καλοκαίρι = Καλιφόρνια = Beach Boys

Καθώς το ημερολόγιο γράφει επισήμως Ιούνιος, ας τα-
ξιδέψουμε προς έναν από τους πιο καλοκαιρινούς προ-
ορισμούς κι ας συναντήσουμε ένα από τα πιο σημαντι-
κά συγκροτήματα στην ιστορία της ποπ μουσικής.

Για κάποιον ακατανόητο λόγο, με το που πιάνουν οι πρώτες ζέστες, το μυαλό μου
τσουλάει προς Καλιφόρνια μεριά. Κι άκου τώρα: όπως διαβάζω σ' ένα άρθρο της
Μεξικανής λαϊκής καλλιτέχνιδας **Dyana Agur** –φτιάχνει κάτι απίστευτα κεραμικά–
«το όνομα “Καλιφόρνια” προέρχεται από το ιπποτικό ρομάντζο του *Garci Rodriguez [de*

Montalvo], “*Las Sergas de Esplandián*”
που εξεδόθη το 1510. Πρόκειται για
μια ιστορία που μιλάει για ένα νησί το
οποίο ονομάζεται Καλιφόρνια και τις
κατοίκους του, τις *Calafias*, “μαύρες
αμαζόνες που ζούσαν χωρίς άνδρες
και έφτιαχναν τα όπλα τους από χρυ-
σό». Και μάλιστα, ο πρώτος χάρτης
στον οποίο το όνομα αυτό αντιστοι-
χεί στην περιοχή όπως είναι σήμε-
ρα, δημοσιεύεται από τον *Diego*
Gutierrez το 1562.

Αυτό που ξέρουμε, πάντα με οδηγό
τη μουσική, είναι ότι η Καλιφόρνια,
και ειδικά το Λος Άντζελες, έχει πο-
λύ ήλιο, θερμοκρασίες από 12 έως
30 βαθμούς, ψηλά κύματα κατά τη
διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς
–ιδανικά για surf– και μερικά σπου-
δαία συγκροτήματα, ανάμεσα στα
οποία ξεχωρίζουν οι Beach Boys.

Πριν φτάσουμε όμως στους Beach
Boys, υπάρχει ο **Dick Dale**, που με
το παίξιμό του έδωσε μεγάλη ώθη-

Ο Dick Dale και οι Del-Tones στο
νυχτερινό κέντρο *Ciro's* το 1963

ση στην τεχνική της ηλεκτρικής κιθάρας. Ήταν αριστερόχειρας, όπως ο *Jimi Hendrix*.
Αντί όμως να αλλάξει τις χορδές –όπως έκανε ο *Hendrix*– κρατούσε τις χορδές όπως
ήταν κι έπαιζε εντελώς ανάποδα, με τις πιο μπάσες χορδές να είναι κάτω! Η πιο χαρα-
κτηριστική του τεχνική ήταν αυτή που ονομάστηκε *tremolo picking*, δηλαδή πολύ
γρήγορο παίξιμο με την πένα σε μια χορδή, παίξιμο που δημιουργούσε έναν πολύ
έντονο, επίμονο ήχο. Αυτή η τεχνική είχε σκοπό να αποτυπώσει τη δύναμη των κα-
λιφορνέζικων κυμάτων, καθώς ο Dale ήθελε η μουσική του να μιμείται τη θάλασσα.
Ο τύπος έπαιζε τόσο δυνατά, που οι ενισχυτές της εποχής δεν άντεχαν κι έτσι, σε
συνεργασία με τον *Leo Fender*, δημιουργήθηκαν οι πρώτοι ενισχυτές των 100 Watt.
Ο Dale, αντί για τις συννηθισμένες στη Δύση κλίμακες (τα ματζόρε και τα μινόρε, δηλα-
δή), ίσως και λόγω της λιβανέζικης καταγωγής του, προτιμούσε να παίζει σε δρόμους
–π.χ. χιτζάζ, σαμπάχ, ουσάκ, κ.λπ.–, γι' αυτό και διάλεξε να διασκευάσει τη «*Misirlou*»,
και μάλιστα πολύ επιτυχημένα.

Εκτός από τον Dick Dale, αξίζει να αναφέρουμε και τους **Jan & Dean**. Πρόκειται για
ένα από τα πιο σημαντικά ντουέτα της αμερικανικής ποπ μουσικής σκηνής των αρ-
χών της δεκαετίας του '60. Αποτελούνταν από τον *Jan Berry* και τον *Dean Torrence*,
δύο φίλους από το Λος Άντζελες, που ξεκίνησαν με *doo-wop* επιρροές και σύντομα
δημιούργησαν ένα απόλυτα καλιφορνέζικο ύφος, που βασιζόταν μουσικά σε σύνθε-
τες φωνητικές αρμονίες και στιχουργικά σε θέματα εμπνευσμένα από την καλοκαι-
ρινή, νεανική ζωή στα μέρη τους, δηλαδή surf, αυτοκίνητα και ρομαντικά φλερτ. Το
«*Surf City*» (1963), που συνυπέγραψε ο **Brian Wilson** των Beach Boys, έγινε το πρώτο
surf κομμάτι που έφτασε στο No 1 των αμερικανικών charts.

Οι Beach Boys ήρθαν να εμβαθύνουν στη συγκεκριμένη θεματολογία αλλά κυρίως
στον ήχο, που είχε ήδη αρχίσει να αναπτύσσεται στην Καλιφόρνια των early sixties.
Το συγκρότημα αυτό έρχεται να δείξει ότι η ποπ μουσική μπορεί να είναι εκφραστική,
τεχνικά πρωτοποριακή, πολύ σύνθετη στον τρόπο που έχει δημιουργηθεί και την ίδια
στιγμή απλή στο άκουσμά της. Ο *Brian Wilson* θεωρείται σήμερα ένας από τους σημα-
ντικότερους, αν όχι ο σημαντικότερος, συνθέτης και παραγωγός της ποπ μουσικής.
Οι φωνητικές αρμονίες των Beach Boys, πολλές από τις συνθέσεις τους και ολόκληρο
το «*Pet Sounds*» αποτελούν αριστουργήματα, που επηρέασαν ακόμη και τους *Beatles*.
Ο τρόπος που ο *Wilson* εργάστηκε στην παραγωγή του «*Good Vibrations*», έδειξε τον
δρόμο για μεγαλύτερες, πολύ πιο σύνθετες και πολύ μεταγενέστερες παραγωγές.

Το καλοκαίρι, όσο κι αν κρατήσει ο χειμώνας, θα είναι πάντα Καλιφόρνια, σύνθετες
φωνητικές αρμονίες, γρήγορα αμάξια, σανίδες του surf, φωτεινά αγόρια και κορί-
τσια, ψηλά κύματα, Dick Dale, Jan & Dean και Beach Boys...

Σινεμά

Του
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΚΑΪΜΑΚΗ

critic's CHOICE

Ballerina***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Λεν Γουάιζμαν ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Άνα ντε Άρμας, Γκάμπριελ Μπερν, Ίαν ΜακΣέιν,
Αντζέλικα Χιούστον, Κιάνου Ριβς

Η ιστορία της μικρής Ιβ, που ονειρεύεται να γίνει μπαλαρίνα όταν μεγαλώ-
σει. Όταν όμως χάνει τον πατέρα της από εγκληματική συμμορία και την πε-
ριματεύουν οι άνθρωποι του συνδικάτου Τούσκα Ρόμα (στο οποίο ανήκει
και ο Τζον Γουίκ), το κίνητρο της εκδίκησης την καθοδηγεί.

Το 2014 μας συστήθηκε για πρώτη φορά ο Τζον Γουίκ διά χειρός ενός
στάντμαν ονόματι Τσατ Σταέλσκι (σε συνεργασία με τον Ντέιβιντ Λιτς
του «*Atomic blonde*»), ο οποίος, έχοντας μάθει όλα αυτά τα χρόνια τα κόλ-
πα της σκηνοθεσίας από τους κορυφαίους του Χόλιγουντ δεν δυσκολεύ-
τηκε να αφηγηθεί μια στιλιζαρισμένη περιπέτεια με τον Κιάνου Ριβς, που
έσκιζε στα ταμεία. Τέσσερις ταινίες και έντεκα χρόνια μετά, ο Τζον Γουίκ
έχει ολοκληρώσει την προσωπική διαδρομή του, αλλά να που υπάρχει
χώρος για λίγο ακόμη Κιάνου Ριβς. Μπορεί το spin off, που διαδραμα-
τίζεται στα γεγονότα μεταξύ του τρίτου και του τέταρτου «*John Wick*», να
έχει ως πρωταγωνίστρια την... μπαλαρίνα Άνα ντε Άρμας, όμως ο εκτε-
λεστής-μπαμπούλας για όλες τις φατρίες του οργανωμένου εγκλήματος
εμφανίζεται για λίγα λεπτά βάζοντας το κερασάκι στην τούρτα. Η ιστορία
της Ιβ θυμίζει κάπως το πρώτο φιλμ, όπου ο Τζον Γουίκ παίρνει εκδίκηση
για τον θάνατο του σκύλου του από τον επιπόλαιο γιο του αρχηγού της
ρωσικής Μαρφίας. Το μοτίβο της εκδίκησης ορίζει και την ιστορία της Ιβ,
αλλά στην εξαιρετικά ενδιαφέρουσα μοναχική διαδρομή της εισέρχονται
κάποιες ιδέες γύρω από το ζήτημα της επιλογής (στην πρώτη συνάντησή
της με τον Γουίκ την παροτρύνει ουσιαστικά να εγκαταλείψει την οργά-
νωση), καθώς και της ταυτότητας του κακού. Στον ρόλο του αρχηγού της
«ειδυλλιακής» κοινότητας Χάλοστατ, όπου ζουν οικογένειες με αυστηρούς
κανόνες και υπάρχουν σκληρές συνέπειες για όποιον τους παραβαίνει, ο
Γκάμπριελ Μπερν είναι μια ανατριχιαστική φιγούρα με πολιτικό συμβο-
λισμό (καγκελάριο τον αποκαλούν οι κάτοικοι της πόλης, που φροντίζουν
να μην έρχονται ξένοι επισκέπτες σ' αυτήν). Η ιδεολογική βαρύτητα της
«*Ballerina*», που έχει σκηνοθετηθεί από τον Λεν Γουάιζμαν («*Underworld*»)
ενισχύεται περαιτέρω όταν το σενάριο στρέφεται στους έμφυλους διαχω-
ρισμούς («μάθε να πολεμάς σαν κορίτσι», λέει με νόημα στην Ιβ η εκπαιδεύ-
τριά της όταν εκείνη της εκμυστηρεύεται ότι δεν μπορεί να νικήσει στη
δύναμη τον θηριώδη αντίπαλό της) αλλά και στη συμφιλίωση με τα ύπου-
λα παιχνίδια που παίζει καμιά φορά η μοίρα. Εξαιρετικές χορογραφίες μάχης
(με αρκετό χιούμορ σε κάποιες απ' αυτές), συνέπεια στην αφήγηση και
μια καταπληκτική Άνα ντε Άρμας, που διαθέτει όλο το πακέτο: τσαγανό,
γοντεία, δυναμισμό αλλά και ψήγματα αυθεντικής τρυφερότητας.

* ΑΔΙΑΦΟΡΗ
** ΜΕΤΡΙΑ
*** ΚΑΛΗ
**** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

Ο Τραμπ βάζει χέρι
και στο Χόλιγουντ

Βερμίλιο: Η νύφη του βουνού (VERMIGLIO) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μάουρα Ντελπέρο ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Τομάζο Ράνιο, Τζουζέπε ντε Ντομένικο, Ρομπέρτα Ροβέλι, Μαρτίνα Σκρίντζι, Σαντιάγο Φοντεβίλα

Καθημερινά στιγμιότυπα από τη ζωή των κατοίκων ενός ιταλικού ορεινού χωριού λίγες μόλις μέρες πριν τελειώσει ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Επίκεντρο της ιστορίας είναι μια πολύτεκνη οικογένεια που αποτελείται από τον αυστηρό δάσκαλο πατέρα, τη στοργική μητέρα και τα μικρά – αλλά και μεγαλύτερα – παιδιά.

Ιδιότυπης γοητείας δράμα εποχής γύρω από τις συνέπειες του πολέμου στις ζωές των λιγοστών κτηνοτρόφων κατοίκων ενός χωριού σε ειδυλλιακή ορεινή περιοχή. Η δύναμη του φιλμ αλλά και της σκηνοθεσίας

είναι η αίσθηση απομόνωσης που διαπερνά τη ραχοκοκαλιά μιας ανεπαίσθητης ιστορίας που είναι φτιαγμένη με τέτοιον τρόπο (εικαστική ματιά, αξιοποίηση των φροντισμένων σκηνικών, μινιμαλισμός) ώστε να «μιλά» κυρίως με τις σιωπές παρά με τις πράξεις ή τα λόγια των ηρώων. Είναι σαν να παρακολουθούμε μια παγιωμένη εικόνα που μόνο κατά διαστήματα «ζωντανεύει» ώστε να μπουν οι πνευματικές παρεμβάσεις της δημιουργού, που θέλει να πει μερικά χρήσιμα πράγματα για τον πόλεμο αλλά και την ανθρώπινη φύση. Σε μια σκηνή στο καφενείο του χωριού, γίνεται διάλογος για τους «δύο δειλούς λιποτάκτες, που αρνήθηκαν να πολεμήσουν». Οι αφορισμοί και τα κουτσομπολιά δίνουν και παίρνουν, αλλά μόνο ο δάσκαλος έχει το σθένος να σηκώσει ανάστημα και να υπερασπιστεί τους αρνητικούς πρωταγωνιστές τονίζοντας πως «αν ήταν όλοι δειλοί, τότε δεν θα υπήρχαν πόλεμοι» και φέρνοντας σε αμνηστία την ομήγυρη, που μερικές φορές δεν μπορεί να «καταλάβει τις κουβέντες» του.

The Surfer **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Λόρκαν Φίνεγκαν ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Νίκολας Κέιτζ, Φιν Λιτλ, Τζούλιαν ΜακΜάχον, Νίκολας Κασίμ, Μιράντα Τάπσελ, Αλεξάντερ Μπέρτραντ, Τζάστιν Ρόσνιακ, Ραχέλ Ρομάν, Σαρλότ Μάτζι

Χωρισμένος πατέρας με διαλυμένη προσωπική ζωή προσπαθεί να τα ξαναβρεί με τον γιο του και τον «ξεναγεί» στην αγαπημένη του παραλία, όπου έμαθε να κάνει σερφ όταν ήταν νέος. Εκεί όμως πλέον κάνει κουμάντο μια συμμορία εχθρικών σέρφερ.

Η οργή ενός υπομονετικού και μάλλον συννηθισμένου στις ήττες ανθρώπου ξεχειλίζει όσο τα κρούσματα βίας και εξευτελισμού πληθαίνουν. Όμως όλη η ταινία είναι δοσμένη με μια ενοχλητική γραφικότητα, που δεν γίνεται στιγμή πειστική. Ακόμη και η συμπεριφορά του κεντρικού ήρωα έχει πολλές αδέξιες εκφάνσεις, ενώ το σενάριο (διάτρητο και αφελές) θα έλεγε πως είναι γραμμένο στο πόδι. Επιστροφή στις κάκιστες ερμηνείες για τον Νίκολας Κέιτζ έπειτα από δυο τρία («Ονειρικό σενάριο», «Longlegs») θετικά διαλείμματα.

Karate kid: Θρύλοι (KARATE KID: LEGENDS) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Τζόναθαν Εντουίστλ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Μπεν Γουάινγκ, Τζάκι Τσαν, Ραλφ Μάτσιο, Τζόσουα Τζάκσον

Ο Λι, ύστερα από μια τραγική οικογενειακή ιστορία, μετακομίζει με τη μητέρα του από το Πεκίνο στη Νέα Υόρκη. Εκεί θα επιχειρήσει να προσαρμοστεί σε μια ζόρικη καθημερινότητα και θα ζητήσει τη βοήθεια του κυρίου Χαν, δασκάλου κουνγκ φου.

Περισσότερο φόρος τιμής στο ένδοξο παρελθόν του «Karate kid» και τη σχέση των Λα Ρούσο-Μιγιάγκι, παρά μια νέα περιπέτεια που έχει κάτι πρωτότυπο να αφηγηθεί. Το φιλμ προφανώς και ποντάρει στο να θέλξει το ενδιαφέρον της νέας γενιάς σινεφίλ που αγάπησαν τη σειρά «Cobra Kai» (και ανακάλυψαν την ειδική ιστορία του χαρακτήρα που υποδύθηκε ο Ραλφ Μάτσιο στα 80s) και για να το πετύχει ακολουθεί την πεπατημένη με μια απολύτως προβλέψιμη πλοκή. Το μοναδικό αξιοσημείωτο στοιχείο του είναι η πετυχημένη χημεία των Τζάκι Τσαν και Ραλφ Μάτσιο, που υπηρετούν αποτελεσματικά την κωμική και πιο ανάλαφρη πλευρά της ιστορίας.

JUST THE FACTS

Πέρα από τη θάλασσα **1/2
Ο νόστος της ξενιτιάς

Ο καλός καθηγητής ***
Μαθήματα ηθικής και θάρρους

Όταν το φως πέφτει **
Χαμηλός φωτισμός

Πρώτος έρωτας **1/2
Τα βάσανα της ερωτευμένης καρδιάς

Ugly Stepsister **
Διαγωνισμοί ομορφιάς

Ομάδα κρούσης -
Μπαμ και μπουμ οι κουμπουριές

Η αρκουδοσυμμορία: Ταξίδι στο χρόνο -
Είμαστε μ' αυτούς που λατρεύουν το μέλι

Μαθήματα από έναν πιγκουίνο

ΑΚΟΜΗ

Τα «Μαθήματα από έναν πιγκουίνο» (**) είναι μια αρκετά μελό δραμεντί του Πίτερ Κατανέο βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα, με τους Στιβ Κούγκαν και Τζόναθαν Πράις στους κεντρικούς ρόλους. ▶▶▶ Το φιλμ του Ρενέ Κλερ, παραγωγής 1945, «Και μετά δεν έμεινε κανείς» (***½) είναι διασκευή του μυθιστορήματος «Δέκα μικροί Ινδιάνοι» της Άγκαθα Κρίστι. ▶▶▶ Η «Βιριδιάνα» (****) του Λουίς Μπουγιουέλ αφηγείται την τραγική ιστορία μιας δόκιμης μοναχής που βιάζεται από τον θείο της, εγκαταλείπει το μοναστήρι και αφιερώνεται σε αγαθοεργίες. ▶▶▶ Από τα κλασικά αριστουργήματα του σινεμά, το «8½» (*****) του Φελίνι είναι μια προσωπική εξομολόγηση του σκηνοθέτη αλλά κι ένας ύμνος στη μαγεία του κινηματογράφου.

Μπορεί να σε πιάσει ξηροφθαλμία όταν δουλεύεις από «το γραφείο». Ή την ώρα που το βλέπεις στην τηλεόραση.

ART-GR-250507

Επειδή τα συμπτώματα της ξηροφθαλμίας μπορεί να σε πιάσουν πάνω που βλέπεις την αγαπημένη σου σειρά, καλό είναι να έχεις μαζί σου τις οφθαλμικές σταγόνες **Artelac™ Complete**.

*Ιατροτεχνολογικό Προϊόν

Constantine Korsovitis A Life in Shadows

Μια συζήτηση με τον Ελληνο-αυστραλό φωτογράφο Constantine Korsovitis για το project του «A Life in Shadows», που σχετίζεται με το θέατρο σκιών στη Νοτιανατολική Ασία, και θα παρουσιαστεί τον Ιούνιο στην Blank Wall Gallery, στην Κυψέλη

Γεννήθηκε στο Σίδνεϊ. Στα εφηβικά του χρόνια, ο πατέρας του του έδωσε μια φωτογραφική μηχανή. «Δες αν ταιριάζετε», του πρότεινε. Ταίριαξαν κι αποφάσισε να σπουδάσει την τέχνη της στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ, όπου απέκτησε master στη φωτογραφία και τον κινηματογράφο. Το 1998 έκανε την πρώτη ατομική έκθεσή του στην Αυστραλία κι από τότε οι φωτογραφίες του εκτίθενται σε όλο τον κόσμο. Το 1999 τον κάλεσαν στην Τζακάρτα για να φωτογραφίσει το θέατρο σκιών. Γοητεύτηκε. Το 2001 αποφάσισε να ζήσει στη Νοτιανατολική Ασία. Πλέον, ο φωτογράφος Constantine Korsovitis είναι ένας σύγχρονος νομάς που ζει μεταξύ Αυστραλίας, Ινδονησίας, Ταϊλάνδης, Μαλαισίας και Καμπότζης, συλλαμβάνοντας με τον φακό του την πολύμορφη ασιατική κουλτούρα. Η γοητεία που άσκησε πάνω του το θέατρο σκιών τον έκανε να περάσει πίσω απ' το «πανί», για να αποκαλύψει μέσα από τον φακό του την πνευματικότητα, τα μυστικά και τον τρόπο ζωής των master αυτής της ιδιαίτερης μορφής τέχνης. Ένα μακροχρόνιο project που οδήγησε στην έκδοση ενός βιβλίου και θα συνεχιστεί με τη δημιουργία ενός ντοκιμαντέρ στη Νότια Ινδία. Το project και το βιβλίο του θα παρουσιαστούν τον Ιούνιο στην Blank Wall Gallery στην Κυψέλη.

— Από την Αυστραλία στη Νοτιανατολική Ασία. Τι σε προσέλκυσε; Η ζωή και η κουλτούρα. Οι ασιατικές πόλεις είναι «πολύχρωμες», έχουν πολλούς διαφορετικούς χαρακτήρες. Για παράδειγμα, η Μπανγκόκ είναι η πόλη που δεν κοιμάται, η πόλη του δρόμου. Μπορείς να βγεις για

φαγητό στις δυο η ώρα το πρωί, να φωτογραφίζεις στους δρόμους ανενόχλητος. Στη Μαλαισία και την Ινδονησία, λόγω θρησκείας, είναι λίγο πιο αυστηρά τα πράγματα, αλλά η κουλτούρα τους είναι το ίδιο γοητευτική.

— Ζεις ανάμεσα σε τέσσερις χώρες της Νοτιανατολικής Ασίας. Έχουν κάποιο κοινό σημείο; Το θέατρο σκιών. Και στις τέσσερις βασίζουν τις ιστορίες του σε δύο ινδικά λογοτεχνικά έπη. Το «Ραμαγιάν» και το «Μαχαμπαράτα». Τα διάβασα και οι ιστορίες τους, που μιλούν για την αιώνια διαμάχη του Καλού και του Κακού, μου άρεσαν ιδιαίτερα. Έτσι, αποφάσισα να κάνω το project.

— Θεωρείται το ίδιο σημαντική τέχνη και στις τέσσερις χώρες; Στην Ινδονησία είναι το πιο βασικό στοιχείο της κουλτούρας τους. Όπου και να πας, θα δεις παραστάσεις, ο κόσμος το αγαπάει πολύ. Αποτελεί κομμάτι της ταυτότητας του λαού, δεν είναι συνδεδεμένο με την ψυχαγωγία των παιδιών, όπως είναι το θέατρο σκιών στην Ελλάδα. Στις άλλες τρεις χώρες, βέβαια, δεν είναι το ίδιο.

— Σε ποιους λόγους οφείλεται αυτή η διαφορά; Στην Καμπότζη, το '70, οι Ερυθροί Χμερ δολοφόνησαν πάνω από 2 εκατ. άτομα, μεταξύ των οποίων και ανθρώπους της τέχνης και του πολιτισμού. Ανάμεσά τους και τους master του θεάτρου σκιών. Δεδομένου ότι η μετάδοση της συγκεκριμένης τέχνης γινόταν από τον δάσκαλο στον μαθητή προφορικά, δολοφονώντας τους δασκάλους διέκοψαν τη συνέχεια της παράδοσης. Μόλις το 1990 άρχισαν να ξαναχτίζουν την κουλτούρα τους. Στη Μαλαισία το πρόβλημα ήταν ότι το θέατρο σκιών ήταν τελετουργικό της ινδουιστικής θρησκείας και, ως μουσουλμάνοι, το απαγόρευαν για πάνω από δέκα χρόνια. Στην Ταϊλάνδη,

λόγω μη αποικιοκρατίας, συνυπάρχουν πολλές διαφορετικές και κατά συνέπεια ανταγωνιστικές κουλτούρες.

— Στο project, τα βήματά σου πέρασαν πίσω από το πανί του θεάτρου. Ποιες ήταν οι εικόνες που αναζητούσες; Τις ζωές των παικτών χωρίς τη μάσκα του ηθοποιού, εκτός παράστασης. Τις δυσκολίες και την πνευματικότητά τους. Η ζωή των δασκάλων δεν είναι εύκολη. Το βράδυ μπορεί να παίζουν 6 με 7 ώρες. Η «Ραμαγιάν» έχει πάνω από 200 χαρακτήρες και όλους τους ρόλους τούς υποδύεται ένας άνθρωπος. Έχει βοηθούς μόνο για να του δίνουν τις φιογούρες και μπάντα που παίζει μουσική. Για να γίνεις δάσκαλος απαιτούνται πολλά χρόνια. Παλαιότερα αυτό γινόταν με μαθητεία πλάι σ' έναν master, σήμερα διδάσκεται στα πανεπιστήμιά τους.

— Οι εικόνες αποτυπώθηκαν στο βιβλίο σου «A Life in Shadows: Shadow theater in South East Asia». Θα μας μιλήσεις γι' αυτό; Είναι φωτογραφικό βιβλίο με κείμενά μου, κάτι σαν ημερολόγιο. Ποιους είδα, πώς αισθάνθηκα, πού ένιωσα φιλόξενα και πού όχι. Ήθελα να έχει ο κόσμος μια εικόνα τού τι έκανα, να μπει λίγο στη ζωή μου. Μιλάω για πολιτική, για κουλτούρα, είναι μια καταγραφή σκέψεων. Παρουσιάζω τον τρόπο ζωής των παικτών, την πνευματικότητά τους, την εκπαίδευση, τα σπίτια τους.

— Πού μπορεί κάποιος να το βρει; Κυρίως μέσω διαδικτύου, γιατί η έκδοση έγινε από τον εκδοτικό οίκο River Books, με έδρα την Μπανγκόκ. Οπότε μέσω του ιστότοπου του εκδοτικού ή του Amazon. Όσοι, βέβαια, ζουν στο Λονδίνο μπορούν να το προμηθευτούν από το εκεί βιβλιοπωλείο του εκδοτικού οίκου.

— Προετοιμάζεις ένα ντοκιμαντέρ για το θέατρο σκιών, το οποίο θα γυριστεί στη Νότια Ινδία. Γιατί εκεί; Ανταποκρίθηκα σε πρόσκληση ενός θιάσου Ινδών παικτών που γνώρισα. Η Νότια Ινδία είναι η ρίζα του θεάτρου σκιών. Ως τέχνη ταξίδεψε στην υπόλοιπη Ασία μέσω των στρατιωτών, των ναυτικών, των εμπόρων και των ιερέων.

— Είσαι χρόνια φωτογράφος. Πορτρέτα, φωτογραφίες συναυλιών, εξώφυλλα δίσκων, projects. Υπήρχαν φορές που ένιωσες ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με τη φωτογραφία, ότι κάτι σου διέφευγε; Κάποια στιγμή, κατά τη διάρκεια αυτού του project, ένιωσα κουρασμένος από τα ταξίδια, από την απόσταση από τους δικούς μου, κυρίως από την ψηφιακή εικόνα. Ξαν να είχα χάσει το πάθος, τη σπίθα μέσα μου. Γύρισα στην παλιά αναλογική κάμερά μου και στο ασπρόμαυρο. Μέσα από τον φακό της, κατάφερα να πιάσω την πνευματικότητα του θεάτρου σκιών, που μου διέφευγε με την ψηφιακή. Οι ψηφιακές εικόνες ναι μεν ήταν όμορφες, αλλά κάτι έλειπε. Η αγάπη του φωτογράφου. Και την ξαναβρήκα μέσα από την παλιά μου αναλογική. Η επιστροφή σ' αυτήν ήταν σαν επιστροφή στα παιδικά μου χρόνια.

— Το project και το βιβλίο σου έχουν ήδη παρουσιαστεί στη Νοτιανατολική Ασία; Έγινε μια μεγάλη έκθεση την οποία και συν-επιμελήθηκα στο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης στην Κουάλα Λουμπούρ και μια έκθεση στο Εθνικό Μουσείο Επιστημών στην Μπανγκόκ. Εκτός αυτών, έχω κάνει πολλές παρουσιάσεις του βιβλίου και έχω συμμετάσχει με το project σε εκθέσεις, εργαστήρια και φεστιβάλ.

— Τον Ιούνιο θα παρουσιαστούν και στην Αθήνα. Εκθέσεις, μάλιστα, για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Ήθελα πολύ να εκθέσω στην Ελλάδα. Θα παρουσιάσω το φωτογραφικό project και το βιβλίο από τις 6 έως τις 12 Ιουνίου στην Blank Wall Gallery, στην Κυψέλη. Θέλω πολύ να έρθω σε επαφή με τον κόσμο εκεί που αγαπάει τη φωτογραφία, οπότε σχεδιάζω να μείνω μέχρι τον Οκτώβρη. Σκέφτομαι να κάνω και μια δεύτερη έκθεση στην Αθήνα, αλλά πιο εννοιολογική, για πράγματα που με απασχολούν.

— Είναι αλήθεια ότι έχεις όνειρο να ζήσεις μόνιμα στην Αθήνα; Από παιδί είχα τον νομάδα μέσα μου, ονειρευόμουν να ζήσω σε μακρινές μεγάλες πόλεις, στο Παρίσι, στη Νέα Υόρκη, αλλά κυρίως στην Αθήνα. Είναι ένα όνειρο που θέλω να κάνω πραγματικότητα.

Δείτε τη δουλειά του C. Korsovitis στο www.instagram.com/karma_images

RELEASE
ATHENS
2025

fontaines d.c.

EUROPE SUMMER 2025
BOY HARSHER
& more
27 ΙΟΥΝΙΟΥ ΠΛΑΤΕΙΑ ΝΕΡΟΥ
#makingmemoriestogether more.com ▶ releaseathens.gr

Η ξηροφθαλμία μπορεί να συμβεί σε όλους.
Δεν είναι και από τα “περιεργότερα πράγματα”.

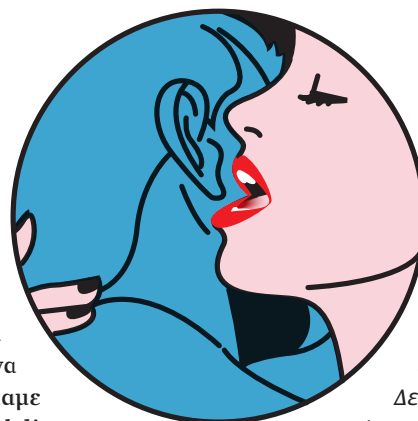
Επειδή τα συμπτώματα της ξηροφθαλμίας μπορεί να σε πιάσουν
πάνω που βλέπεις την αγαπημένη σου σειρά, καλό είναι να έχεις
μαζί σου τις οφθαλμικές σταγόνες **Artelac™ Complete**.

*Ιατροτεχνολογικό Προϊόν

Μίλα μου

Βρόμικα - RELOADED

Της ΤΖΕΝΗΣ ΜΕΛΙΤΑ

Σου στέλνω, γιατί έχω θέμα ερωτικής φύσεως. Τα

έχω 2 χρόνια με ένα παιδί –γνωριστήκαμε από κάποια TikTok lives που έκανα παλιότερα– και στην αρχή ήμουν φουλ ερωτευμένη! Σε ένα γενικό πλαίσιο τα πάμε καλά, γελάμε πολύ παρέα, έχουμε ταξιδέψει κιόλας, όλα καλά. Αλλά το θέμα είναι ότι έχω βαρεθεί το ερωτικό κομμάτι μαζί του. Όλο τα ίδια και τα ίδια, καμία φαντασία. Μια χαρά μου έχει μείνει κι αυτή έχει καταντήσει ρουτίνα...

Τα ταξίδια σας, τα γέλια σας, η καθημερινότητα, όλα δείχνουν ότι υπάρχει αγάπη. Όμως το ερωτικό κομμάτι έχει μετατραπεί από σκηνή πάθους σε σκηνικό ρουτίνας. Κι εκεί γεννιέται το πραγματικό ερώτημα: Όταν το πάθος γίνεται playlist στο repeat, μπορείς να ξαναγράψεις το τραγούδι ή απλά αλλάζεις σταθμό; Η βαρεμάρα στο σεξ δεν είναι ταμπού – είναι πιο κοινή κι από brunch στο Παγκράτι. Αλλά η ρουτίνα δεν σημαίνει απαραίτητα το τέλος. Ίσως να σημαίνει ότι ήρθε η ώρα να γράψετε ένα νέο σενάριο. Μίλα του. Όχι με παράπονο, αλλά με περιέργεια. Ρώτα τον τι του λείπει, πες του τι σου λείπει. Αλλά αν, αφού του μιλήσεις και προσπαθήσετε, δεν αλλάξει τίποτα, τότε ίσως δεν είναι η φαντασία που έχει τελειώσει. Ίσως, απλώς έχει τελειώσει η σεζόν σας.

Τζένη μου, ελπίζω να είσαι καλά! Εγώ σκέφτομαι διάφορα και θα ήθελα να μοιραστώ τις σκέψεις μου μαζί σου. Έχω γνωρίσει μια κοπέλα εδώ και λίγο καιρό, αλλά από ό,τι καταλαβαίνω είναι πολύ συνεσταλμένη και ντροπαλή. Να φανταστείς, βγήκαμε έξω να της γνωρίσω τους φίλους μου και όλο το βράδυ είπε δυο κουβέντες. Όπου κι αν πάμε, βάζει εμένα μπροστά να μιλάω, να παραγγέλνω στην ταβέρνα, να συνηγορούμαι με τον κόσμο. Όλα εγώ! Τι κάνουμε εδώ, το αφήνουμε ή το παλεύουμε;

Φίλε μου, πρέπει να ζυγίσεις τα πράγματα! Η απάντησή δεν θα είναι απλή. Δεν

είμαστε όλοι οι άνθρωποι το ίδιο κοινωνικοί. Κάποιοι είναι πιο εσωστρεφείς. Δεν τους λείπει η αγάπη ή η πρόθεση, τους λείπει η

άνεση να την εκφράσουν δημόσια. Ούτε καν ο ίδιος άνθρωπος δεν είναι το ίδιο κοινωνικός σε καθημερινή βάση. Έχουμε τις περιόδους μας και τα κέρφια μας. Εσύ, όμως, νιώθεις να κουβαλάς την κοινωνικότητα της σχέσης σας και κάπου εκεί κουράζεσαι. Το καταλαβαίνω. Μπορείς να της ζητήσεις να το συζητήσετε. Να της πεις πώς αισθάνεσαι. Ίσως σου πει πώς νιώθει και εκείνη από την πλευρά της, ίσως και να μην αλλάξει τίποτα. Αλλά τουλάχιστον θα ξέρεις. Και τελικά, ίσως να μην έχει σημασία αν θα παραγγείλει εκείνη ή εσύ στην ταβέρνα, αλλά αν θα μπορείτε να μοιραστείτε το φαγητό και τη ζωή με την ίδια όρεξη.

Μανεκέν μου! Έπρεπε να σου είχα στείλει καιρό τώρα, αλλά ποτέ δεν είναι αργά! Διοιπόν, έχω μια φίλη που κάνουμε αρκετά χρόνια παρέα. Τον τελευταίο χρόνο όμως, κάτι έχει αλλάξει με τη ζωή της, δεν ξέρω. Κατακρίνει τους πάντες και τα πάντα και μιλάει άσχημα για όλους. Φυσικά, δεν λέει ποτέ κάτι καλό για κανέναν και αυτή η τοξικότητα –συνειδητοποίησα– όχι μόνο δεν μου αρέσει, αλλά μου κάνει κακό! Μονίμως μια μιζέρια με μπόλικη δόση κακίας. Σκέφτομαι να της μιλήσω, αλλά τι να της πω; Ότι «έχεις γίνει ανυπόφορη»;

Όχι, αλλά μπορείς να της το πεις με χιλιάδες και πιο διακριτικούς τρόπους για να το καταλάβει! Χρειάζεται να της μιλήσεις, μήπως έχει συμβεί κάτι στη ζωή της που την έχει επηρεάσει ώστε να έχει γίνει τόσο επιρρεπής στην αρνητική κριτική. Μήπως τη στενοχωρεί κάτι και ξεσπάει με αυτόν τον άσχημο τρόπο; Πολλά τα μπορείς και τα ίσως! Κάντε μια ανθρώπινη, ανοιχτή κουβέντα για να καταλάβει πώς νιώθεις και εσύ με αυτή τη συμπεριφορά.

Αυτές οι συζητήσεις βοηθούν και δεν καταλαβαίνω γιατί πολλές φορές κολλάμε να τις κάνουμε;

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ μου! Αυτό το επταήμερο τα μοναδικά προσόντα που θα σε ξελασπώσουν θα είναι η μεθοδικότητα και η υπομονή. Άσε την παρορμητικότητα και τα νεύρα, γιατί θα υπάρξει αρκετή κινήσουλα και η προκλήσεις στον τομέα επικοινωνίας. Άρπαξε κάθε ευκαιρία, όμως, κάνοντας τις σωστές κινήσεις και παίρνοντας σοφές αποφάσεις. Στα θέματα καρδιάς, αν δεν έχεις ταίρι, έχεις σίγουρα καλοκαιρινή διάθεση, κάτι που σε ευνοεί πολύ στο φλερτ. Βέβαια θα δυσκολευτείς να το πας παρακάτω, εκτός αν βεβαιωθείς ότι η άλλη πλευρά θέλει κάτι πιο σοβαρό. Αν έχεις ταίρι, ανανέωσε τη σχέση σου μέσω ευχάριστων δραστηριοτήτων, όπως ένα ταξίδι.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, φίλε Ταύρε! Φόρεσε το πιο αστραφτερό σου χαμόγελο και πέσε με τα μούτρα στη μάχη. Έτσι μόνο θα καταφέρεις ν' αρπάξεις κάθε ευκαιρία για περισσότερα money. Με αργά και σταθερά βήματα, θα λύσεις τα όποια κακώς κείμενα σε οικογένεια ή ερωτικά. Από την άλλη, βάλε φρένο και όρια σε όσους σ' τα πρήζουν. Στα προσωπικά σου, αν είσαι μπακουρομπακούρο, λάμπεις, κι αυτό λειτουργεί υπέρ σου, καθώς όχι μόνο μαγνητίζεις τα πλήθη, αλλά καταφέρνεις να προσελκύσεις και άτομα που σου πάνε γάντι. Αν, πάλι, δεν είσαι μπακουρομπακούρο, γίνεσαι πιο τρυφερός κι αυτό θα αυξήσει τις στιγμές απόλαυσης με το αμόρε.

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Καλή εβδομάδα, Δίδυμέ μου! Αν είσαι σε φάση για οικονομικά ανοίγματα ή γενικώς για νέα ξεκινήματα –κυρίως στα επαγγελματικά–, θα μπορέσεις να υλοποιήσεις πολλά απ' αυτά. Αν, από την άλλη, θες να πατάς σε στέρεο έδαφος, επένδυσε στην οικογένεια και στους δεσμούς εκεί. Κανείς δεν θα σε στηρίξει όσο οι δικοί σου άνθρωποι. Στα γκομενικά, αν είσαι single, δεν θα σου λείψουν οι ευχάριστες συζητήσεις και το φλερτ. Αν αξιοποιήσεις και το εύστοχο χιούμορ σου, θα προσελκύσεις κόσμο και κοσμάκη. Αν δεν είσαι single, ενώ θες να πεις πολλά στο ταίρι σου, θες να κρατήσεις κι άλλα τόσα για σένα. Balance χρειάζεται.

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, φίλε Καρκίνε! Εσύ νομίζεις πως είσαι πονηρός και εξυπνότερος από τους άλλους, οπότε αρχίζεις τις παρασκηνιακές δράσεις. Εγώ θα σου πω να είσαι προσεκτικός, καθώς μπορεί αυτά που κάνεις στα κρυφά να βγουν στη φόρα και να εκτεθείς ανεπανόρθωτα. Αν τη βγάλεις καθαρή, ίσως πετύχεις άνοδο στα οικονομικά. Στα ερωτικά, αν δεν έχεις δεσμό, ευνοούνται οι νέες γνωριμίες, κυρίως μέσω των κοινωνικών σου κύκλων. Σίγουρα θα υπάρξει κάποιος που θα σε ενθουσιάσει αρκετά. Αν έχεις ήδη δεσμό, κάνε τις κατάλληλες συζητήσεις, ώστε να έρθεις λίγο πιο κοντά στο ταίρι σου.

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Καλή εβδομάδα, Λεοντά μου! Ήρθε η στιγμή να λάμψεις και να θαμπώσεις τα πλήθη. Όμως μην επιτρέψεις σε κανέναν να σου στερήσει το φως σου. Ευκαιρίες για επίτευξη στόχων, νέες γνωριμίες ή επίλυση ζόρικων σκηνικών θα έχεις. Ωστόσο, θα υπάρξουν και κάποιες προκλήσεις γύρω από τα οικονομικά σου. Στα αισθηματικά σου, αν είσαι μπακούρι, το πιο πιθανό είναι ν' ανάψουν τα αίματα με κάποιο άτομο που κινείται στους επαγγελματικούς σου κύκλους. Εκμεταλλεύσου το σεξάπιλ σου για να τον ρίξεις. Αν δεν είσαι μπακούρι, δείξε τη στήριξη και την εκτίμησή σου στο ταίρι σου και θα πάρете φωτιά.

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένε μου! Αν θες να πας μπροστά, πρέπει να γίνεις λίγο μouxρίτσα. Ειδικά στα επαγγελματικά, θα ευνοηθείς αν κινηθείς παρασκηνιακά. Αν κάνεις και καμιά καλή πράξη, μη βγεις με την ντουντούκα να το πεις. Τώρα, για να βγάλεις τα οικονομικά σου από τον βάλτο, πρέπει να βρεις πιο πρακτικές λύσεις. Στα αισθηματικά, αν ανήκεις στους αδέσμευτους, σε βλέπω να ξεντεύεσαι, καθώς ίσως σε τραβήξει κάποιος από μακριά. Ίσως, βέβαια, απλά είναι κάποιος διαφορετικός από εοένα, έτσι; Αν ανήκεις στους ήδη δεσμευμένους, κάνε κάτι για να ξεφύγετε από τη στασιμότητα και το ρουτίνασμα.

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Καλή εβδομάδα, Ζυγάκι μου! Μπορείς –επιτέλους– να ασχοληθείς ανενόχλητα με την προσωπική σου εξέλιξη. Στα επαγγελματικά, αν θες να ανέβεις σκαλοπάτι, πρέπει να εκφράσεις τις ιδέες που έχεις χωρίς φόβο ή άγχος. Από την άλλη, βέβαια, μπορείς να αναθερμάνεις το κλίμα και με τους δικούς σου ανθρώπους μέσω όμορφων δραστηριοτήτων (π.χ. ταξίδια). Έτσι, λοιπόν, αν είσαι ελεύθερος, έλκεσαι από οτιδήποτε το έντονο. Αυτό σημαίνει πως είτε θα πέσεις στη φλογερή αγκαλιά κάποιου νέου ατόμου ή θα αναζητήσεις το πάθος κάποιου παλιού αμόρε. Αν δεν είσαι ελεύθερος, εμβαθύνεις συναισθηματικά και παρασύρεις και το ταίρι σου σ' αυτό. Well done!

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Σκορπιέ μου! Στα προσωπικά αλλά και στα επαγγελματικά ούτε κλαίει ούτε γελάει η φάση. Κι αυτό γιατί, ενώ έχεις αρκετές ευκαιρίες να εξελίξεις τους παραπάνω τομείς, θα βρεις και αρκετά εμπόδια. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τις κοινωνικές σου συναναστροφές, πρέπει να είσαι άκρως προσεκτικός, γιατί δεν θα λείψουν οι μικροπαρεξηγήσεις. Στα γκομενικά, αν δεν έχεις σχέση, προβλέπεται να γνωρίσεις κάποιο άτομο που θα σε ταρακουνήσει – θετικά, καθώς ίσως πρόκειται για κάτι το καρμικό. Αν έχεις ήδη σχέση, δεν αποκλείεται να αποφασίσεις να κάνεις το επόμενο βήμα, π.χ. με συγκατοίκηση ή επισημοποίηση του δεσμού σου.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξότη μου! Τελευταία έχεις ανάγκη από σταθερότητα και ισορροπία, αλλά τώρα το βγάζεις προς τα έξω αυτό το vibe και συμπαρασύρεις τους γύρω σου. Αν αυτό το περάσεις και στα επαγγελματικά, μαζί με τη δημιουργικότητά σου, θα προοδεύσεις. Κι αν αφήσεις και τον ρομαντισμό σου να ρέει, θα έχεις θετικές εξελίξεις και στα ερωτικά. Άρα, αν είσαι αδέσμευτος κι έχεις προτάσεις για ταξίδια και εκδρομές, πες ναι, καθώς εκεί ίσως γνωρίσεις κάποιο αξιόλογο γκομενάκι. Αν, πάλι, είσαι ήδη δεσμευμένος, μπορείς να κάνεις συζητήσεις σχετικά με την κοινή σας πορεία ή να έρθετε πιο κοντά μέσα από απλές και καθημερινές στιγμές.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Καλή εβδομάδα, Αιγόκερέ μου! Η καθημερινότητα και η δουλειά ενδέχεται να μπουν σε μια πολύ θετική ροή αυτό το επταήμερο. Όλο αυτό το mood ίσως περάσει και στους τομείς σπίτι-οικογένεια, κάτι που θα σε χαλαρώσει, καθώς πέρα απ' το ότι οι δεσμοί εκεί θα ενδυναμωθούν, θα γίνει και παύση πυρός – επιτέλους! Όσο πιο σοβαρός και συγκεντρωμένος είσαι, τόσο περισσότερα θα πετύχεις. Στα προσωπικά, αν είσαι ελεύθερο πουλί, εκμεταλλεύσου τη γοητεία και τις πολλές ευκαιρίες που θα έχεις κι αφέσου στον έρωτα. Ίσως γνωρίσεις κάποιο άτομο με ουσία. Αν δεν είσαι ελεύθερο πουλί, μπορείς να κάνεις κάποιες πιο ρομαντικές συζητήσεις με το αμόρε.

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, Υδροχόε μου! Πρέπει ν' αποφασίσεις να επαναφέρεις τα χαμένες σου ισορροπίες. Ξεκίνα με τις διαπροσωπικές σου σχέσεις και βάλε όρια εκεί που πρέπει. Παράλληλα, τόσο σε νέες γνωριμίες όσο και σε ήδη υπάρχουσες συνεργασίες, πρέπει να είσαι προσεκτικός, κυρίως σ' αυτά που λες. Χρειάζεσαι ανανέωση άμεσα, καθώς κάπου έχεις βαλτώσει και δεν μπορείς καν να το δεις. Στα γκομενικά, αν είσαι μπακούρι, έχεις προοπτικές για όμορφες γνωριμίες μεν, που θα πάνε καλά μόνο αν δεν γίνεις πειστικός δε. Αν δεν είσαι μπακούρι, πρέπει να επενδύσεις στη σωστότερη επικοινωνία και νομίζω πως αυτό θα εκτιμηθεί από το ταίρι σου.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, Ιχθύ μου! Αυτό το επταήμερο επικεντρώσου στο σπίτι και στα άτομα που το απαρτίζουν για να δεις θετικές εξελίξεις εκεί. Θέματα της καθημερινότητας, όπως και κάποιες πιο προσωπικές σου επαφές, σε καλούν να τα προσεγγίσεις πιο ουσιαστικά. Μια και σ' έχει πιάσει η αγάπη προς οτιδήποτε το αρμονικό, γιατί δεν κάνεις κάτι για να ανασυγκροτηθείς; Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι χωρίς ταίρι, εκμεταλλεύσου τα αυξημένα σου επικοινωνιακά skills και θα έχεις σημαντικές ευκαιρίες στο ερωτικό παιχνίδι. Αν είσαι ήδη με ταίρι, κανόνισε όμορφες εξόδους ή κάνε ουσιαστικές συζητήσεις και θα δεις πόσο πιο εύκολα θα αναθερμάνεις τη φλόγα μεταξύ σας.

Την καθημερινή αστρολογική σου προβλέψη στο athensvoice.gr/zodia

* Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάσεις και τον ωροσκόπο σου

Warm Up Friday Night Party

Παρασκευή
13.06
20:00

Είσοδος
Ελεύθερη

Μετρό
Κεραμεικός

DJ set
Σωτήρης
Ρουμελιώτης

powered by

protergia

PILS
HELLAS

www.apolafste.ypefthina.eneap.gr

Απολαύστε υπεύθυνα

Βγαίνω μία για τσιγάρο κι έρχομαι.

Έρχομαι κι εγώ. Να σου κάνω μια τράκα;

Μα δεν το έχεις κόψει;

Όχι ρε, σιγά, δεν καπνίζω γενικά, απλά έτσι, για την παρέα

Ξέρεις πως πρέπει να κόψεις το κάπνισμα.
Απλά δεν το παραδέχεσαι.

Κόψε τα “όχι ρε, σιγά” Ξεκίνα RECIGAR

Το RECIGAR είναι ο νέος σου σύμμαχος στην προσπάθεια να απαλλαγείς από το κάπνισμα και το άτμισμα. Χάρη στη δραστική ουσία κυτισινικλίνη, μειώνει την επιθυμία για κάπνισμα, θεραπεύοντας τον εθισμό στη νικοτίνη μέσα σε 25 μέρες.

Κατέβασε δωρεάν το app
για υποστήριξη σε κάθε
βήμα της θεραπείας σου

Pharmaceutical Laboratories S.A.

61 χρόνια UNI-PHARMA.
Αξία για τον άνθρωπο.
Ευθύνη για την κοινωνία.

ΓΙΑ 3^η ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΗ ΧΡΟΝΙΑ

ΧΡΟΝΙΑ

Το Υπουργείο Υγείας και ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων συνιστούν:
ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ.
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΓΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.
Το φάρμακο δεν συνιστάται για χρήση σε παιδιά και εφήβους κάτω των 18 ετών.